

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ **Αρ. Φύλλου 1376**

18 Οκτωβρίου 2001

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. Γ2/5051ε

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο, Προγράμματα Σπουδών Νηπιαγωγείου, Ευέλικτη Ζώνη, Πρόσθετες διαθεματικές προσεγγίσεις.

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του άρθρου 7 παραγρ. 1 του Νόμου 2525/97 «Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις (ΦΕΚ 188 - Α΄/23.9.97), καθώς και τις διατάξεις του άρθρου 3 παράγρ. 9 εδαφ. (δδ, εε), του άρθρου 4 παράγρ. 11 εδάφ. ε, του άρθρου 5 παράγρ. 11 εδαφ. β και γ σε συνδυασμό με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 7 του Ν. 2525/97.

2. Τις διατάξεις του άρθρου 29α του Ν. 1558/85 ΦΕΚ 137Α΄, όπως συμπληρώθηκε με το άρθρο 27 του Ν. 2081/92 (ΦΕΚ 154Α΄) και τροποποιήθηκε με το άρθρο 1 παράγραφος 2α του Ν. 2469/97 (ΦΕΚ 38Α΄), και το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού.

3. Τις εισηγήσεις του Π.Ι., όπως αυτές έχουν διατυπωθεί στις αριθμ. 9/11.7.2001, 10/19.7.2001 και 11/25.7.2001 Πράξεις του Τμήματος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, την αριθμ. 17/17.7.2001 Πράξη Δευτεροβάθμιας, καθώς και τις αριθμ. 2/23.5.2001 και 3/14.6.2001 Πράξεις της Ολομέλειας του Π.Ι., αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Προγράμματα Σπουδών για το Νηπιαγωγείο και για την υποχρεωτική εκπαίδευση, ως εξής:

Η ισχύς της απόφασης αυτής αρχίζει από το σχολικό έτος 2003 - 2004.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 27 Σεπτεμβρίου 2001

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Άρθρο 6
(σελ. 1623 έως 1783)

28. α ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΝΙΑΙΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ για το ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ
28. β ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ
29 ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ
30 ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

α.) Δ.Ε.Π.Π.Σ. ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Εισαγωγή:

Σκοπός του Νηπιαγωγείου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, Ν. 1566/85, είναι να βοηθήσει τα νήπια να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά μέσα στα πλαίσια των ευρύτερων στόχων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Απαραίτητη, επίσης, κρίνεται η ισότιμη ενσωμάτωση της Προσχολικής Αγωγής στον ενιαίο σχεδιασμό της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι αυτή αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε προηγμένης κοινωνίας και γενικευμένη αρχή.

Τα προγράμματα σπουδών του Νηπιαγωγείου προκειμένου να έχουν τα αναμενόμενα θετικά και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα θα πρέπει να βασίζονται:

Στη γνώση για το πώς μαθαίνουν και αναπτύσσονται τα παιδιά.

Στις σχετικές συζητήσεις και θεωρίες για τον σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών.

Ειδικότερα:

Το ενδιαφέρον των παιδιών να γνωρίσουν τον κόσμο είναι το κίνητρο για τη μάθηση. Τα παιδιά, μέσα σε ένα ασφαλές και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον εξερευνούν με τις αισθήσεις, αναπτύσσουν ιδέες και δομούν τη γνώση. Καθώς αναπτύσσονται οδηγούνται σε πιο σύνθετες και περίπλοκες μορφές αλληλεπίδρασης με τους συνομήλικους και τους ενήλικες, που επηρεάζουν τις γλωσσικές και νοητικές τους ικανότητες. Παράλληλα, χρησιμοποιούν συνεχώς τις γνώσεις που αποκτούν και τις ιδέες που αναπτύσσουν για διαφορετικούς σκοπούς και με πολλούς τρόπους και αναπτύσσουν την ικανότητα προσαρμογής τους στο περιβάλλον.

Διάφορα ερωτήματα και συζητήσεις αναπτύσσονται κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων σπουδών γύρω από το τι είναι σημαντικό να μάθουν τα παιδιά και πότε, πού πρέ-

πει να δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο ή στη διαδικασία μάθησης. Επίσης, σημαντικοί παράγοντες που επιδρούν στο σχεδιασμό των προγραμμάτων είναι η ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη η ατομικότητα κάθε παιδιού, τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες του, οι κοινωνικές αξίες και τα προϊόντα του πολιτισμού μας, οι προσδοκίες των γονέων, η ανάγκη να αποκτήσουν τα παιδιά τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να μπορέσουν να ζήσουν δημιουργικά και ευτυχισμένα στην κοινωνία.

Διεθνείς οργανισμοί και φορείς εκπαίδευσης στις σχετικές οδηγίες τους τονίζουν την ανάγκη να δώσουν τα σχολεία προτεραιότητα στην κατανόηση εννοιών, στην ενεργητική και βιωματική μάθηση, και στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων. Δίνουν έμφαση στις σημαντικές μαθησιακές εμπειρίες, οι οποίες βιώνονται μέσα σε ένα αυθεντικό πλαίσιο περιεχομένου, το οποίο διαθεματικά διασταυρώνει και αναμιγνύει τους σκοπούς και στόχους παραδοσιακών γνωστικών αντικειμένων. Επίσης, δίνουν έμφαση στη αλληλεπίδραση των εμπλεκομένων στη εκπαιδευτική διαδικασία και στη συνεργατική μάθηση.

Παράλληλα, ασκούν αυστηρή κριτική στη μάθηση απομονωμένων γνώσεων, στην άνευ νοήματος και ενδιαφέροντος για το παιδί εκγύμναση και εξάσκηση δεξιοτήτων και στις εξαντλητικές επαναληπτικές εργασίες.

Αναγνωρίζεται η αξία της αυθεντικής αξιολόγησης στην υποστήριξη και την ανατροφοδότηση του προγράμματος. Ολόκληρο δε το εκπαιδευτικό έργο αποτιμάται προκειμένου να βελτιώνεται συνεχώς και να επιτυγχάνεται η επίτευξη των στόχων και η ουσιαστική ωφέλεια των παιδιών και των οικογενειών τους.

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας, το οποίο σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις που καθορίζονται, τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός και το πλαίσιο μέσα στο οποίο η μάθηση και η διδασκαλία πραγματοποιείται. Προκειμένου να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, θα πρέπει:

Να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών αυτής της ηλικίας.

Να προκαλεί το ενδιαφέρον για μάθηση και να προάγει τη γνώση, την κατανόηση, τη μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων.

Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με πολλούς τρόπους, όπως το παιχνίδι, το θέατρο, το χορό, την κίνηση, τη μουσική τις τέχνες, τις κατασκευές.

Να κινητοποιεί την κριτική και δημιουργική σκέψη, την ικανότητα αιτιολόγησης, λήψης αποφάσεων, λύσης προβλημάτων και όχι να επιδιώκει την εξασφάλιση «σωστών» απαντήσεων.

Να ενισχύει τη θετική αυτοαντίληψη και αυτονομία.

Να βασίζεται στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και να συνδέει την κοινωνική γνώση με την καθημερινή πρακτική στο σχολείο.

Να προωθεί το σχεδιασμό και την ανάπτυξη διεπιστημονικών σχεδίων εργασίας και τη θεματική προσέγγιση με την άμεση και ενεργό συμμετοχή των παιδιών, αλλά και να δίνει έμφαση σε ιδιαίτερα σημεία που ενδιαφέρουν τα παιδιά.

Να υποστηρίζει το ρόλο της γλώσσας σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

Να αναδεικνύει το παιχνίδι ως τον πυρήνα του όλου προγράμματος.

Να ενσωματώνει, όπου είναι δυνατόν, την τεχνολογία στις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος.

Να παρέχει ευκαιρίες για την υποστήριξη των πολιτιστικών καταβολών και τη γλώσσα όλων των παιδιών.

Να εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή και να προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε παιδιού ξεχωριστά.

Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις δεξιότητες τους και να συνεχίζουν να μαθαίνουν διαρκώς.

Να ενθαρρύνει την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές της γνώσης, την επιλογή και τη χρήση ποικίλου υλικού, την προσέγγιση και παρουσίαση διαφόρων θεμάτων με πολλούς τρόπους.

Να ενισχύει την αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, τη συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των άλλων βαθμίδων, το άνοιγμα του Νηπιαγωγείου στην ευρύτερη κοινωνία.

Να ενσωματώνει την αυθεντική αξιολόγηση στο πρόγραμμα.

Να μπορεί να ανανεώνεται συνεχώς και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της εποχής.

Να εξασφαλίζει τη συνοχή, τη συνέχεια και συνέπεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να συνδέει τις διαδοχικές εκπαιδευτικές βαθμίδες προς την κατεύθυνση του Ενιαίου Σχολείου.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το πρόγραμμα σπουδών της ελληνικής γλώσσας για το Νηπιαγωγείο αποτελεί μέρος του ενιαίου προγράμματος σπουδών και στηρίζεται στην άποψη ότι η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται εξελικτικά, τόσο μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα όσο και μέσα από ειδικές διαδικασίες μάθησης.

Ένας από τους κεντρικούς άξονες της προσέγγισης είναι ότι τα παιδιά οικοδομούν τη γνώση κάνοντας αναπόφευκτα λάθη κατά τη διαδικασία, λάθη όμως, που η συγκεκριμένη προσέγγιση μας επιτρέπει να τα δούμε ως εκφράσεις των προσπαθειών τους για την κατάκτηση της γνώσης. Είναι, κατά συνέπεια φυσικό, αυτά τα λάθη, που συνδέονται με την εξελικτική πορεία των παιδιών, να γίνονται σ' ένα βαθμό αποδεκτά και παράλληλα να αποτελούν σημείο εκκίνησης για το σχεδιασμό της μαθησιακής διαδικασίας που, σε μια προοπτική και όχι άμεσα, θα στοχεύει στο ξεπέρασμά τους.

Για τη συγκρότηση του συγκεκριμένου προγράμματος ελήφθησαν υπόψη πορίσματα ερευνών από γλωσσικά προγράμματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Σε αυτά τονίζεται ιδιαίτερα ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το Νηπιαγωγείο στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, που συνδέεται, κατά κύριο λόγο, με τις δυσκολίες που μπορεί να έχουν τα νήπια στο τομέα της γλώσσας. Το Πρόγραμμα Σπουδών θεωρούμε ότι μπορεί να συμβάλει σε μια προοπτική εφοδιασμού και καλύτερης προετοιμασίας των παιδιών για την ένταξή τους σε μια κοινωνία γραπτής επικοινωνίας, όπως η σημερινή.

Προφορική Επικοινωνία (ομιλία και ακρόαση)

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	**Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να διαμορφώνονται ποικίλες επικοινωνιακές καταστάσεις, ώστε τα παιδιά από την αρχή να ενθαρρύνονται να παίρνουν το λόγο για:	
να διηγούνται / αφηγούνται	Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να διηγούνται βιωμένες τους εμπειρίες τηρώντας τη διαδοχική σειρά των γεγονότων, και χρησιμοποιώντας λέξεις όπως *πρώτα, μετά, ύστερα, μετά από αυτό* κτλ. Ενθαρρύνονται να αφηγούνται ένα παραμύθι. Παροτρύνονται να συσχετίζουν τις ιστορίες που ακούν με τη δική τους ζωή και με τις δικές τους εμπειρίες. Παροτρύνονται να συνθέτουν φανταστικές ιστορίες με ή χωρίς καθοδήγηση και περιορισμούς.
να περιγράφουν να εξηγούν και να ερμηνεύουν	Ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράφουν γεγονότα, αντικείμενα και προσωπικές εμπειρίες. *(ενθαρρύνονται π.χ. να περιγράψουν σε άλλους πώς συγκεντρώνουν τα υλικά για ένα κολάζ και πώς το πραγματοποιούν).*
να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να επιχειρηματολογούν	Τους δίνονται ευκαιρίες να συνειδητοποιήσουν ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές και, ως εκ τούτου, ότι παίρνουν το λόγο εκ περιτροπής. Ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη μιας στοιχειώδους επιχειρηματολογίας, ώστε να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να μπορούν να πείθουν τους συνομιλητές τους. Μαθαίνουν να ακούν τους συνομιλητές τους, χωρίς να τους διακόπτουν, και να μιλούν την κατάλληλη στιγμή, αφού πάρουν υπόψη τους τι έχει προηγηθεί.
να βελτιώνουν και να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο	Ασκούνται στο να χρησιμοποιούν εύστοχα λέξεις ή εκφράσεις που συνδέονται με ειδικές περιστάσεις όπως ευχές, χαιρετισμούς κτλ. Εθίζονται να απομνημονεύουν και

προφορικό τους λόγο		να απαγγέλουν ποιήματα, να μαθαίνουν λαχνίσματα, αινίγματα, γλωσσοδέτες, να απομνημονεύουν μικρούς ρόλους στα πλαίσια των παραστάσεων που θα παρουσιάσουν μέσα στην τάξη. Συνηθίζουν να αναπαράγουν εύστοχα τα λεκτικά σχήματα που συναντούν συχνά στα παραμύθια όπως *«ήταν μια φορά κι έναν καιρό ...»*, *«και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα»* κτλ. Ασκούνται στο να κατανοούν απλές μορφές της μεταφορικής χρήσης των λέξεων (*π.χ. να μπορούν να διακρίνουν την ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στις εκφράσεις «με τρώει η μύτη μου»* και *«τρώω το φαγητό μου»*) συμμετέχοντας σε παιχνίδια λέξεων. Ασκούνται στο να οργανώνουν το λόγο τους, συνδέοντας τις απλές προτάσεις μεταξύ τους με τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις (*και, για, ή, αλλά, επειδή* κτλ.). Ενθαρρύνονται να αναδιατυπώνουν φράσεις ή προτάσεις, χρησιμοποιώντας εναλλακτικά λέξεις με παρεμφερές νόημα (*π.χ. ο άνεμος λυσσομανούσε ή ο αέρας λυσσομανούσε ή σφύριζε*) ή αντίθετο νόημα (*π.χ. ένα μεγάλο μπουκάλι γάλα ή ένα μικρό μπουκάλι γάλα*).
Ανάγνωση		
Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν		**Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις, ώστε τα παιδιά να έρχονται αβίαστα σε επαφή με τις διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, επιγραφές κτλ.), ώστε να τους δίνονται οι ευκαιρίες : να τις αναγνωρίζουν με βάση τα εξωτερικά – τυπογραφικά χαρακτηριστικά και με βάση το περιεχόμενο και να συνειδητοποιούν ότι οι διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου μεταφέρουν μηνύματα με		Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μαζί με τα παιδιά εικονογραφημένα βιβλία και τα φέρνει σε επαφή με περιοδικά, εφημερίδες, λεξικά, καθώς και αφίσες, χάρτες, συσκευασίες προϊόντων που γνωρίζουν τα παιδιά (*π.χ. Κουτιά από γάλα, σα-*

διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς επικοινωνίας.	*κούλες από ζάχαρη ή αλεύρι, κουτιά από φάρμακα κτλ..)* στα οποία εικόνες και κείμενο συμπλέκονται για να μεταφέρουν το μήνυμα. Στο πλαίσιο των ποικίλων δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στο χώρο του ενεργοποιεί τα παιδιά στο να κάνουν υποθέσεις γύρω από το τι είναι γραμμένο σε καθένα από αυτά.
να υιοθετούν βασικές συμβάσεις ανάγνωσης του αλφαβητικού συστήματος γραφής (π.χ. ότι διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, ότι τα βιβλία διαβάζονται από την αρχή προς το τέλος κτλ.)	Ο εκπαιδευτικός, κυρίως όταν διαβάζει βιβλία, δείχνει με το δάχτυλο στα παιδιά πού ακριβώς διαβάζει, διαβάζοντας σε κανονικό ρυθμό ανάγνωσης και χρωματίζοντας τη φωνή του ανάλογα με το περιεχόμενο του κειμένου. Το βιβλίο ή το έντυπο που διαβάζει κάθε φορά είναι στραμμένο προς τα παιδιά ώστε να συνειδητοποιούν ότι αυτό που διαβάζει είναι το κείμενο και όχι η εικόνα. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να παρεμβαίνουν κατά την ανάγνωση του κειμένου, κάνοντας υποθέσεις για τη συνέχεια και το τέλος του παραμυθιού, σχόλια για τους χαρακτήρες κ.λ.π.
να ακούν και να κατανοούν μία διήγηση, ένα κανόνα παιχνιδιού ή άλλα απλά κείμενα που κάποιος τους διαβάζει φωναχτά	
να απομνημονεύουν μικρά κείμενα	Κείμενα που αρέσουν στα παιδιά διαβάζονται από τον εκπαιδευτικό κατ' επανάληψη, όταν τα παιδιά το ζητούν, πράγμα που συχνά οδηγεί αβίαστα στην απομνημόνευση. Τα έμμετρα κείμενα (λαχνίσματα, ποιήματα) που έχουν ρίμες, παρηχήσεις και ομοιοκαταληξίες απομνημονεύονται εύκολα και βοηθούν τα παιδιά να συνειδητοποιούν σταδιακά στοιχεία της γλώσσας που συνδέονται με τη γραμματική και το συντακτικό της. Τα παιδιά απομνημονεύουν επίσης μικρούς ρόλους, τους οποίους δραματοποιούν στα πλαίσια σχολικών παραστάσεων.
	Στο χώρο του Νηπιαγωγείου έχει διαμορφωθεί περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα γραπτού λόγου. Στη βιβλιο-

να αναγνωρίζουν οικείες λέξεις στον περιβαλλοντικό έντυπο λόγο και μέσα σε κείμενα, να προβληματίζονται γι αυτές, να παροτρύνονται να τις παρατηρούν και να τις κρίνουν

να συλλέγουν πληροφορίες από διάφορες

θήκη συγκεντρώνονται, εκτός από τα βιβλία, έντυπα διαφόρων ειδών, όπως περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες. Στο χώρο του Νηπιαγωγείου, π.χ. στο μαγαζάκι, υπάρχουν ακόμα συσκευασίες γνωστών στα παιδιά προϊόντων, επάνω στις οποίες υπάρχει έντυπος λόγος. Γραφή υπάρχει και στις συσκευασίες κάθε υλικού που χρησιμοποιούν τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο όπως παιχνίδια, μαρκαδόροι κ.λ.π. Επίσης διαμορφώνονται πίνακες αναφοράς για ποικίλα θέματα, στους οποίους υπάρχει αντιστοιχία εικόνων και λέξεων. Οι πίνακες αυτοί επιτρέπουν στα παιδιά, χωρίς συστηματική διδασκαλία, να ανακαλύπτουν το νόημα ορισμένων λέξεων που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες εκτυλίσσονται στην τάξη. *(π.χ. τα ονόματα των παιδιών της τάξης είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους, τα μέσα συγκοινωνίας αναγράφονται δίπλα στην αντίστοιχη εικόνα. Με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζονται τα χρώματα, τα ζώα του σπιτιού, του αγρού ή του δάσους κτλ).*

Οι πίνακες αναφοράς αξιοποιούνται πάντα για την πραγματοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων *όπως π.χ. για το* παρουσιολόγιο, *για* διάφορα παιχνίδια, για την καταγραφή του καιρού της ημέρας κτλ.

Τα παιδιά, κατά τη διάρκεια εξόδων από το Νηπιαγωγείο, ενθαρρύνονται στο να προσπαθούν να αναγνωρίσουν ονόματα δρόμων, τις επιγραφές των καταστημάτων της γειτονιάς κτλ.

Ενδεικτικά τέτοιες πηγές μπορεί να είναι αφίσες, ταινίες, σήματα, έργα τέχνης.

Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να δανείζονται εικονογραφημένα βιβλία με παραμύθια, μύθους, θρύλους, λαχνίσματα, ποιήματα, αλλά και εικονογραφημένα περιοδικά και λευκώματα καθώς και βιβλία ή

πηγές στις οποίες συμπλέκονται γραπτός λόγος και εικόνα

να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη της τάξης και να κάνουν συγκεκριμένες επιλογές βιβλίων, ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και αυτό που αναζητούν κάθε φορά

να εντοπίζουν τον τίτλο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία του βιβλίου

να συνειδητοποιήσουν ότι ο γραπτός λόγος είναι αναπαράσταση της γλώσσας και η εικόνα είναι αναπαράσταση του κόσμου

να συνειδητοποιήσουν τη σχέση προφορικού-γραπτού λόγου και να οδηγηθούν στην κατανόηση ότι οι λέξεις μπορούν να κατατμηθούν σε επιμέρους γλωσσικές μονάδες

να ασκούνται μέσα από γλωσσικά παιχνίδια στον εντοπισμό των φθόγγων στην

έντυπα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες και τα οποία μπορούν να τα επιστρέφουν στη θέση τους *(ένας τρόπος είναι τα βιβλία να τοποθετούνται έτσι, ώστε να φαίνεται ολόκληρη η μπροστινή τους όψη και πίσω από κάθε βιβλίο να είναι σταθερά τοποθετημένη η φωτοτυπία του εξωφύλλου του, πράγμα που αποτελεί σημείο αναφοράς για τα παιδιά και τους επιτρέπει, μέσα από συσχετισμούς, να επανατοποθετούν τα βιβλία που δανείζονται στην ορισμένη τους θέση).*

Ο εκπαιδευτικός, πριν από την ανάγνωση ενός βιβλίου επισημαίνει ότι στο εξώφυλλο κάθε βιβλίου είναι γραμμένα σημαντικά στοιχεία (ο τίτλος, ο συγγραφέας, ο εικονογράφος, η εκδοτική εταιρεία) και ενθαρρύνει τα παιδιά να αναγνωρίζουν τις θέσεις αυτών των στοιχείων στο κάθε βιβλίο. Ακόμη ενθαρρύνει τα παιδιά να κατανοήσουν τη σελιδαρίθμηση, καθώς και τον ρόλο του πίνακα περιεχομένων, όπου αυτός υπάρχει.

Τα παιδιά προοδευτικά υποστηρίζονται να συνειδητοποιήσουν ότι ό,τι λέμε μπορούμε και να το γράψουμε. Επίσης, έχοντας συναντήσει κάποιες λέξεις αρκετές φορές (κατά την ανάγνωση βιβλίων ή στους πίνακες αναφοράς), αρχίζουν να τις αναγνωρίζουν και σιγά-σιγά είναι σε θέση να απομονώνουν γράμματα, αλλά και να κάνουν συνδυασμούς αυτών των γραμμάτων προκειμένου να διαβάσουν άγνωστες λέξεις. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τις αναζητήσεις τους και κατευθύνει τις συζητήσεις και τον προβληματισμό που αναπτύσσεται μεταξύ τους, καθώς προσπαθούν να διαβάσουν, χωρίς να διορθώνει ή να επιβάλλει τη σωστή ανάγνωση κάθε φορά.

Στο γραπτό λόγο που μας περιβάλλει (π.χ. στις συσκευασίες προϊόντων,

δια στον εντοπισμό των φθόγγων στην αρχή ή στο τέλος μιας λέξης να συνειδητοποιήσουν τους φθόγγους της ομιλούμενης γλώσσας και ότι σε αυτούς αντιστοιχούν γράμματα να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν διαφορετικές μορφές του γραπτού λόγου, όπως το χειρόγραφο και το έντυπο κείμενο, την ελληνική και ξένη γραφή κτλ.	στις επιγραφές καταστημάτων, στις γραφές πάνω στις ενδυμασίες τους κ.λ.π) τα παιδιά έρχονται σε επαφή και με το λατινικό αλφάβητο το οποίο σιγά σιγά αρχίζουν να διαφοροποιούν από το ελληνικό.
Γραφή και Γραπτή έκφραση	
Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	**Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Η εργασία που συνδέεται με το γραπτό λόγο στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνει στα παιδιά ευκαιρίες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που συνδέονται με το *γιατί* και το *πώς* γράφουμε, να αρχίσουν δηλαδή να συνειδητοποιούν την κοινωνική διάσταση του γραπτού λόγου. Τα παιδιά ευαισθητοποιούνται στην αξία που έχει η γραφή ως μέσο που μας βοηθάει να επικοινωνούμε, να αναπτύσσουμε τις ιδέες μας και να μεταφέρουμε πληροφορίες, αλλά και ως πηγή ευχαρίστησης και απόλαυσης. Και σ' αυτό συμβάλλει η ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη δημιουργία δικών τους κειμένων με υπαγόρευση στον εκπαιδευτικό πριν να είναι ικανά να γράψουν αυτόνομα. Τα παιδιά πρέπει να υποστηριχθούν στην προσπάθειά τους: να κρατούν ένα μολύβι, ένα στυλό διαρκείας, μία κιμωλία με τρόπο αποτελεσματικό και να μπορούν να τα χρησιμοποιούν	Τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες, στο πλαίσιο ελκυστικών γι αυτά δραστηριοτήτων, υπαγορεύουν στον εκπαιδευτικό κείμενα που τα διαμορφώνουν συλλογικά (γράμματα, προσκλήσεις, καταλόγους, κανόνες παιχνιδιών, συνταγές, παραμύθια, ποιήματα), και τα οποία δεν είναι ικανά να τα γράψουν μόνα τους. Η πρώτη κατάκτηση που θα πρέπει να έχουν τα παιδιά είναι να διαφοροποιούν ως μέσο μεταφοράς του μηνύματος το γραπτό λόγο από την εικόνα, να συνειδητοποιούν δηλαδή ότι άλλο είναι το σχέδιο και άλλο η γραφή.

παίρνοντας σωστή σωματική στάση να γράφουν το όνομά τους στις εργασίες τους με κεφαλαία ή και πεζά γράμματα να παροτρύνονται να παράγουν κείμενα/ ψευδοκείμενα, λέξεις/ ψευδολέξεις προκειμένου να εκφράσουν ένα συγκεκριμένο μήνυμα. να γράφουν πράγματα που για τα ίδια έχουν νόημα και που συνδέονται με τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο Νηπιαγωγείο.		Στο χώρο του Νηπιαγωγείου υπάρχει «πίνακας αναφοράς» στον οποίο τα ονόματα των παιδιών είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους. Τα παιδιά μπορούν να τον συμβουλεύονται προκειμένου να γράψουν το όνομά τους στις εργασίες τους, χωρίς όμως αυτό να επιβάλλεται. Το σημαντικό στο Νηπιαγωγείο είναι το παιδί να συνειδητοποιήσει ότι σε κάτι που παράγει κανείς βάζει την υπογραφή του. Γράφει, λοιπόν, το όνομά του όπως μπορεί να το γράψει. Η μη ορθή γραφή θεωρείται κάτι το φυσικό στο πλαίσιο της εξέλιξης της γραφής στο παιδί. Τα παιδιά π.χ. ενθαρρύνονται να σημειώνουν, όπως μπορούν, το όνομά τους, τον τίτλο του βιβλίου που δανείστηκαν από τη βιβλιοθήκη, εισαγόμενα στο πνεύμα λειτουργίας της δανειστικής βιβλιοθήκης, να γράφουν λεζάντες κάτω από τις ζωγραφιές τους, συμπληρώνοντας ή ερμηνεύοντας το νόημα της εικόνας, να γράφουν κάρτες με ευχές, προσκλήσεις ή καταλόγους από πράγματα που θα έπρεπε να θυμηθούν. Σε αυτή τους την προσπάθεια χρησιμοποιούν, αν θέλουν, τους πίνακες αναφοράς που είτε είναι αναρτημένοι στους τοίχους του Νηπιαγωγείου είτε αναρτώνται ανάλογα με τις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες (π.χ. πίνακες αναφοράς με ονόματα ζώων, με τις ημέρες της εβδομάδας, με τα χρώματα, με ευχές κ.λ.π.). Το σημαντικό σ΄ αυτό το πλαίσιο είναι να συνειδητοποιούν τη χρησιμότητα του γραπτού λόγου και να αποκτούν κίνητρα για την κατάκτησή του. Τα παιδιά, επιχειρώντας να γράψουν, φυσικά κάνουν λάθη, τα οποία ο εκπαιδευτικός αποδέχεται και αξιοποιεί στη μαθησιακή διαδικασία.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα παιδιά, και κυρίως εκείνα της πρωτοσχολικής ηλικίας, διαμορφώνουν, τροποποιούν και δομούν ιδέες με τη συνεχή αλληλεπίδραση με το φυσικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Αναπτύσσουν μαθηματικές δεξιότητες με την εφαρμογή των ιδεών τους σε καθημερινές πράξεις και προβλήματα. Χειρίζονται μαθηματικές έννοιες, για να αντιληφθούν τη λογική καθημερινών πράξεων και προβλημάτων, ρωτούν γύρω από σχέσεις, σχέδια και ακολουθίες. Καθώς αναζητούν λύσεις στα καθημερινά προβλήματα, εξερευνούν και προβλέπουν, συζητούν, περιγράφουν και αιτιολογούν, συγκρίνουν μετρούν και παριστάνουν πράγματα και ιδέες.

Σκοπός του Προγράμματος Σπουδών για τα Μαθηματικά στο Νηπιαγωγείο είναι να υποβοηθήσει τα παιδιά μέσα από βιωματικές καταστάσεις να επεκτείνουν τις πρώτες μαθηματικές γνώσεις τους και να εφαρμόζουν οικείες μαθηματικές δομές σε νέες καταστάσεις. Να επεξεργάζονται και να αξιοποιούν νέα δεδομένα, να συγκρίνουν και να

μετασχηματίζουν σχέσεις και διαδικασίες με τη δοκιμή και τον έλεγχο. Να ενδιαφέρονται, να επινοούν προβλήματα, και ιδέες και να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία.

Κατά τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων, ομαδικά και ατομικά, τα παιδιά αναπτύσσουν ειδικότερες ικανότητες, όπως να συγκρίνουν και να συσχετίζουν αντικείμενα, να αντιλαμβάνονται κάποιες ιδιότητες, σχέσεις και συνδυασμούς, να κατανοούν τη συνέπεια μικρών αριθμών, να μετρούν και να αναγνωρίζουν απλά σχήματα στο περιβάλλον.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	*ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*
Στα νήπια θα πρέπει να δίνονται ποικίλες ευκαιρίες μέσα από δραστηριότητες που έχουν το στοιχείο του παιχνιδιού και με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις να εφαρμόζουν τα μαθηματικά στην καθημερινή πρακτική ώστε:	
Να πειραματίζονται και να ερευνούν ανοιχτές καταστάσεις προβληματισμού, να εφαρμόζουν τις ήδη αποκτημένες γνώσεις , να κάνουν δοκιμές και επαληθεύσεις, να επιλέγουν το κατάλληλο υποστηρικτικό υλικό.	Αναγνώριση και επίλυση προβλημάτων.
Να συγκρίνουν, να ταξινομούν, να διατάσσουν υλικά και να παρουσιάζουν δεδομένα.	Συγκρίσεις και απεικονίσεις.
Να χρησιμοποιούν για να μετρούν, αυθαίρετες ή συμβατικές μονάδες μέτρησης.	Μετρήσεις : Μήκος, μάζα, χωρητικότητα, χρήμα.
Να αναπτύσσουν τη μαθηματική γλώσσα και επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία.	Μαθηματικές έννοιες - Ιδιότητες, σχέσεις αριθμοί, διαδικασίες, σύμβολα. Παρουσίαση ιδεών και ευρημάτων με πολλούς τρόπους.
Να χρησιμοποιούν, να οργανώνουν και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τους αριθμούς.	Απαγγελία, ανάγνωση, γραφή και διάταξη αριθμών μέχρι το 10. Τακτικά αριθμητικά.
Να εκτελούν απλές μαθηματικές πράξεις.	Απλά παραδείγματα πρόσθεσης και αφαίρεσης και εκτίμησης των αποτελεσμάτων. Πρώτη προσέγγιση της έννοιας της διαίρεσης.
Να κατανοούν απλές χωροχρονικές σχέσεις και να αναπαράγουν σχήματα.	Σχέσεις στο χώρο και στο χρόνο και αναπαραγωγή δεδομένων συνδυασμών.
Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν απλά στερεά και ευθύγραμμα σχήματα .	Αναγνώριση, ονομασία και ταξινόμηση σχημάτων.
Να αναγνωρίζουν συμμετρικά σχήματα ως προς τον άξονα.	Παρατήρηση και δημιουργία συμμετρικών εικόνων και σχημάτων.

ΟΙ ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα μικρά παιδιά μαθαίνουν και ανακαλύπτουν τον κόσμο με την κίνηση και την εξερεύνηση. Παρατηρούν, χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους, αγγίζουν, παίζουν, δοκιμάζουν, πειραματίζονται. Η προσωπική παρατήρηση και η περιέργεια για την προέλευση, την κατασκευή και τη χρήση των πραγμάτων είναι οι κινητήριες δυνάμεις για την υλοποίηση του προγράμματος Φυσικές Επιστήμες στην πρωτοσχολική ηλικία.

Στα παιδιά θα πρέπει να δίνονται πολλές ευκαιρίες για παρατήρηση, σύγκριση, διατύπωση υποθέσεων, πειραματισμό, και αξιολόγηση, ώστε να αναπτύσσουν το ερευνητικό τους πνεύμα, τη δημιουργική τους ικανότητα και να εξοικειώνονται με έννοιες της φυσικής. Μέσα σε ένα ελκυστικό περιβάλλον διαρκούς αλληλεπίδρασης με τη φυσική και την κοινωνική εμπειρία και με τα κατάλληλα υλικά, προετοιμάζονται και υλοποιούνται ομαδικές και ατομικές δραστηριότητες, οι οποίες ξεκινούν από τις ανάγκες και τις γνώσεις των παιδιών, ενεργοποιούν τη δημιουργικότητα, την ανταλλαγή ιδεών και οδηγούν σε νέες γνώσεις. Οι δραστηριότητες αυτές συχνά αναδύονται μέσα από τα ποικίλα θέματα που προσεγγίζονται και καλύπτουν διαθεματικά γνωστικά αντικείμενα, όπως της γλώσσας, της αισθητικής αγωγής, της φυσικής αγωγής και των μαθηματικών στο Νηπιαγωγείο.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	*ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*
Σε μια “εμπλουτισμένη επιστημονικά” τάξη και με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις τα παιδιά ενθαρρύνονται ώστε :	
Να βιώνουν και να εξερευνούν τον φυσικό και τεχνικό κόσμο και να προσεγγίζουν έννοιες των φυσικών επιστημών. Να παρατηρούν, να συγκρίνουν, να ταξινομούν, να προβλέπουν και να κάνουν υποθέσεις, να συλλέγουν στοιχεία, να δοκιμάζουν να επαληθεύουν και να εφαρμόζουν.	Διερεύνηση υλικών και φαινομένων Έννοιες της φυσικής- Διεύρυνση λεξιλογίου-Ιδιότητες, σχέσεις, φαινόμενα, διαδικασίες. Περιγραφή και λογική εξήγηση. Παρουσίαση ιδεών και ευρημάτων με πολλούς τρόπους
Να κατανοούν τη σημασία της παρατήρησης και των πειραμάτων για την μελέτη υλικών και φαινομένων.	
Να αναπτύσσουν την επιστημονική γλώσσα και επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία.	Χρήση απλών εργαλείων και οργάνων για τη συλλογή πληροφοριών.
Να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητα ορισμένων εργαλείων και οργάνων για τη συλλογή πληροφοριών.	Εφαρμογές των φυσικών επιστημών στην καθημερινή ζωή.
Να αναγνωρίζουν τη σχέση της επιστήμης με την καθημερινή ζωή.	
Να ακολουθούν τους κανόνες ασφαλείας και να χρησιμοποιούν ασφαλή	

υλικά και μέσα.	Μελέτη αντικειμένων ως προς την ύλη, τις παρατηρήσιμες ιδιότητες. Αλλαγές ιδιοτήτων κάτω από ορισμένες συνθήκες.
Να κατανοούν την αξία της ομαδικής εργασίας και της από κοινού ανακάλυψης	
Να κατανοούν βασικά χαρακτηριστικά γύρω από τη δομή και τις ιδιότητες των υλικών.	Αλληλεπιδράσεις με απλές μηχανές και αντικείμενα – Εφαρμογές.
Να γνωρίσουν απλές μηχανές και επινοήσεις, να πειραματίζονται και να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητά τους στη ζωή μας.	Ο ήλιος πηγή φωτός και θερμότητας. Φωτιά και θερμότητα . Ο ηλεκτρισμός στην καθημερινή ζωή χρησιμότητα / μέτρα ασφάλειας. Πηγές και αγωγοί ηλεκτρισμού .
Να κατανοούν ορισμένες πηγές ενέργειας και τις μετατροπές τους.	Διερεύνηση της κίνησης – κινούμενα αντικείμενα. Δυνάμεις και κίνηση- Νερό , αέρας , ήχοι τριβή. Τριβή και θερμότητα.
	Πειραματισμοί με τους μαγνήτες – Ιδιότητες μαγνητών.
Να κατανοούν την κίνηση και τις αρχές που την εξηγούν.	
Να γνωρίσουν τους μαγνήτες.	

Η ΒΙΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα παιδιά, από τη μικρή ηλικία, έρχονται σε επαφή με το άμεσο περιβάλλον και ενδιαφέρονται να γνωρίσουν τον εαυτό τους, τα ζώα και τα φυτά.

Χρησιμοποιούν αρχικά τις αισθήσεις τους, κάνουν υποθέσεις, προσπαθούν να ανακαλύψουν το μεγαλείο της ζωής.

Παρατηρούν τους ζωικούς και φυτικούς οργανισμούς και παρακολουθούν την εξέλιξή τους

Διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές, αντιλαμβάνονται σχέσεις αλληλεξάρτησης, προσπαθούν να ερμηνεύσουν φαινόμενα και αλλαγές που συμβαίνουν γύρω τους.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	*ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*
Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται στα παιδιά πολλές ευκαιρίες να βιώνουν αυθεντικές κυρίως εμπειρίες ώστε:	
Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τον ανθρώπινο οργανισμό.	Εξωτερικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου οργανισμού. Αισθήσεις – αισθητήρια όργανα - αντίληψη του εξωτερικού περιβάλλοντος Γέννηση – ανάπτυξη – ωρίμανση.
Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους ζωικούς οργανισμούς.	Ζώα της γης Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των ζώων.
Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους φυτικούς οργανισμούς.	Χαρακτηριστικά φυτά της γης. Μέρη φυτού. Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των φυτών.
Να διευρύνουν τη γνώση τους για το περιβάλλον.	Διάκριση άβιων – έμβιων. Άνθρωπος και περιποίηση φυτών – ζώων. Τροφή. Διατήρηση της υγείας (καθαριότητα, καλές συνήθειες, διατροφή).
Να μάθουν βασικούς κανόνες υγιεινής.	Προστασία του περιβάλλοντος. Αισθητική του χώρου. Ανακύκλωση.
Να αποκτήσουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές.	Έννοιες της βιολογίας- διεύρυνση λεξιλογίου. Παρουσίαση ιδεών και ευρημάτων με πολλούς τρόπους.
Να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία	Συλλογή στοιχείων, παρουσιάσεις, ερμηνείες και εφαρμογές.
Να εξοικειώνονται με την έρευνα	

Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα μικρά παιδιά με τις καθημερινές δραστηριότητες, τη φυσική κίνηση και το παιχνίδι διευρύνουν συνεχώς τις αντιλήψεις τους για το χώρο, το χρόνο, το φυσικό και το ανθρωπογενές περιβάλλον.

Αναπτύσσουν τις πρώτες ιδέες τους γύρω από τα σύμβολα και τους χάρτες.

Κατανοούν πως τα σύμβολα είναι χρήσιμα στην καθημερινή ζωή για την επικοινωνία και "διαβάζουν" κάποια από αυτά π.χ. τους φωτεινούς σηματοδότες στο δρόμο.

Γνωρίζουν πως οι χάρτες και η σφαίρα παριστάνουν τον πραγματικό κόσμο σε μικρογραφία και διαβάζουν απλά σχεδιαγράμματα και απλούς χάρτες π.χ. χάρτες και σχεδιαγράμματα επιτραπέζιων παιχνιδιών.

Παίζουν με το νερό, το χώμα κλπ και μαθαίνουν για τα χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος.

Ρωτούν για τον καιρό, για τα καιρικά φαινόμενα και την επίδρασή τους στο περιβάλλον.

Διευρύνουν συνεχώς το λεξιλόγιο τους.

Διαπιστώνουν πώς οι άνθρωποι, τα πράγματα και οι ιδέες ταξιδεύουν από το ένα μέρος στο άλλο και πώς το περιβάλλον γύρω μας μπορούμε να το κάνουμε καλύτερο.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	*ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*
Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται στα παιδιά πολλές ευκαιρίες να βιώνουν αυθεντικές κυρίως εμπειρίες, ώστε:	
Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για το φυσικό περιβάλλον.	Εξερεύνηση χώρου, μορφολογικά στοιχεία, (βουνό, θάλασσα, λίμνη κτλ.) Ζώα, φυτά και προϊόντα της περιοχής που μελετούν. Σπίτι, σχολείο, γειτονιά, χωριό, πόλη.
Να γνωρίζουν το κοντινό ανθρωπογενές περιβάλλον.	
Να διερευνούν το χώρο και να προσανατολίζονται σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς .	Προσανατολισμός σε σχέση με σημεία αναφοράς στο χώρο που μελετούν. Οι κινήσεις της Γης Τα τέσσερα σημεία του ορίζοντα
Να απεικονίζουν με απλά μέσα το χώρο και να καταγράφουν μετακινήσεις και διαδρομές.	Ανάγλυφες παραστάσεις του χώρου, πίνακες με εικόνες και σύμβολα, σχεδιαγράμματα.
Να "διαβάζουν" απλά σύμβολα, σχεδιαγράμματα και χάρτες.	
Να περιγράφουν τις μεταβολές του καιρού και άλλα μετεωρολογικά φαινόμενα.	Βραχυχρόνιες και εποχιακές αλλαγές του καιρού. Καταγραφή. Ο Κύκλος του νερού. Ακραία φαινόμενα (θύελλες, πλημμύρες).
Να συνειδητοποιούν την αλληλεπίδραση του φυσικού περιβάλλοντος με τις δραστηριότητες του ανθρώπου.	Εποχές και δραστηριότητες των ανθρώπων. Καιρός και δραστηριότητες των ανθρώπων. Δραστηριότητες των ανθρώπων και επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ταξίδια, μέσα μεταφοράς, μέσα επικοινωνίας
Να αντιληφθούν τη συμβολή των μέσων μεταφοράς και επικοινωνίας στη μετακίνηση και επαφή των ανθρώπων, στη μεταφορά προϊόντων και την ανταλλαγή ιδεών.	Σύμβολα, σήματα και κανόνες.
Να γνωρίσουν βασικούς κανόνες κυκλοφοριακής αγωγής.	Έννοιες της γεωγραφίας, διεύρυνση λεξιλογίου- οικείοι γεωγραφικοί όροι, λέξεις που συνδέονται με το άμεσο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Παρουσίαση ιδεών και "ευρημάτων" με πολλούς τρόπους.
Να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία.	Συλλογή στοιχείων, παρουσιάσεις, ερμηνείες, εφαρμογές.
Να εξοικειώνονται με την έρευνα.	

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα μικρά παιδιά, μέσα από τη συνεχή αλληλεπίδραση με το άμεσο περιβάλλον, σταδιακά διαπιστώνουν πως δεν είναι το κέντρο του κόσμου. Έτσι ενδιαφέρονται να διευρύνουν τον κόσμο τους ως προς το "εδώ" και το "τώρα".

Παρόλο που τα παιδιά της πρωτοσχολικής ηλικίας δεν έχουν κατακτήσει απόλυτα την έννοια του χρόνου και της χρονικής ακολουθίας, καταλαβαίνουν απλές έννοιες του χρόνου όπως τώρα, πριν, τα πολύ παλιά χρόνια κλπ

Αγαπούν τα παραμύθια, τους μύθους, τις βιογραφίες και πλάθουν δικές τους ιστορίες.

Ενδιαφέρονται και ρωτούν για σημαντικούς ανθρώπους από το παρελθόν και για σπουδαία γεγονότα.

Ξεφυλλίζουν άλμπουμ και ημερολόγια. Συγκρίνουν φωτογραφίες, αναλύουν και σχολιάζουν γεγονότα και χαρακτήρες.

Απολαμβάνουν μια επίσκεψη στο μουσείο ή σε αρχαιολογικούς χώρους και επεξεργάζονται το πληροφοριακό-εκπαιδευτικό υλικό που τους διατίθεται.

Με άλλα λόγια, τα μικρά παιδιά προσεγγίζουν και μελετούν ιστορικά θέματα και προϊόντα του πολιτισμού και μαθαίνουν περισσότερα για τον εαυτό τους και τον κόσμο που μοιράζονται.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	***ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ***
Τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο στα μέτρα των δυνατοτήτων τους και με τις κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις θα πρέπει να βιώνουν εμπειρίες ώστε:	
Να προσεγγίζουν και να αποσαφηνίζουν βασικές χρονικές έννοιες. Να αντιλαμβάνονται τη χρονική ακολουθία γεγονότων.	Διηγήσεις και δημιουργίες ιστοριών. Χρήση ημερολόγιου. Παρατηρήσιμες αλλαγές στη ζωή των παιδιών, των οικογενειών τους, και του τοπικού περιβάλλοντος.
Να αναπαριστούν γεγονότα σύμφωνα με τη χρονική τους ακολουθία.	Αναπαραστάσεις γεγονότων με απλά μέσα Ιστορική γραμμή.
Να ενδιαφέρονται για ιστορικά γεγονότα, προβλήματα και διλήμματα ανθρώπων διαφορετικών εποχών.	Διηγήσεις και σχολιασμός γύρω από το πού, πότε, γιατί κλπ.. Χρήση πολλαπλών πηγών πληροφόρησης π.χ. λογοτεχνία, φωτογραφίες. Υποθέσεις, σχολιασμοί, συγκρίσεις, αξιολόγηση των γεγονότων, προτάσεις λύσεων των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ήρωες,, η κοινότητα και ο κόσμος.
Να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία	Έννοιες της ιστορίας, διεύρυνση λεξιλογίου- λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με τη ροή του χρόνου. Παρουσίαση ιδεών και ευρημάτων με πολλούς τρόπους.
Να εξοικειώνονται με την ιστορική έρευνα	Συγκέντρωση πληροφοριών από διάφορες πηγές, όπως την οικογένεια και την ευρύτερη κοινότητα, παρουσιάσεις, ερμηνείες, εφαρμογές.

ΕΝΝΟΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ & ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στο σύνθετο περιβάλλον του Νηπιαγωγείου, τα νέα κοινωνικά βιώματα που αποκτούν τα παιδιά και οι συνεπακόλουθες πολυδιάστατες γνώσεις που διαμορφώνονται ως προς την κοινωνική ζωή, αποτελούν σημαντική κατάκτηση στην εξέλιξη της μαθησιακής διδασκαλίας.

Το παιδί είναι μέλος μιας οικογένειας, μιας συνοικίας, ενός χωριού ή μιας πόλης και βιώνει μέσα στο μικρόκοσμό του τις απαιτήσεις , τις συμβάσεις και τις συγκρούσεις που συνεπάγεται η οργανωμένη κοινωνικά ζωή, αλλά τις βιώνει συνήθως μέσα στο προστατευτικό κέλυφος της οικογένειας, η οποία καταφέρνει να απορροφά τους κραδασμούς και να φιλτράρει τις υπερβολικές αντιπαλότητες και αντιθέσεις.

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να έχει συνείδηση της πολυπλοκότητας του κοινωνικού πλαισίου μέσα στο οποίο ζει και αναπτύσσεται το παιδί και να αξιοποιεί τις εμπειρίες και τις πολιτισμικές καταβολές του παιδιού, καθώς σ αυτό το πρώιμο επίπεδο της εκπαίδευσης η κοινωνική γνώση των παιδιών διαμορφώνεται κυρίως μέσα από το χώρο των βιωμάτων τους.

Τα παιδιά θα πρέπει να υποστηριχθούν για :

Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμησή τους, μέσα από καταστάσεις και δραστηριότητες που διαμορφώνονται κατά τέτοιο τρόπο, ώστε να μπορούν όλα να επιτυγχάνουν.

Να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας μέσα από τη συμμετοχή τους σε συλλογικές δραστηριότητες.

Να συνειδητοποιήσουν τη μοναδικότητά τους, αλλά και τις ομοιότητές τους με όλα τα παιδιά.

Να είναι ικανά να σέβονται τη διαφορετικότητα.

Στο Νηπιαγωγείο τα παιδιά εξελικτικά να καταστούν ικανά να περιγράφουν το άμεσο περιβάλλον τους και να γνωρίζουν τις βασικές διαφορές ανάμεσα σ αυτό και σε άλλα ευρύτερα περιβάλλοντα μέσα από συγκρίσεις που ενθαρρύνονται να πραγματοποιούν.

Η ανάπτυξη των κοινωνικών ικανοτήτων και γνώσεων στο επίπεδο του Νηπιαγωγείου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το περιεχόμενο που αναδύεται μέσα από τις δραστηριότητες του προγράμματος της γλώσσας, καθώς και με τη συμμετοχή των παιδιών σε δραστηριότητες άλλων γνωστικών αντικειμένων.

ΤΑ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο με αφορμή τις μεγάλες θρησκευτικές γιορτές (Χριστούγεννα, Πάσχα, Ευαγγελισμός, ονομαστικές γιορτές) και άλλες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο ημερήσιο πρόγραμμα π.χ. τραγουδάκια, βάψιμο αυγών, κάλαντα κλπ βιώνουν καταστάσεις που σχετίζονται με την χριστιανική πίστη, τις παραδόσεις και τα έθιμα της πατρίδας μας.

Στο Νηπιαγωγείο δεν στοχεύουμε στην μετάδοση θρησκευτικών γνώσεων, αλλά στην καλλιέργεια αξιών και κοινωνικών αισθημάτων.

Ειδικότερα μέσα από καθημερινές δραστηριότητες, συναναστροφές, μέσα από το παιχνίδι και τη διήγηση ιστοριών ή παραδειγμάτων άμεσα συνδεδεμένων με προσωπικά βιώματα των παιδιών, καλλιεργείται ο σεβασμός προς την ομορφιά και την αρμονία της φύσης και εμπνέονται συναισθήματα αγάπης και αδελφοσύνης για όλα τα πλάσματα της γης.

Η ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του μικρού παιδιού είναι η συνεχής κίνηση. Αν παρατηρήσουμε το παιδί, θα δούμε ότι συνεχώς τρέχει, πηδά, αιωρείται, αναρριχάται, χορεύει ή ασχολείται με κάποια άλλη δραστηριότητα περισσότερο ή λιγότερο έντονη. Αυτή η έμφυτη και αυθόρμητη ενεργητικότητα του παιδιού είναι η βάση της ανάπτυξής του και της καλής του υγείας.

Στο Νηπιαγωγείο προγραμματίζουμε φυσικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολική κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, σύμφωνα με το σκοπό της Φυσικής Αγωγής, τη σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού.

Παράλληλα δημιουργούμε ευκαιρίες για να παίζουν τα παιδιά μόνα τους, ανά δύο ή να συμμετέχουν σε μικρές ομάδες.

Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους, και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όριά του. Συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του παιδιού. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες, και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Όλες οι σωματικές δραστηριότητες, αυθόρμητες ή οργανωμένες, προσφέρουν στα παιδιά την ευκαιρία να εκφραστούν. Τα παιδιά απολαμβάνουν τις διάφορες κινητικές δραστηριότητες Χρησιμοποιούν τη φαντασία τους, αυτοσχεδιάζουν ακούγοντας μουσική ή δημιουργώντας τα ίδια ρυθμούς, μιμούνται πρόσωπα, ζώα ή πράγματα του περιβάλλοντος, συμμετέχουν σε ευφάνταστα και ομαδικά παιχνίδια.

Είναι αναγκαίο το παιδί στο Νηπιαγωγείο να κινείται πολύ και ελεύθερα. Είναι απαραίτητο, λοιπόν, να προσφέρουμε στα παιδιά ευκαιρίες για φυσική δραστηριότητα, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της ηλικίας τους.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ	*ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ*
Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται πολλές ευκαιρίες στα παιδιά ώστε:	
Να αναπτύσσουν τη φυσική τους δραστηριότητα και να προάγουν τη σωματική τους υγεία.	Παιχνίδια ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα. Στατική και δυναμική ισορροπία, έλεγχος βάρους του σώματος. Δραστηριότητες χειρισμού.
Να αναπτύσσουν θετικές στάσεις και ηθικές	Σωματική έκφραση (Μουσικοκινητική-

αξίες. Να προσεγγίσουν την έννοια της Ολυμπιακής Ιδέας και τη σπουδαιότητα μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων . Να ασκούνται τηρώντας τους κανόνες ασφάλειας και να χειρίζονται κατάλληλα τον εξοπλισμό .	Χορός-Αυτοσχεδιασμοί-Χορογραφίες).

Η ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Από την πρώιμη παιδική ηλικία κάθε άνθρωπος ανακαλύπτει τις θαυμαστές ιδιότητες τις γραμμής, χαράζοντας με ένα ξύλο την άμμο ή σχεδιάζοντας σε επιφάνειες με μολύβια ή μαρκαδόρους. Με τα χρόνια, βελτιώνει τη γραμμή του και δημιουργεί τα σχήματα που θέλει, αναπαριστώντας με το δικό του τρόπο τον κόσμο που τον περιβάλλει δημιουργώντας πρωτότυπες μορφές. Η καλλιέργεια της οπτικής αντίληψης και η γνωριμία με τον κόσμο μέσα από την τέχνη έχουν αναγνωριστεί από τους παιδαγωγούς ως βασικοί τρόποι διαπαιδαγώγησης του ατόμουο γι΄ αυτό, το πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου, περιλαμβάνει αρκετές ώρες εικαστικών δραστηριοτήτων εβδομαδιαία.

Γενικοί διδακτικοί στόχοι

Στο Νηπιαγωγείο η Εικαστική Αγωγή έχει ως γενικό στόχο το παιδί:

Να έρθει σε επαφή με τα έργα τέχνης και την καλλιτεχνική δημιουργία

Να εκφράσει τις ιδέες του με διαφορετικά μέσα και τρόπους

Να αναπτύσσει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα του

Να αρχίσει να διακρίνει το ωραίο στη φύση, στο περιβάλλον και στα έργα τέχνης.

Ειδικότερα στο παιδί πρέπει να δίνονται ευκαιρίες ώστε:

- Να καλλιεργηθεί η οπτική του αντίληψη
- Να παρατηρεί, να πειραματίζεται, να ερευνά και να χρησιμοποιεί τις εμπειρίες του ως στοιχείο καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης
- Να εξασκείται στη χρήση των υλικών και των διαφόρων τεχνικών να αποκτά επιδεξιότητα και να ενθαρρύνεται στην παραγωγή έργων
- Να αρχίσει να κατανοεί ότι η τέχνη είναι μέσο έκφρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων και να υιοθετεί θετικές στάσεις απέναντι στα έργα τέχνης.
- Να καλλιεργεί την καλαισθησία του με την επαφή με έργα τέχνης ποικίλων μορφών και διαφορετικών πολιτισμών.

Εξειδίκευση των γενικών στόχων

Με κατάλληλες δραστηριότητες επιδιώκεται το παιδί :

Να ερευνά και να πειραματίζεται με διάφορα υλικά δημιουργώντας εικαστικά έργα,

Να εκφράζει ιδέες, εμπειρίες και συναισθήματα μέσα από τα έργα του,

Να αποκτά γνώσεις και πληροφορίες για τις εικαστικές τέχνες,

να ανακαλύπτει ότι η τέχνη είναι σπουδαίος τρόπος έκφρασης,

Να χρησιμοποιεί ορολογία, για να εκφράσει τις σκέψεις, τις απόψεις και τα συναισθήματά του για τα έργα της τέχνης,

Να χρησιμοποιεί την τέχνη, για να συμπληρώνει άλλα μαθήματα,

Να αναπτύσσει εκτίμηση και ενδιαφέρον για την Τέχνη και επιθυμία να συμμετέχει σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες,

Να αναγνωρίζει βασικά εικαστικά επαγγέλματα.

Άξονες των εικαστικών στο Νηπιαγωγείο

Οι άξονες των εικαστικών συνδυάζουν τη θεωρία και την πράξη και αναπτύσσονται ως εξής:

α) Υλικά - Μέσα - Τεχνικές
β) Μορφικά στοιχεία
γ) Θέμα - Περιεχόμενο - Νόημα
δ) Μορφές εικαστικών τεχνών
ε) Ιστορία τέχνης - Καλλιτέχνες
στ) Αισθητική - Κριτική

	ΑΞΟΝΕΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ ΓΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
1.	***Απλά υλικά - Μέσα - Τεχνικές***	Απλά εύχρηστα και ποικίλα υλικά, όπως χαρτί, χαρτόνι, κουτιά, δαχτυλομπογιές, νερομπογιές, κραγιόνια, κάρβουνα, μαρκαδόροι, πηλός, ζυμάρι, πλαστελίνη και άλλα, Φυτικά υλικά, ανακυκλώσιμα υλικά, Κατάλληλες τεχνικές για μικρά παιδιά, Πειραματισμοί.	Θέματα που αναπτύσσονται σε διάφορες δραστηριότητες. Αντίστοιχα όλα τα επιμέρους θέματα των Εικαστικών προσφέρονται για ποικίλες διαθεματικές προσεγγίσεις όπως: "πηλός" "υφαντική" "σχήμα" "καλαισθησία" "παραμύθι" "παιχνίδια" "σχολική εορτή" κτλ.
2.	***Απλά μορφικά στοιχεία***	Χρώμα, γραμμή, υφή, σχήματα, μορφές.	
3.	***Θέμα***	Θέματα από παρατήρηση, μνήμη, φαντασία, συναισθήματα, περιβάλλον, ζώα, φυτά, οικογένεια, γιορτές, εποχές, επαγγέλματα αλλά και από άλλες σχολικές δραστηριότητες, Συλλογές , διακοσμήσεις και άλλα, Παραλλαγές, επεξεργασίες, αφηρημένα, παιχνίδια με χρώματα και άλλα υλικά.	
4.	***Μορφές εικαστικών τεχνών***	Σχέδιο, ζωγραφική, πηλοπλαστική, υφαντική, μικροκατασκευές, χειροτεχνίες, κούκλες, Στένσιλιγκ, κολάζ, μομπίλς Εργα δύο και τριών διαστάσεων.	

5.	*Έργα τέχνης*	Παιγνιώδης επαφή με κατάλληλα έργα τέχνης από την ελληνική παραδοσιακή τέχνη, την τοπική τέχνη αλλά και τη μοντέρνα, Σύνδεση της τέχνης με παραμύθια, διηγήσεις και άλλα.	
6.	*Εισαγωγή στην καλαισθησία*	Χρήση απλών όρων τέχνης, Προφορική έκφραση προτιμήσεων, σκέψεων και απόψεων, Συναισθηματική προσέγγιση έργων τέχνης, Απλή περιγραφή έργων τέχνης	

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Σκοπός της Μουσικής Αγωγής

Σκοπός της μουσικής αγωγής είναι η οικοδόμηση της προσωπικής ταυτότητας, η καλλιέργεια της δημιουργικότητας και η ετοιμασία για τη ζωή.

Η ενασχόληση με τη μουσική και η συμμετοχή των παιδιών στις διάφορες μουσικές δραστηριότητες δρα ευεργετικά και σε άλλους τομείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Έτσι η μουσική συμβάλλει:

Στην καλλιέργεια πνεύματος συνεργασίας, ομαδικότητας, στην ανάπτυξη διαπροσωπικών σχέσεων και τελικά στην κοινωνικοποίηση των παιδιών, δηλαδή στην ομαλή ένταξή τους στον κόσμο των συνομηλίκων τους.

Στην ενίσχυση της αυτοπειθαρχίας

Στη γνωριμία και εκτίμηση των διαφόρων πολιτισμών

Στην ενδυνάμωση της αυτοπεποίθησης

Στην ανάπτυξη της επινοητικότητας καθώς και της ικανότητας για ανάλυση και επίλυση προβλημάτων

Στην ευαισθητοποίηση των παιδιών εκλεπτύνοντας τις προτιμήσεις τους

Στην καλλιέργεια της μνήμης

Στην ανάπτυξη της ακουστικής ικανότητας

Η μουσική παίζει τόσο μεγάλο ρόλο στην καθημερινή ζωή των ανθρώπων που εμείς τείνουμε να τη θεωρούμε δεδομένη. Για πολλούς ανθρώπους, πάντως, η μουσική είναι μια κινητήρια δύναμη για δημιουργικότητα, που δίνει ερεθίσματα αλλά και καθοδηγεί την ανθρώπινη φαντασία. Η μουσική στο Νηπιαγωγείο σκοπεύει στην καλλιέργεια της αισθητικής ικανότητας και ευαισθησίας, στην ανάπτυξη της κατανόησης και απόλαυσης της μουσικής και στην απελευθέρωση της δημιουργικής ικανότητας των παιδιών.

Όλα αυτά θα αναπτυχθούν μέσα από την ενεργητική ακρόαση, δημιουργία (σύνθεση) και εκτέλεση. Η ανάπτυξη της μουσικής αντίληψης και των δεξιοτήτων εξαρτάται από την ποιότητα, ποικιλία και καταλληλότητα των μουσικών εμπειριών, όπως αυτές δίνονται μέσα και έξω από την τάξη. Υπάρχουν βέβαια πολλά και διαφορετικά είδη (στυλ) της μουσικής, κατάλληλα για διαφορετικούς σκοπούς που προσφέρουν διαφορετικά είδη ικανοποίησης και πρόκλησης. Τέτοια είδη μπορεί κανείς να βρει σε οποιοδήποτε είδος (στυλ) της μουσικής έκφρασης.

Η σπουδή της μουσικής ως ενός θεμελιώδους γνωστικού αντικειμένου θα πρέπει να παρέχει την προοδευτική ανάπτυξη των παρακάτω:

Γνώση και αντίληψη οργανωμένων ηχητικών προτύπων

Ακουστικές, φωνητικές, κινητικές δεξιότητες που αποκτώνται με την εξερεύνηση και την οργάνωση των ήχων και με τον τεχνικό έλεγχο της φωνής και των οργάνων

Ικανότητα για διατύπωση ιδεών, σκέψεων και συναισθημάτων μέσω της μουσικής

Γνώση και κατανόηση της μουσικής παράδοσής μας αλλά και των παραδόσεων, ιδιωμάτων και μουσικών ειδών (στυλ) από διάφορους μουσικούς πολιτισμούς, εποχές και χώρες

Αίσθηση πληρότητας που απορρέει από την προσπάθεια για υψηλότερες καλλιτεχνικές δυνατότητες και τεχνικά κριτήρια.

Ευαισθησία, αναλυτική και κριτική ανταπόκριση στη μουσική με απώτερο στόχο τη δημιουργία αισθητικής συγκίνησης.

Η πρώτη ύλη πάνω στην οποία βασίζεται η σπουδή της μουσικής είναι τα μουσικά στοιχεία τα οποία συμμετέχουν στη δημιουργία κάθε μουσικού έργου. Αυτά είναι:

ήχος, χροιά, ένταση

διάρκεια, σιωπή, παλμός, ρυθμός, ταχύτητα

μοτίβο, μελωδική φράση, συγχορδία

δομή, φόρμα.

Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν τέτοιες επιδεξιότητες και ικανότητες, να κατανοήσουν τα μουσικά στοιχεία, και να αντιληφθούν τη δημιουργικότητά τους, συμμετέχοντας σε μουσικές δραστηριότητες μ' ένα σχεδιασμένο και δομημένο τρόπο. Ταυτόχρονα θα πρέπει να ενθαρρύνονται να έχουν ανοικτό μυαλό, αλλά συγχρόνως να είναι ευαίσθητοι και να αντιλαμβάνονται τις ευαίσθητες και λεπτές ισορροπίες, ως προς την αντίληψη και σύνθεση της μουσικής.

Τα παραπάνω μουσικά στοιχεία αποτελούν την πρώτη ύλη για το χτίσιμο της μουσικής, γιατί αναφέρονται ως δομικά στοιχεία , αλλά ταυτόχρονα είναι αυτά που δίνουν μια συγκεκριμένη δομή και φόρμα, αλλά και μια διάθεση ή ένα εκφραστικό χαρακτήρα σ' ένα μουσικό κομμάτι γι' αυτό αναφέρονται και ως εκφραστικά στοιχεία. Με την επένδυση του ήχου με αυτά τα στοιχεία, ο συνθέτης δίνει εκφραστική δύναμη στον ήχο. Αυτό σημαίνει ότι ο ήχος, ο οποίος από μόνος του δεν είναι εκφραστικός, αποκτά εκφραστική δύναμη με την ολική κάλυψη των στοιχείων (μοτίβο, μουσική φράση, μελωδία, αρμονία αλλά και δυναμική, χροιά κ.ο.κ.) στα οποία ο συνθέτης τον τοποθετεί. Τα παιδιά πρέπει να μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τα μουσικά στοιχεία στην εργασία τη δική τους και των άλλων και να τα χρησιμοποιούν, για να εκφράσουν τις μουσικές τους ιδέες.

Για το σκοπό αυτό, χρειάζεται να καλλιεργήσουν μουσικές δεξιότητες σχετικές με τον έλεγχο, το χειρισμό και την παρουσίαση του ήχου (δηλαδή ν' ακούν, να τραγουδούν, να παίζουν και να συνθέτουν με επιτυχία). Οι δεξιότητες αυτές περιλαμβάνουν:

Ακουστική αντίληψη και διάκριση των ήχων

Εξειδικευμένο τεχνικό έλεγχο της φωνής και των οργάνων και ανάπτυξη και κατανόηση των μουσικών ιδεών

Για να μπορέσουν να επεκτείνουν τη γνώση τους στους τρόπους και στα είδη έκφρασης, οι μαθητές πρέπει να μάθουν τους κανόνες και τα σύμβολα, συμπεριλαμβανομένης συνήθως και της σημειογραφίας), μέσω των οποίων η μουσική γίνεται κτήμα όλων και αναγνωρίζεται. Επίσης, πρέπει να μάθουν τα μουσικά όργανα και να καλλιεργήσουν την ανθρώπινη φωνή, η οποία διαχρονικά ήταν και είναι το πιο εξελιγμένο μουσικό όργανο.

Επιδιώξεις της Μουσικής Αγωγής στο Νηπιαγωγείο

Επιδιώξεις της Μουσικής Αγωγής στο Νηπιαγωγείο είναι:

Η απόλαυση της μουσικής

Η άσκηση του παιδιού, ώστε να τραγουδά με ευχαρίστηση

Η ανάπτυξη της ακουστικής ικανότητας του παιδιού

Η ενθάρρυνση του παιδιού για δημιουργική εργασία

Η εκτίμηση και η ανταπόκριση του παιδιού σε αισθητικά στοιχεία της μουσικής

Η γνώση και η κατανόηση βασικών στοιχείων και εννοιών από τη θεωρία και τη μορφολογία της μουσικής

Η γνωριμία της εθνικής μας μουσικής παράδοσης (δημοτικό τραγούδι και βυζαντινό εκκλησιαστικό μέλος)

Η ανάπτυξη της μουσικής ευαισθησίας του παιδιού

Η ανάπτυξη των ατομικών ικανοτήτων του κάθε παιδιού

Η σύνδεση της μουσικής με τις άλλες Τέχνες και γνωστικά αντικείμενα του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών.

Η χρήση της μουσικής για την ανάπτυξη, μεταξύ των παιδιών, της συνεργασίας, της συνευθύνης, της αυτοπειθαρχίας και της επικοινωνίας, στοιχείων απαραίτητων για την κοινωνικοποίησή τους.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ

ΑΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟΥ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ «ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ» ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗΣ
Έλεγχος ήχων μέσω δεξιοτήτων στο τραγούδι και στο παίξιμο οργάνων – Δεξιότητες εκτέλεσης.	1. Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες θα πρέπει να ενθαρρύνονται ώστε : α. Να χρησιμοποιούν εκφραστικά τις φωνές τους, τραγουδώντας τραγούδια και ψάλλοντας εκκλησιαστικούς ύμνους και ρίμες. β. Να παίζουν, μελωδικά και ρυθμικά, όργανα. γ. Να προβάρουν και να εκτελούν μαζί με άλλους (για Παράδειγμα να ξεκινούν και να σταματούν μαζί, να κρατούν ένα σταθερό παλμό).	1 Τα παιδιά ακούν προσεκτικά και ανταποκρίνονται με κινήσεις σε διάφορα είδη μουσικής. Παίζουν μουσικά όργανα και τραγουδούν τραγούδια από μνήμης, προσθέτοντας ακομπανιαμέντα και δημιουργώντας σύντομες συνθέσεις, με αυξανόμενο βαθμό σιγουριάς, φαντασίας και ελέγχου. Εξερευνούν και χαίρονται τον τρόπο με τον οποίο οι ήχοι και οι σιωπές μπορούν να δημιουργούν διάφορες ψυχικές καταστάσεις. **1 α σύνδεση με άλλα μαθήματα** Σύνδεση με τη γλώσσα.
Δημιουργώντας και αναπτύσσοντας μουσικές ιδέες – Δεξιότητες σύνθεσης / δημιουργίας	2. Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται ώστε : α. Να δημιουργούν μουσικά πρότυπα. β. Να εξερευνούν, να επιλέγουν και να οργανώνουν ήχους και μουσικές ιδέες. 3: Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται ώστε : α. Να εξερευνούν και να εκφράζουν τις ιδέες τους και τα συναισθήματα τους για τη μουσική χρησιμοποιώντας την κίνηση, το χορό, την εκφραστική και μουσική γλώσσα.	**2 α σύνδεση με πληροφορική – Τεχνολογία** Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν software σχεδιασμένο να εξερευνά τους ήχους. **3 α σύνδεση με άλλα μαθήματα.** Σύνδεση με γλώσσα και φυσική αγωγή. **3 β σύνδεση με πληροφορική – Τεχνολογία** Οι μαθητές μπορούν να χρησιμοποιούν μηχανήματα εγγραφής ήχου, ώστε να τους αναπαραγάγουν, να τους αναγνωρίζουν και να κάνουν βελτιώσεις.

Ανταπόκριση και αναθεώρηση – Δεξιότητες αξιολόγησης.	β. Να κάνουν βελτιώσεις στη δική τους δουλειά.	
Ακρόαση και εφαρμογή γνώσης και κατανόησης	4. Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται ώστε : α. Να ακούν με συγκέντρωση και να εσωτερικεύουν, να ανακαλούν ήχους με αυξανόμενη ακουστική μνήμη. β. Να μαθαίνουν πώς μπορούν να οργανωθούν και να χρησιμοποιηθούν εκφραστικά σε απλές δομές τα συνδυασμένα μουσικά στοιχεία του τονικού ύψους, διάρκειας, δυναμικής, ρυθμικής αγωγής (τέμπο), ηχοχρώματος, υφής και σιωπής (για παράδειγμα, *αρχή, μέση, τέλος*). γ. Να μαθαίνουν πως οι ήχοι μπορούν να δημιουργηθούν με διάφορους τρόπους (για παράδειγμα, *με φωνή, με παλαμάκια, με μουσικά όργανα, μέσα από το περιβάλλον*) και να περιγράφουν με τη χρήση δοσμένων και επινοημένων μέσων για συγκεκριμένες δράσεις (π.χ. για *χορό, Σαν νανούρισμα*).	***Σημείωση για το 4.*** Η ακρόαση είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη της γνώσης των παιδιών και για τη μουσική τους κατανόηση. **4 α** σύνδεση με τη γλώσσα. **4 β, 4 γ** σύνδεση με τη Φυσική. **Σημείωση για το 4β** «τονικό ύψος» - ψηλό/ χαμηλό «διάρκεια» - μεγαλύτερο/ συντομότερο, σταθερός παλμός, ρυθμός. «δυναμική» – δυνατότερο/ σιγανότερο/ σιωπή «τέμπο» – γρηγορότερο/ βραδύτερο. «χροιά» - διάφορα είδη ήχων. «υφή» – διάφοροι τρόποι συνδυασμού ήχων. «δομή» – διάφοροι τρόποι οργάνωσης ήχων. → **5β** σύνδεση με τη γλώσσα και τη Φυσική Αγωγή.
Εύρος Σπουδών	5. Κατά τη διάρκεια του επιπέδου, τα παιδιά πρέπει να προσεγγίσουν τη **γνώση,** να αναπτύσσουν **τις δεξιότητες** και την **κατανόηση** μέσω: α. Μιας σειράς μουσικών δραστηριοτήτων που περιλαμβάνουν εκτέλεση, σύνθεση και αξιολόγηση. β. Της ανταπόκρισής τους σε μια σειρά μουσικών και μη μουσικών σημείων εκκίνησης. γ. Της ατομικής δουλειάς, της δουλειάς σε ομάδα, καθώς και του συνόλου της τάξης. δ. Ενός φάσματος ζωντανής και ηχογραφημένης μουσικής από διαφορετικές εποχές και κουλτούρες.	

Μουσική και άλλα γνωστικά αντικείμενα

Στο Νηπιαγωγείο η δημιουργία και η κατανόηση της μουσικής συνδέεται με τις υπόλοιπες τέχνες, αλλά και με άλλα γνωστικά αντικείμενα του προγράμματος. Στο Νηπιαγωγείο τα παιδιά ανταποκρίνονται συχνά στη μουσική ήρεμα και ενστικτωδώς μέσα από το ρυθμό. Πολλές μάλιστα δραστηριότητες που εμπίπτουν σε διάφορες περιοχές της μάθησης σχεδιάζονται και πραγματοποιούνται μαζί. Η πορεία τέτοιων δραστηριοτήτων, πάντως, προϋποθέτει και γνώση και κατανόηση κάθε αντικειμένου που συνδυάζεται έτσι, ώστε η μουσική, ως ένα θεμελιώδες γνωστικό αντικείμενο του προγράμματος, να μη χάνει την αυτονομία της.

Με τον τρόπο που έχει σχεδιαστεί το πρόγραμμα σπουδών, δίνει την ευκαιρία στους διδάσκοντες να διαθέσουν χρόνο γι' αυτές τις δραστηριότητες. Έτσι, κάποιες απ' αυτές μπορούν να ενισχύονται από μια εμπειρία χορού, για παράδειγμα. Τα παιδιά θα αποκτήσουν εμπειρία του ρυθμού μέσω της κίνησης. Ο χορός θα δώσει ένα ερέθισμα για σύνθεση. Η μουσική θα προάγει ένα ερέθισμα για δημιουργία και εκτέλεση του χορού ή και τα δύο, η μουσική και ο χορός μαζί θα γίνουν η αιτία για μια ενόργανη εργασία. Ο τρόπος που ένα παιδί ανταποκρίνεται στη μουσική μπορεί να είναι μια ένδειξη του επιπέδου της μουσικής κατανόησής του.

Οι ίδιες αρχές ζητούνται στη συνεργασία με το θέατρο. Η μουσική μπορεί να συνδεθεί για να εντείνει, να ενδυναμώσει και να δώσει έμφαση στη θεατρική πράξη, το θέατρο μπορεί να δημιουργηθεί για να ερμηνεύσει τη μουσική, ενώ στην όπερα θέατρο και μουσική συνδυάζονται σε ενιαίο σύνολο.

Η μουσική μπορεί επίσης να συσχετιστεί με το ευρύτερο περιβάλλον, είτε αυτό αφορά τον κόσμο μας και τους ανθρώπους, του είτε το φυσικό περιβάλλον είτε το οικονομικό περιβάλλον. Είναι γνωστό ότι οι άνθρωποι διαφέρουν ως προς τα έθιμα, τα οικογενειακά πρότυπα, τις παραδόσεις, την ιστορία. Επίσης διαφέρουν, λόγω της επίδρασης διαφορετικών γεωγραφικών συνθηκών, οι οποίες μάλιστα επηρεάζουν όχι μόνο τον χαρακτήρα του, αλλά και τις φυσικές πηγές τους, τη μορφή της οικονομίας τους, τον καιρό, τις θερμοκρασίες και την προσαρμογή τους στο περιβάλλον. Όλα αυτά μπορούν να εκφραστούν με μια σειρά από μουσικές δραστηριότητες, μέσα από τις οποίες τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να χειρίζονται τον ήχο για έναν εκφραστικό σκοπό (π.χ. για να εκφράσουν την έννοια της πεδιάδας, τους αγρότες, την πυκνότητα του πληθυσμού, της παραγωγής κτλ), να ανακαλύπτουν πώς οι διάφοροι συνθέτες εκφράζουν αυτές τις έννοιες και να χρησιμοποιούν τα παραπάνω στοιχεία για να παράγουν δικές τους μουσικές δημιουργίες.

Οι Φυσικές επιστήμες είναι ένας ακόμα χώρος με τον οποίον μπορεί να συνδεθεί η μουσική. Η μουσική μπορεί να προσφέρει υλικό για χρήση της επιστημονικής ορολογίας με φαντασιακό τρόπο (π.χ. απόδοση με ήχους της έννοιας του νερού, του πλανήτη, των δορυφόρων κτλ).

Τα Μαθηματικά είναι ακόμα ένας τομέας που μπορεί να συσχετιστεί με τη Μουσική. Η ικανότητα να αντιλαμβανόμαστε και να αναλύουμε σχήματα είναι μεγάλης σημασίας στη μοντέρνα προσέγγιση των μαθηματικών. Τα σχήματα είναι επίσης σημαντικά στη μουσική. Η μουσική είναι η εκφραστική χρήση των ηχητικών σχημάτων. Φτιάχνοντας ηχητικά σχήματα και ακούγοντας προσεκτικά σχήματα που έχουν συντεθεί από άλλους, θα βοηθηθεί το παιδί στην εξέλιξη της αντίληψής του περί του όμοιου, του διαφορετικού, της ακολουθίας, του συνόλου, της μέτρησης, της αντιστοίχισης και άλλων συναφών εννοιών που είναι θεμελιακές τόσο για τη μουσική όσο και για τα μαθηματικά.

Επιπρόσθετα, οι μουσικές εμπειρίες μπορούν να προσφέρουν δραστηριότητες που αναπτύσσουν τη φαντασία, οξύνουν την αντίληψη του παιδιού σε ό,τι αφορά την ακουστική κατανόηση και επικοινωνία και καλλιεργούν την αντίληψη και την απόλαυση τόσο της προφορικής γλώσσας όσο και της μουσικής έκφρασης. Η μουσική προσφέρει στα παιδιά ευκαιρίες να προσέξουν συγκεκριμένες πληροφορίες ή κεντρικές ιδέες σε ιστορίες τραγουδιών και προγραμματική μουσική, να αναζητήσουν και να κατανοήσουν τις σχέσεις λέξεων και των ήχων που ακούγονται.

Τέλος, η συμμετοχή στις μουσικές δραστηριότητες, και η σπουδή της μουσικής, μπορεί και πρέπει να συμβάλει στο όλο πρόγραμμα, βοηθώντας τα παιδιά να αναπτύσσουν τις παρακάτω δεξιότητες και χαρακτηριστικά:

Ικανότητα να εκφράζονται ατομικά ή ομαδικά

Αισθητική εκτίμηση

Ακουστικές δεξιότητες και ευαισθησία στους ήχους

Φαντασία και επινοητικότητα

Πνευματικές και καλλιτεχνικές δεξιότητες

Ικανότητα να λύνουν προβλήματα

Ικανότητα συγκέντρωσης για αρκετό χρονικό διάστημα,

Προσοχή στη λεπτομέρεια,

Επικοινωνιακές δεξιότητες (μη λεκτικές καθώς και λεκτικές),

Κοινωνικές δεξιότητες, τέτοιες όπως συνεργασία, επινοητικότητα, επιμονή, ανεκτικότητα και αυτοπεποίθηση,

Ενδιαφέρον, αυτοπειθαρχία και αυτοαξιολόγηση,

Ενημέρωση και εκτίμηση μιας μεγάλης έκτασης των πολιτισμικών παραδόσεων.

Ενδεικτικό Παράδειγμα Διαθεματικής Προσέγγισης

Σύνδεση των μαθημάτων "γλώσσα" και "μουσική"

Αναζήτηση κεντρικής ιδέας

Πολλοί συνθέτες έχουν γράψει προγραμματική μουσική, δηλαδή μουσική που λέει (αφηγείται) μια ιστορία. Τα παιδιά μπορούν να παρακολουθήσουν την ιστορία αν καταφέρουν να αντιληφθούν τις βασικές (κύριες) ιδέες του συνθέτη. Και τα τραγούδια επίσης έχουν μια βασική ιδέα, που μπορεί να μην είναι πάντα φανερή χωρίς τον τίτλο που έχει δώσει ο συνθέτης.

(Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί το ακόλουθο ορχηστρικό και τραγουδιστικό υλικό για να βοηθήσετε τα παιδιά να αναπτύξουν τις ακουστικές τους ικανότητες).

α. Προγραμματική μουσική

Δίνεται στα παιδιά να ακούσουν μια κατάλληλη επιλεγμένη ηχογράφηση με προγραμματική μουσική (π.χ. Saint - Saens, Carnival of the Animals, Prokofiev, Winter Holiday). Τα παιδιά συζητούν τα ηχητικά γεγονότα που ακούν. Επιλέγουν τίτλους που θα μπορούσε να έχει χρησιμοποιήσει ο συνθέτης και που φαίνεται να ταιριάζουν με τη μουσική. Κάνουν λίστα με τους τίτλους που προτείνουν τα παιδιά την ώρα που δίνονται, και αφού η τάξη επιλέξει έναν, φανερώνεται ο πραγματικός τίτλος που ο συνθέτης έδωσε στο έργο του.

β. Τραγούδια για τίτλο

Τραγουδιέται το τραγούδι που έχει επιλεχθεί ή το ακούν τα παιδιά ηχογραφημένο. Μετά γίνεται λίστα με τις προτάσεις των παιδιών για έναν κατάλληλο τίτλο, που να ταιριάζει στις βασικές ιδέες που εμφανίζονται στο κείμενο. Αφού η τάξη επιλέξει έναν απ' αυτούς, φανερώνεται ο αληθινός τίτλος του τραγουδιού. Γίνεται συζήτηση για τις διαφορές ανάμεσα στις δικές τους επιλογές και αυτές του συνθέτη.

Προσεγγίσεις

Η Μουσική στο Νηπιαγωγείο δεν κινείται τόσο στο πλαίσιο της διδασκαλίας ενός μαθήματος ορισμένης ύλης ή ενός γνωστικού αντικειμένου, όσο στη βάση μιας σειράς δραστηριοτήτων που έχουν ως στόχο μια γενικότερη αφύπνιση σχετικά με τη μουσική.

Το Πρόγραμμα Σπουδών της Μουσικής Αγωγής στο Νηπιαγωγείο αναπτύσσεται σπειροειδώς ακολουθώντας μιαν εξέλιξη από το απλό στο σύνθετο, από το γνωστό στο άγνωστο. Οργανώνεται με άξονες την εκτέλεση, σύνθεσηδημιουργία και αξιολόγηση. Η προσέγγιση των παραπάνω γίνεται βιωματικά.

Βασικός στόχος του προγράμματος είναι η εξοικείωση με τα βασικά χαρακτηριστικά του ήχου, η αντίληψη και η κατανόησή τους από τα παιδιά. Έμφαση, επίσης, δίνεται

στην επιδίωξη να αναπτύξουν τα παιδιά την ικανότητά τους ν' ακούν μουσική, ν' αυτοσχεδιάζουν και να δημιουργούν τα δικά τους έργα. Στόχος ακόμα είναι το να αποκτήσουν με βιωματικό τρόπο ένα αντιπροσωπευτικό απόθεμα μουσικών εικόνων μέσα από διάφορες δραστηριότητες, όπως τραγούδια, ακρόαση πολλών και διαφορετικών ειδών μουσικής, χρήση μουσικών οργάνων (αυτοσχέδιων ή όχι), μουσικά παιχνίδια κ.ά.

Σ' αυτό το επίπεδο, δίνεται έμφαση στο να τραγουδούν τα παιδιά απλές μελωδίες, να παίζουν τραγούδια που συνοδεύονται από κίνηση, να παίζουν διάφορα όργανα της τάξης και να εξερευνούν διάφορους ήχους από ποικιλία πηγών, χρησιμοποιώντας όλα αυτά καθημερινά στην τάξη και στον περίγυρό τους. Από την ηλικία αυτή πρέπει να υπάρχει στο πρόγραμμα ειδική ώρα για τη μουσική, αν και οι μουσικές δραστηριότητες εμπεριέχονται στο σύνολο των ημερήσιων δραστηριοτήτων των παιδιών. Φυσικά η έκταση και η ποιότητα της δουλειάς ποικίλλει, ανάλογα με τις συνθήκες μέσα στις οποίες λειτουργεί το Νηπιαγωγείο. Στην καλύτερη περίπτωση πάντως, τα παιδιά έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν και να εκλεπτύνουν τις ακουστικές τους ικανότητες, να προεκτείνουν την εμπειρία τους στο τραγούδι και στο παίξιμο οργάνων της τάξης, και να ενσωματώσουν τις δραστηριότητες αυτές στον αυτοσχεδιασμό και τη σύνθεση (δημιουργία).

Η σύνθεση (δημιουργία) είναι το επιστέγασμα της όλης δουλειάς που γίνεται στο Νηπιαγωγείο. Η δυνατότητα των παιδιών να εξερευνήσουν τις ιδιότητες του ήχου, η εμπειρία τους πάνω σε ρυθμικά και μελωδικά πρότυπα και η δημιουργία δικής τους μουσικής είναι από τις δραστηριότητες όπου θα πρέπει να δίνεται έμφαση.

Σε πολλά Νηπιαγωγεία όπου φοιτούν παιδιά από διάφορες χώρες, μπορούν να αναπτυχθούν δραστηριότητες που θα περιλαμβάνουν μουσική από διάφορους μουσικούς πολιτισμούς.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΓΩΝΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

Η ποιότητα και ο εξοπλισμός της μουσικής γωνιάς με υλικά και μέσα καθορίζει σε σημαντικό βαθμό την ποιότητα του μαθησιακού περιβάλλοντος και, άρα, αποτελεί κλειδί για την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η θεατρική αγωγή στο Νηπιαγωγείο είναι εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία αναδεικνύονται και καλλιεργούνται ικανότητες και κλίσεις των παιδιών. Το παιδί μέσα από την θεατρική αγωγή παίζει, εκφράζεται, δημιουργεί, επικοινωνεί, μαθαίνει για τον κόσμο και τον εαυτό του, εκτονώνεται, απελευθερώνεται. Μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, συντροφικότητας και ασφάλειας, ''παίζει'' τα γεγονότα της ζωής. Προσπαθεί να ερμηνεύσει την ανθρώπινη συμπεριφορά, να κατανοήσει τον κόσμο, να σχηματίσει τη δική του αντίληψη για τα όσα συμβαίνουν γύρω του, να μεταμορφώσει την καθημερινότητα. Με την κίνηση, τη φωνή ή το λόγο εκφράζει μόνο του ή σε συνεργασία με άλλους βιώματα, εμπειρίες συναισθήματα και ιδέες. Διηγείται ή πλάθει ιστορίες. Χειρίζεται αντικείμενα και τους αποδίδει νέες σημασίες. Η πολυχρωμία και η πολυμορφία των υλικών προκαλεί τη φαντασία και την εφευρετικότητα των παιδιών και τα οδηγεί σε νέους δημιουργικούς δρόμους Η κοινή δράση με άλλα παιδιά δημιουργεί την ανάγκη της οργάνωσης και της αποδοχής κανόνων. Το παιδί μαθαίνει να συνθέτει μέσα από το διάλογο, ανακαλύπτει τις δυνατότητές του, περιορίζει τις εγωιστικές του τάσεις, μοιράζεται φόβους και ανησυχίες. Ο εκπαιδευτικός ενεργοποιεί και εμψυχώνει τα παιδιά, προκαλεί τη φαντασία τους, ενισχύει την πρωτοβουλία τους, εξασφαλίζει το κατάλληλο περιβάλλον και τα απαραίτητα υλικοτεχνικά μέσα.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	*ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ*
Έκφραση μέσα από ελεύθερο παιχνίδι, αυτοσχεδιασμό και εκφραστική μιμική	Θεατρικό παιχνίδι- ενεργοποίηση με μουσικά ερεθίσματα. Δραματοποίηση.
Ανάπτυξη της γλωσσικής και εκφραστικής ικανότητας μέσω του αυτοσχέδιου διαλόγου και της επεξεργασίας λογοτεχνικών κειμένων. Ανάπτυξη επικοινωνιακών κωδίκων	Ανάπτυξη του προφορικού λόγου- Αφηγηματικές τεχνικές. Παιχνίδια ηχομιμητικής. Πρόσληψη λογοτεχνικών κειμένων. Πρώτα στοιχεία δραματικού διαλόγου.
Καλλιέργεια αισθητικής έκφρασης και δημιουργίας πολλαπλής φύσης καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων: Άμεση αισθητική εμπειρία, επαφή με όλες τις τέχνες, γνωριμία με θεατρική παραγωγή(Κουκλοθέατρο, Καραγκιόζης κ.α)	Κατασκευές κούκλας, μάσκες, κοστούμια. Μουσικοακουστικά μέσα. Σκηνικά και εικαστική παρέμβαση στο χώρο. Μακιγιάζ. Παρακολούθηση παραστάσεων. Επισκέψεις σε μουσεία. Ανάπτυξη προσωπικών πρωτοβουλιών σε οποιοδήποτε καλλιτεχνικό τομέα (ενδείξεις κλίσεων των παιδιών).

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Εισαγωγή

Η ραγδαία εξέλιξη των νέων τεχνολογιών και ιδιαίτερα των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ)[1] που χαρακτηρίζει την εποχή μας και η εξάπλωση των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας επηρεάζουν σημαντικά τα κοινωνικά δεδομένα και διαμορφώνουν νέες τάσεις. Η συνεχής αύξηση της χρήσης των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών, θέτει πολύ σημαντικά ζητήματα που σχετίζονται με το καθεστώς της οργάνωσης και διαχείρισης της πληροφορίας, της διαμεσολάβησης μέσω των ψηφιακών τρόπων μετάδοσης της γνώσης, της οργάνωσης και του καταμερισμού της εργασίας, της επικοινωνίας από απόσταση, της ταυτότητας των υποκειμένων κ.λπ.. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση του όγκου των γνώσεων και τη γρήγορη παλαίωσή τους, αναπόφευκτα οδηγεί στην αντίληψη ότι κάθε νέος στο πλαίσιο της γενικής του εκπαίδευσης πρέπει να αποκτήσει βασικές γνώσεις αλλά και δεξιότητες στη χρήση των τεχνολογιών αυτών καθώς και τις απαραίτητες κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες για την κατανόηση των πραγμάτων που συμβαίνουν γύρω του. Με τον τρόπο αυτό, η εκπαίδευση στην πληροφορική προσφέρει στους σημερινούς μαθητές και αυριανούς πολίτες, τα απαραίτητα εφόδια και γνώσεις που θα τους κάνουν ικανούς να προσαρμόζονται δυναμικά στις απαιτήσεις της σύγχρονης κοινωνίας, ώστε να αποφευχθούν νέες ανισότητες, νέες μορφές κοινωνικού αποκλεισμού (που τώρα θα είναι βαθύτερες και ταχύτερες) καθώς και πρόσθετες δυσκολίες ένταξης στον κόσμο της εργασίας.

Μέσα από την κριτική επεξεργασία των προσλαμβανόμενων πληροφοριών, οι νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας θα αποτελέσουν πολύτιμα εργαλεία για την απόκτηση πλούσιας πολιτισμικής και επιστημονικής γνώσης, για την εξασφάλιση της δια βίου εκπαίδευσης και για την προαγωγή της εξατομικευμένης εκπαίδευσης. Παράλληλα θα τεθούν οι βάσεις για την ουσιαστική σύνδεση της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας που θα οδηγήσει μελλοντικά, μεταξύ άλλων, στην ανάπτυξη σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Για την επιτυχία αυτού του σκοπού δεν αρκεί μόνο ο εξοπλισμός των σχολείων με την απαραίτητη τεχνολογική υποδομή και η επέκταση της Πληροφορικής σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης. Η εισαγωγή και χρήση τους θα πρέπει να γίνεται κάτω από προϋποθέσεις που θα δίνουν μια νέα διάσταση στην εκπαιδευτική τεχνολογία και θα εισάγουν νέες παιδαγωγικές στρατηγικές που θα βελτιώνουν ουσιαστικά την ποιότητα της παρεχόμενης Εκπαίδευσης. Θα πρέπει, επίσης, να συνοδεύεται και από επιμόρφωση των εκπαιδευτικών ώστε να είναι περισσότερο αποτελεσματική. Η εκπαιδευτική και παιδαγωγική αξία αυτού που επιδιώκουμε δεν εξαρτάται μόνο από τους στόχους που επιδιώκουμε αλλά και από τις διαδικασίες με τις οποίες διαμορφώνουμε και πραγματοποιούμε τους στόχους αυτούς.

Η διαμορφούμενη ενοποίηση των τριών τεχνολογικών κλάδων, της Πληροφορίας, της Επικοινωνίας και των Οπτικοακουστικών μέσων σε μέσα και μεθόδους, η εκπαίδευση, η επικοινωνία και πολλές πτυχές της εργασίας και της ψυχαγωγίας, αποκτούν νέες διαστάσεις και νέα πεδία κοινής δράσης και αναμένεται να οδηγήσουν σε διαφορετικές και πολύ πιο σφαιρικές προσεγγίσεις των εκπαιδευτικών προβλημάτων, αλλά και πολύ πιο σύνθετες στη διαχείρισή τους.

Ο χώρος της εργασίας επίσης, γνωρίζει καταλυτικές αλλαγές και βρίσκεται μπροστά σε μια εντελώς νέα κατάσταση. Η ανάδυση νέων επαγγελμάτων στους τομείς αιχμής, καθώς και η διείσδυση των νέων τεχνολογιών της πληροφορίας και της επικοινωνίας, στο σύνολο σχεδόν των επαγγελματικών δραστηριοτήτων, συνιστούν μια εντελώς νέα πραγματικότητα και συνεπώς πρέπει να δίνεται στους νέους μας η δυνατότητα να προσανατολισθούν, εφόσον το επιθυμούν, προς τα επαγγέλματα αυτά. Οι επαγγελματικές προοπτικές των μαθητών θα εξαρτηθούν και από την ικανότητα τους στη χρήση των νέων τεχνολογιών. Παράλληλα οι νέες τεχνολογίες βρίσκονται σε μια διαδικασία συγκρότησης μιας ιδιαίτερης κουλτούρας.

Ο υπολογιστής και τα μέσα που τον συνοδεύουν, πέρα από τη χρησιμότητά τους ως εργαλεία διεκπεραίωσης καθημερινών εργασιών, ανατρέπουν την ισχύουσα κατάσταση στην εκπαιδευτική διαδικασία και συμβάλλουν τόσο στην καλλιέργεια μιας νέας παιδαγωγικής αντίληψης (διευκολύνοντας νέους ενεργητικούς τρόπους μάθησης), όσο και στην ανάπτυξη νέων στάσεων και δεξιοτήτων. Ο υπολογιστής κάτω από το πρίσμα αυτό, καθίσταται διεπιστημονικό εργαλείο προσέγγισης της γνώσης σε όλο σχεδόν το φάσμα του προγράμματος σπουδών.

Συμβάλλει επίσης, στη βελτίωση της παρεχόμενης εκπαίδευσης των ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (α.μ.ε.ε.α.) στη συνήθη σχολική τάξη ή σε κατάλληλα οργανωμένα και στελεχωμένα τμήματα ένταξης, σ' ένα πλαίσιο προσφορότερο και αποδοτικότερο για το μαθητή ενταγμένο στα σχολεία γενικής εκπαίδευσης (το Ν. 2817/2000 της ειδικής αγωγής).

Τα γεγονότα αυτά δημιουργούν τον κίνδυνο, το εκπαιδευτικό σύστημα να βρεθεί προ τετελεσμένων γεγονότων. Συνεπώς, οφείλει να προετοιμασθεί κατάλληλα ώστε να αντεπεξέλθει στις σύγχρονες απαιτήσεις μόρφωσης και κατάρτισης και να ανταποκριθεί ανάλογα ώστε οι νέες τεχνολογίες να μην κατευθύνουν αλλά να υπηρετούν τους γενικότερους στόχους και σκοπούς της παιδείας μας.

Η εισαγωγή της Πληροφορικής, η διαμόρφωση Ενιαίων Πλαισίων και Προγραμμάτων Σπουδών δεν είναι αρκετή αν δεν συνοδεύεται από κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στη δημιουργική και εποικοδομητική αξιοποίηση των πολλαπλών χρήσεων του υπολογιστή στο σχολείο, έτσι ώστε να είναι σε θέση:

να κάνουν δημιουργικές και συνετές παρεμβάσεις για την επίτευξη των επιδιωκόμενων μαθησιακών στόχων στο

---

[1] Στο παρόν κείμενο αποδεχόμαστε την απόδοση των όρων Informatics, Informatics technology και Information technology, όπως αυτοί αποδίδονται στο Informatics for secondary education - A curriculum for schools, UNESCO, Paris 1994 (Produced by a working party of the International Federation for Information Processing (IFIP) under the auspices of UNESCO 1994).
Informatics - Πληροφορική: Η επιστήμη η οποία ασχολείται με το σχεδιασμό, την υλοποίηση, την αξιολόγηση, τη χρήση και τη διαχείριση συστημάτων επεξεργασίας πληροφοριών, λαμβάνοντας υπόψη το υλικό (hardware), το λογισμικό (software), τις απόψεις ατόμων και οργανισμών και τις συνέπειες στη βιομηχανία, το εμπόριο, την πολιτική και τη διακυβέρνηση. Informatics technology - Πληροφορική Τεχνολογία (ΠΤ): Οι εφαρμογές της Πληροφορικής. Information technology - Τεχνολογία της Πληροφορίας (ΤΠ): Ο συνδυασμός της ΠΤ με άλλες σχετικές τεχνολογίες. (Τον όρο Information and Communication Technology, που χρησιμοποιείται τελευταία, τον αποδίδουμε ως Τεχνολογία της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας (ΤΠΕ)).

πλαίσιο όλων των γνωστικών αντικειμένων και δραστηριοτήτων του σχολείου ώστε να αποβούν μοχλός αναβάθμισης και εκσυγχρονισμού της εκπαιδευτικής διαδικασίας με γνώμονα τις διαχρονικές αξίες,

να συμβάλουν στον ομαλό και προοδευτικό μετασχηματισμό της νέας γενιάς και γενικότερα του εκπαιδευτικού συστήματος και της κοινωνίας μας στο πλαίσιο της εθνικής μας ανάπτυξης και του διεθνούς κοινωνικοϋπολιτισμικού γίγνεσθαι.

Σκοπός

Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό Σχολείο είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και ιδιαίτερα ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης.

α) Γνώση και μεθοδολογία

Τα παιδιά ενθαρρύνονται:

Να προσεγγίζουν ένα σύνολο βασικών απλών εννοιών που αφορούν τη γενική δομή των υπολογιστικών συστημάτων.

Να αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες και γνώσεις χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης καθώς και ικανότητες μεθοδολογικού χαρακτήρα.

Να απομυθοποιούν τον υπολογιστή και τον χρησιμοποιούν ως εργαλείο ανακάλυψης, δημιουργίας, έκφρασης αλλά και ως νοητικό εργαλείο και εργαλείο ανάπτυξης της σκέψης.

Να χρησιμοποιούν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και κατακτούν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης

β) Συνεργασία και επικοινωνία

Τα παιδιά με τη βοήθεια της νηπιαγωγού ενθαρρύνονται:

Να χρησιμοποιούν το λειτουργικό σύστημα, το Διαδίκτυο, το λογισμικό εφαρμογών (επεξεργασία κειμένου, ζωγραφική, εκπαιδευτικό λογισμικό, λογισμικό πλοήγησης στο Διαδίκτυο, κ.λπ.)

Να αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο ποικίλων ομαδικών συνθετικών εργασιών

γ) Επιστήμη και καθημερινή ζωή

Τα παιδιά ευαισθητοποιούνται και ενθαρρύνονται:

Να αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας

Περιεχόμενο

Άξονες Περιεχομένου	Ανάλυση Αξόνων	Διαθεματικές προσεγγίσεις
Γνωριμία με τον υπολογιστή	Το παιδί αναγνωρίζει τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή.	
Παιχνίδι και γνώση	Έρχεται σε πρώτη επαφή με το πληκτρολόγιο και το ποντίκι. Αναγνωρίζει τα γράμματα. Πληκτρολογεί γράμματα, αριθμούς, λέξεις. Παίζει και συνθέτει με τα σχήματα. Χρησιμοποιεί εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης. Τροποποιεί εικόνες. Ακούει και παίζει με τους ήχους. Η νηπιαγωγός ξεναγεί τα παιδιά σε επιλεγμένους τόπους του Διαδικτύου (WWW). Προφυλάξεις – εργονομία. Συνεργάζεται με τα άλλα παιδιά.	Όλα τα γνωστικά αντικείμενα.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στο Νηπιαγωγείο οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό, ασφαλές και πλούσιο περιβάλλον να παρακινείται το ενδιαφέρον των παιδιών και να δημιουργούνται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης. Στα νήπια δίνονται ευκαιρίες να αναπτύσσουν την αυτογνωσία τους, την αυτονομία τους το αίσθημα της ασφάλειας και να βιώνουν την ευχαρίστηση της μάθησης. Η γνώση προσεγγίζεται μέσα από το παιχνίδι, τη διερεύνηση, την αξιοποίηση διαφόρων πηγών πληροφόρησης, τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων, τη δημιουργία, την παρουσίαση ιδεών και στηρίζεται στις προϋπάρχουσες γνώσεις, στα βιώματα και τις εμπειρίες των παιδιών. Όλα αυτά πραγματοποιούνται μέσα σε ένα πνεύμα συμμετοχικής συνεργασίας, ενθάρρυνσης, εμπιστοσύνης, αξιοποίησης των δυνατοτήτων του κάθε παιδιού και επιμερισμού της εργασίας και των ρόλων. Η παρουσία της νηπιαγωγού είναι καθοριστική στην όλη διαδικασία. . Η νηπιαγωγός είναι βοηθός, συνεργάτης, διαμεσολαβητής και διευκολύνει την όλη μαθησιακή διαδικασία.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η αξιολόγηση αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αποτελεί μέσο ανατροφοδότησης της διδασκαλίας.

Συγκεκριμένα στο Νηπιαγωγείο οι εκπαιδευτικοί καταγράφουν συστηματικά στοιχεία που συνδέονται με την ανάπτυξη, τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση των παιδιών. Παρακολουθούν συνεχώς την πρόοδό τους και εξετάζουν τα δείγματα της εργασίας τους κατά τη διάρκεια αυθεντικών και όχι επινοημένων δραστηριοτήτων ειδικά για την αξιολόγηση προκειμένου:

Να σχεδιάζουν και να προσαρμόζουν την εκπαιδευτική διαδικασία στις πραγματικές ανάγκες κάθε παιδιού.

Να αναπτύσσουν ουσιαστική συνεργασία με τους γονείς και τους δασκάλους που υποδέχονται τα παιδιά στο Δημοτικό Σχολείο.

Να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος με σκοπό τη συνεχή βελτίωσή του.

Ο ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο Φάκελος Εργασιών αποτελεί καταγραφή της διαδικασίας της μάθησης. Περιέχει υλικό που αποκαλύπτει τι ενδιαφέρει το παιδί, τι έχει μάθει, πώς σκέφτεται, πώς δημιουργεί, πώς αναλύει και συνθέτει.

Ο Φάκελος μπορεί να περιέχει δείγματα δουλειάς και άλλες καταγραφές διαφόρων μορφών συστηματικής παρατήρησης, όπως σχέδια, δείγματα γραφής, κατασκευές, φωτογραφίες από τη συμμετοχή του παιδιού σε δραστηριότητες, μαγνητοφωνήσεις αφηγήσεων των παιδιών κτλ.

Το υλικό οργανώνεται κατά χρονολογική σειρά και κατηγορία και συγκρίνονται οι πρόσφατες εργασίες του παιδιού με τις προηγούμενες. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην ατομική του πρόοδο. Η πρόοδος κάθε παιδιού δε συγκρίνεται με αυτήν των υπολοίπων.

Οι εκπαιδευτικοί υποβοηθούν όλα τα παιδιά, αναγνωρίζουν και αξιοποιούν την ποικιλία των ατομικών διαφορών και των ιδιαίτερων εμπειριών κάθε παιδιού και δε βασίζονται στην κυρίαρχη κουλτούρα υποβαθμίζοντας παιδιά πολιτιστικών και κοινωνικών μειονοτήτων.

Αξιολογούν όχι μόνο τι μπορεί να κάνει το κάθε παιδί μόνο του αλλά τι μπορεί να κάνει σε συνεργασία με τα άλλα παιδιά και με τη βοήθεια της νηπιαγωγού.

Σημαντικές αποφάσεις και συμπεράσματα σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο των παιδιών θα πρέπει να βασίζονται σε πολλές πηγές πληροφόρησης, στους γονείς σε άλλους εκπαιδευτικούς και σε ειδικούς.

Προδιαγραφές βιβλίων και άλλου διδακτικού υλικού

Α.Υποστηρικτικό υλικό για τη βιβλιοθήκη του διδάσκοντα.

Οδηγοί διδασκαλίας για όλα τα Προγράμματα Σπουδών.

Β. Ένα διδακτικό πακέτο

Δύο (2) βιβλία αναφοράς για το νήπιο. (6065 σελ. το καθένα)

Δύο (2) πακέτα με φυλλάδια δραστηριοτήτων για το νήπιο (6065 σελ. το καθένα)

Συνοδευτικό εποπτικό υλικό (C.D., κασέτες ήχου, video, πολύτροπες αφίσες)

Οδηγός διδασκαλίας για τον διδάσκοντα.

Βιβλία αναφοράς για το νήπιο (2 τεύχη)

Για τη συγγραφή των βιβλίων (βιβλία αναφοράς) για το νήπιο οι συγγραφείς και οι εικονογράφοι θα πρέπει να λάβουν υπόψη:

Τα Ενιαία Πλαίσια των Γνωστικών Αντικειμένων, τα Προγράμματα Σπουδών, τις επιδιώξεις που έχουν τεθεί κατά γνωστικό αντικείμενο, τη μεθοδολογία και την αξιολόγηση που προτείνονται.

Τα βιβλία να είναι πλούσια σε έγχρωμη εικονογράφηση (100% εικονογράφηση) και να έχουν άριστη ποιότητα παρουσίασης. Η εικόνα (σε διαστάσεις Α4) να έχει ρόλο προσελκυστικό, να εξυπηρετεί την ανάγκη ενεργοποίησης του νηπίου. Να είναι απλή, κατανοητή και να είναι φορέας ενός μηνύματος/νοήματος σε κάθε σελίδα. Να υπάρχουν στα βιβλία αριθμοί, λέξεις, μικρές φράσεις. Να αποφεύγονται τα μεγάλα κείμενα , κι όπου υπάρχουν να ερμηνεύονται και από τις εικόνες.

Προτείνεται τα βιβλία να έχουν τη δομή μιας ιστορίας (να επαναλαμβάνονται οι ίδιοι ήρωες) γιατί αυτό ενδιαφέρει περισσότερο τα μικρά παιδιά.

Για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις προτείνεται το πρώτο τεύχος των βιβλίων αναφοράς να αντλεί ως επί το πλείστον τη θεματογραφία του από τα Προγράμματα Σπουδών των Γνωστικών Αντικειμένων Γλώσσα και Μαθηματικά. Το δεύτερο τεύχος αντίστοιχα από τη Μελέτη Περιβάλλοντος. Και στα δύο βιβλία επιβάλλεται μια διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση.

Οι συγγραφείς και οι εικονογράφοι θα πρέπει να εκφράζουν μέσα από το έργο τους τη φιλοσοφία του ΔΕΠΠΣ που έχει ως στόχο να καλλιεργήσει παιδιά ικανά να δημιουργούν, να διερευνούν, να αναλύουν, να συνθέτουν, να αποκτούν κριτική αντίληψη. Επιβάλλεται στα βιβλία να δοθεί έμφαση σε θέματα που ενισχύουν την επικοινωνία, την έκφραση, τη διερεύνηση, τη δημιουργία οπτικών, ακουστικών, αναγνωστικών ερεθισμάτων, τη διεύρυνση λεξιλογίου, την ανακάλυψη της γνώσης.

Φυλλάδια δραστηριοτήτων για το νήπιο (2 πακέτα)

Τα φυλλάδια δραστηριοτήτων να έχουν σχέση με τα βιβλία αναφοράς του νηπίου. Το ένα πακέτο δραστηριοτήτων να αναφέρεται στο πρώτο τεύχος του βιβλίου αναφοράς, το άλλο στο δεύτερο τεύχος. Καλό θα είναι το παιδί να κινείται από το βιβλίο αναφοράς στα φυλλάδια δραστηριοτήτων κι όπου είναι δυνατόν να συνεχίζονται αυτές οι δραστηριότητες με φυσικό τρόπο στις γωνιές της αίθουσας ή στο προαύλιο (Στο βιβλίο αναφοράς π.χ. τα παιδιά σε μια επίσκεψη στο δάσος διψούν και θέλουν κάτι να πιουν. Στο φυλλάδιο δραστηριοτήτων από μια μεγάλη ποικιλία εικόνων επιλέγουν φρούτα για να φτιάξουν χυμούς για τα παιδιά. Τέλος στην τάξη δοκιμάζουν και φτιάχνουν τους δικούς τους χυμούς).

Να αποφεύγονται μηχανιστικές ασκήσεις που δεν προωθούν τη δημιουργικότητα και κουράζουν τα παιδιά. Οι ασκήσεις/εργασίες που προτείνονται πρέπει να έχουν ένα σκοπό, να δικαιολογούν τη συμμετοχή των παιδιών, να τα εμπλέκουν σε μια διαδικασία, στην αναζήτηση/ανακάλυψη της λύσης.

Αναφέρουμε ενδεικτικά κάποια στοιχεία που θα μπορούσαν να αποτελέσουν περιεχόμενο στα φυλλάδια δραστηριοτήτων .

Να υπάρχουν φύλλα εργασίας με τα γράμματα της αλφαβήτα (κεφαλαία και πεζά) και οι αριθμοί από 010 .

Εικόνες με συνδυασμούς χρωμάτων.

Ποικιλία σχημάτων για παραγωγή συνδυασμών από το παιδί.

Χωροχρονικές έννοιες (πάνωκάτω, μέσαέξω κ.ά. Θα

μπορούσε π.χ. το παιδί να τοποθετήσει ζώα και πουλιά του δάσους στις φωλιές τους, πάνω ή κάτω από το δένδρο.)

Λίστες για ψώνια (λαϊκή, κατάστημα παιχνιδιών, βιβλιοπωλείο κ.ά.).

Αριθμοί (στη διεύθυνση του σπιτιού, στην τούρτα γενεθλίων κ.ά.)

Ευχετήριες κάρτες (γενεθλίων, με αφορμή γιορτές κ.ά.).

Παιχνίδια ντόμινο (ζωγραφισμένα σε μία σελίδα) που θα μπορούσαν να τα κόψουν και να παίξουν τα παιδιά.

Παζλ ατομικά για κόψιμο και συναρμολόγηση.

Τόμπολες ανάγνωσης (να διαλέξουν π.χ. από μια ποικιλία με εικόνες φρούτων που αναγράφεται από κάτω το όνομά τους, τα φρούτα που επιθυμούν για να φτιάξουν μια φρουτοσαλάτα).

Χρονική αλληλουχία γεγονότων (το γενεαλογικό δένδρο με εικόνες ή φωτογραφίες, η ανάπτυξη ενός φυτού κ.ά.).

Συναρμολόγηση του ανθρώπινου σώματος, ενός φυτού ή ενός ζώου από επί μέρους εικόνες που δίνονται.

Ποικιλία διαδρομών.

Κατασκευές με αφορμή θρησκευτικές ή εθνικές γιορτές κ. ά.

Οδηγός διδασκαλίας για τον διδάσκοντα

Ο οδηγός διδασκαλίας μπορεί να βοηθήσει στη συστηματική οργάνωση (σχεδιασμός και προετοιμασία) της δουλειάς του εκπαιδευτικού για την ανάπτυξη του θέματος και των δραστηριοτήτων.

Συνοδευτικό εποπτικό υλικό.

Το εποπτικό υλικό (c.d., κασέτες ήχου, αφίσες, video) πρέπει να έχει άμεση σχέση με τα βιβλία αναφοράς και τους φακέλους δραστηριοτήτων και να τα συμπληρώνει. Τραγούδια, ποιήματα, μικρές ιστορίες, παραμύθια, ακουστικά ερεθίσματα που αποτελούν περιεχόμενο του εποπτικού υλικού πρέπει θεματολογικά να συνδέονται με τα βιβλία του νηπίου, να εξυπηρετούν και να διευκολύνουν την ανάπτυξη ενός θέματος ή δραστηριότητες που στρέφονται γύρω από αυτό. (Μια επίσκεψη των παιδιών στο δάσος π.χ. θα μπορούσε να συνοδεύεται από τις φωνές των ζώων που ακούν στην κασέτα. Μια συζήτηση γύρω από το θέμα σπίτι θα μπορούσε να συνοδεύεται από ήχους του σπιτιού όπως μια βρύση που στάζει, μια πόρτα που κλείνει, το κουδούνι της πόρτας κ.ά.) Η κασέτα video με ήρωες τα παιδιά από τα βιβλία αναφοράς, θα μπορούσε να παρουσιάζει μικρές ιστορίες που στηρίζονται σε βιωμένες εμπειρίες των παιδιών και να συμπληρώνει γνώσεις, να προβληματίζει, να διευρύνει το λεξιλόγιο (τα παιδιά στο video π.χ. επισκέπτονται τη λαικη αγορά. Μέσα από την προβολή τα παιδιά στην τάξη επιβεβαιώνουν τις ονομασίες φρούτων και λαχανικών που ήδη γνωρίζουν, μαθαίνουν καινούριες ονομασίες, ασκούνται στο διάλογο, παίζουν και επεκτείνουν αυτά που είδαν και άκουσαν).

Γ. Διδακτικά και Εποπτικά Μέσα για τα Εικαστικά στο Νηπιαγωγείο

Η διδασκαλία των εικαστικών πρέπει να στηρίζεται σε σύγχρονα μέσα, αφού βεβαίως δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις. Το διδακτικό και το εποπτικό υλικό θα πρέπει να είναι υψηλών προδιαγραφών.

Προκειμένου ο εκπαιδευτικός να διαμορφώσει σφαιρική αντίληψη του προγράμματος μέσα στο οποίο εντάσσεται η δική του διδασκαλία, πρέπει να έχει στη διάθεσή του:

Το Πρόγραμμα Σπουδών των Εικαστικών.

Βιβλίο οδηγιών για τον εκπαιδευτικό:

Στο βιβλίο οδηγιών, θα πρέπει να υπάρχουν οδηγίες παιδαγωγικού χαρακτήρα και διδακτικής της τέχνης, τεχνικές, αισθητικές, προσεγγίσεις τρόποι διαθεματικής προσέγγισης, ανάλυσης έργων και άλλα.

Το βιβλίο πρέπει να περιλαμβάνει επίσης σχέδια μαθημάτων, παραδείγματα εικαστικών και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων, πληροφορίες για υλικά και μέσα.

Εκπαιδευτικό υλικό συνιστούν και τα ακόλουθα:

Αφίσες πλαστικοποιημένες με αντιπροσωπευτικά έργα από όλο το φάσμα των εικαστικών τεχνών, με επεξηγήσεις για τον τρόπο χρήσης του υλικού και στοιχεία για το κάθε έργο και την εποχή του.

Εκπαιδευτικό υλικό σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή, (CDROM,CD Interactive), σλάιτς και κασέτες βίντεο για τα παιδιά και για τον εκπαιδευτικό με θέματα:

προτάσεις για συνθετικές εργασίες (projects) μέσα στο πλαίσιο της διδακτικής μεθοδολογίας,

βίντεο με πρότυπους τρόπους διδασκαλίας για τον εκπαιδευτικό. Σε αυτό το υλικό θα υποδεικνύεται η διδακτική μεθοδολογία των εικαστικών δραστηριοτήτων με διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης.

Δ. Διδακτικά και Εποπτικά Μέσα για τη Μουσική στο Νηπιαγωγείο

Υλικό (βιβλίο, καρτέλες) για τον εκπαιδευτικό για τον προγραμματισμό και τη μεθόδευση διδακτικών ενεργειών .

Για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θα χρησιμοποιείται και άλλο διδακτικό υλικό όπως, διαφάνειες σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, CD's, Slides, videoμαθήματα κτλ.

Ε. Λογοτεχνικά βιβλία και παιδικά βιβλία γνώσεων

Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου είναι απαραίτητο να εμπλουτιστεί με λογοτεχνικά βιβλία ποικίλου περιεχομένου (π.χ παραμύθια, ποιήματα, μύθοι, μικρές ιστορίες κ.ά.) καθώς και με παιδικά βιβλία γνώσεων (π.χ ο αέρας, η γη, το σύμπαν, οι εφευρέτες κ.λπ)

Οι επιδιώξεις του Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας αλλά και όλων των άλλων Γνωστικών Αντικειμένων επικοινωνία, έκφραση, δημιουργία, διεύρυνση λεξιλογίου χρειάζονται την υποστήριξη λογοτεχνικών βιβλίων για την υλοποίηση τους.

Παιδαγωγικό υλικό για τον εξοπλισμό των νηπιαγωγείων

Α. Για τη Φυσική Αγωγή

Σανίδες ισορροπίας (GYMPLANCHE)

Στεφάνια και κορίνες, μπάλες και κορδέλες ρυθμικής γυμναστικής

Ελαστικά μπαλάκια

Μπασκέτες και μπάλες

Σχοινάκια

Στρώματα

Δείκτες αναρρίχησης

Κώνοι, τούβλα, κοντάρια και δακτύλιοι

Φασουλοσάκουλα

Σκυτάλες

Τραμπολίνο, ποδήλατα

Β. Για τις Γωνιές Έκφρασης και Δημιουργίας

Κουκλόσπιτο

Κούκλες και αντικείμενα κουκλοσκευής, κουζίνα και κουζινικά, εργαλεία διαφόρων επαγγελματιών (πάγκος μαραγκού, κ.λπ.,]

Μπακάλικο

Σήματα τροχαίας, για κυκλοφοριακή αγωγή και αυτοκίνητα διαφόρων τύπων

Ποικίλο οικοδομικό υλικό

Σαλίγκαρος

Παζλ, ντόμινα (εικόνων, γραμμάτων, λέξεων και αριθμών), τόμπολες και επιτραπέζια παιχνίδια με ζάρια

Κασετίνα με ξύλινες χάνδρες

Κουκλοθέατρο και σκηνικό θεάτρου σκιών

Κούκλες κουκλοθέατρου και θεάτρου σκιών

Γαντόκουκλες, δακτυλόκουκλες

Κασετόφωνο

Συσκευή προβολή σλάιτς και σειρά επιλεγμένων σλάιτς

Μουσικά όργανα

Καβαλέτο

Πινέλα ζωγραφικής διαφόρων μεγεθών

Χρώματα ζωγραφικής

Ψαλίδια ασφαλείας.

Γ. Για τα μαθηματικά

Αριθμητήρια

Ζυγαριά με σταθμά

Υλικό μέτρησης όπως χάρακες, χάντρες, σέσουλες κ.λπ.

Γεωμετρικά στερεά

Πλαστικοποιημένα νομίσματα.

Δ. Για τη Μελέτη Περιβάλλοντος

Βαλίτσα για τη Μελέτη Περιβάλλοντος

Η βαλίτσα πρέπει να περιέχει εποπτικό υλικό που διευκολύνει την ενασχόληση των παιδιών με τις επιστήμες της Μελέτης Περιβάλλοντος

Μαγνήτες διαφόρων μεγεθών και σχημάτων

Θερμόμετρα

Μεγεθυντικούς φακούς

Μικροσκόπιο

Χωνιά, σουρωτήρια, σωλήνες (πλαστικοί, γυάλινοι)

Υλικό μέτρησης (χάντρες, τουβλάκια, πιόνια, κορδέλες, σχοινιά, σέσουλες κ.ά.),

Πυξίδα, υδρόγειος σφαίρα, χάρτες(της Ελλάδας, παγκόσμιος κ.λπ),

Καθρέφτες, φακός

Κλεψύδρα, ρολόι με δείκτες

Μέτρα

Απλές μηχανές

Εκκρεμές

Σφήνες

Άξονες

Τροχαλίες

Έλικες

Ε . Μαγνητόφωνοβίντεο

β.) ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟΥ

Εισαγωγή

Σκοπός του Νηπιαγωγείου, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, Ν. 1566/85, είναι να βοηθήσει τα νήπια να αναπτυχθούν σωματικά, συναισθηματικά, νοητικά και κοινωνικά μέσα στα πλαίσια των ευρύτερων στόχων της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Απαραίτητη, επίσης, κρίνεται η ισότιμη ενσωμάτωση της Προσχολικής Αγωγής στον ενιαίο σχεδιασμό της εκπαίδευσης, δεδομένου ότι αυτή αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε προηγμένης κοινωνίας και γενικευμένη αρχή.

Τα προγράμματα σπουδών του Νηπιαγωγείου προκειμένου να έχουν τα αναμενόμενα θετικά και μακροπρόθεσμα αποτελέσματα θα πρέπει να βασίζονται :

Στη γνώση για το πώς μαθαίνουν και αναπτύσσονται τα παιδιά

Στις σχετικές συζητήσεις και θεωρίες για τον σχεδιασμό κατάλληλων προγραμμάτων σπουδών.

Ειδικότερα:

Το ενδιαφέρον των παιδιών να γνωρίσουν τον κόσμο είναι το κίνητρο για τη μάθηση. Τα παιδιά, μέσα σε ένα ασφαλές και πλούσιο σε ερεθίσματα περιβάλλον, εξερευνούν με τις αισθήσεις, αναπτύσσουν ιδέες και δομούν τη γνώση. Καθώς αναπτύσσονται, οδηγούνται σε πιο σύνθετες και περίπλοκες μορφές αλληλεπίδρασης με τους συνομήλικους και τους ενήλικες, που επηρεάζουν τις γλωσσικές και νοητικές τους ικανότητες. Παράλληλα, χρησιμοποιούν συνεχώς τις γνώσεις που αποκτούν και τις ιδέες που αναπτύσσουν για διαφορετικούς σκοπούς και με πολλούς τρόπους και αναπτύσσουν την ικανότητα προσαρμογής τους στο περιβάλλον.

Διάφορα ερωτήματα και συζητήσεις αναπτύσσονται κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων σπουδών γύρω από το τι είναι σημαντικό να μάθουν τα παιδιά και πότε, πού πρέπει να δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο ή στη διαδικασία μάθησης Επίσης, σημαντικοί παράγοντες που επιδρούν στο σχεδιασμό των προγραμμάτων είναι η ανάγκη να λαμβάνονται υπόψη η ατομικότητα κάθε παιδιού, τα ενδιαφέροντα και οι ανάγκες του, οι κοινωνικές αξίες και τα προϊόντα του πολιτισμού μας, οι προσδοκίες των γονέων, η ανάγκη να αποκτήσουν τα παιδιά τα απαραίτητα εφόδια, ώστε να μπορέσουν να ζήσουν δημιουργικά και ευτυχισμένα στην κοινωνία.

Διεθνείς οργανισμοί και φορείς εκπαίδευσης στις σχετικές οδηγίες τους τονίζουν την ανάγκη να δώσουν τα σχολεία προτεραιότητα στην κατανόηση εννοιών, στην ενεργητική και βιωματική μάθηση, και στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων. Δίνουν έμφαση στις σημαντικές μαθησιακές εμπειρίες, οι οποίες βιώνονται μέσα σε ένα αυθεντικό πλαίσιο περιεχομένου, το οποίο διαθεματικά διασταυρώνει και αναμιγνύει τους σκοπούς και στόχους παραδοσιακών γνωστικών αντικειμένων. Επίσης, δίνουν έμφαση στη αλληλεπίδραση των εμπλεκομένων στη εκπαιδευτική διαδικασία και στη συνεργατική μάθηση.

Παράλληλα, ασκούν αυστηρή κριτική στη μάθηση απομονωμένων γνώσεων, στην άνευ νοήματος και ενδιαφέ-

ροντος για το παιδί εκγύμναση και εξάσκηση δεξιοτήτων και στις εξαντλητικές επαναληπτικές εργασίες.

Αναγνωρίζεται η αξία της αυθεντικής αξιολόγησης στην υποστήριξη και την ανατροφοδότηση του προγράμματος. Ολόκληρο δε το εκπαιδευτικό έργο αποτιμάται προκειμένου να βελτιώνεται συνεχώς και να επιτυγχάνεται η επίτευξη των στόχων και η ουσιαστική ωφέλεια των παιδιών και των οικογενειών τους

Το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο είναι ένα οργανωμένο σύστημα εργασίας, το οποίο σκιαγραφεί το τι θα πρέπει να μάθουν τα παιδιά, τις διαδικασίες με τις οποίες επιτυγχάνονται οι γενικές επιδιώξεις που καθορίζονται, τι πρέπει να κάνει ο εκπαιδευτικός και το πλαίσιο μέσα στο οποίο η μάθηση και η διδασκαλία πραγματοποιείται. Προκειμένου να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου, θα πρέπει :

Να θέτει ρεαλιστικούς στόχους και να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες, τα ενδιαφέροντα και τις ικανότητες των παιδιών αυτής της ηλικίας.

Να προκαλεί το ενδιαφέρον για μάθηση και να προάγει τη γνώση, την κατανόηση, τη μάθηση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων και στάσεων

Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να εκφράζουν ιδέες και συναισθήματα με πολλούς τρόπους όπως το παιχνίδι, το θέατρο, το χορό, την κίνηση, τη μουσική, τις τέχνες, τις κατασκευές

Να κινητοποιεί την κριτική και δημιουργική σκέψη, την ικανότητα αιτιολόγησης, λήψης αποφάσεων, λύσης προβλημάτων και όχι να επιδιώκει την εξασφάλιση ''σωστών'' απαντήσεων

Να ενισχύει τη θετική αυτοαντίληψη και αυτονομία.

Να βασίζεται στις ήδη υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες και να συνδέει την κοινωνική γνώση με την καθημερινή πρακτική στο σχολείο.

Να προωθεί το σχεδιασμό και την ανάπτυξη διεπιστημονικών σχεδίων εργασίας και τη θεματική προσέγγιση με την άμεση και ενεργό συμμετοχή των παιδιών αλλά και να δίνει έμφαση σε ιδιαίτερα σημεία που ενδιαφέρουν τα παιδιά.

Να υποστηρίζει το ρόλο της γλώσσας σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα

Να αναδεικνύει το παιχνίδι ως τον πυρήνα του όλου προγράμματος

Να ενσωματώνει, όπου είναι δυνατόν, την τεχνολογία στις διάφορες δραστηριότητες του προγράμματος.

Να παρέχει ευκαιρίες για την υποστήριξη των πολιτιστικών καταβολών και τη γλώσσα όλων των παιδιών.

Να εξασφαλίζει την ενεργητική συμμετοχή και να προσαρμόζεται στις ανάγκες κάθε παιδιού ξεχωριστά

Να δίνει ευκαιρίες στα παιδιά να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους, να εξασκούν τις δεξιότητες τους και να συνεχίζουν να μαθαίνουν διαρκώς.

Να ενθαρρύνει την πρόσβαση σε ποικίλες πηγές της γνώσης, την επιλογή και τη χρήση ποικίλου υλικού, την προσέγγιση και παρουσίαση διαφόρων θεμάτων με πολλούς τρόπους.

Να ενισχύει την αλληλεπίδραση των παιδιών μεταξύ τους, τη συνεργασία με τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς των άλλων βαθμίδων, το άνοιγμα του Νηπιαγωγείου στην ευρύτερη κοινωνία.

Να ενσωματώνει την αυθεντική αξιολόγηση στο πρόγραμμα.

Να μπορεί να ανανεώνεται συνεχώς και να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες προκλήσεις της εποχής.

Να εξασφαλίζει τη συνοχή, τη συνέχεια και συνέπεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας και να συνδέει τις διαδοχικές εκπαιδευτικές βαθμίδες προς την κατεύθυνση του Ενιαίου Σχολείου.

Η ΓΛΩΣΣΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το πρόγραμμα σπουδών της ελληνικής γλώσσας για το Νηπιαγωγείο αποτελεί μέρος του ενιαίου προγράμματος σπουδών και στηρίζεται στην άποψη ότι η γνώση και η γλώσσα οικοδομούνται εξελικτικά τόσο μέσα από επικοινωνιακές σχέσεις υποστηρικτικού χαρακτήρα, όσο και μέσα από ειδικές διαδικασίες μάθησης.

Ένας από τους κεντρικούς άξονες της προσέγγισης είναι ότι τα παιδιά οικοδομούν τη γνώση κάνοντας αναπόφευκτα λάθη κατά τη διαδικασία, λάθη όμως, που η συγκεκριμένη προσέγγιση μας επιτρέπει να τα δούμε ως εκφράσεις των προσπαθειών τους για την κατάκτηση της γνώσης. Είναι, κατά συνέπεια φυσικό, αυτά τα λάθη, που συνδέονται με την εξελικτική πορεία των παιδιών, να γίνονται σ' ένα βαθμό αποδεκτά και παράλληλα να αποτελούν σημείο εκκίνησης για το σχεδιασμό της μαθησιακής διαδικασίας που, σε μια προοπτική και όχι άμεσα, θα στοχεύει στο ξεπέρασμά τους.

Για τη συγκρότηση του συγκεκριμένου προγράμματος ελήφθησαν υπόψη πορίσματα ερευνών από γλωσσικά προγράμματα άλλων ευρωπαϊκών χωρών. Σε αυτά τονίζεται ιδιαίτερα ο ρόλος που μπορεί να διαδραματίσει το Νηπιαγωγείο στην πρόληψη της σχολικής αποτυχίας, που συνδέεται, κατά κύριο λόγο, με τις δυσκολίες που μπορεί να έχουν τα νήπια στο τομέα της γλώσσας. Το Πρόγραμμα Σπουδών θεωρούμε ότι μπορεί να συμβάλει σε μια προοπτική εφοδιασμού και καλύτερης προετοιμασίας των παιδιών για την ένταξή τους σε μια κοινωνία γραπτής επικοινωνίας, όπως η σημερινή.

ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ (ομιλία και ακρόαση)		
Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν		**Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να διαμορφώνονται ποικίλες επικοινωνιακές καταστάσεις ώστε τα παιδιά από την αρχή να ενθαρρύνονται να παίρνουν το λόγο για:		
να διηγούνται / αφηγούνται		Δίνονται ευκαιρίες στα παιδιά να διηγούνται βιωμένες τους εμπειρίες τηρώντας τη διαδοχική σειρά των γεγονότων, και χρησιμοποιώντας λέξεις όπως *πρώτα, μετά, ύστερα, μετά από αυτό* κτλ. Ενθαρρύνονται να αφηγούνται ένα παραμύθι. Παροτρύνονται να συσχετίζουν τις ιστορίες που ακούν με τη δική τους ζωή και με τις δικές τους εμπειρίες. Παροτρύνονται να συνθέτουν φανταστικές ιστορίες με ή χωρίς καθοδήγηση και περιορισμούς.
να περιγράφουν -να εξηγούν και να ερμηνεύουν		Ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να περιγράφουν γεγονότα, αντικείμενα και προσωπικές εμπειρίες. *(ενθαρρύνονται π.χ. να περιγράψουν σε άλλους πώς συγκεντρώνουν τα υλικά για ένα κολάζ και πώς το πραγματοποιούν).*
να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να επιχειρηματολογούν		Τους δίνονται ευκαιρίες να συνειδητοποιήσουν ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές και, ως εκ τούτου, ότι παίρνουν το λόγο εκ περιτροπής. Ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη μιας στοιχειώδους επιχειρηματολογίας, ώστε να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να μπορούν να πείθουν τους συ-

		νομιλητές τους. Μαθαίνουν να ακούν τους συνομιλητές τους, χωρίς να τους διακόπτουν, και να μιλούν την κατάλληλη στιγμή, αφού πάρουν υπόψη τους τι έχει προηγηθεί.
να βελτιώνουν και να εμπλουτίζουν τον προφορικό τους λόγο		Ασκούνται στο να χρησιμοποιούν εύστοχα λέξεις ή εκφράσεις που συνδέονται με ειδικές περιστάσεις όπως ευχές, χαιρετισμούς κτλ. Εθίζονται να απομνημονεύουν και να απαγγέλουν ποιήματα, να μαθαίνουν λαχνίσματα, αινίγματα, γλωσσοδέτες, να απομνημονεύουν μικρούς ρόλους στα πλαίσια των παραστάσεων που θα παρουσιάσουν μέσα στην τάξη. Συνηθίζουν να αναπαράγουν εύστοχα τα λεκτικά σχήματα που συναντούν συχνά στα παραμύθια όπως *«ήταν μια φορά κι έναν καιρό ...»*, *«και έζησαν αυτοί καλά και εμείς καλύτερα»* κτλ. Ασκούνται στο να κατανοούν απλές μορφές της μεταφορικής χρήσης των λέξεων (*π.χ. να μπορούν να διακρίνουν την ουσιαστική διαφορά ανάμεσα στις εκφράσεις «με τρώει η μύτη μου»* και *«τρώω το φαγητό μου»*) συμμετέχοντας σε παιχνίδια λέξεων. Ασκούνται στο να οργανώνουν το λόγο τους, συνδέοντας τις απλές προτάσεις μεταξύ τους με τις κατάλληλες συνδετικές λέξεις (*και, για, ή, αλλά, επειδή* κτλ.). Ενθαρρύνονται να αναδιατυπώνουν φράσεις ή προτάσεις, χρησιμοποιώντας εναλλακτικά λέξεις με παρεμφερές νόημα (*π.χ. ο άνεμος λυσσομανούσε ή ο αέρας λυσσομανούσε ή σφύριζε*) ή αντίθετο νόημα (*π.χ. ένα μεγάλο μπουκάλι γάλα ή ένα μικρό μπουκάλι γάλα*).

ΑΝΑΓΝΩΣΗ

Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν		**Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες**

Στο χώρο του Νηπιαγωγείου θα πρέπει να εξασφαλίζονται οι προϋποθέσεις ώστε τα παιδιά να έρχονται αβίαστα σε επαφή με τις διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου (βιβλία, εφημερίδες, περιοδικά, επιγραφές κτλ.), ώστε να τους δίνονται οι ευκαιρίες :		
να τις αναγνωρίζουν με βάση τα εξωτερικά τυπογραφικά χαρακτηριστικά και με βάση το περιεχόμενο και να συνειδητοποιούν ότι οι διαφορετικές εκδοχές του γραπτού λόγου μεταφέρουν μηνύματα με διαφορετικό τρόπο και χρησιμοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς επικοινωνίας.		Ο εκπαιδευτικός διαβάζει μαζί με τα παιδιά εικονογραφημένα βιβλία και τα φέρνει σε επαφή με περιοδικά, εφημερίδες, λεξικά, καθώς και αφίσες, χάρτες, συσκευασίες προϊόντων που γνωρίζουν τα παιδιά *(π.χ. Κουτιά από γάλα, σακούλες από ζάχαρη ή αλεύρι, κουτιά από φάρμακα κτλ..)* στα οποία εικόνες και κείμενο συμπλέκονται για να μεταφέρουν το μήνυμα. Στο πλαίσιο των ποικίλων δραστηριοτήτων, που αναπτύσσονται στο χώρο του, ενεργοποιεί τα παιδιά στο να κάνουν υποθέσεις γύρω από το τι είναι γραμμένο σε καθένα από αυτά.
να υιοθετούν βασικές συμβάσεις ανάγνωσης του αλφαβητικού συστήματος γραφής (π.χ. ότι διαβάζουμε από τα αριστερά προς τα δεξιά και από πάνω προς τα κάτω, ότι τα βιβλία διαβάζονται από την αρχή προς το τέλος κτλ.)		Ο εκπαιδευτικός, κυρίως όταν διαβάζει βιβλία, δείχνει με το δάχτυλο στα παιδιά, πού ακριβώς διαβάζει, διαβάζοντας σε κανονικό ρυθμό ανάγνωσης και χρωματίζοντας τη φωνή του ανάλογα με το περιεχόμενο του κειμένου. Το βιβλίο ή το έντυπο που διαβάζει κάθε φορά είναι στραμμένο προς τα παιδιά, ώστε να συνειδητοποιούν ότι αυτό που διαβάζει είναι το κείμενο και όχι η εικόνα. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να παρεμβαίνουν κατά την ανάγνωση του κειμένου, κάνοντας υποθέσεις για τη συνέχεια και το τέλος του παραμυθιού, σχόλια για τους χαρακτήρες κ.λ.π.
να ακούν και να κατανοούν μία διήγηση, ένα κανόνα παιχνιδιού ή άλλα απλά κείμενα που κάποιος τους διαβάζει φωναχτά		
να απομνημονεύουν μικρά κείμενα		Κείμενα που αρέσουν στα παιδιά διαβάζονται από τον εκπαιδευτικό κατ' επανάληψη, όταν τα παιδιά το ζητούν, πράγμα που συχνά οδηγεί αβίαστα στην απομνημόνευση. Τα έμμετρα κείμενα (λαχνίσματα, ποιή-

		ματα) που έχουν ρίμες, παρηχήσεις και ομοιοκαταληξίες απομνημονεύονται εύκολα και βοηθούν τα παιδιά να συνειδητοποιούν σταδιακά στοιχεία της γλώσσας που συνδέονται με τη γραμματική και το συντακτικό της. Τα παιδιά απομνημονεύουν επίσης μικρούς ρόλους, τους οποίους δραματοποιούν στα πλαίσια σχολικών παραστάσεων.
να αναγνωρίζουν οικείες λέξεις στον περιβαλλοντικό έντυπο λόγο και μέσα σε κείμενα, να προβληματίζονται γι΄ αυτές, να παροτρύνονται να τις παρατηρούν και να τις κρίνουν.		Στο χώρο του Νηπιαγωγείου έχει διαμορφωθεί περιβάλλον πλούσιο σε ερεθίσματα γραπτού λόγου. Στη βιβλιοθήκη συγκεντρώνονται, εκτός από τα βιβλία, έντυπα διαφόρων ειδών, όπως περιοδικά, εφημερίδες, αφίσες. Στο χώρο του Νηπιαγωγείου, π.χ. στο μαγαζάκι, υπάρχουν ακόμα συσκευασίες γνωστών στα παιδιά προϊόντων, επάνω στις οποίες υπάρχει έντυπος λόγος. Γραφή υπάρχει και στις συσκευασίες κάθε υλικού που χρησιμοποιούν τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο όπως παιχνίδια, μαρκαδόροι κ.λ.π. Επίσης διαμορφώνονται πίνακες αναφοράς για ποικίλα θέματα, στους οποίους υπάρχει αντιστοιχία εικόνων και λέξεων. Οι πίνακες αυτοί επιτρέπουν στα παιδιά, χωρίς συστηματική διδασκαλία, να ανακαλύπτουν το νόημα ορισμένων λέξεων που συνδέονται με δραστηριότητες οι οποίες εκτυλίσσονται στην τάξη. *(π.χ. τα ονόματα των παιδιών της τάξης είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους, τα μέσα συγκοινωνίας αναγράφονται δίπλα στην αντίστοιχη εικόνα. Με τον ίδιο τρόπο παρουσιάζονται τα χρώματα, τα ζώα του σπιτιού, του αγρού ή του δάσους κτλ).* Οι πίνακες αναφοράς αξιοποιούνται πάντα για την πραγματοποίηση ποικίλων δραστηριοτήτων *όπως π.χ. για το* παρουσιολόγιο, *για* διάφορα παιχνίδια, για την καταγραφή του

		καιρού της ημέρας κτλ. Τα παιδιά, κατά τη διάρκεια εξόδων από το Νηπιαγωγείο, ενθαρρύνονται στο να προσπαθούν να αναγνωρίσουν ονόματα δρόμων, τις επιγραφές των καταστημάτων της γειτονιάς κτλ. Ενδεικτικά τέτοιες πηγές μπορεί να είναι αφίσες, ταινίες, σήματα, έργα τέχνης.
να συλλέγουν πληροφορίες από διάφορες πηγές στις οποίες συμπλέκονται γραπτός λόγος και εικόνα να χρησιμοποιούν τη βιβλιοθήκη της τάξης και να κάνουν συγκεκριμένες επιλογές βιβλίων ανάλογα με τα ενδιαφέροντά τους και αυτό που αναζητούν κάθε φορά		Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου οργανώνεται με τέτοιο τρόπο, ώστε τα παιδιά να είναι σε θέση να δανείζονται εικονογραφημένα βιβλία με παραμύθια, μύθους, θρύλους, λαχνίσματα, ποιήματα, αλλά και εικονογραφημένα περιοδικά και λευκώματα καθώς και βιβλία ή έντυπα εγκυκλοπαιδικού χαρακτήρα που απευθύνονται στις μικρές ηλικίες και τα οποία μπορούν να τα επιστρέφουν στη θέση τους *(ένας τρόπος είναι τα βιβλία να τοποθετούνται έτσι, ώστε να φαίνεται ολόκληρη η μπροστινή τους όψη και πίσω από κάθε βιβλίο να είναι σταθερά τοποθετημένη η φωτοτυπία του εξωφύλλου του, πράγμα που αποτελεί σημείο αναφοράς για τα παιδιά και τους επιτρέπει, μέσα από συσχετισμούς, να επανατοποθετούν τα βιβλία που δανείζονται στην ορισμένη τους θέση).*
να εντοπίζουν τον τίτλο, το συγγραφέα και άλλα στοιχεία του βιβλίου να συνειδητοποιήσουν ότι ο γραπτός λόγος		Ο εκπαιδευτικός, πριν από την ανάγνωση ενός βιβλίου επισημαίνει ότι στο εξώφυλλο κάθε βιβλίου είναι γραμμένα σημαντικά στοιχεία (ο τίτλος, ο συγγραφέας, ο εικονογράφος, η εκδοτική εταιρεία) και ενθαρρύνει τα παιδιά να αναγνωρίζουν τις θέσεις αυτών των στοιχείων στο κάθε βιβλίο. Ακόμη ενθαρρύνει τα παιδιά να κατανοήσουν τη σελιδαρίθμηση, καθώς και τον ρόλο του πίνακα περιε-

είναι αναπαράσταση της γλώσσας και η εικόνα είναι αναπαράσταση του κόσμου		χομένων, όπου αυτός υπάρχει.
να συνειδητοποιήσουν τη σχέση προφορικού-γραπτού λόγου και να οδηγηθούν στην κατανόηση ότι οι λέξεις μπορούν να κατατμηθούν σε επιμέρους γλωσσικές μονάδες να συνειδητοποιήσουν τους φθόγγους της ομιλούμενης γλώσσας και ότι σε αυτούς αντιστοιχούν γράμματα να ασκούνται μέσα από γλωσσικά παιχνίδια στον εντοπισμό των φθόγγων στην αρχή ή στο τέλος μιας λέξης		Τα παιδιά προοδευτικά υποστηρίζονται να συνειδητοποιήσουν ότι ό,τι λέμε μπορούμε και να το γράψουμε. Επίσης, έχοντας συναντήσει κάποιες λέξεις αρκετές φορές (κατά την ανάγνωση βιβλίων ή στους πίνακες αναφοράς), αρχίζουν να τις αναγνωρίζουν και σιγά-σιγά είναι σε θέση να απομονώνουν γράμματα, αλλά και να κάνουν συνδυασμούς αυτών των γραμμάτων προκειμένου να διαβάσουν άγνωστες λέξεις. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τις αναζητήσεις τους και κατευθύνει τις συζητήσεις και τον προβληματισμό που αναπτύσσεται μεταξύ τους, καθώς προσπαθούν να διαβάσουν, χωρίς να διορθώνει ή να επιβάλλει τη σωστή ανάγνωση κάθε φορά.
να αναγνωρίζουν και να συγκρίνουν διαφορετικές μορφές του γραπτού λόγου, όπως το χειρόγραφο και το έντυπο κείμενο, την ελληνική και ξένη γραφή κτλ.		Στο γραπτό λόγο που μας περιβάλλει (π.χ. στις συσκευασίες προϊόντων, στις επιγραφές καταστημάτων, στις γραφές πάνω στις ενδυμασίες τους κ.λ.π) τα παιδιά έρχονται σε επαφή και με το λατινικό αλφάβητο το οποίο σιγά σιγά αρχίζουν να διαφοροποιούν από το ελληνικό.

ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΗ ΕΚΦΡΑΣΗ		***Περιεχόμενο / Ενδεικτικές δραστηριότητες***
Ικανότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν **Η εργασία που συνδέεται με το γραπτό λόγο στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνει στα παιδιά ευκαιρίες να ευαισθητοποιηθούν σε θέματα που συνδέονται με το *γιατί* και το *πώς* γράφουμε, να αρχίσουν δηλαδή να συνειδητοποιούν την κοινωνική διάσταση του γραπτού λόγου.**		
Τα παιδιά ευαισθητοποιούνται στην αξία που έχει η γραφή ως μέσο που μας βοηθάει να επικοινωνούμε, να αναπτύσσουμε τις ιδέες μας και να μεταφέρουμε πληροφορίες, αλλά και ως πηγή ευχαρίστησης		Τα παιδιά, χωρισμένα σε μικρές ομάδες, στο πλαίσιο ελκυστικών γι αυτά δραστηριοτήτων, υπαγορεύουν στον εκπαιδευτικό κείμενα που τα διαμορφώνουν συλλογικά (γράμματα, προσκλήσεις, καταλόγους, κανόνες παιχνιδιών, συνταγές, παραμύθια,

και απόλαυσης. Και σ' αυτό συμβάλλει η ενεργή συμμετοχή των παιδιών στη δημιουργία δικών τους κειμένων με υπαγόρευση στον εκπαιδευτικό πριν να είναι ικανά να γράψουν αυτόνομα.		ποιήματα), και τα οποία δεν είναι ικανά να τα γράψουν μόνα τους. Η πρώτη κατάκτηση που θα πρέπει να έχουν τα παιδιά είναι να διαφοροποιούν ως μέσο μεταφοράς του μηνύματος το γραπτό λόγο από την εικόνα, να συνειδητοποιούν δηλαδή ότι άλλο είναι το σχέδιο και άλλο η γραφή.
Τα παιδιά πρέπει να υποστηριχθούν στην προσπάθειά τους:		
να κρατούν ένα μολύβι, ένα στυλό διαρκείας, μία κιμωλία με τρόπο αποτελεσματικό και να μπορούν να τα χρησιμοποιούν παίρνοντας σωστή σωματική στάση		Στο χώρο του Νηπιαγωγείου υπάρχει «πίνακας αναφοράς» στον οποίο τα ονόματα των παιδιών είναι γραμμένα δίπλα στις φωτογραφίες τους. Τα παιδιά μπορούν να τον συμβουλεύονται προκειμένου να γράψουν το όνομά τους στις εργασίες τους, χωρίς όμως αυτό να επιβάλλεται. Το σημαντικό στο Νηπιαγωγείο είναι το παιδί να συνειδητοποιήσει ότι σε κάτι που παράγει κανείς βάζει την υπογραφή του. Γράφει λοιπόν, το όνομά του όπως μπορεί να το γράψει. Η μη ορθή γραφή θεωρείται κάτι το φυσικό στο πλαίσιο της εξέλιξης της γραφής στο παιδί.
να γράφουν το όνομά τους στις εργασίες τους με κεφαλαία ή και πεζά γράμματα		
να παροτρύνονται να παράγουν κείμενα/ ψευδοκείμενα, λέξεις/ ψευδολέξεις προκειμένου να εκφράσουν ένα συγκεκριμένο μήνυμα.		
να γράφουν πράγματα που για τα ίδια έχουν νόημα και που συνδέονται με τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στο Νηπιαγωγείο.		Τα παιδιά π.χ. ενθαρρύνονται να σημειώνουν, όπως μπορούν, το όνομά τους, τον τίτλο του βιβλίου που δανείστηκαν από τη βιβλιοθήκη, εισαγόμενα στο πνεύμα λειτουργίας της δανειστικής βιβλιοθήκης, να γράφουν λεζάντες κάτω από τις ζωγραφιές τους, συμπληρώνοντας ή ερμηνεύοντας το νόημα της εικόνας, να γράφουν κάρτες με ευχές, προσκλήσεις ή καταλόγους από πράγματα που θα έπρεπε να θυμηθούν. Σε αυτή τους την προσπάθεια χρησιμοποιούν αν θέλουν, τους πίνακες αναφοράς που είτε είναι αναρτημένοι στους τοίχους

		του Νηπιαγωγείου είτε αναρτώνται ανάλογα με τις αναπτυσσόμενες δραστηριότητες (π.χ. πίνακες αναφοράς με ονόματα ζώων, με τις ημέρες της εβδομάδας, με τα χρώματα, με ευχές κ.λ.π.). Το σημαντικό σ' αυτό το πλαίσιο είναι να συνειδητοποιούν τη χρησιμότητα του γραπτού λόγου και να αποκτούν κίνητρα για την κατάκτησή του. Τα παιδιά, επιχειρώντας να γράψουν, φυσικά κάνουν λάθη, τα οποία ο εκπαιδευτικός αποδέχεται και αξιοποιεί στη μαθησιακή διαδικασία.

ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Τα παιδιά, και κυρίως εκείνα της πρωτοσχολικής ηλικίας διαμορφώνουν τροποποιούν και δομούν ιδέες με τη συνεχή αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον, τα υλικά και τους ανθρώπους.

Αναπτύσσουν μαθηματικές δεξιότητες με την εφαρμογή των ιδεών τους σε καθημερινές πράξεις και προβλήματα. Χειρίζονται μαθηματικές έννοιες, για να αντιληφθούν τη λογική καθημερινών πράξεων και προβλημάτων, ρωτούν γύρω από σχέσεις, σχέδια και ακολουθίες.

Καθώς αναζητούν λύσεις στα καθημερινά προβλήματα εξερευνούν και προβλέπουν, συζητούν, περιγράφουν και αιτιολογούν, συγκρίνουν και μετρούν παριστάνουν πράγματα και ιδέες.

Σκοπός του Προγράμματος Σπουδών για τα Μαθηματικά στο Νηπιαγωγείο είναι να βοηθήσει τα παιδιά μέσα από βιωματικές καταστάσεις να επεκτείνουν τις πρώτες μαθηματικές γνώσεις τους και να εφαρμόζουν οικείες μαθηματικές δομές σε νέες καταστάσεις. Να επεξεργάζονται και να αξιοποιούν νέα δεδομένα, να συγκρίνουν και να μετασχηματίζουν σχέσεις και διαδικασίες με τη δοκιμή και τον έλεγχο. Να επινοούν προβλήματα, ιδέες και ενδιαφέροντα και να αξιοποιούν τη σύγχρονη τεχνολογία.

Κατά τη διαδικασία επίλυσης προβλημάτων ομαδικά και ατομικά τα παιδιά αναπτύσσουν ειδικότερες δεξιότητες, όπως να συγκρίνουν και να συσχετίζουν αντικείμενα, να αντιλαμβάνονται κάποιες ιδιότητες, σχέσεις και συνδυασμούς, να κατανοούν τη συνέπεια των αριθμών, να μετρούν και να αναγνωρίζουν απλά σχήματα στο περιβάλλον.

Δεξιότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν.	**Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Στα νήπια θα πρέπει να δίνονται ποικίλες ευκαιρίες μέσα από δραστηριότητες που έχουν το στοιχείο του παιχνιδιού και με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις να εφαρμόζουν τα μαθηματικά στην καθημερινή πρακτική ώστε:	
Να πειραματίζονται και να ερευνούν ανοιχτές προβληματικές καταστάσεις, να εφαρμόζουν τις ήδη αποκτημένες γνώσεις, να κάνουν δοκιμές, υποθέσεις και να επιλέγουν το κατάλληλο υποστηρικτικό υλικό.	Τα παιδιά εμπλέκονται σε καταστάσεις προβληματισμού και επεξεργάζονται ποσότητες, σχέσεις, σχήματα, και αριθμούς. Ενθαρρύνονται να κάνουν ερωτήσεις του τύπου "Τι θα συμβεί εάν", 'Γιατί" κ.ά.(π.χ. τι θα συμβεί εάν προσθέσω άλλο έναν κύβο στην κατασκευή, γιατί δεν έφτασαν τα κουτάλια για όλα τα παιδιά κ.ά.) και να εφαρμόζουν ιδέες για να βρίσκουν λύσεις σε καθημερινά απλά προβλήματα που προκύπτουν (π.χ. αποφασίζουν να βάλουν τα μικρότερα κουτιά μέσα στα μεγαλύτερα διαδοχικά έτσι ώ-

	στε να μην περισσέψει κανένα κ.ά.). Αναπτύσσουν στρατηγικές δοκιμής, επαλήθευσης και ελέγχου (π.χ. αντιστοιχούν ένα προς ένα αντικείμενα προκειμένου να επαληθεύσουν ισότητα ως προς το πλήθος των αντικειμένων κ.ά.). Αναγνωρίζουν πως κάποια προβλήματα έχουν περισσότερες από μια λύσεις και πως ένα πρόβλημα μπορεί να λυθεί με πολλούς τρόπους(π.χ. για να δημιουργηθεί η ισότητα ανάμεσα σε δυο ποσότητες μπορεί να αφαιρέσει στοιχεία από τη μία ή να προσθέσει στοιχεία στην άλλη κ.ά.) . Παροτρύνονται με κατάλληλες δραστηριότητες ομαδικές και ατομικές να πειραματίζονται με ασυνεχή (διακριτές μονάδες, π.χ.πέτρες, χάντρες κ.ά.) και συνεχή υλικά(π.χ. επιφάνειες, υγρά κ.ά.) να επιλέγουν και να χειρίζονται κατάλληλο εξοπλισμό και υλικό, όπως το ξύλινο δομικό υλικό, τη ζυγαριά, την κλεψύδρα, τα γεωμετρικά σχήματα, τα παζλς, το υλικό για κινητικά παιχνίδια, μπάλες στεφάνια, κορδέλες, κουτάλια, κύπελλα κ.ά
Να συγκρίνουν, να ταξινομούν, να διατάσσουν υλικά και να παρουσιάζουν δεδομένα.	Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να συγκρίνουν, να ταξινομούν και να διατάσσουν υλικά με κριτήριο κοινές τους ιδιότητες όπως το βάρος, το χρώμα, το σχήμα, το μέγεθος, την ποσότητα , την λειτουργικότητα κ.ά και για κάποιο σκοπό (π.χ. τακτοποιούν τη γωνιά της ζωγραφικής και ξεχωρίζουν τα χρώματα κ.ά.). Με αντικείμενα και σύμβολα παροτρύνονται να απεικονίζουν σχέσεις, σε πίνακες καταγραφής (π.χ. πίνακες διπλής εισόδου) και με γραφικές παραστάσεις (π.χ. απεικονίζουν το πλήθος των αγοριών και των κοριτσιών στην τάξη με καρτέλες που τοποθετούν στην κατάλληλη στήλη, έναν πίνακα με τα βιβλία που έχει δανειστεί κάθε παιδί, τον πίνακα γενεθλίων με τους μήνες και τις ημερομηνίες γέννησης των παιδιών κ.ά.).
Να χρησιμοποιούν για να μετρούν, αυθαίρε-	Τα παιδιά ασκούνται να αναγνωρί-

τες ή συμβατικές μονάδες μέτρησης.	ζουν την αξία μικρών νομισμάτων και τη χρησιμότητα τους στις συναλλαγές. Να χρησιμοποιούν ένα όργανο αναφοράς όπως το μέτρο ή αυθαίρετες μονάδες μέτρησης όπως το κορδόνι, τα κύπελλα, τη χούφτα τους κ.ά. προκειμένου να μετρούν συνεχή υλικά όπως η επιφάνεια, η άμμος, το νερό, το ζυμάρι και να συγκρίνουν ποσότητες όπως το μήκος, η μάζα και η χωρητικότητα και για συγκεκριμένο σκοπό.
Να αναπτύσσουν τη μαθηματική γλώσσα και επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία.	Τα παιδιά υποβοηθούνται να αντιλαμβάνονται και να περιγράφουν ιδιότητες των σχημάτων (π.χ. το τρίγωνο δεν είναι στρογγυλό, η μπάλα είναι στρογγυλή και μπορεί να κυλάει κ.ά.) και των συγκρίσεων(π.χ. μεγαλύτερο από, λιγότερο από κ.ά.). Προοδευτικά ασκούνται στο να κατανοούν πως οι λέξεις που εκφράζουν μεγέθη είναι σχετικές (π.χ. ο ψηλός πύργος είναι στην πραγματικότητα ψηλότερος από κάποιον άλλο κ.ά.).Τα ονόματα και κάποια σύμβολα των αριθμών, τα αριθμητικά επίθετα είναι ήδη γνωστά σε πολλά παιδιά πριν να έρθουν στο Νηπιαγωγείο. Στα παραμύθια, στα τραγούδια, στο ημερολόγιο του Νηπιαγωγείου, στο τηλέφωνο, στη διεύθυνση, στις σελίδες των βιβλίων κ.ά. εμφανίζονται οι αριθμοί. Με ποικίλες δραστηριότητες που αναπτύσσονται στην τάξη υποβοηθούνται να αναγνωρίζουν και να χρησιμοποιούν τους αριθμούς και τις ποσότητες που αντιπροσωπεύουν. Τα παιδιά ενθαρρύνονται να ανταποκρίνονται σε ερωτήσεις και να θέτουν τα ίδια ερωτήσεις. Να περιγράφουν σχέσεις και διαδικασίες (π.χ. με τι σειρά θα βάλουν τις χάντρες στο σκοινί), να δίνουν εξηγήσεις για τις επιλογές τους (π.χ. γιατί επέλεξαν τη μεγαλύτερη κορδέλα για να μετρήσουν πόσο μακρύ είναι το τραπέζι, να διατυπώνουν συλλογισμούς,

	να συζητούν και να επιχειρηματολογούν. Να παρουσιάζουν τις ιδέες και τα "ευρήματά"τους με πολλούς τρόπους (π.χ. με το λόγο, με κατασκευές, σχέδια, παραστάσεις κ.ά.). Να αξιοποιούν τον υπολογιστή όπου είναι δυνατόν, να αναγνωρίζουν τους αριθμούς στο πληκτρολόγιο. Να αρχίσουν να κατανοούν τη σημασία των αριθμομηχανών στην καθημερινή ζωή.
Να χρησιμοποιούν, να οργανώνουν και να επεκτείνουν τις γνώσεις τους σχετικά με τους αριθμούς. Να εκτελούν απλές προσθέσεις και αφαιρέσεις . Να εξοικειωθούν με την έννοια της μοιρασιάς.	Τα περισσότερα παιδιά όταν έρχονται στο Νηπιαγωγείο γνωρίζουν πως έχουν δυο μάτια, ένα στόμα, πέντε δάχτυλα στο κάθε ένα χέρι. Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να χρησιμοποιούν αριθμητικές εκφράσεις (π.χ. μαθαίνουν τραγούδια και ποιήματα με αριθμούς, παίζουν με τα δάχτυλα και μετρούν). Να μετρούν μέχρι το 10. Να προσθέτουν, να αφαιρούν, να μοιράζουν πράγματα σε διαφορετικές καταστάσεις. Να βάζουν διάφορα πράγματα στη σειρά και να εξοικειώνονται με τα τακτικά αριθμητικά.
Να κατανοούν απλές χωροχρονικές σχέσεις και να αναπαράγουν σχήματα.	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να επισημαίνουν απλές σχέσεις στο χώρο και να τις περιγράφουν.(π.χ. πάνω από, δίπλα, κοντά κ.ά.) . Να μετακινούνται και να ακολουθούν οδηγίες κατεύθυνσης, να τοποθετούν και να μετακινούν αντικείμενα σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς. Ενθαρρύνονται να επισημαίνουν απλές χρονικές σχέσεις όπως να συγκρίνουν τη διάρκεια δραστηριοτήτων που έχουν κοινή έναρξη, να συγκρίνουν την ταχύτητα κίνησης πραγμάτων σε σχέση με το χρόνο όταν είναι ίση η απόσταση (π.χ. δραματοποιούν το μύθο της χελώνας και του λαγού κ.ά.). Ενθαρρύνονται να αναπαράγουν συνδυασμούς (π.χ. τα παιδιά δουλεύουν στη σειρά μια δεδομένη διάταξη με χρώματα και σχήματα για τα σκηνικά του θεάτρου). Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να πειραματίζονται με διάφορα

Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν απλά στερεά και ευθύγραμμα σχήματα. Να αναγνωρίζουν συμμετρικά σχήματα ως προς τον άξονα.	σχήματα και να αναγνωρίζουν τον κύκλο, το τρίγωνο, το τετράγωνο και το παραλληλόγραμμο. Να αντιλαμβάνονται και να χρησιμοποιούν ιδιότητες στερεών σωμάτων με απλά γεωμετρικά σχήματα (π.χ. κύβος, σφαίρα όπου οι κύβοι μπορούν να τοποθετηθούν ο ένας πάνω στον άλλο αλλά αυτό δε μπορεί να ισχύει με τις μπάλες κ.ά.). Να αναγνωρίζουν συμμετρίες στο περιβάλλον (π.χ. το φύλλο ενός φυτού) και να δημιουργούν συμμετρίες.

Η ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η Μελέτη Περιβάλλοντος στο Νηπιαγωγείο είναι πλαίσιο δράσης άρρηκτα συνδεδεμένο με τα βιώματα των παιδιών. Τα παιδιά αντλούν περιεχόμενο και επιλέγουν το κατάλληλο υλικό προκειμένου να μελετήσουν φαινόμενα και γεγονότα, σε ένα κατάλληλα διαρρυθμισμένο και εμπλουτισμένο μαθησιακά περιβάλλον, σε ελκυστικές και κατάλληλα διαμορφωμένες γωνιές της τάξης ή και στο άμεσο φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον έξω από την τάξη.

Βασικές έννοιες από γνωστικά αντικείμενα όπως η Βιολογία, οι Φυσικές επιστήμες, η Γεωγραφία, η Ιστορία, τα Θρησκευτικά, καθώς και έννοιες της Κοινωνικής και της Πολιτικής Αγωγής και καινοτόμα προγράμματα όπως η Αγωγή Υγείας, η Κυκλοφοριακή Αγωγή, η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση κ.ά. προσεγγίζονται διαθεματικά μέσα στο πλαίσιο του γνωστικού αντικειμένου της Μελέτης Περιβάλλοντος. Ειδικότερα οι έννοιες των Θρησκευτικών και της Κοινωνικής και Πολιτικής Αγωγής είναι αξίες και στάσεις ζωής που βιώνονται καθημερινά μέσα από τις δραστηριότητες, τη συναναστροφή και το παιχνίδι.

Τα παιδιά παίζουν, ερευνούν, δημιουργούν, ζητούν τη συνεργασία των άλλων και κατανοούν τη σημασία της εργασίας και της από κοινού ανακάλυψης. Διευρύνουν συνεχώς τις γνώσεις τους για το φυσικό και ανθρώπινο περιβάλλον, τις σχέσεις αλληλεξάρτησης, τις αντιλήψεις τους για το χώρο και το χρόνο και αποκτούν θετικές στάσεις και συμπεριφορές για το περιβάλλον.

Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες για παρατήρηση, σύγκριση, υποβολή υποθέσεων, διερεύνηση, πειραματισμό, ερμηνεία γεγονότων, κατανόηση και παρουσίαση ιδεών. Με αναπτυξιακά κατάλληλες πρακτικές υποβοηθούνται ώστε να αναπτύσσεται η δημιουργική τους ικανότητα. Να αντιλαμβάνονται ότι αποτελούν μέλη μιας κοινότητας με συγκεκριμένες, απαιτήσεις, συμβάσεις και συγκρούσεις. Να κατανοούν το εδώ και τώρα, αλλά συγχρόνως να ενδιαφέρονται για το παρελθόν και να εκτιμούν τα ανθρώπινα επιτεύγματα. Να συνειδητοποιούν τις αλλαγές που συμβαίνουν στα ίδια και στους γύρω τους και να υποστηριχθούν για να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας και συναισθήματα αλληλεγγύης συνειδητοποιώντας τη μοναδικότητά τους αλλά και τις ομοιότητές τους με όλα τα παιδιά. Να σέβονται τις ιδιαιτερότητες και τις διαφορές.

Η μελέτη περιβάλλοντος είναι ενεργητική ενασχόληση και δημιουργικός διάλογος που προωθεί τη διαφορετική προσέγγιση στο ίδιο θέμα και την αναζήτηση ποικίλων λύσεων και συνδυασμών εμπλουτίζοντας συγχρόνως τη γλώσσα, βελτιώνοντας την επικοινωνία και αξιοποιώντας την τεχνολογία.

Διαπλοκή επιδιώξεων και δραστηριοτήτων των Γνωστικών Αντικειμένων των Δ.Ε.Π.Π.Σ. μέσα από τη Μελέτη Περιβάλλοντος στο Νηπιαγωγείο

Κάθε δραστηριότητα που οργανώνεται στο πλαίσιο της Μελέτης Περιβάλλοντος εξυπηρετεί κάποιες από τις επιδιώξεις διαφόρων γνωστικών αντικειμένων των Δ.Ε.Π.Π.Σ.. Τα γνωστικά αντικείμενα ισχύουν μόνο για τη νηπιαγωγό προκειμένου να σχεδιάσει και να προγραμματίσει διαθεματικές δραστηριότητες.

Με τη διαθεματική προσέγγιση συνδέονται μεταξύ τους διαφορετικές πληροφορίες καθώς εμπλέκονται/συνδυάζονται επιδιώξεις και δραστηριότητες.

Έτσι οι έννοιες που παρουσιάζονται με μια ολιστική διαδικασία μάθησηςόπως είναι η διαθεματική προσέγγιση και με ποικίλους τρόπους μπορούν να κατανοηθούν καλύτερα από τα παιδιά καθώς βιώνουν το γεγονός ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι προσέγγισης ενός θέματος.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΕΕΠΣ ΦΥΣΙ-ΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗ ΜΩΝ	**Δεξιότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν.** **Σε μια "εμπλουτισμένη επιστημονικά" τάξη και με κατάλληλες διδακτικές παρεμβάσεις θα πρέπει να δίνονται στα παιδιά πολλές ευκαιρίες να βιώνουν αυθεντικές κυρίως εμπειρίες ώστε:**	*Περιεχόμενο/Ενδεικτικέςδραστηριότητες*
	Να βιώνουν και να εξερευνούν το φυσικό και τεχνικό κόσμο. Να προσεγγίζουν έννοιες των φυσικών επιστημών.	Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να παρατηρούν το άμεσο περιβάλλον, να χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους, να χειρίζονται διάφορα υλικά, να αναγνωρίζουν κάποια χαρακτηριστικά τους, να τα συγκρίνουν, να μελετούν ιδιότητες τους και να τα ταξινομούν. Να προβλέπουν και να κάνουν υποθέσεις γύρω από φυσικά φαινόμενα και πειράματα, να συμπεραίνουν. Τα παιδιά χρησιμοποιούν γνώσεις, αναπτύσσουν νέες ιδέες, τις γενικεύουν και τις παρουσιάζουν με διάφορους τρόπους (π.χ. με το λόγο, την εικόνα, την κατασκευή κ.α).
	Να εξοικειωθούν με την παρατήρηση και να μάθουν να πειραματίζονται και να μελετούν διάφορα φαινόμενα και υλικά. .	Ο εκπαιδευτικός παρατηρεί τα παιδιά καθώς δρουν με τα αντικείμενα και ανιχνεύει με ερωτήσεις τις αντιλήψεις που διαμορφώνουν. Δεν **διορθώνει τα λάθη** των παιδιών και δεν τους παρουσιάζει "μαγικές" διαδικασίες προκειμένου να προσεγγίσουν το περιεχόμενο της επιστημονικής μεθόδου. (π.χ. Όταν τα παιδιά ωθούν μία μπάλα και ένα κύβο σε κεκλιμένο επίπεδο επιλέγουν χειρισμούς και εξάγουν συμπεράσματα. Όταν όμως παρακολουθούν το χρωματισμένο νερό να απορροφάται από ένα φύλλο λευκού χαρτιού δεν επεμβαίνουν, αλλά απλώς παρατηρούν). Με κατάλληλες δραστηριότητες ο εκπαιδευτικός δημιουργεί ένα περιβάλλον αλληλεπιδράσεων όπου διατυπώνονται ερωτήσεις, γίνονται συζητήσεις, αιτιολογήσεις, επαληθεύσεις, τροποποιήσεις και νέες προσεγγίσεις του διδακτικού αντικειμένου. Τα παιδιά δοκιμάζουν νέες λύσεις και εφαρμογές, αναπτύσσουν νέες απόψεις τις οποίες μπορούν να διατυπώνουν και να καταγράφουν π.χ. σε πίνακες.
	-Να εξοικειωθούν με το χειρισμό διαφόρων οργάνων και να ανακαλύ-	Να χρησιμοποιούν εργαλεία στην καθημερινή πρακτική και να ασκούνται στο να κατανοούν ότι ορισμένα εργαλεία και όργανα είναι χρήσιμα για να συλλέγουν πληροφορίες που δεν μπορούν να τις αντιληφθούν μόνο με τις

	ψουν (εκτιμήσουν;) τη χρησιμότητα τους.	αισθήσεις (π.χ. μεγεθυντικός φακός, μαγνήτες, θερμόμετρο, κ.λ.π.)
.	Να αρχίσουν να αναγνωρίζουν τη σχέση της επιστήμης με την καθημερινή ζωή.	Τα παιδιά ασκούνται στο να παρατηρούν και να περιγράφουν διάφορες εφαρμογές της επιστήμης στην καθημερινή ζωή (π.χ. Τους τρόπους θέρμανσης, ψύξης, τα μέσα επικοινωνίας κ.τλ.).
	Να ακολουθούν τους κανόνες ασφαλείας και να χρησιμοποιούν ασφαλή υλικά και μέσα.	Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί το κατάλληλο περιβάλλον και τις απαραίτητες προϋποθέσεις σε όλη τη διάρκεια των δραστηριοτήτων ώστε να εξασφαλίζεται η ασφάλεια και η προστασία των παιδιών. Τα παιδιά κατανοούν και ακολουθούν οδηγίες χρήσης και κανόνες ασφάλειας, καθώς χρησιμοποιούν διάφορα υλικά, εργαλεία και απλές μηχανές.
	Να κατανοούν την αξία της ομαδικής εργασίας και της από κοινού ανακάλυψης.	Τα παιδιά παροτρύνονται να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, να ρωτούν, να παρουσιάζουν και να συζητούν τις ιδέες τους. Ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν και να υιοθετούν τις απόψεις των άλλων κάποιες φορές.
.	Να κατανοούν βασικά χαρακτηριστικά γύρω από τη δομή και τις ιδιότητες των υλικών.	Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να παρατηρούν και να αναγνωρίζουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα σε διάφορα υλικά τα οποία χρησιμοποιούν. Να ταξινομούν υλικά με βάση κοινές ιδιότητες όπως, το χρώμα, η διαφάνεια κ.ά. Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν διάφορα είδη υλικών (π.χ. ξύλινα, γυάλινα, σιδερένια κ.ά.) και να ρωτούν και να αναγνωρίζουν τη λειτουργική τους χρήση ανάλογα με τις ιδιότητές τους. Να παρατηρούν και να περιγράφουν τις αλλαγές που γίνονται σε ορισμένα υλικά κάτω από ορισμένες συνθήκες (π.χ. όταν αναμιγνύονται, διαλύονται, τεντώνονται, διπλώνουν, σπάνε. κ.ά.).Να παρατηρούν και να περιγράφουν τις αλλαγές που συμβαίνουν σε κάποια υλικά όταν θερμαίνονται ή κρυώνουν (π.χ. Η πήξη και η τήξη του νερού του ζελέ, της σοκολάτας ,η εξαέρωση του νερού κ.ά.).
	Να γνωρίσουν απλές μηχανές και επινοήσεις, να πειραματίζονται και να αναγνωρίζουν τη χρησιμότητά τους στη ζωή μας.	Ο εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τα παιδιά να πειραματιστούν με απλές μηχανές και επινοήσεις/επιτεύγματα π.χ. σφήνες, έλικες, υπομόχλια, τροχούς και άξονες, τροχαλίες, κεκλιμένα επίπεδα και με το εκκρεμές. Τα παιδιά χειρίζονται και παίζουν με τις μηχανές, κάνουν υποθέσεις, παρατηρούν, μετρούν, συγκρίνουν αποτελέσματα, εξάγουν συμπεράσματα. Καθώς τα παιδιά επενεργούν αμοιβαία με τα αντικείμενα η νηπιαγωγός διευκολύνει τη

		διαδικασία με συζητήσεις και ερωτήσεις (π.χ. Τι πρόκειται να κάνεις με αυτά τα αντικείμενα, Τι θα συμβεί εάν μικρύνεις το σκοινί στο εκκρεμές κ.ά.). Να αναγνωρίζουν ότι οι μηχανές απλοποιούν την εργασία.
	Να κατανοούν ορισμένες πηγές ενέργειας και τις μετατροπές τους.	Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται να παρατηρούν και να αναγνωρίζουν ότι ο ήλιος είναι πηγή φωτός και θερμότητας. Να αναγνωρίζουν τη φωτιά ως πηγή φωτός και θερμότητας Να αναγνωρίζουν βασικές εφαρμογές του ηλεκτρισμού στην καθημερινή ζωή (ρωτούν π.χ. για τη χρήση και τη λειτουργία ηλεκτρικών συσκευών). Μαθαίνουν να προφυλάσσονται από τους κινδύνους.
	Να κατανοούν την κίνηση και τις αρχές που την εξηγούν.	Τα παιδιά ασκούνται στο να κατανοούν ότι τα πράγματα μπορούν να κινηθούν να επιταχυνθούν, να παρεκκλίνουν ή να σταματούν όταν τα σπρώχνουν ή τα έλκουν (π.χ. σύρουν με το σκοινάκι ένα παιχνίδι με ρόδες κ.ά.) . Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εξετάζουν και να περιγράφουν πώς κινούνται κάποια παιχνίδια (π.χ. η μπάλα κυλάει κ.ά.). Να εξετάζουν και να χειρίζονται κινούμενα μέρη μιας κατασκευής (π.χ. τις ρόδες στο αυτοκινητάκι, ένα αρθρωτό ανθρωπάκι κ.ά.) . Να παίζουν με το νερό και να διερευνούν την κινητήρια δύναμη του νερού (π.χ. κατευθύνουν τη ροή του νερού με το λάστιχο προκειμένου να μετακινήσουν αντικείμενα κ.ά.) . Να παίζουν με τον αέρα και να παρατηρούν τη μετακίνηση ελαφρών αντικειμένων (π.χ. φύλλα, πούπουλα, χαρτιά κ.ά.). Να διερευνούν και να καταγράφουν την κατεύθυνση του αέρα (π.χ. παρατηρούν και καταγράφουν την κατεύθυνση του υφάσματος της σημαίας ανάλογα με την κατεύθυνση του αέρα κ.ά.) . Να πειραματίζονται με τους ήχους που παράγονται με τη δόνηση αντικειμένων (π.χ. κατασκευάζουν διάφορα μουσικά όργανα και δοκιμάζουν τους ήχους τους κ.ά.)
	Να γνωρίσουν τους μαγνήτες.	Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να πειραματίζονται με τους μαγνήτες και να διακρίνουν μαγνητιζόμενα και μη υλικά. (π.χ. πειραματίζονται με μεταλλικά, πλαστικά, ξύλινα, χάρτινα αντικείμενα κ.ά.). Να διερευνούν την ελκτική και απωστική δύναμη μεταξύ των μαγνητών (π.χ. χρωματίζοντας τους δυο πόλους μαγνητών με διαφορετικά χρώματα και ενώνοντάς τους διαπιστώνουν την έλξη και την απώθηση). Να μετακινούν αντικείμενα με τους μαγνήτες.

		.
Δ.Ε.Π.Π.Σ. ΒΙΟΛΟΓΙΑΣ	Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τον ανθρώπινο οργανισμό.	Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες να ρωτούν και να αναζητούν απαντήσεις με την παρατήρηση και τη διερεύνηση ώστε να συνειδητοποιούν σταδιακά ότι υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία από ζωντανούς οργανισμούς στη φύση που περιλαμβάνει και τον άνθρωπο. Να διακρίνουν και να ονομάζουν τα εξωτερικά μέρη και όργανα του ανθρώπου (π.χ. κατασκευάζουν το ανθρώπινο σώμα σε αφίσα και το περιγράφουν κ.ά.). Να αναγνωρίζουν ομοιότητες και διαφορές ανάμεσα στους ανθρώπους (π.χ. σε χαρτί του μέτρου τυπώνουν τις πατούσες τους, το σώμα τους, να δημιουργούν πίνακες με βάση κοινά χαρακτηριστικά όπως το χρώμα των μαλλιών τους κ.ά.). Να χειρίζονται και να χρησιμοποιούν διάφορα υλικά και να συνειδητοποιούν ότι οι αισθήσεις βοηθούν να αντιλαμβανόμαστε το εξωτερικό περιβάλλον. Να ονομάζουν και να περιγράφουν τα αισθητήρια όργανα και τις αισθήσεις. Να αναγνωρίζουν ότι οι άνθρωποι για να επιβιώνουν χρειάζονται νερό τροφή και αέρα. Να γνωρίζουν τη βιολογική εξέλιξη. Να συνειδητοποιούν τα δυο φύλα (αρσενικό –θηλυκό) και πως οι άνθρωποι και τα ζώα γεννούν μωρά που αργότερα μεγαλώνουν. (π.χ. εξετάζουν οικογενειακές φωτογραφίες κ.ά.). Να γνωρίζουν τα βασικά στάδια του κύκλου της ζωής από τη γέννηση ως τη γεροντική ηλικία.
	Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους ζωικούς οργανισμούς.	Να συγκρίνουν και να διακρίνουν διάφορες κατηγορίες ζώων. Ως προς τον τόπο διαβίωσης (ζώα δάσους, κατοικίδια, πουλιά κ.ά.). Ως προς τα εξωτερικά χαρακτηριστικά (κεφάλι, πόδια, ουρά) Ως προς το τι τρώνε και πώς βρίσκουν την τροφή τους Ως προς το τι γεννούν(π.χ. αυγά κ.ά.). Να γνωρίσουν ότι τα ζώντα όντα αναπαράγουν το δικό τους είδος. Να αναγνωρίζουν ότι τα ζώα για να επιβιώνουν χρειάζονται νερό, τροφή και αέρα και πως προστατεύονται από τα άλλα ζώα και τον καιρό με κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (π.χ. ο λαγός τρέχει, η χελώνα έχει καβούκι, ο σκαντζόχοιρος έχει αγκάθια, ο χαμαιλέοντας αλλάζει χρώμα κ.ά.). Να γνωρίζουν ζώα που έζησαν πολλά χρόνια πριν όπως οι Δεινόσαυροι.
	Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τους φυτικούς οργανισμούς.	Να διακρίνουν διάφορα είδη φυτών Ως προς τη μορφολογία και τα χαρακτηριστικά τους (θάμνοι, δένδρα, λουλούδια, κορμός, βλαστός κ.ά.) Ως προς τον τόπο που φύονται (κήπος, δάσος κ.ά.) Ως προς τη διατήρηση των φύλλων τους κατά τη διάρκεια του έτους (φυλλοβόλα και αειθαλή) (π.χ. παρατηρούν και καταγράφουν τις αλλαγές που γίνονται στα δένδρα του άμεσου περιβάλλοντος τους κάθε εποχή).

		Να αναγνωρίζουν τους παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη των φυτών (έδαφος, νερό, φως.) (π.χ. τοποθετούν κομμένα λουλούδια σε βάζο με νερό, ενώ αφήνουν άλλα χωρίς νερό και διαπιστώνουν ποια μαραίνονται κ.ά.) και πως κάποια φυτά προστατεύονται από τον καιρό και τα ζώα με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους (π.χ. το τριαντάφυλλο έχει αγκάθια). Να αναγνωρίζουν πως τα φυτά παράγουν σπόρους και οι σπόροι γίνονται φυτά (π.χ. φυτεύουν σπόρους όπως φακή, φασόλια κ.ά.), παρατηρούν και καταγράφουν την ανάπτυξή τους.
	Να διευρύνουν τη γνώση τους για το περιβάλλον.	Παροτρύνονται να διακρίνουν τα έμβια από τα άβια στη φύση. Να συνειδητοποιούν πως ο άνθρωπος φροντίζει τα ζώα και τα φυτά για διάφορους λόγους (π.χ. για τα αγαθά που δίνουν, για την προστασία που προσφέρουν κ.ά.) και με πολλούς τρόπους (π.χ. τα παιδιά επισκέπτονται το αγρόκτημα, το θερμοκήπιο κ.ά.). Να αναγνωρίζουν την αξία του δάσους ως φυσικού πόρου. Να αρχίσουν να συνειδητοποιούν τις τροφικές σχέσεις μεταξύ των διάφορων οργανισμών τόσο σε χερσαία οικοσυστήματα (π.χ. γρασίδι, πρόβατο, άνθρωπος κ.ά.) όσο και σε θαλάσσια οικοσυστήματα (π.χ. φύκια, μικρά ψάρια, μεγάλα ψάρια κ.ά.) και να τις απεικονίζουν σε πίνακες καταγραφής (π.χ. τα παιδιά κατασκευάζουν ένα πίνακα με διάφορες εικόνες ζώων και διάφορα είδη Τροφής όπου προσδιορίζουν τις τροφικές σχέσεις ή κατασκευάζουν με χάρτινους κρίκους τροφικές αλυσίδες κ.ά.).
	Να μάθουν βασικούς κανόνες υγιεινής και προστασίας.	Στα παιδιά δίνονται ευκαιρίες στην καθημερινή πρακτική να αντιλαμβάνονται τη σημασία της καθαριότητας, της άσκησης, και της υγιεινής διατροφής στη διατήρηση και την προαγωγή της υγείας. Να γνωρίζουν και να μιλούν για βασικές υγιεινές συνήθειες (π.χ φροντίδα δοντιών, νυχιών κ.ά.). Να διακρίνουν υγιεινές και βλαβερές τροφές και ουσίες (π.χ. το τσιγάρο). Να αναγνωρίζουν και να ταξινομούν τις τροφές σε διάφορες ομάδες (π.χ. αποφασίζουν να παρουσιάσουν εναλλακτικές προτάσεις για υγιεινό πρωινό αναζητώντας τα κατάλληλα γι αυτό προϊόντα. Αποφασίζουν να περιορίσουν την κατανάλωση γλυκών και να αυξήσουν την κατανάλωση των φρούτων για την επόμενη βδομάδα, κολλούν σε πίνακα καταγραφής τα περιτυλίγματα από τα γλυκά και τα φλούδια από τα φρούτα που τρώνε καθημερινά και συγκρίνουν). Να αναγνωρίζουν τη σημασία των φαρμάκων στη ζωή μας. Να αναγνωρίζουν ορισμένες υπηρεσίες υγείας και το ρόλο τους (π.χ. νοσοκομείο, οδοντίατρος κτηνίατρος, νοσοκόμος κ.ά.). Να αναγνωρίζουν κινδύνους και τρόπους προστασίας στο άμεσο περιβάλλον (π.χ. φωτιά, νερό κ.ά.).
	Να αποκτήσουν θετικές	

	στάσεις και συμπεριφορές.	Ενθαρρύνονται με κατάλληλες δραστηριότητες να συνειδητοποιούν πως ο άνθρωπος παράγει και καταναλώνει πολλά προϊόντα (π.χ. αναγνωρίζουν στο σούπερμάρκετ προϊόντα που αγοράζουν και χρησιμοποιούν στο σπίτι τους, διαφημίζουν ένα προϊόν, μιλούν για την επιρροή των διαφημίσεων κ.ά.) και ότι με τις ενέργειές του προκαλεί αλλαγές και ρύπανση στο φυσικό περιβάλλον (στην επιφάνεια της γης, τη θάλασσα και τον αέρα) (π.χ. παρατηρούν ένα φουγάρο που λειτουργεί, συγκρίνουν την πόλη με την εξοχή κ.ά.) . Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται να εντοπίζουν προβλήματα στο άμεσο περιβάλλον που συνδέονται με την αισθητική και τη μόλυνση (π.χ. το καυσαέριο, η έλλειψη πρασίνου, τα μολυσμένα νερά κ.ά.), να προβληματίζονται για τα αίτια, να αναζητούν μέτρα αντιμετώπισης και να ευαισθητοποιούνται σχετικά (π.χ. περιποιούνται τον κήπο του σχολείου, φροντίζουν για την καθαριότητα της αυλής του κ.ά.) . Ασκούνται στο να αναγνωρίζουν πως κάποια προϊόντα (π.χ. χαρτιά, τενεκεδάκια κ.ά.) μπορούν να ανακυκλώνονται και να ξαναχρησιμοποιούνται. Να συνειδητοποιούν τη σημασία της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης στη μείωση της ποσότητας των απορριμμάτων (π.χ. συμμετέχουν στο πρόγραμμα ανακύκλωσης της περιοχής τους, κατασκευάζουν και χρησιμοποιούν κάδους ανακύκλωσης στο σχολείο, κατασκευάζουν παιχνίδια με χαρτιά που έχουν ζωγραφίσει κ.ά.) .
Δ.Ε.Π. Π.Σ. ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ	Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για το φυσικό περιβάλλον. Να γνωρίζουν το κοντινό ανθρωπογενές περιβάλλον.	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εξερευνούν το φυσικό περιβάλλον και να αναγνωρίζουν μορφολογικά στοιχεία (π.χ. βουνό, θάλασσα, λίμνη κ.λπ.) που χαρακτηρίζουν έναν τόπο. Να διακρίνουν ομοιότητες και διαφορές (π.χ. παραθαλάσσιοι τόποι, ορεινά χωριά κ.ά.). Να αναγνωρίζουν βασικές ιδιότητες (χρώμα, σχήμα μέγεθος κ.ά.) στοιχείων της φύσης όπως το νερό, το χώμα, η άμμος, τα βράχια, τα βότσαλα κ.ά. Να αναγνωρίζουν τα ζώα τα φυτά και τα προϊόντα της περιοχής που μελετούν (π.χ. τα προϊόντα που παράγει ο τόπος τους κ.ά.). Ενθαρρύνονται με ποικίλες δραστηριότητες να εξερευνούν το άμεσο περιβάλλον όπως το σπίτι, το σχολείο, τη γειτονιά, το χωριό και την πόλη και να αναγνωρίζουν βασικές διαφορές τους (π.χ. ισόγειο σπίτι, πολυκατοικία, αριθμός αιθουσών του σχολείου, τα επαγγέλματα των ανθρώπων της γειτονιάς, ομοιότητες και διαφορές του χωριού και της πόλης). Να γνωρίζουν πώς χτίζεται ένα σπίτι. (π.χ. παρακολουθούν και καταγράφουν τα στάδια κτισίματος ενός σπιτιού, τα υλικά που χρειάζονται, τις ειδικότητες των ατόμων που απασχολούνται). Να μελετούν μαρτυρίες και να αναγνωρίζουν ότι κάποια χαρακτηριστικά του τόπου τους έχουν αλλάξει με το πέρασμα του χρόνου (π.χ το μέγεθος και η κίνηση των δρόμων, των σπιτιών, το πλήθος των κτιρίων, ελεύθεροι χώροι κ.ά.). Ασκούνται στο να αναγνωρίζουν τη διεύθυνση του σπιτιού τους και το όνομα της πόλης που ζουν.

	Να διερευνούν το χώρο και να προσανατολίζονται σε σχέση με σταθερά σημεία αναφοράς.	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να περιγράφουν το χώρο στον οποίο ζουν και κινούνται και διαδρομές (π.χ. τις θέσεις πραγμάτων στο χώρο και τις μεταξύ τους αποστάσεις, τη διαδρομή που διανύουν από το σπίτι στο σχολείο.).
	Να απεικονίζουν με απλά μέσα το χώρο και να καταγράφουν μετακινήσεις και διαδρομές.	Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες που έχουν συγκεκριμένο σκοπό (π.χ να ψάξουν για ένα αντικείμενο κ.ά.) και με κατάλληλα παιχνίδια (π. χ. αυτοκίνητα και τροχονόμοι κ.ά.) μετακινούνται στο χώρο ατομικά ή ομαδικά, σε διάφορους σχηματισμούς, (κυκλικά σε μεικτές γραμμές κ.ά.), με αλλαγές κατεύθυνσης (μπρος, πίσω κ.ά.) και σε σχέση με σταθερά και κινητά σημεία αναφοράς. Ενθαρρύνονται να περιγράφουν και να απεικονίζουν γραφικά διαδρομές που διανύουν, πρώτα σε μεγάλες επιφάνειες όπως το χαρτί του μέτρου και με τη χρήση εικόνων και συμβόλων τα οποία υποκαθιστούν τα σημεία αναφοράς (π.χ. ακολουθούν τις οδηγίες της νηπιαγωγού και διανύουν μια διαδρομή από ένα σταθερό σημείο σε κάποιο άλλο προκειμένου να ανακαλύψουν τον κρυμμένο θησαυρό. Σε κάθε σταθερό σημείο βρίσκουν ένα καρτελάκι με την επόμενη διαδρομή που πρέπει να ακολουθήσουν ώσπου να φθάσουν στο θησαυρό, περιγράφουν τη διαδρομή, και την αναπαριστούν σε χαρτί).
	Να "διαβάζουν" απλά σύμβολα, σχεδιαγράμματα και χάρτες.	Ασκούνται στο να κατανοούν τις κινήσεις της γης γύρω από τον εαυτό της και τον ήλιο με παιχνίδια και με κατάλληλα βιβλία (π.χ. παίζουν σε ζευγάρια τον ήλιο και τη γη, πειραματίζονται με ένα φωτιστικό και τη σφαίρα κ.ά). Ασκούνται στο να κατανοούν θέσεις και κατευθύνσεις σε σχέση με τα σημεία του ορίζοντα (π.χ. η αίθουσα είναι ηλιόλουστη το πρωί γιατί είναι ανατολική, σήμερα φυσάει βοριάς κ.ά.). Ασκούνται στο να κατανοούν απλά σύμβολα (π.χ. πώς συμβολίζονται οι δρόμοι σε ένα χάρτη, τα ποτάμια κ.ά.) να διανύουν ατομικά ή ομαδικά μια διαδρομή σύμφωνα με κάποιο σχεδιάγραμμα. Ασκούνται στο να χρησιμοποιούν απλούς χάρτες και να αναγνωρίζουν ότι οι χάρτες είναι εργαλεία που μας βοηθούν να γνωρίζουμε πού είμαστε και πού πηγαίνουμε κάθε φορά και ότι απεικονίζουν τον κόσμο σε μικρογραφία. (π.χ. παρατηρούν πως μικραίνουν τα σημάδια που βάζουν στο έδαφος καθώς ανεβαίνουν ψηλότερα στη σκάλα, συζητούν και περιγράφουν πως φαίνεται ο κόσμος από ψηλά με το μάτι του πουλιού κ.ά.). Να δείχνουν τη θάλασσα και την ξηρά στο χάρτη. Να ακολουθούν μια διαδρομή με το δάχτυλο και να εντοπίζουν τον τόπο που ζουν. Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί ακριβείς γεωγραφικούς όρους (π.χ. πρόκειται να ταξιδέψω βόρεια για Θεσσαλονίκη κ.ά.).
	Να περιγράφουν τις μεταβολές του καιρού και άλλα μετε-	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν ποικιλία

	ωρολογικά φαινόμενα. Να συνειδητοποιούν την αλληλεπίδραση του φυσικού περιβάλλοντος με τις δραστηριότητες του ανθρώπου. Να αντιληφθούν τη συμβολή των μέσων μεταφοράς και επικοινωνίας στη μετακίνηση και επαφή των ανθρώπων, στη μεταφορά προϊόντων και την ανταλλαγή ιδεών. Να γνωρίσουν βασικούς κανόνες κυκλοφοριακής αγωγής.	καιρικών συνθηκών που σχετίζονται με τις εποχικές αλλαγές και ακραία καιρικά φαινόμενα όπως οι θύελλες, ο καύσωνας κ.ά. (π.χ. αναγνωρίζουν και ονομάζουν διαφορετικά είδη ρουχισμού και περιγράφουν τη χρήση τους κάθε εποχή, κατασκευάζουν μια αφίσα με οδηγίες αντιμετώπισης του καύσωνα, δοκιμάζουν υλικά και φτιάχνουν αδιάβροχα για τη βροχή κ.ά.). Ασκούνται στο να αναγνωρίζουν μετεωρολογικά σύμβολα που χρησιμοποιούνται στην τάξη (π.χ. στον πίνακα καταγραφής του καιρού συμβολίζουν τη βροχή με μια ομπρέλα κ.ά.) και στα μέσα ενημέρωσης. Κοιτούν τον ουρανό, κάνουν προβλέψεις για αλλαγή του καιρού, και καταγράφουν τις παρατηρήσεις και τις μετρήσεις τους (π.χ πόσες μέρες έβρεξε την εβδομάδα που πέρασε κ.ά.). Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν εποχικές δραστηριότητες των ανθρώπων (π.χ. ο τρύγος το φθινόπωρο, ο θερισμός το καλοκαίρι κ.ά.) αλλά και την εξάρτηση ορισμένων δραστηριοτήτων του ανθρώπου από τον καιρό (π.χ το ψάρεμα, η σπορά κ.ά.). Τα παιδιά ενθαρρύνονται να ρωτούν από πού προέρχονται διάφορα προϊόντα και πώς μεταφέρονται (π.χ. επισκέπτονται το σούπερ μάρκετ, κοιτούν τις επιγραφές στα προϊόντα, παρατηρούν τα φορτηγά καθώς ξεφορτώνουν πράγματα κ.ά.). Να ρωτούν και να κατανοούν γιατί μετακινούνται οι άνθρωποι από τόπο σε τόπο (π.χ. για να βρουν δουλειά, να επισκεφθούν συγγενείς κ.ά.) πώς ταξιδεύουν, να συγκρίνουν και να ταξινομούν τα μέσα μεταφοράς με βάση κοινά χαρακτηριστικά τους (π.χ. μέσα μεταφοράς της ξηράς, της θάλασσας και του αέρα). Να ρωτούν και να κατανοούν πώς ταξιδεύουν οι ιδέες και οι πληροφορίες (π.χ. με την τηλεόραση, το ταχυδρομείο. με φαξ κ.ά.). Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες και παιχνίδια (π.χ. με αυτοκινητάκια, αυτοσχέδια σήματα και κορδέλες μια πράσινη και μια κόκκινη κ.α) παίζουν και ασκούνται στο·να αναγνωρίζουν σύμβολα που χρησιμοποιούνται στην καθημερινή ζωή, σήματα κυκλοφορίας και κανόνες ασφαλείας (π.χ. το πράσινο και το κόκκινο στα φανάρια, απαγορεύεται η είσοδος, πώς διασχίζουμε με ασφάλεια ένα δρόμο κ.ά.). Κάνουν περίπατο στη γειτονιά τηρώντας τους κανόνες κυκλοφορίας.
Δ.Ε.Π.Π.Σ. ΙΣΤΟΡΙΑΣ	Να προσεγγίζουν και να αποσαφηνίζουν βασικές χρονικές έννοιες. Να αντιλαμβάνονται τη χρονική ακολουθία γεγονότων.	Τα παιδιά ασκούνται στο να διακρίνουν εξελικτικά το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Να αναγνωρίζουν την αρχή, τη μέση και το τέλος μιας ιστορίας που τους αφηγούνται. Να αναδιηγούνται ό,τι έχουν ακούσει και να ακολουθούν τη χρονική αλληλουχία γεγονότων. Να βάζουν σε χρονική σειρά τις δικές τους αφηγήσεις (οικογενειακές, σχολικές και φανταστικές ιστορίες) και να χρησιμοποιούν λέξεις και φράσεις που σχετίζονται με τη ροή του χρόνου (π.χ. μια φορά κι ένα καιρό, τα παλιά

		χρόνια, πριν, ύστερα, στο τέλος κ.ά.). Να συνεχίζουν την εξέλιξη μιας ιστορίας όταν τους δίνεται η αρχή και να την αναπτύσσουν μέχρι το τέλος. Να χρησιμοποιούν το ημερολόγιο της τάξης και να αναγνωρίζουν έννοιες όπως εχθές, σήμερα, αύριο, παλιά. Να ασκούνται στο να υπολογίζουν εξελικτικά το χρόνο με τις μέρες, τις εβδομάδες και τους μήνες. Να απαγγέλλουν και να μετρούν τις μέρες της εβδομάδας. Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες και υλικό (διηγήσεις, φωτογραφίες κ.ά.) ασκούνται στο να παρατηρούν και να αναγνωρίζουν συνεχείς αλλαγές στη ζωή τους, στην ιστορία του σχολείου τους και της κοινότητας. Να γνωρίζουν πώς ζούσαν τα παλιά χρόνια οι άνθρωποι (π.χ. μελετούν εικονογραφημένα βιβλία, επισκέπτονται μουσεία και μνημεία κ.ά.), να συγκρίνουν το παρόν με το παρελθόν και να διακρίνουν αλλαγές που συνδέονται με γεγονότα, καθημερινές συνήθειες, έθιμα ή άλλα πολιτιστικά στοιχεία π.χ. εξέλιξη της κατοικίας, της ενδυμασία, των επίπλων των οικιακών σκευών, των μεταφορικών μέσων ή αλλαγές κοινωνικών ρόλων (π.χ. ο ρόλος της γυναίκας).
	Να αναπαριστούν γεγονότα σύμφωνα με τη χρονική τους ακολουθία.	Τα παιδιά ασκούνται στο να αναπαριστούν γεγονότα με σωστή χρονική σειρά και με πολλούς τρόπους. (π.χ. εικονογραφούν μια ιστορία και βάζουν τα βασικά θεματικά της μέρη στη σωστή ακολουθία, δραματοποιούν μια ιστορία κ.ά.). Ενθαρρύνονται να αναπτύσσουν μια ιστορική γραμμή της δικής τους ζωής ή της οικογένειάς τους με φωτογραφίες ή με ζωγραφιές, τις οποίες κολλούν σε μακριές λωρίδες χαρτιού ή τις κολλούν με σειρά στις σελίδες ενός άλμπουμ κ.ά.
	Να ενδιαφέρονται για ιστορικά γεγονότα, προβλήματα και διλήμματα ανθρώπων διαφορετικών εποχών.	Ο εκπαιδευτικός διηγείται ή διαβάζει ιστορίες, μύθους, θρύλους, βιογραφίες και παραμύθια στα παιδιά. Τα παιδιά ασκούνται στο να κατανοούν τα γεγονότα, να αναγνωρίζουν τους ήρωες της κάθε ιστορίας και τα επακόλουθα των πράξεών τους. Να συζητούν για τα πιθανά κίνητρα, τα διλήμματα, τις ελπίδες και τους φόβους των ηρώων. Να κάνουν υποθέσεις (π.χ. τι θα γινόταν αν ο κεντρικός ήρωας έπραττε διαφορετικά). Να αναγνωρίζουν και να σχολιάζουν ιστορικό υλικό (π.χ. φωτογραφίες, πίνακες ζωγραφικής, αγάλματα κ.ά.) και να κατανοούν ότι πρόκειται για διάφορες αναπαραστάσεις του παρελθόντος.
Οι γενικές επιδιώξεις των Δ.Ε.Π.Π.Σ. Γλώσσα - Επικοινωνία-Τεχνολογία διατρέχουν όλα τα προγράμματα σπουδών και παρουσιάζονται στη Μελέτη Περιβάλλοντος ως εξής:		

Να αναπτύσσουν τη γλώσσα και την επικοινωνία και να αξιοποιούν την τεχνολογία	Ο εκπαιδευτικός με κατάλληλες δραστηριότητες και υλικό προκαλεί συζητήσεις, θέτει εύστοχες ανοιχτές ερωτήσεις που κεντρίζουν το ενδιαφέρον των παιδιών ώστε να παρατηρούν, να αναζητούν πληροφορίες, να ρωτούν, να συγκρίνουν και να περιγράφουν φαινόμενα, αντικείμενα, οργανισμούς και γεγονότα. Να μοιράζονται αυτά που γνωρίζουν με τους άλλους, να σχολιάζουν, και να κρίνουν την εργασία τους και την εργασία των άλλων. Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν το λεξιλόγιό τους. Να παρουσιάζουν τις ιδέες τους και τα συμπεράσματά τους με διάφορους τρόπους (κατασκευές, δραματοποίηση, κ.ά.). Να χρησιμοποιούν διάφορα εργαλεία, οπτικοακουστικά μέσα κ.ά. για διάφορους σκοπούς (π.χ παρατηρούν με τον μεγεθυντικό φακό διαφορετικά χαρακτηριστικά εντόμων όπως της αράχνης, και της πεταλούδας και τα ζωγραφίζουν, καταγράφουν με τη φωτογραφική μηχανή και με την βοήθεια της νηπιαγωγού τις αλλαγές που γίνονται στον κήπο του σχολείου ανάλογα με την εποχή και συζητούν τις παρατηρήσεις τους, καταγράφουν το κελάηδημα των πουλιών στο μαγνητόφωνο. Αναγνωρίζουν στην πυξίδα το βορρά, κοιτάζουν με τα κιάλια μακρινά αντικείμενα και τα ζωγραφίζουν). Να χρησιμοποιούν τον Η/Υ όπου είναι δυνατόν.
Να εξοικειώνονται με την έρευνα.	Τα παιδιά υποβοηθούνται να συνεργάζονται και να πραγματοποιούν μικρές έρευνες. Αναζητούν απαντήσεις σε διάφορα ερωτήματα που προκύπτουν και διερευνούν θέματα του άμεσου περιβάλλοντος. Παρατηρούν, συλλέγουν στοιχεία από διάφορες πηγές όπως βιβλία, εικόνες, φωτογραφίες. Συγκρίνουν, ταξινομούν, πειραματίζονται, ερμηνεύουν, (π.χ. αποφασίζουν να γνωρίσουν τα επαγγέλματα των ανθρώπων της γειτονιάς τους, επισκέπτονται τα μαγαζιά και τα εμπορικά καταστήματα παρατηρούν, μετράνε, φωτογραφίζουν, κάνουν ερωτήσεις κ.τλ.) . Παρρυσιάζουν τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους (π.χ. ζωγραφίζουν, κάνουν μια μακέτα της γειτονιάς, κατασκευάζουν με υλικά που επιλέγουν το κατάλληλο περιβάλλον για κάποιο συγκεκριμένο ζώο μετά από την επίσκεψη που πραγματοποίησαν στο φυσικό ή ειδικά διαμορφωμένο χώρο που ζει όπως στο ζωολογικό κήπο, στο ενυδρείο, στο αγρόκτημα). Εκθέτουν τις δημιουργίες τους, δραματοποιούν, οργανώνουν θεατρικές παραστάσεις κ.ά.

Παραδείγματα διαθεματικής προσέγγισης στο πλαίσιο της Μελέτης Περιβάλλοντος

Όπως προαναφέρεται οποιοδήποτε θέμα μπορεί να αντλήσει περιεχόμενο απ΄ όλα τα γνωστικά αντικείμενα των Δ.Ε.Π.Π.Σ. και αποτελεί αντικείμενο διερεύνησης και ανάπτυξης δραστηριοτήτων για τα παιδιά του Νηπιαγωγείου στο πλαίσιο της Μελέτης Περιβάλλοντος.

Οι γενικές επιδιώξεις όλων των Προγραμμάτων Σπουδών μπορούν να υλοποιηθούν μέσα από αυτές τις δραστηριότητες.

Ο εκπαιδευτικός αξιοποιεί τα ενδιαφέροντα των παιδιών πριν την επιλογή του θέματος και τη θεματική ανάπτυξη.

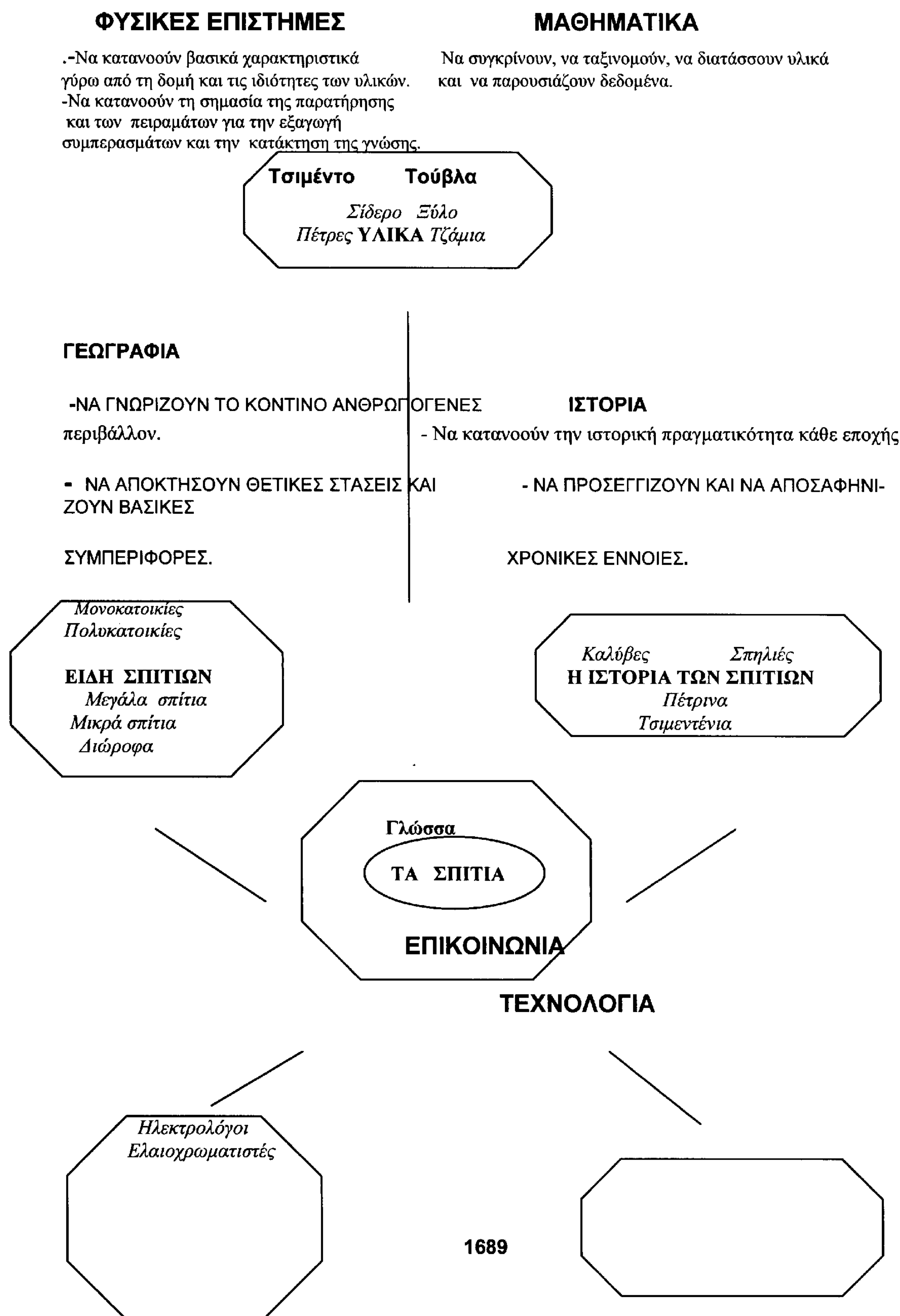
Οι γενικές επιδιώξεις των Δ.Ε.Π.Π.Σ. Γλώσσα ΕπικοινωνίαΤεχνολογία διατρέχουν όλα τα προγράμματα σπουδών, γι' αυτό αναπτύσσονται πάντα ανεξάρτητα από την επιλογή του θέματος.

Η προφορική επικοινωνία, τα αναγνωστικά ερεθίσματα και οι δραστηριότητες γραφής που αναπτύσσονται έχουν εξ ορισμού διαθεματικό χαρακτήρα αφού συνδέονται με τα ποικίλα θέματα που προσεγγίζονται.

Η τεχνολογία (μαγνητόφωνο, κάμερα, βίντεο, υπολογιστής κ. ά) διευκολύνει τη διαδικασία μάθησης αφού συντελείται με πολυαισθητηριακό και αλληλεπιδρασιακό τρόπο.

Τα παρακάτω σχεδιαγράμματα είναι ενδεικτικά παραδείγματα διαθεματικής προσέγγισης.

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1

Ξυλουργοί Μαρμαράδες

ΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

Υδραυλικοί
Πολιτικοί μηχανικοί
Χτίστες

Προστασία Ασφάλεια

ΣΚΟΠΟΣ

Χώρος αποθήκευσης
θαλπωρή

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

-Να γνωρίζουν το κοντινό ανθρωπογενές περιβάλλον.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

-ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΚΟΝΤΙΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

- ΝΑ ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΟΥΝ ΤΗΝ ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

-Να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας μέσα από τη συμμετοχή τους σε συλλογικές δραστηριότητες.

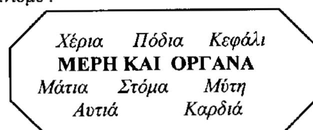
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

-Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για τον ανθρώπινο οργανισμό .

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Απαγγελία ανάγνωση γραφή και διάταξη αριθμών μέχρι το δέκα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

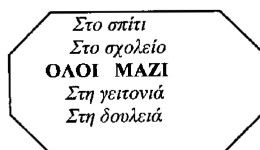
-ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΞΟΥΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ μέσα από τη συμμετοχή τους σε συλλογικές εργασίες.

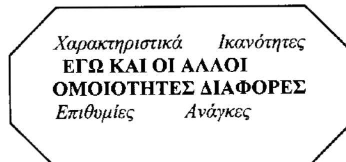
-ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΑΜΕΣΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΑΝΑΜΕΣΑ Σ'ΑΥΤΟ ΚΑΙ ΣΕ ΑΛΛΑ ΕΥΡΥΤΕΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

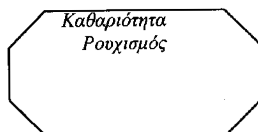
- Να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους αλλά και τις ομοιότητές τους με τα άλλα παιδιά.

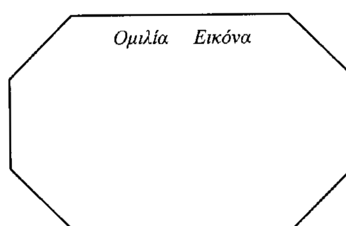
- ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΙΚΑΝΑ ΝΑ ΣΕΒΟΝΤΑΙ ΤΗ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑ

ΦΡΟΝΤΙΔΑ

ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΓΡΑΦΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κίνηση του σώματος
Χειρονομία Σύμβολα Κάρτες
Γράμμα Χορός Φωτιά
Ακούσματα Τέχνη

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

- ΝΑ ΜΑΘΟΥΝ ΒΑΣΙΚΟΥΣ ΚΑΝΟΝΕΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ .

-ΝΑ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΥΝ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ

ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΚΑΙ ΝΑ ΑΞΙΟΠΟΙΟΥΝ ΤΗΝ ΤΕ-ΧΝΟΛΟΓΙΑ

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3

ΒΙΟΛΟΓΙΑ

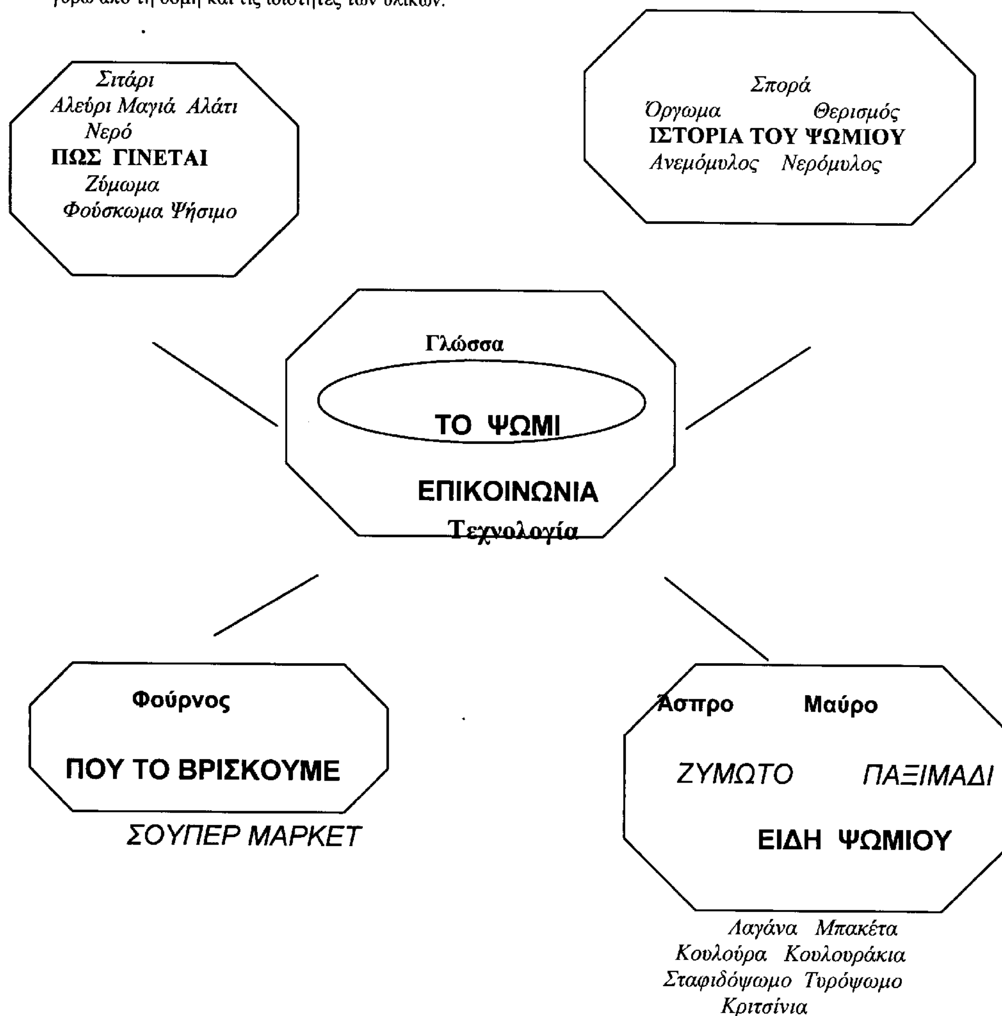
-Να αποσαφηνίζουν έννοιες και να διευρύνουν τις γνώσεις τους για του φυτικούς οργανισμούς.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

-Να κατανοούν βασικά χαρακτηριστικά γύρω από τη δομή και τις ιδιότητες των υλικών.

ΙΣΤΟΡΙΑ

-Να αντιλαμβάνονται τη χρονική ακολουθία.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

-ΝΑ ΓΝΩΡΙΖΟΥΝ ΤΟ ΚΟΝΤΙΝΟ ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

ΦΥΣΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

-ΝΑ ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΒΑΣΙΚΑ **ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ** ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗ ΔΟΜΗ ΚΑΙ **ΤΙΣ ΙΔΙΟΤΗΤΕΣ ΤΩΝ** ΥΛΙΚΩΝ .

ΕΚΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Τα Δ.Ε.Π.Π.Σ. των Εικαστικών, Μουσικής, Θεατρικού παιχνιδιού και Φυσικής Αγωγής αναπτύσσονται σε ξεχωριστά Προγράμματα Σπουδών , κάτω από το γενικό τίτλο ΕΚΦΡΑΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ.

Οι τέχνες (Μουσική Εικαστικά Θέατρο) αλλά και η κίνηση, τα παραδοσιακά, ελεύθερα ή οργανωμένα παιχνίδια διατηρούν την αυτονομία τους αλλά διαθέτουν και κοινούς κώδικες. Ενεργοποιούν τις φυσικές ικανότητες των παιδιών, συγκινούν, μαγεύουν, αφυπνίζουν την περιέργεια των παιδιών, κινητοποιούν τη φαντασία, ενθαρρύνουν την έκφραση, καλλιεργούν τη δημιουργικότητα και δίνουν ευκαιρίες για πειραματισμό με υλικά και τεχνικές. Ειδικότερα:

Τα Εικαστικά προσφέρουν ευκαιρίες για αυτενέργεια, πειραματισμό με υλικά, ανάπτυξη πρωτοβουλιών, κινητοποίηση της σκέψης, της φαντασίας και της δημιουργικότητας.

Η Μουσική ευαισθητοποιεί, διεγείρει το συναίσθημα, συναρπάζει, οδηγεί σε κίνηση, αυτοσχεδιασμό, έκφραση.

Το Θέατρο απελευθερώνει το παιδί, το βοηθά να γνωρίσει τον εαυτό του,

και γίνεται αφετηρία παιχνιδιού μέσα από την ανάληψη ρόλων. Τα παιδιά παίζουν σκηνές από την καθημερινή ζωή και από τον κόσμο της φαντασίας τους.

Η Φυσική Αγωγή μέσα από την ελεύθερη και οργανωμένη κίνηση, τα παιχνίδια ατομικά ή ομαδικά ικανοποιεί τη ζωτική ανάγκη του παιδιού να παίξει, να εκδηλώσει τη σωματική του δύναμη και την ενεργητικότητά του.

Κάθε ένα από τα γνωστικά αντικείμενα των Τεχνών και της Φυσικής Αγωγής έχει δικό του περιεχόμενο και επιδιώξεις. Στην πράξη όμως βλέπουμε, ότι πολλές από τις δραστηριότητες που σχεδιάζουμε και οργανώνουμε εμπλέκονται και αλληλοσυμπληρώνονται ανοίγοντας νέους δημιουργικούς δρόμους. Η Μουσική για παράδειγμα μπορεί να οδηγήσει σε κίνηση ή σε εικαστική δημιουργία, ενώ το θέατρο μπορεί να ολοκληρώνεται με τη συνοδεία ενός μουσικού κομματιού και μιας εικαστικής δημιουργίας. Με αυτό τον τρόπο συνυπάρχουν οι τέχνες και η κίνηση χωρίς να τονίζεται η εξειδίκευσή τους. Ωστόσο η ανάπτυξη των διαθεματικών δραστηριοτήτων και η εξυπηρέτηση των στόχων που επιδιώκονται προϋποθέτει τη γνώση και την κατανόηση κάθε γνωστικού αντικειμένου από τον εκπαιδευτικό

Η ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του μικρού παιδιού είναι η συνεχής κίνηση. Αν παρατηρήσουμε το παιδί θα δούμε ότι συνεχώς τρέχει, πηδά, αιωρείται, αναρριχάται, χορεύει ή ασχολείται με κάποια άλλη δραστηριότητα περισσότερο ή λιγότερο έντονη. Αυτή η έμφυτη και αυθόρμητη ενεργητικότητα του παιδιού είναι η βάση της ανάπτυξής του και της καλής του υγείας.

Στο Νηπιαγωγείο προγραμματίζουμε φυσικές δραστηριότητες που στοχεύουν στην ολική κινητικότητα του παιδιού και προάγουν, σύμφωνα με το σκοπό της Φυσικής Αγωγής, τη σωματική, κοινωνική, συναισθηματική και πνευματική ανάπτυξη του παιδιού.

Παράλληλα εξασφαλίζουμε ένα ασφαλές περιβάλλον, τον κατάλληλο εξοπλισμό (μπάλες, στρώματα) και διευκολύνουμε τη συμμετοχή του παιδιού σε διάφορες δραστηριότητες και παιχνίδια. Το παιχνίδι γεμίζει το μεγαλύτερο μέρος της ζωής του παιδιού αυτής της ηλικίας. Είναι το μέσο με το οποίο γνωρίζει τον εαυτό του, μαθαίνει για τους ανθρώπους, και τον κόσμο γύρω του, αντιλαμβάνεται τις δυνατότητες και τα όριά του. Συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση του παιδιού. Τα παιδιά με το παιχνίδι μαθαίνουν να συνεργάζονται, να αναλαμβάνουν ευθύνες, και ρόλους, μαθαίνουν να τηρούν και να σέβονται κανόνες.

Τα παιδιά απολαμβάνουν τις διάφορες κινητικές δραστηριότητες. Όλες οι σωματικές δραστηριότητες αυθόρμητες ή οργανωμένες προσφέρουν στα παιδιά την ευκαιρία να εκφραστούν. Χρησιμοποιούν τη φαντασία τους, αυτοσχεδιάζουν ακούγοντας μουσική ή δημιουργώντας τα ίδια ρυθμούς, μιμούνται πρόσωπα, ζώα ή πράγματα του περιβάλλοντος, συμμετέχουν σε ευφάνταστα και ομαδικά παιχνίδια.

Είναι αναγκαίο το παιδί στο Νηπιαγωγείο να κινείται πολύ και ελεύθερα. Είναι απαραίτητο λοιπόν να προσφέρουμε στα παιδιά ευκαιρίες για φυσική δραστηριότητα λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες της ηλικίας τους.

Γενικές δεξιότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	**Περιεχόμενο/ Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να δίνονται πολλές ευκαιρίες στα παιδιά ώστε:	
Να αναπτύσσουν την κινητικότητά τους. Να αναπτύσσουν τη φυσική τους δραστηριότητα και να προάγουν τη σωματική τους υγεία. Να αναπτύσσουν τον αισθησιοκινητικό συντονισμό τους. Να αναπτύσσουν θετικές στάσεις και ηθικές αξίες.	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε παιχνίδια ομαδικά, ατομικά, παραδοσιακά, ελεύθερα και οργανωμένα στην αυλή και στην τάξη του Νηπιαγωγείου. Να βιώνουν θετικά τη σημασία της συμμετοχής τους. Να παίρνουν μέρος σε ασκήσεις ρυθμικής γυμναστικής, ενόργανης γυμναστικής, σε αθλοπαιδιές και να επιδεικνύουν πολλές σωματικές δραστηριότητες (π.χ. να. σκαρφαλώνουν, να πηδούν, να χορεύουν, να τρέχουν, κ.ά) . Να ανταποκρίνονται με την κίνηση σε ένα ερέθισμα (π.χ. να κινούνται στον ρυθμό της μουσικής, να χορεύουν μιμούμενα τις κινήσεις των άλλων, να επαναλαμβάνουν απλές συνθέσεις κινήσεων κ.ά). Να επιδεικνύουν βασικές κινητικές δεξιότητες όταν παίζουν (π.χ. να τρέχουν, να πηδούν και να περπατούν σε διάφορους ρυθμούς κ.ά). Να επιδεικνύουν βασικές δεξιότητες όταν χρησιμοποιούν και μοιράζονται το υλικό όπως μπάλες, σκοινιά, στεφάνια κ.ά. (π.χ. να τρέχουν, να πηδούν και να χοροπηδούν στο ένα πόδι κρατώντας ένα σκοινί ή μια μεγάλη μπάλα, να κινούν και να σταματούν μια μπάλα με τα χέρια ή τα πόδια, να την κλωτσούν, να την κυλούν, να την πετούν, και να την ντριμπλάρουν). Να εκτελούν βασικές κινήσεις με ολόκληρο το σώμα τους(π.χ.να κάνουν μονόζυγο, να αναρριχώνται, να εξερευνούν τρόπους για να μετακινούν το βάρος του σώματός τους από το ένα μέρος στο άλλο κ.ά.), να ανακαλύπτουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να κινείται το σώμα τους στο χώρο (π.χ. να κινούνται σε σχέση με τους άλλους και να αντιλαμβάνονται τον προσωπικό τους χώρο και το χώρο των άλλων) και τρόπους με τους οποίους το σώμα μπορεί να παίρνει διάφορα σχήματα (π.χ. δημιουργούν διαφορετικά σχήματα με το σώμα και σε σχέση με το έδαφος ακουμπώντας και τα δυο χέρια στο έδαφος, το ένα χέρι και το κεφάλι, όλο το σώμα κ.ά).

	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να εκφράζουν με διαφορετικές κινήσεις του σώματος μια ιδέα (δηλαδή με αυτοσχεδιασμούς, παντομίμα, μουσικοκινητική κ.ά.) και να χρησιμοποιούν το υλικό με ποικίλους τρόπους (π.χ. κυλούν τα στεφάνια, πηδούν μέσα και έξω ,κάνουν χούλα χουπ, χρησιμοποιούν τις κορίνες για να ορίζουν αποστάσεις ή τις τοποθετούν στη σειρά και τις στοχεύουν με τη μπάλα κ.ά).
	Ασκούνται στο να αντιλαμβάνονται τις οδηγίες που τους δίνονται καθώς και τη γλώσσα που χρησιμοποιείται στα παιχνίδια (π.χ. κυνήγι της μπάλας, πάσα).
Να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται την έννοια της Ολυμπιακής Ιδέας και τη σπουδαιότητα μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων .	Να αναγνωρίζουν και να ονομάζουν ορισμένα παιχνίδια και σπορ, υλικό και εξοπλισμό (π.χ. μπάσκετ, κολύμπι, ακόντιο κ.ά).
	Να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν πώς οι σωματικές δραστηριότητες επιδρούν στο σώμα (π.χ. λαχανιάζουν, ζεσταίνονται κ.ά.) και να κατανοούν πώς το σώμα μπορεί να επανέλθει στο φυσιολογικό του ρυθμό μετά την άσκηση (π.χ. χαλάρωση, ξεκούραση, σωστή τροφή κ.ά.).
Να ασκούνται τηρώντας τους κανόνες ασφάλειας και να χειρίζονται κατάλληλα τον εξοπλισμό.	Τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ασκούνται στο να αναγνωρίζουν και να επιλέγουν ασφαλείς πράξεις και κανόνες προστασίας από τα ατυχήματα (π.χ. υποδεικνύουν ασφαλή μέρη για παιχνίδι, ακολουθούν τους κανόνες Παιχνιδιού και τις οδηγίες χρήσης του υλικού και του εξοπλισμού κ.ά.) στο να αναγνωρίζουν και να αποφεύγουν πράξεις που μπορεί να τα βλάψουν (π.χ. να πίνουν κρύο νερό μετά την άσκηση, να αθλούνται με ακατάλληλα ρούχα και παπούτσια κ.ά.).
	Να ζητούν βοήθεια όταν τη χρειάζονται και να προσφέρουν τη δική τους βοήθεια όταν τη χρειάζονται οι άλλοι.
	Ενθαρρύνονται να παίρνουν αποφάσεις (π.χ. αποφασίζουν να ρίξουν την μπάλα ψηλότερα ή πιο γρήγορα για να πετύχουν το στόχο, επιλέγουν την κατάλληλη στιγμή, παίρνουν την κατάλληλη θέση κ.ά.).
	Ασκούνται στο να εκφράζουν τις ανάγκες και τις επιθυμίες τους με κατάλληλο τρόπο και να προσπαθούν να ελέγχουν το θυμό τους. Να τηρούν κανόνες και να ακολουθούν οδηγίες.
	Να αναγνωρίζουν την ανάγκη να συνεργάζονται με τους άλλους (π.χ. αποφασίζουν να μοιράσουν το υλικό, το δώρο κ.ά.).
	Να περιγράφουν τις ικανότητές τους και τις ικανότητες των άλλων (π.χ. ο Γιάννης μπορεί να πηδάει μακρύτερα ενώ ο Νίκος πετάει την μπάλα ψηλότερα).
	Να ενδιαφέρονται να συμμετέχουν σε παιχνίδια-αγώνες (π.χ. αγώνες δρόμου, απλές σκυταλοδρομίες κ.ά.) και να προσπαθούν να νικήσουν.
	Να ασκούνται στο να αποδέχονται την ήττα όταν χάνουν. (π.χ. κατασκευάζουν μετάλλια για τους νικητές και επαίνους για τους συμμετέχοντες).

Η ΕΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Στο Νηπιαγωγείο η Εικαστική Αγωγή έχει ως γενικό στόχο το παιδί:

να έρθει σε επαφή με τα έργα τέχνης και την καλλιτεχνική δημιουργία,

να εκφράσει τις ιδέες του με διαφορετικά μέσα και τρόπους,

να αναπτύσσει τη φαντασία και τη δημιουργικότητα του,

να αρχίσει να διακρίνει το ωραίο στη φύση, στο περιβάλλον και στα έργα τέχνης.

Ειδικότερα στο παιδί πρέπει να δίνονται ευκαιρίες ώστε:

να καλλιεργηθεί η οπτική του αντίληψη,

να παρατηρεί, να πειραματίζεται, να ερευνά και να χρησιμοποιεί τις εμπειρίες του ως στοιχείο καλλιτεχνικής δημιουργίας και έκφρασης,

να εξασκείται στη χρήση των υλικών και των διαφόρων τεχνικών, να αποκτά επιδεξιότητα και να ενθαρρύνεται στην παραγωγή έργων,

να αρχίσει να κατανοεί ότι η τέχνη είναι μέσο έκφρασης και επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων και να υιοθετεί θετικές στάσεις προς τα έργα τέχνης,

να καλλιεργεί την καλαισθησία του με την επαφή με έργα τέχνης ποικίλων μορφών και διαφορετικών πολιτισμών.

Επιδιώξεις

Με κατάλληλες δραστηριότητες επιδιώκεται το παιδί:

να ερευνά και να πειραματίζεται με διάφορα υλικά δημιουργώντας εικαστικά έργα,

να εκφράζει ιδέες, εμπειρίες και συναισθήματα μέσα από τα έργα του,

να αποκτά γνώσεις και πληροφορίες για τις εικαστικές τέχνες,

να ανακαλύπτει ότι η τέχνη είναι σπουδαίος τρόπος έκφρασης,

να χρησιμοποιεί κατάλληλο λεξιλόγιο, για να εκφράσει τις σκέψεις, τις απόψεις και τα συναισθήματά του για τα έργα της τέχνης,

να χρησιμοποιεί την τέχνη για να συμπληρώνει άλλες δραστηριότητες,

να αναπτύσσει εκτίμηση και ενδιαφέρον για την τέχνη και επιθυμία να συμμετέχει σε καλλιτεχνικές δραστηριότητες,

να αναγνωρίζει βασικά εικαστικά επαγγέλματα.

1ος *άξονας: "ΑΠΛΑ ΥΛΙΚΑ , ΜΕΣΑ, ΤΕΧΝΙΚΕΣ"*

Ενότητες περιεχομένων	Στόχοι	Ενδεικτικές δραστηριότητες- οδηγίες
	Τα παιδί με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνεται :	
	-να χρησιμοποιεί με αυξανόμενη ευχέρεια δύο – τρία διαφορετικά υλικά για να σχεδιάζει και να ζωγραφίζει.	Χρήση κατάλληλων υλικών και ασφαλών για τα παιδιά εργαλείων (πινέλα διαφόρων μεγεθών, μαρκαδόροι και χρώματα μη τοξικά, χαρτιά λευκά, χρωματιστά, από περιοδικά , χαρτόνια από χαρτόκουτες κ.α.) για κολάζ, κατασκευές κ.τ.λ.
δαχτυλομπογιές, νερομπογιές, κραγιόνια, κάρβουνα, μαρκαδόροι χαρτί, χαρτόνια, κουτιά	- να κόβει με ψαλίδι ευθείες και καμπύλες με αυξανόμενη ακρίβεια, ελεύθερα ή ακολουθώντας σχέδιο σε χαρτί .	
	-να κολλάει χαρτιά και χαρτόνια.	
πηλός, ζυμάρι, πλαστελίνη	- να πλάθει με αυξανόμενη ευχέρεια και να μορφο-	Πλάσιμο με προσθετική μέθοδο και με τη χρήση απλών εργαλείων πλαστικής.

φυσικά υλικά – ανακυκλώσιμα απλές τεχνικές – πειραματισμοί	νη ευχέρεια και να μορφοποιεί. -να χρησιμοποιεί με φαντασία διάφορα υλικά για να κατασκευάσει μικροαντικείμενα . -να πειραματίζεται με τα υλικά . -να μαθαίνει απλές τεχνικές και να τις εφαρμόζει. -να δοκιμάζει διάφορες τεχνικές.	Μετατροπή της πραγματικής χρήσης διαφόρων αντικειμένων π.χ. 2 πλαστικά πώματα μπορούν να γίνουν «φώτα», «μάτια», «ρόδες»κ.τ.λ. Συλλογή και αποθήκευση διάφορων «άχρηστων» υλικών (χάρτινοι κύλινδροι, κουτιά, μπουκάλια κ.α.) ή φυσικών υλικών (κοχύλια, κλαδάκια, βότσαλα, φασόλια κ.α.) Δοκιμές και πειραματισμοί με υλικά που περιγράφονται πιο πάνω
2ος άξονας: "ΑΠΛΑ ΜΟΡΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ"		
Ενότητες περιεχομένων	**Στόχοι**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες- οδηγίες**
	Το Παιδί με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνεται :	
γραμμή	-να εκφράζει κίνηση και συναισθήματα με ποικιλία γραμμών -να ορίζει περιγράμματα .	Σχεδίαση διαφόρων ειδών γραμμών όπως ατέρμονες, καμπύλες ευθείες "μονοκονδυλιές", περιγράμματα κ.τ.λ.
χρώμα σχήματα μορφές υφή	- να γεμίζει κενές επιφάνειες, αργότερα να τυποποιεί το χρωματισμό συγκεκριμένων αντικειμένων -να αναγνωρίζει τα χρώματα στο περιβάλλον και στα έργα τέχνης -να συνθέτει διάφορα σχήματα -να συνθέτει με κεντρική ισορροπία μορφές -να διακρίνει και να ονομάζει την υφή ορισμένων ε-	Παιχνίδι με τα χρώματα και να δοκιμή ποικίλων τρόπων χρωματισμού. Ανακάλυψη μέσα από δοκιμή του ότι τα απλά γεωμετρικά σχήματα και οι μορφές (ανθρώπων, σπιτιών κ.λ.π.) σχεδιάζονται ατελώς, αργότερα αποκτούν ευκρίνεια.

	πιφανειών	Ψηλαφήσεις και περιγραφή της υφής αντικειμένων (χνουδωτό, απαλό, άγριο μεταξένιο, γλιστερό, λεπτό, τραχύ κ.λ.π)
3ος άξονας: "ΘΕΜΑ"		
Ενότητες περιεχομένων	**Στόχοι**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες- οδηγίες**
	Το παιδί με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνεται :	
θέματα από παρατήρηση, μνήμη, φαντασία, συναισθήματα, Περιβάλλον, ζώα, φυτά, οικογένεια, γιορτές, εποχές, επαγγέλματα	-να παρατηρεί το φυσικό και δομημένο περιβάλλον και να τα ερμηνεύει με απλά στερεότυπα στα έργα του, αργότερα με αυξάνουσες λεπτομέρειες και περιγραφική ακρίβεια. -να αποδίδει διάφορα θέματα χρησιμοποιώντας απλά στερεότυπα.	Παρατήρηση και έκφραση λεκτική και εικαστική των στερεοτύπων (πχ "κύκλος" για ήλιο, πρόσωπο, λουλούδι κ. α., το "τετράγωνο" για σπίτι, κουτί κ.α., το κόκκινο για στέγη, φωτιά κ.α.) Περίπατος, επισκέψεις συζητήσεις κ.τ.λ.
θέματα από άλλες σχολικές δραστηριότητες	-να αντλεί θέματα για τη ζωγραφική του από άλλες δραστηριότητες της τάξης	
συλλογές	-να συλλέγει σειρές εικόνων, καρτών, φωτογραφιών μικροαντικειμένων.	Συλλογές (καρτ-ποστάλ, εικόνες έργων τέχνης, εικόνες ζώων κ.τ.λ.)
διακοσμήσεις	-να διακοσμεί με χειροτεχνίες του το περιβάλλον του .	Διακόσμηση περιβάλλοντος για σχολικές εορτές, επετείους, εκδηλώσεις κ.α.
παραλλαγές επεξεργασίες, αφηρημένα	- να επεξεργάζεται διάφορες εικόνες επεμβαίνοντας δημιουργικά.	Επιζωγράφιση εικόνων, κόψιμο και διαφορετική επανασύνδεση εικόνων κ.α.
παιχνίδια	-να συμμετέχει, να προτείνει ή να δημιουργεί παιχνίδια με έργα τέχνης, εικόνες κ.τ.λ.	

		Παιχνίδια με χρώματα και άλλα υλικά. Παιχνίδια ερωτήσεων κ.τ.λ.
4ος άξονας: "ΜΟΡΦΕΣ ΕΙΚΑΣΤΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ"		
Ενότητες περιεχομένων	**Στόχοι**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες- οδηγίες**
σχέδιο	**Το παιδί με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνεται** : - να σχεδιάζει συγκεντρωμένο με αυξανόμενη χρονική διάρκεια απασχόλησης νοηματικά σχέδια -να σχεδιάζει με περιγράμματα ανθρώπους, ζώα, φυτά, σπίτια κ.α. και αργότερα να προσθέτει με σταθερές γραμμές ουρανό, έδαφος και περιβάλλον σε δισδιάστατο χώρο	Ελεύθερη έκφραση στο σχέδιο και στη ζωγραφική, σε διάφορα μεγέθη χαρτιού καθώς και σε ατομικά και ομαδικά έργα.
ζωγραφική	-να χρωματίζει με αυξανόμενη προσοχή και ακρίβεια επίπεδες επιφάνειες - να ζωγραφίζει με παραστατικότητα και αφηγηματικότητα	
πηλοπλαστική	- να πλάθει απλές μορφές .	Πλάσιμο με προσθετική μέθοδο .
υφαντική	να υφαίνει ένα μικρού μεγέθους υφαντό-	Ύφανση χωρίς τελάρο ή σε μικρό ~~τελάρο~~ 10x15cm περίπου, με λουρίδες χαρτιού, υφάσματος, χόρτο, μαλλί κ.τ.λ.
μικροκατασκευές	να κατασκευάζει διάφορες απλές μικροκατασκευές	Μικροκατασκευές από χαρτόνι, κομμάτια ξύλου, «άχρηστα» υλικά, πλαστικά κ.τ.λ.
στένσιλ	-να χρησιμοποιεί με αυξανόμενη ευχέρεια στένσιλ διαφόρων σχεδίων	Σχεδίαση σε στένσιλ
	- να κολλάει με φαντασία διάφορα υλικά δημιουργώντας εικόνες	Κολάζ με διάφορα επίπεδα υλικά, με διακοσμητικό αποτέλεσμα.

κολάζ μόμπιλς τυπώματα (στάμπες	-να κατασκευάζει απλά μόμπιλς - να τυπώνει και να δημιουργεί απλά σχέδια	Κατασκευή μόμπιλς (είναι κρεμαστά , κινητά μικροαντικείμενα από σύρμα και σπάγγο όπως χάρτινα ψάρια, πουλιά, λουλούδια κ.τ.λ.) Δημιουργία έργων δύο και τριών διαστάσεων.

5ος άξονας: "ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ"

Ενότητες περιεχομένων	**Στόχοι**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες- οδηγίες**
	Το παιδί με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνεται :	
Έργα τέχνης από: ελληνική παραδοσιακή τέχνη	- να γνωρίζει και να ονομάζει ορισμένα είδη ελληνικής παραδοσιακής τέχνης	Σύνδεση των έργων τέχνης με ευχάριστες δραστηριότητες και παιγνίδια (πχ στάμνες, τσεβρέδες, δαντέλες, στη Σάμο τα πήλινα λαβομάνα, στο Πήλιο τα ξυλόγλυπτα, ένα – δύο έργα του Φ. Λεζέ, του Παρθένη, του Μόραλη).
τοπική τέχνη	-να γνωρίζει και να ονομάζει ορισμένα είδη της τοπικής του παραδοσιακής τέχνης	
μοντέρνα τέχνη	- να αναγνωρίζει ως μοντέρνα τέχνη ορισμένα χαρακτηριστικά έργα	

6ος άξονας: "ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΚΑΛΑΙΣΘΗΣΙΑ"

Ενότητες περιεχομένων	**Στόχοι**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες- οδηγίες**
	Το παιδί με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνεται :	
χρήση απλών όρων τέχνης	-να αναπτύσσει το λεξιλόγιό του	Έκφραση όρων όπως ονόματα χρωμάτων, σχέδιο, ζωγραφιά, μοντέρνο, στολίδι.
προφορική έκφραση προτιμήσεων, σκέψεων, απόψεων	-να εκφράζει σύντομα σκέψεις, προτιμήσεις και απόψεις	Βιωματική προσέγγιση όρων ή με απλές εξηγήσεις και παραδείγματα. Προφορική έκφραση των παιδιών για τα έργα τους και για τα έργα τέχνης.

συναισθηματική προσέγγιση έργων τέχνης	- να δείχνει ενδιαφέρον για έργα τέχνης.	Παρουσίαση έργων τέχνης με ευχάριστους τρόπους και παιγνίδια
απλή περιγραφή έργων τέχνης	-να περιγράφει απλά ό,τι παρατηρεί σε ένα έργο τέχνης.	Περιγραφή έργων τέχνης

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

ΓΛΩΣΣΑ : Προφορική περιγραφή ενός έργου τέχνης, εύστοχη χρησιμοποίηση απλών όρων, συζήτηση, έκφραση προτιμήσεων.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: Παραμύθι και εικονογράφηση, ελληνική λαϊκή παράδοση.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ: Μήκος, βάρος, χρήση αριθμών, συμμετρία ως προς άξονα,σχήματα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ:Αισθητική χώρου, σχολείο, οικογένεια, καιρός, ήλιος, νερό, ζώα, φυτά,πηλός, υφαντική.

ΜΟΥΣΙΚΗ : Σχέση εικόνας και μουσικής.

ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ: Εορτές,πολιτιστικές δραστηριότητες, σχέδια εργασίας.

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει συχνά είτε αυτόνομα είτε κυρίως διαθεματικά, στόχους και θέματα από τα Εικαστικά στις προγραμματισμένες ημερήσιες δραστηριότητες.

Στο παράδειγμα του διαθεματικού σχεδίου εργασίας με άξονα την Αισθητική Αγωγή με τίτλο ˝Πηλός˝: συνδυάζονται τα ''Εικαστικά'' με τη ''Γλώσσα'', την ''Ιστορία'', και τις Πολιτιστικές εκδηλώσεις.

ΓΩΝΙΑ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ

Στο Νηπιαγωγείο θα πρέπει να υπάρχουν υλικά και μέσα στη διάθεση των παιδιών. Να υπάρχει γωνιά εργαστήρι εικαστικών δραστηριοτήτων ώστε τα παιδιά και χωρίς την άμεση εμπλοκή του εκπαιδευτικού να μπορούν να ασχολούνται με αυτό το αντικείμενο.

Η γωνιά εργαστήρι θα πρέπει να έχει ως ελάχιστες προϋποθέσεις:

ευρυχωρία, καλό φωτισμό, παροχή νερού με κατάλληλη αποχέτευση, σωστό αερισμό του χώρου,

ράφια, ντουλάπια και ιδιαίτερο αποθηκευτικό χώρο για τη φύλαξη έργων, υλικών και εργαλείων,

τα απαραίτητα μέσα, για να εξυπηρετούνται οι πολλαπλές ανάγκες εργασίας των παιδιών, όπως μεγάλα τραπέζια για εργασία ατομική ή κατά ομάδες, καβαλέτα, επίπεδες επιφάνειες έκθεσης έργων,

δυνατότητες προβολής (προβολέα σλάιτς, οθόνη, κουρτίνες συσκότισης και άλλα) τηλεόραση, βίντεο και μαγνητόφωνο,

υλικά και εργαλεία ,

χρήσιμα βιβλία στη βιβλιοθήκη, αρχείο εποπτικού υλικού και βιντεοθήκη,

πλήρη ειδικό εξοπλισμό για διάφορα είδη εικαστικών τεχνών με συνθετότερες δυνατότητες και μεγαλύτερες απαιτήσεις

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Το πρόγραμμα σπουδών για το Νηπιαγωγείο περιλαμβάνει τα θέματα, τις δεξιότητες και τις διαδικασίες που πρέπει να αναπτύξουν τα παιδιά ώστε να ανταποκριθούν στους στόχους που έχουν τεθεί.

Το πρόγραμμα σπουδών σχεδιάστηκε με τρόπο ώστε να παρέχει ένα ευρύ πλαίσιο μέσα στο οποίο μπορούν να αναπτυχθούν λεπτομερή σχέδια μαθημάτων. Αναπτύσσοντας τέτοια σχέδια μαθημάτων, οι εκπαιδευτικοί, πρέπει να εφαρμόζουν το πρόγραμμα σπουδών με ευελιξία έτσι ώστε οι μουσικές δραστηριότητες που θα χρησιμοποιούν για τη βιωματική προσέγγιση των διαφόρων εννοιών να ανταποκρίνονται στους τελικούς στόχους που προβλέπονται .

Μέσα από το σχεδιασμό των δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν οι μαθητές θα πρέπει να αναπτύξουν τις ικανότητές τους και την αυτοπεποίθησή τους. Για τα μικρότερα παιδιά, το τραγούδι, το παίξιμο απλών οργάνων, η εξερεύνηση και ο πειραματισμός με τον ήχο, η ακρόαση και η δημιουργία (σύνθεση) θα πρέπει συχνά να ολοκληρώνονται μέσα σε ένα ευρύ πλαίσιο δραστηριοτήτων, στενά συνδεδεμένων με άλλους τομείς της μάθησης.

Ο προσεκτικός σχεδιασμός από την πλευρά του εκπαιδευτικού είναι απαραίτητος και για να συμβάλει στην πρόοδο και για να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών με ιδιαίτερη ικανότητα. Ως βοήθεια σ' αυτόν το σχεδιασμό οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να έχουν στη διάθεσή τους ποικίλες μορφές υποστήριξης (ραδιοφωνικό και τηλεοπτικό υλικό, δημοσιευμένο υλικό κ.λπ.).

Μεταξύ των διαφόρων δραστηριοτήτων που αναφέρονται, γίνεται συχνή αναφορά στο τραγούδι και στη χρήση της σημειογραφίας. Θεωρούμε επιτακτική την ανάγκη να αναφερθούμε πάνω στα δυο αυτά, το τραγούδι και τη σημειογραφία.

Αν αναπτύσσεται με συνέπεια, το τραγούδι αποτελεί μια κεντρική πηγή για την εκτέλεση, τη σύνθεση δημιουργία. Το υλικό (ρεπερτόριο) που επιλέγεται πρέπει να αναπτύσσεται προοδευτικά ως προς τις απαιτήσεις πάνω στη φωνή, ειδικά σε σχέση με τις δυνατότητες της φωνής της παιδικής ηλικίας. Στις μικρές ηλικίες θα πρέπει η έκταση των μελωδιών που θα χρησιμοποιηθούν να είναι περιορισμένης έκτασης

Χρησιμοποιούμε τον όρο σημειογραφία για να αναφερθούμε σε κάθε μέσο έκφρασης των στοιχείων της μουσικής σε γραπτή μορφή. Τα μικρά παιδιά αποκτούν μια ιδέα των μουσικών στοιχείων (π.χ. του ψηλού /χαμηλού, δυνατού /σιγανού, μεγάλης διάρκειας /μικρής διάρκειας κ.ά.) μέσα από την επαναλαμβανόμενη παραγωγή και ακρόαση ήχων. Στα αρχικά στάδια, οι εκπαιδευτικοί μπορούν να χρησιμοποιήσουν ένα τρισδιάστατο αντικείμενο ή αντικείμενα για να παρουσιάσουν έναν ήχο ή ένα σχήμα ήχων. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στη χρήση γραφικής σήμανσης, στην οποία στοιχεία όπως το ακριβές τονικό ύψος να μην μπορεί να προσδιοριστεί με ακρίβεια. Κατά ανάλογο τρόπο η πυκνότητα μιας πλοκής μπορεί να αποδοθεί με το πάχος μιας γραμμής και οι διαφορές στο ηχόχρωμα με τη χρήση διαφορετικών χρωμάτων.

Μέσω τέτοιων αυτοσχεδιασμών και επινοήσεων τα παιδιά μπορούν να φτάσουν να αναγνωρίσουν την ανάγκη να καταγράψουν τη μουσική που δημιουργούν και να προσπαθήσουν να ανταποκριθούν σ' αυτήν την απαίτηση.

Τέλος, το πρόγραμμα σπουδών καθορίζει τη βάση για προγράμματα εργασίας.

Κατά τη διάρκεια του προγραμματισμού, τα νηπιαγωγεία πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τις γενικές διδακτικές απαιτήσεις, τη χρήση της κατάλληλης γλώσσας και των πληροφοριών, καθώς και την τεχνολογία της επικοινωνίας που εφαρμόζεται στα προγράμματα.

Η διδασκαλία πρέπει να εξασφαλίζει ότι η ακρόαση και η εφαρμογή της γνώσης και κατανόησης αναπτύσσονται μέσα από τις συσχετιζόμενες δεξιότητες της εκτέλεσης, σύνθεσης & αξιολόγησης, όπως αυτά αναλύονται στο θεωρητικό πλαίσιο του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγράμματος Σπουδών της Μουσικής Αγωγής και στο πρόγραμμα σπουδών.

Οι γνώσεις, οι δεξιότητες και η κατανόηση στα σχολικά προγράμματα προσδιορίζονται με βάση τα θέματα της μουσικής στα οποία οι μαθητές πρέπει να προοδεύσουν:

Έλεγχος ήχων μέσω τραγουδιού και παιξίματος οργάνου δεξιότητες εκτέλεσης

Δημιουργία και ανάπτυξη μουσικών ιδεών δεξιότητες σύνθεσης

Ανταπόκριση και αναθεώρηση της εργασίας τους δεξιότητες αξιολόγησης

Ακρόαση και εφαρμογή της γνώσης και της κατανόησης

Το εύρος της γνώσης περιγράφει τα είδη των δραστηριοτήτων που αποτελούν το σύνολο των επιμέρους απαιτήσεων του προγράμματος, το επίπεδο των ομάδων, της μουσικής που θα μάθουν, ζωντανής ή ηχογραφημένης και από διαφορετικές εποχές και κουλτούρες.

1. ΑΞΟΝΑΣ: ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Τα παιδιά θα πρέπει με κατάλληλες δραστηριότητες να ασκούνται ώστε:

να αναπτύσσουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες που απαιτούνται για να εκτελούν τραγουδώντας και παίζοντας όργανα δικές τους συνθέσεις αλλά και συνθέσεις άλλων με διάφορους τρόπους.

να ανταποκρίνονται σε σωστά σήματα, σύμβολα, συνθήματα και οδηγίες

να παρουσιάζουν τις εκτελέσεις τους μέ χαρά

ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα :	
Να ακούν και να ανταποκρίνονται με διάφορους τρόπους στη μουσική καθώς και σε ρυθμικά πρότυπα.	Κάνουν ταλαντώσεις, τεντώνονται, πηδούν, περπατούν.
Να παράγουν απλά ηχητικά πρότυπα με τη φωνή, το σώμα και με μουσικά όργανα.	Χειροκροτούν, χτυπάνε ή κάνουν βήματα στο ρυθμό των δικών τους και άλλων ονομάτων ή των ονομάτων άλλων Παίζουν ένα ρυθμικό όργανο, ακολουθώντας το ρυθμό.
Να τραγουδούν διάφορα απλά τραγούδια.	Τραγουδούν ομαδικά μέσα στην τάξη
Να εκτελούν ρυθμικά και μελωδικά πρότυπα με το αυτί και από σύμβολα.	Παίζουν παιχνίδια ηχούς με τον εκπαιδευτικό και μεταξύ τους. Εκτελούν ένα μουσικό πρότυπο που παρουσιάζεται με αντικείμενα ή μουσικά όργανα.
Να μοιράζονται τη μουσική δημιουργία με διάφορα είδη κοινού για διάφορους σκοπούς.	Καλούν άλλη τάξη να ακούσει μια δοκιμή μουσικού κομματιού.

2. ΑΞΟΝΑΣ: ΣΥΝΘΕΣΗ- ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ

Τα παιδιά θα πρέπει με κατάλληλες δραστηριότητες να ασκούνται ώστε:

να επινοούν μουσικές συνθέσεις και διασκευές και να αυτοσχεδιάζουν

να είναι σε θέση να ηχογραφούν (μαγνητοφωνούν) τις ιδέες τους

ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα :	
Να εξερευνούν, να επιλέγουν, να ταξινομούν και να αρχίζουν να ελέγχουν ήχους από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένης και της σιωπής.	Ερευνούν τις ηχητικές πηγές στον ηχητικό πίνακα (σύνολο καταγεγραμμένων ήχων) και στο περιβάλλον. Ταξινομούν ηχογόνες πηγές σε κατηγορίες. Δημιουργούν μια ηχητική εικόνα χρησιμοποιώντας φωνές.
Να σχεδιάζουν απλούς τρόπους για να αποθηκεύσουν και να μεταδώσουν τις μουσικές τους ιδέες.	Διαλέγουν ένα αντικείμενο για να παρουσιάσουν έναν ήχο. Ηχογραφούν και συζητούν για τους ήχους που διάλεξαν.
Να ερευνούν, να επιλέγουν και να συνδυάζουν ήχους που παράγονται από τη φωνή, το σώμα και τα μουσικά όργανα, για να παράγουν απλές συνθέσεις.	Παίζουν μουσικά παιχνίδια για να αναγνωρίσουν τους ήχους και τη σιωπή, το διαρκέστερο / το συντομότερο/ το δυνατότερο / το πιο σιγανό. Παίζουν παιχνίδια μουσικής «ερώτησης και απάντησης» ενσωματώνοντας ύψος και ρυθμό. Δημιουργούν μουσικά πρότυπα που να συνδυάζονται με κινητικά πρότυπα.
Να αποθηκεύουν τις μουσικές τους ιδέες και τις μεταδίδουν στους άλλους, χρησιμοποιώντας κατάλληλα μέσα.	Παρουσιάζουν ηχητικά πρότυπα χρησιμοποιώντας τρισδιάστατα αντικείμενα, ή γραφικά.
Να εξερευνούν, να επιλέγουν, να ταξινομούν και να ελέγχουν ήχους για να συνθέσουν ένα κομμάτι που έχει μια αντιληπτή μουσική φόρμα.	Συνθέτουν ένα κομμάτι που έχει αρχή – μέση – τέλος. Συνθέτουν ένα κομμάτι που αρχίζει με γρήγορο ρυθμό και σιγανό ήχο και που τελειώνει αργά και με δυνατό ήχο.
Να συνθέτουν και να καταγράφουν τη μουσική τους για επόμενη ανάκληση, χρησιμοποιώντας κατάλληλα σημεία, σύμβολα, συνθήματα ή άλλα μέσα.	Χρησιμοποιούν ένα κασετόφωνο για να ακούσουν και να αξιολογούν τη δουλειά τους σε εξέλιξη.

3. ΑΞΟΝΑΣ: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα παιδιά θα πρέπει με κατάλληλες δραστηριότητες να ασκούνται ώστε:
να απολαμβάνουν μουσικά ακούσματα
να εκφράζουν τη γνώμη τους και τα συναισθήματά τους για διαφορετικά μουσικά ακούσματα

ΣΤΟΧΟΙ	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ
Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα :	
Να αναγνωρίζουν και να ανταποκρίνονται στη μουσική και στη σιωπή αλλά και σε ήχους του περιβάλλοντος, αναφορικά με τα στοιχεία της έντασης, ταχύτητας, παλμού, ηχοχρώματος και δομής. Να ακούν και να συζητούν για ήχους που παράγονται με διάφορους τρόπους.	Κινούνται με τη μουσική, σταματούν στη σιωπή και κινούνται στις άκρες των δακτύλων όταν η μουσική είναι ήσυχη. Συγκρίνουν και συζητούν για ήχους που παράγονται από αντικείμενα στον ηχητικό πίνακα. Χρησιμοποιούν λέξεις όπως δυνατό / σιγανό, σύντομο / μακρύ, ίδιο / διαφορετικό, αρχή / σταμάτημα.
Να ακούν προσεκτικά μουσική και να ανταποκρίνονται και να αναγνωρίζουν μουσικά στοιχεία, όπως ύψος, διάρκεια και ρυθμό. Να χρησιμοποιούν απλούς όρους για να εκφράσουν διάφορα είδη μουσικής, τα συναισθήματα που προκαλούνται και να περιγράψουν τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται τα μουσικά στοιχεία	Τεντώνονται όταν ο ήχος της μουσικής γίνεται ψηλότερος και μαζεύονται όταν γίνεται χαμηλότερος. Ταιριάζουν ένα ρυθμό με παλαμάκια με το όνομα ενός παιδιού. Συζητάνε πώς η μουσική δημιουργεί κατάλληλες ψυχικές διαθέσεις σε διάφορες γιορτές και σχολικές εκδηλώσεις. Χρησιμοποιούν λέξεις όπως δυνατότερο / χαμηλότερο, ψηλότερο / χαμηλότερο μακρύτερο / συντομότερο.
Να ανταποκρίνονται στα μουσικά στοιχεία και να ξεχωρίζουν διαφορές συμπεριλαμβανομένης της μελωδίας. Να ακούν μια ποικιλία ειδών μουσικής από διάφορα στυλ και κουλτούρες, του παρελθόντος και του παρόντος και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά τους και τα ξεχωριστά τους στοιχεία.	Κινούν τα χέρια πάνω και κάτω για να ακολουθήσουν την πορεία της μελωδίας ενός γνωστού τραγουδιού. Με απλούς όρους συζητούν για τα ιστορικά, κοινωνικά και πολιτιστικά περιεχόμενα μουσικής που έχουν τραγουδήσει και χορέψει.

Η ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΑΓΩΓΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η θεατρική αγωγή στο Νηπιαγωγείο είναι εκπαιδευτική διαδικασία κατά την οποία αναδεικνύονται και καλλιεργούνται ικανότητες και κλίσεις των παιδιών. Το παιδί μέσα από την θεατρική αγωγή εκφράζεται, δημιουργεί, επικοινωνεί, μαθαίνει για τον κόσμο και τον εαυτό του, εκτονώνεται, απελευθερώνεται. Μέσα σε ένα κλίμα εμπιστοσύνης, συντροφικότητας και ασφάλειας, ''παίζει'' τα γεγονότα της ζωής. Προσπαθεί να ερμηνεύσει την ανθρώπινη συμπεριφορά, να κατανοήσει τον κόσμο, να σχηματίσει τη δική του αντίληψη για τα όσα συμβαίνουν γύρω του, να μεταμορφώσει την καθημερινότητα. Με την κίνηση, τη φωνή ή το λόγο εκφράζει μόνο του ή σε συνεργασία με άλλους βιώματα, εμπειρίες συναισθήματα και ιδέες. Διηγείται ή πλάθει ιστορίες. Χειρίζεται αντικείμενα και τους αποδίδει νέες σημασίες. Η πολυχρωμία και η πολυμορφία των υλι-

κών προκαλεί τη φαντασία και την εφευρετικότητα των παιδιών και τα οδηγεί σε νέους δημιουργικούς δρόμους Η κοινή δράση με άλλα παιδιά δημιουργεί την ανάγκη της οργάνωσης και της αποδοχής κανόνων. Το παιδί μαθαίνει να συνθέτει μέσα από το διάλογο, ανακαλύπτει τις δυνατότητες του, περιορίζει τις εγωιστικές του τάσεις, μοιράζεται φόβους και ανησυχίες. Ο εκπαιδευτικός ενεργοποιεί και εμψυχώνει τα παιδιά, προκαλεί τη φαντασία τους, ενισχύει την πρωτοβουλία τους, εξασφαλίζει το κατάλληλο περιβάλλον και τα απαραίτητα υλικοτεχνικά μέσα.

Δεξιότητες που επιδιώκεται να αναπτυχθούν	**Περιεχόμενο/Ενδεικτικές δραστηριότητες**
Στο Νηπιαγωγείο τα παιδιά με κατάλληλες δραστηριότητες ενθαρρύνονται ώστε:	
Να εκφράζονται με το ελεύθερο παιχνίδι, τον αυτοσχεδιασμό και την εκφραστική μιμική. Να εξοικειωθούν με τις τεχνικές του κουκλοθέατρου, του θεάτρου σκιών, και τη διαδικασία ανάπτυξης και επεξεργασίας του θεατρικού παιχνιδιού και της δραματοποίησης.	Τα παιδιά ενθαρρύνονται να παίζουν ελεύθερα και σε ομάδες. Να απεικονίζουν την πραγματική ζωή και φανταστικές καταστάσεις με τη δραματική πράξη. Τα παιδιά παροτρύνονται να αναπτύσσουν φανταστικούς ρόλους και καταστάσεις που μιμούνται τον "κόσμο των μεγάλων". Να οργανώνουν τη γωνιά της δραματοποίησης κατάλληλα για να παίξουν ή το χώρο που επιλέγουν τα ίδια γι΄ αυτό το σκοπό. Να χρησιμοποιούν την κίνηση , τη φωνή τα αντικείμενα και τα κουστούμια για να υποδύονται ρόλους. Να μοιράζονται ευθύνες και να παίρνουν κοινές αποφάσεις. Να ελέγχουν τον παορμητισμό τους και να αναπτύσσουν την αυτοεκτίμησή τους. Τα παιδιά παροτρύνονται να συμμετέχουν και να εκφράζονται με την κίνηση και το λόγο μέσα από τον οργανωμένο αυτοσχεδιασμό, τη μουσικοκινητική, τη δραματοποίηση και το κουκλοθέατρο. Να διασκευάζουν και να παίζουν ρόλους στο κοινό από την καθημερινή ζωή, τη λογοτεχνία και τον φανταστικό κόσμο . Να αντιλαμβάνονται βασικά στοιχεία του δράματος όπως την ένταση, την αντίθεση και τον συμβολισμό. Να διακρίνουν την δραματική πράξη από τις καθημερινές εμπειρίες στην τάξη.
Να αναπτύσσουν τη γλωσσική και την εκφραστική τους δραστηριότητα με το διάλογο και την επεξεργασία λογοτεχνικών κειμένων. Να αναπτύσσουν επικοινωνιακούς κώδικες.	Να πειραματίζονται και να δουλεύουν τους διάλογους ενός σεναρίου δοσμένου ή αυτοσχέδιου. Ενθαρρύνονται να συναποφασίζουν σχετικά με την ανάπτυξη και την εξέλιξη μιας αυτοσχέδιας ιστορίας που πρόκειται να παίξουν ή να συνεχίσουν κάποια που βρίσκεται σε εξέλιξη.
Να καλλιεργούν την αισθητική τους έκφραση και τη θεατρική παιδεία Να δημιουργούν πολλαπλής φύσης καλλιτεχνικά δημιουργήματα.	Να περιγράφουν απόψεις και συναισθήματα για μια θεατρική παράσταση που παρακολούθησαν. Να περιγράφουν τις εντυπώσεις τους από μια επίσκεψη στο θεατρικό μουσείο. Να συμμετέχουν σε διάφορες συναφείς με το θέατρο καλλιτεχνικές δραστηριότητες όπως το μακιγιάζ, η κατασκευή της κούκλας, των σκηνικών, της μάσκας, των κουστουμιών κ.ά. και να αναπτύσσονται οι προσωπικές τους κλίσεις.

Η ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Σκοπός

Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στο Νηπιαγωγείο και στο Δημοτικό Σχολείο είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και ιδιαίτερα ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης.

α) Γνώση και μεθοδολογία

Τα παιδιά ενθαρρύνονται:

Να προσεγγίζουν ένα σύνολο βασικών απλών εννοιών που αφορούν τη γενική δομή των υπολογιστικών συστημάτων.

Να αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες και γνώσεις χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης καθώς και ικανότητες μεθοδολογικού χαρακτήρα.

Να απομυθοποιούν τον υπολογιστή και τον χρησιμοποιούν ως εργαλείο ανακάλυψης, δημιουργίας, έκφρασης αλλά και ως νοητικό εργαλείο και εργαλείο ανάπτυξης της σκέψης.

Να χρησιμοποιούν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και κατακτούν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης

β) Συνεργασία και επικοινωνία

Τα παιδιά με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού ενθαρρύνονται:

Να χρησιμοποιούν το λειτουργικό σύστημα, το Διαδίκτυο, το λογισμικό εφαρμογών (επεξεργασία κειμένου, ζωγραφική, εκπαιδευτικό λογισμικό, λογισμικό πλοήγησης στο Διαδίκτυο, κλπ.)

Να αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο ποικίλων ομαδικών συνθετικών εργασιών

γ) Επιστήμη και καθημερινή ζωή

Τα παιδιά ευαισθητοποιούνται και ενθαρρύνονται:

Να αντιλαμβάνονται τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Ώρες
Μετά το πέρας της διδασκαλίας τα παιδιά θα πρέπει να είναι ικανά: Να **αναγνωρίζουν**, να **κατονομάζουν** και να **καταδεικνύουν** τις κυριότερες μονάδες του υπολογιστή (κεντρική μονάδα, πληκτρολόγιο, ποντίκι, οθόνη, ηχεία, εκτυπωτή) και τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα. Να **ταυτίζουν** τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση.	***1. Γνωριμία με τον υπολογιστή*** *Αναγνώριση των κυριοτέρων μονάδων του υπολογιστή.*	Τα παιδιά, σε ομάδες, σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα μέρη του υπολογιστή (με χαρτόνι ή άλλα υλικά και χρώματα) και συναρμολογούν το δικό τους υπολογιστή. Θεατρικό παιχνίδι, όπου τα παιδιά αναπαριστούν - δραματοποιούν τα μέρη του υπολογιστή.	
Να **εντοπίζουν** τα γράμματα και τους αριθμούς στο πληκτρολόγιο. Να **κινούν** το ποντίκι παρατηρώντας την ταυτόχρονη κίνηση του δείκτη στην οθόνη. Να **τοποθετούν** το δείκτη του ποντικιού σε συγκεκριμένη θέση στην οθόνη. Να **επιλέγουν** με το ποντίκι (π.χ. έτοιμο σχήμα, σχέδιο ή εικόνα εργαλείο	***2. Παιχνίδι και μάθηση με τον Υπολογιστή*** *Πρώτη επαφή με το πληκτρολόγιο και το ποντίκι.* Επίδειξη των κυριοτέρων και επιθυμητών πλήκτρων του πληκτρολογίου. Μετακίνηση του δείκτη του ποντικιού. Πληκτρολόγηση γραμμάτων, λέξεων, αριθμών.	Τα παιδιά πληκτρολογούν γράμματα και αριθμούς. Γράφουν το όνομά τους με κεφαλαία και πεζά. Αντιγράφουν λέξεις (π.χ. το όνομα μιας μέρας), φτιάχνουν ταμπέλες για τα κουτιά και τα συρτάρια τους, τι δώρο θέλουν στη γιορτή τους ή αυθόρμητα ό,τι άλλο θέλουν.	

Να **επιλέγουν** με το ποντίκι (π.χ. έτοιμο σχήμα, σχέδιο ή εικόνα, εργαλείο σχεδίασης, χρώμα από την παλέτα κ.λπ.). Να **γράφουν** χρησιμοποιώντας κεφαλαία και πεζά γράμματα Να **χρησιμοποιούν** τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return. Να **χρησιμοποιούν** τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης (μολύβι, πινέλο, σπρέι κ.λπ.) Να **χρησιμοποιούν** έτοιμα γεωμετρικά σχήματα για να κάνουν τις δικές τους συνθέσεις (κύκλος, τετράγωνο, παραλληλόγραμμο, τρίγωνο).	*Εικόνα και ήχος στον υπολογιστή.* Χρήση εργαλείων ελεύθερης σχεδίασης. Τροποποίηση και δημιουργία απλών σχεδίων και εικόνων. Αναπαραγωγή ήχων.	Τα παιδιά ζωγραφίζουν κάτι από την καθημερινή τους ζωή και επικαιρότητα Φτιάχνουν συγκεκριμένα σχήματα σε διάφορα μεγέθη. Κάνουν συνδυασμούς σχημάτων, συνθέτουν τις κατασκευές τους (π.χ. σπίτι, καράβι, δέντρα χρησιμοποιώντας βασικά γεωμετρικά σχήματα)	

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Ώρες
Να **αντιλαμβάνονται** τη δυνατότητα του υπολογιστή να αναπαράγει μουσική, ήχους, φωνή κ.λπ. Να **κάνουν αντιστοιχίσεις** ήχων με λέξεις ή με εικόνες - σχήματα. Να **χρησιμοποιούν** ένα CD-ROM για να ακούσουν μουσική, τραγούδια, ιστορίες ή παραμύθια.		Επαναλαμβάνουν μια σειρά από συγκεκριμένα σχήματα ή χρώματα. Τα παιδιά ακούν ήχους από τον υπολογιστή. Ακούν μουσική, ιστορίες, παραμύθια. Με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού τα παιδιά ασκούνται στη χρήση του ποντικιού κάνοντας αντιστοιχήσεις (π.χ. ζώα και ουρές τους, λουλούδια και φύλλα), φτιάχνουν πάζλ, συνδυάζουν εικόνες με το πρώτο γράμμα της λέξης που απεικονίζεται κ.λπ. Ζητείται από τα παιδιά να δημιουργήσουν τον κήπο τους, το ενυδρείο τους ή το δάσος του, βάζοντας φυτά και ζώα επιλέγοντας από μια σειρά ζώων και φυτών που τους δίνεται. Να κάνουν ταξινομήσεις – συσχετίσεις (να τοποθετήσουν εικόνες στη σωστή θέση, επαγγέλματα – εργαλεία ή αντικείμενα που χρησιμοποιούν, να βρουν τα αντίθετα, π.χ. μέρα-νύχτα, κρύο-ζεστό κ.λπ., να μετακινήσουν αντικείμενα - εικόνες ώστε να εκφράζεται μια σωστή χρονική σειρά, π.χ. τι	

		κάνω από το πρωί που σηκώνομαι μέχρι το βράδυ, να τοποθετήσουν τον σωστό αριθμό δίπλα στον αριθμό των αντικειμένων που βλέπουν, να τον γράψουν ή να τον αντιστοιχίσουν με επιλογή). Να αντιστοιχούν ήχους με τις πηγές τους, π.χ. ήχους ζώων με τις εικόνες τους. «Επίσκεψη» των παιδιών σε επιλεγμένους δικτυακούς τόπους (on line ή και off line). Τα παιδιά «επισκέπτονται» ένα ζωολογικό κήπο, κάποιο δάσος, μουσείο, την εταιρεία προστασίας ζώων κ.λπ. με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού.	

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές Δραστηριότητες	Ώρες
		Μπορεί να γίνει συζήτηση με τα παιδιά για τις συσκευές που μας επιτρέπουν να παίρνουμε πληροφορίες από απόσταση, ξεκινώντας από το τηλέφωνο και τη τηλεόραση και φτάνοντας μέχρι και τον υπολογιστή.	
Να **γνωρίζουν** τη σωστή χρήση του μηχανήματος για δική τους ασφάλεια και προφύλαξη αλλά και προστασία των συσκευών. Να **γνωρίζουν** τη σωστή θέση του σώματός τους μπροστά στον υπολογιστή (πώς πρέπει να κάθονται, πώς να στηρίζουν τα χέρια τους κ.λπ.).	*Προφυλάξεις – εργονομία*	Τα παιδιά μαθαίνουν κανόνες σωστής συμπεριφοράς και χρήσης (π.χ. δεν αγγίζω τα καλώδια, δεν πατάω με δύναμη τα πλήκτρα, δεν ανοιγοκλείνω τις συσκευές χωρίς λόγο, δεν φέρνω ποτά και φαγητό στο χώρο που εργάζομαι, δεν χρησιμοποιώ αιχμηρά αντικείμενα, μολύβια κ.λπ.). Τα παιδιά, ένα - ένα, παίρνουν τη σωστή θέση μπροστά στον υπολογιστή (το στέρνο τους σε ευθεία με το Η του πληκτρολογίου κ.λπ.) και δοκιμάζουν να χρησιμοποιήσουν το ποντίκι και το πληκτρολόγιο.	
Να **συνεργάζονται** σε ομάδες για την παραγωγή κάποιου έργου και να **σέβονται** τις απόψεις και την εργασία των άλλων.	*Συνεργασία στην ομάδα*	Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται και να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία.	

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στο Νηπιαγωγείο οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες ώστε μέσα σε ένα ελκυστικό, ασφαλές και πλούσιο περιβάλλον να παρακινείται το ενδιαφέρον των παιδιών και να δημιουργούνται κίνητρα και προϋποθέσεις μάθησης. Στα νήπια δίνονται ευκαιρίες να αναπτύσσουν την αυτογνωσία τους, την αυτονομία τους το αίσθημα της ασφάλειας και να βιώνουν την ευχαρίστηση της μάθησης. Η γνώση προσεγγίζεται μέσα από το παιχνίδι, τη διερεύνηση, την αξιοποίηση διαφόρων πηγών πληροφόρησης, τη συζήτηση, την ανταλλαγή απόψεων, τη δημιουργία, την παρουσίαση ιδεών και στηρίζεται στις προϋπάρχουσες γνώσεις, στα βιώματα και τις εμπειρίες των παιδιών. Όλα αυτά πραγματοποιούνται μέσα σε ένα πνεύμα συμμετοχικής συνεργασίας, ενθάρρυνσης, εμπιστοσύνης, αξιοποίησης των δυνατοτήτων του κάθε παιδιού και επιμερισμού της εργασίας και των ρόλων. Η παρουσία του εκπαιδευτικού είναι καθοριστική στην όλη διαδικασία. Ο εκπαιδευτικός είναι βοηθός, συνεργάτης, διαμεσολαβητής και διευκολύνει όλη την μαθησιακή διαδικασία.

Η ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η αξιολόγηση αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αποτελεί μέσο ανατροφοδότησης της διδασκαλίας.

Συγκεκριμένα στο Νηπιαγωγείο οι εκπαιδευτικοί καταγράφουν συστηματικά στοιχεία που συνδέονται με την ανάπτυξη, τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση των παιδιών. Παρακολουθούν συνεχώς την πρόοδό τους και εξετάζουν τα δείγματα της εργασίας τους κατά τη διάρκεια αυθεντικών και όχι επινοημένων δραστηριοτήτων ειδικά για την αξιολόγηση προκειμένου:

Να σχεδιάζουν και να προσαρμόζουν την εκπαιδευτική διαδικασία στις πραγματικές ανάγκες κάθε παιδιού.

Να αναπτύσσουν ουσιαστική συνεργασία με τους γονείς και τους δασκάλους που υποδέχονται τα παιδιά στο Δημοτικό Σχολείο.

Να αξιολογούν την αποτελεσματικότητα του προγράμματος με σκοπό τη συνεχή βελτίωσή του.

Ο ΦΑΚΕΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο Φάκελος Εργασιών αποτελεί καταγραφή της διαδικασίας της μάθησης. Περιέχει υλικό που αποκαλύπτει τι ενδιαφέρει το παιδί, τι έχει μάθει, πώς σκέφτεται, πώς δημιουργεί, πώς αναλύει και συνθέτει.

Ο Φάκελος μπορεί να περιέχει δείγματα δουλειάς και άλλες καταγραφές διαφόρων μορφών συστηματικής παρατήρησης, όπως σχέδια, δείγματα γραφής, κατασκευές, φωτογραφίες από τη συμμετοχή του παιδιού σε δραστηριότητες, μαγνητοφωνήσεις αφηγήσεων των παιδιών κτλ.

Το υλικό οργανώνεται κατά χρονολογική σειρά και κατηγορία και συγκρίνονται οι πρόσφατες εργασίες του παιδιού με τις προηγούμενες. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στην ατομική του πρόοδο. Η πρόοδος κάθε παιδιού δε συγκρίνεται με αυτήν των υπολοίπων.

Οι εκπαιδευτικοί υποβοηθούν όλα τα παιδιά, αναγνωρίζουν και αξιοποιούν την ποικιλία των ατομικών διαφορών και των ιδιαίτερων εμπειριών κάθε παιδιού και δεν βασίζονται στην κυρίαρχη κουλτούρα υποβαθμίζοντας παιδιά πολιτιστικών και κοινωνικών μειονοτήτων.

Αξιολογούν όχι μόνο τι μπορεί να κάνει το κάθε παιδί μόνο του αλλά τι μπορεί να κάνει σε συνεργασία με τα άλλα παιδιά και με τη βοήθεια του εκπαιδευτικού.

Σημαντικές αποφάσεις και συμπεράσματα σχετικά με την κατάσταση και την πρόοδο των παιδιών θα πρέπει να βασίζονται σε πολλές πηγές πληροφόρησης, στους γονείς σε άλλους εκπαιδευτικούς και σε ειδικούς.

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΟΥ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

Α.Υποστηρικτικό υλικό για τη βιβλιοθήκη του διδάσκοντα.

Οδηγοί διδασκαλίας για όλα τα Προγράμματα Σπουδών.

Β. Ένα διδακτικό πακέτο

Δύο (2) βιβλία αναφοράς για το νήπιο. (6065 σελ. το καθένα)

Δύο (2) πακέτα με φυλλάδια δραστηριοτήτων για το νήπιο (6065 σελ. το καθένα)

Συνοδευτικό εποπτικό υλικό (C.D., κασέτες ήχου, video, πολύτροπες αφίσες).

Οδηγός διδασκαλίας για τον διδάσκοντα

.Βιβλία αναφοράς για το νήπιο (2 τεύχη)

Για τη συγγραφή των βιβλίων (βιβλία αναφοράς) για το νήπιο οι συγγραφείς και οι εικονογράφοι θα πρέπει να λάβουν υπόψη:

Τα Ενιαία Πλαίσια των Γνωστικών Αντικειμένων, τα Προγράμματα Σπουδών, τις επιδιώξεις που έχουν τεθεί κατά γνωστικό αντικείμενο, τη μεθοδολογία και την αξιολόγηση που προτείνονται.

Τα βιβλία να είναι πλούσια σε έγχρωμη εικονογράφηση (100% εικονογράφηση) και να έχουν άριστη ποιότητα παρουσίασης. Η εικόνα (σε διαστάσεις Α4) να έχει ρόλο προσελκυστικό, να εξυπηρετεί την ανάγκη ενεργοποίησης του νηπίου. Να είναι απλή, κατανοητή και να είναι φορέας ενός μηνύματος/νοήματος σε κάθε σελίδα. Να υπάρχουν στα βιβλία αριθμοί, λέξεις, μικρές φράσεις. Να αποφεύγονται τα μεγάλα κείμενα , κι όπου υπάρχουν να ερμηνεύονται και από τις εικόνες.

Προτείνεται τα βιβλία να έχουν τη δομή μιας ιστορίας (να επαναλαμβάνονται οι ίδιοι ήρωες) γιατί αυτό ενδιαφέρει περισσότερο τα μικρά παιδιά.

Για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις προτείνεται το πρώτο τεύχος των βιβλίων αναφοράς να αντλεί ως επί το πλείστον τη θεματογραφία του από τα Προγράμματα Σπουδών των Γνωστικών Αντικειμένων Γλώσσα και Μαθηματικά. Το δεύτερο τεύχος αντίστοιχα από τη Μελέτη Περιβάλλοντος. Και στα δύο βιβλία επιβάλλεται μια διαθεματική και διεπιστημονική προσέγγιση.

Οι συγγραφείς και οι εικονογράφοι θα πρέπει να εκφράζουν μέσα από το έργο τους τη φιλοσοφία του Δ.Ε.Π.Π.Σ. που έχει ως στόχο να καλλιεργήσει παιδιά ικανά να δημιουργούν, να διερευνούν, να αναλύουν, να συνθέτουν, να αποκτούν κριτική αντίληψη. Επιβάλλεται στα βιβλία να δοθεί έμφαση σε θέματα που ενισχύουν την επικοινωνία, την έκφραση, τη διερεύνηση, τη δημιουργία οπτικών, ακουστικών, αναγνωστικών ερεθισμάτων, τη διεύρυνση λεξιλογίου, την ανακάλυψη της γνώσης.

Φυλλάδια δραστηριοτήτων για το νήπιο(2 πακέτα)

Τα φυλλάδια δραστηριοτήτων να έχουν σχέση με τα βιβλία αναφοράς του νηπίου. Το ένα πακέτο δραστηριοτήτων να αναφέρεται στο πρώτο τεύχος του βιβλίου αναφοράς, το άλλο στο δεύτερο τεύχος. Καλό θα είναι το παιδί

να κινείται από το βιβλίο αναφοράς στα φυλλάδια δραστηριοτήτων κι όπου είναι δυνατόν να συνεχίζονται αυτές οι δραστηριότητες με φυσικό τρόπο στις γωνιές της αίθουσας ή στο προαύλιο (Στο βιβλίο αναφοράς π.χ. τα παιδιά σε μια επίσκεψη στο δάσος διψούν και θέλουν κάτι να πιουν. Στο φυλλάδιο δραστηριοτήτων από μια μεγάλη ποικιλία εικόνων επιλέγουν φρούτα για να φτιάξουν χυμούς για τα παιδιά. Τέλος στην τάξη δοκιμάζουν και φτιάχνουν τους δικούς τους χυμούς).

Να αποφεύγονται μηχανιστικές ασκήσεις που δεν προωθούν τη δημιουργικότητα και κουράζουν τα παιδιά. Οι ασκήσεις/εργασίες που προτείνονται πρέπει να έχουν ένα σκοπό , να δικαιολογούν τη συμμετοχή των παιδιών, να τα εμπλέκουν σε μια διαδικασία, στην αναζήτηση/ανακάλυψη της λύσης.

Αναφέρουμε ενδεικτικά κάποια στοιχεία που θα μπορούσαν να αποτελέσουν περιεχόμενο στα φυλλάδια δραστηριοτήτων .

Να υπάρχουν φύλλα εργασίας με τα γράμματα της αλφαβήτα (κεφαλαία και πεζά) και οι αριθμοί από 010 .

Εικόνες με συνδυασμούς χρωμάτων.

Ποικιλία σχημάτων για παραγωγή συνδυασμών από το παιδί.

Χωροχρονικές έννοιες (πάνωκάτω, μέσαέξω κ.ά. Θα μπορούσε π.χ. το παιδί να τοποθετήσει ζώα και πουλιά του δάσους στις φωλιές τους , πάνω ή κάτω από το δένδρο.)

Λίστες για ψώνια (λαϊκή, κατάστημα παιχνιδιών, βιβλιοπωλείο κ.ά.).

Αριθμοί (στη διεύθυνση του σπιτιού, στην τούρτα γενεθλίων κ.ά.)

Ευχετήριες κάρτες (γενεθλίων, με αφορμή γιορτές κ.ά.).

Παιχνίδια ντόμινο (ζωγραφισμένα σε μία σελίδα) που θα μπορούσαν να τα κόψουν και να παίξουν τα παιδιά.

Παζλ ατομικά για κόψιμο και συναρμολόγηση.

Τόμπολες ανάγνωσης (να διαλέξουν π.χ. από μια ποικιλία με εικόνες φρούτων που αναγράφεται από κάτω το όνομά τους, τα φρούτα που επιθυμούν για να φτιάξουν μια φρουτοσαλάτα).

Χρονική αλληλουχία γεγονότων (το γενεαλογικό δένδρο με εικόνες ή φωτογραφίες, η ανάπτυξη ενός φυτού κ.ά.).

Συναρμολόγηση του ανθρώπινου σώματος, ενός φυτού ή ενός ζώου από επί μέρους εικόνες που δίνονται.

Ποικιλία διαδρομών.

Κατασκευές με αφορμή θρησκευτικές ή εθνικές γιορτές κ. ά.

Οδηγός διδασκαλίας για τον διδάσκοντα

Ο οδηγός διδασκαλίας μπορεί να βοηθήσει στη συστηματική οργάνωση (σχεδιασμός και προετοιμασία) της δουλειάς του εκπαιδευτικού για την ανάπτυξη του θέματος και των δραστηριοτήτων.

Συνοδευτικό εποπτικό υλικό.

Το εποπτικό υλικό (c.d., κασέτες ήχου, αφίσες, video) πρέπει να έχει άμεση σχέση με τα βιβλία αναφοράς και τους φακέλους δραστηριοτήτων και να τα συμπληρώνει. Τραγούδια, ποιήματα, μικρές ιστορίες, παραμύθια, ακουστικά ερεθίσματα που αποτελούν περιεχόμενο του εποπτικού υλικού πρέπει θεματολογικά να συνδέονται με τα βιβλία του νηπίου, να εξυπηρετούν και να διευκολύνουν την ανάπτυξη ενός θέματος ή δραστηριότητες που στρέφονται γύρω από αυτό. (Μια επίσκεψη των παιδιών στο δάσος π.χ. θα μπορούσε να συνοδεύεται από τις φωνές των ζώων που ακούν στην κασέτα. Μια συζήτηση γύρω από το θέμα σπίτι θα μπορούσε να συνοδεύεται από ήχους του σπιτιού όπως μια βρύση που στάζει, μια πόρτα που κλείνει, το κουδούνι της πόρτας κ.ά.) Η κασέτα video με ήρωες τα παιδιά από τα βιβλία αναφοράς, θα μπορούσε να παρουσιάζει μικρές ιστορίες που στηρίζονται σε βιωμένες εμπειρίες των παιδιών και να συμπληρώνει γνώσεις, να προβληματίζει, να διευρύνει το λεξιλόγιο (τα παιδιά στο video π.χ. επισκέπτονται τη λαικη αγορά. Μέσα από την προβολή τα παιδιά στην τάξη επιβεβαιώνουν τις ονομασίες φρούτων και λαχανικών που ήδη γνωρίζουν, μαθαίνουν καινούριες ονομασίες, ασκούνται στο διάλογο, παίζουν και επεκτείνουν αυτά που είδαν και άκουσαν).

Γ. Διδακτικά και Εποπτικά Μέσα για τα Εικαστικά στο Νηπιαγωγείο

Η διδασκαλία των εικαστικών πρέπει να στηρίζεται σε σύγχρονα μέσα, αφού βεβαίως δημιουργηθούν οι κατάλληλες προϋποθέσεις. Το διδακτικό και το εποπτικό υλικό θα πρέπει να είναι υψηλών προδιαγραφών.

Προκειμένου ο εκπαιδευτικός να διαμορφώσει σφαιρική αντίληψη του προγράμματος μέσα στο οποίο εντάσσεται η δική του διδασκαλία, πρέπει να έχει στη διάθεσή του:

Το Πρόγραμμα Σπουδών των Εικαστικών.

Βιβλίο οδηγιών για τον εκπαιδευτικό.

Στο βιβλίο οδηγιών, θα πρέπει να υπάρχουν οδηγίες παιδαγωγικού χαρακτήρα και διδακτικής της τέχνης, τεχνικές, αισθητικές, προσεγγίσεις τρόποι διαθεματικής προσέγγισης, ανάλυσης έργων και άλλα.

Το βιβλίο πρέπει να περιλαμβάνει επίσης σχέδια μαθημάτων, παραδείγματα εικαστικών και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων, πληροφορίες για υλικά και μέσα

Εκπαιδευτικό υλικό συνιστούν και τα ακόλουθα:

Αφίσες πλαστικοποιημένες με αντιπροσωπευτικά έργα από όλο το φάσμα των εικαστικών τεχνών, με επεξηγήσεις για τον τρόπο χρήσης του υλικού και στοιχεία για το κάθε έργο και την εποχή του.

Εκπαιδευτικό υλικό σε έντυπη και σε ηλεκτρονική μορφή, (CDROM,CD Interactive), σλάιτς και κασέτες βίντεο για τα παιδιά και για τον εκπαιδευτικό.

Προτάσεις για συνθετικές εργασίες (projects) μέσα στο πλαίσιο της διδακτικής μεθοδολογίας.

Βίντεο με πρότυπους τρόπους διδασκαλίας για τον εκπαιδευτικό. Σε αυτό το υλικό θα υποδεικνύεται η διδακτική μεθοδολογία των εικαστικών δραστηριοτήτων με διαφορετικούς τρόπους προσέγγισης.

Δ. Διδακτικά και Εποπτικά Μέσα για τη Μουσική στο Νηπιαγωγείο

Υλικό (βιβλίο, καρτέλες) για τον εκπαιδευτικό για τον προγραμματισμό και τη μεθόδευση διδακτικών ενεργειών .

Για την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας, θα χρησιμοποιείται και άλλο διδακτικό υλικό όπως, διαφάνειες σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, CD's, Slides, videoμαθήματα κτλ.

Ε. Λογοτεχνικά βιβλία και παιδικά βιβλία γνώσεων

Η βιβλιοθήκη του Νηπιαγωγείου είναι απαραίτητο να εμπλουτιστεί με λογοτεχνικά βιβλία ποικίλου περιεχομέ-

νου (π.χ παραμύθια, ποιήματα, μύθοι, μικρές ιστορίες κ.ά.) καθώς και με παιδικά βιβλία γνώσεων (π.χ ο αέρας, η γη, το σύμπαν, οι εφευρέτες κ.λ.π)

Οι επιδιώξεις του Προγράμματος Σπουδών της Γλώσσας αλλά και όλων των άλλων Γνωστικών Αντικειμένων επικοινωνία, έκφραση, δημιουργία, διεύρυνση λεξιλογίου χρειάζονται την υποστήριξη λογοτεχνικών βιβλίων για την υλοποίηση τους.

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΤΩΝ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΩΝ

Για τη Φυσική Αγωγή

Σανίδες ισορροπίας (GYMPLANCHE)

Στεφάνια και κορίνες, μπάλες και κορδέλες ρυθμικής γυμναστικής

Ελαστικά μπαλάκια

Μπασκέτες και μπάλες

Σχοινάκια

Στρώματα

Δείκτες αναρρίχησης

Κώνοι, τούβλα, κοντάρια και δακτύλιοι

Φασουλοσάκουλα

Σκυτάλες

Τραμπολίνο, ποδήλατα

Για τις Γωνιές Έκφρασης και Δημιουργίας

Κουκλόσπιτο

Κούκλες και αντικείμενα κουκλοσκευής, κουζίνα και κουζινικά, εργαλεία διαφόρων επαγγελματιών (Πάγκος μαραγκού, κ.λ.π.,]

Μπακάλικο

Σήματα τροχαίας, για κυκλοφοριακή αγωγή και αυτοκίνητα διαφόρων τύπων

Ποικίλο οικοδομικό υλικό

Σαλίγκαρος

Παζλ , ντόμινα (εικόνων, γραμμάτων, λέξεων και αριθμών), τόμπολες και επιτραπέζια παιχνίδια με ζάρια

Κασετίνα με ξύλινες χάνδρες

Κουκλοθέατρο και σκηνικό θέατρου σκιών

Κούκλες κουκλοθέατρου και θεάτρου σκιών

Γαντόκουκλες, δακτυλόκουκλες

Κασετόφωνο

Συσκευή προβολή σλάιτς και σειρά επιλεγμένων σλάιτς

Μουσικά όργανα

Καβαλέτο

Πινέλα ζωγραφικής διαφόρων μεγεθών

Χρώματα ζωγραφικής

Ψαλίδια ασφαλείας.

Για τα μαθηματικά

Αριθμητήρια

Ζυγαριά με σταθμά

Υλικό μέτρησης όπως χάρακες, χάντρες, σέσουλες κ.λ.π.

Γεωμετρικά στερεά

Πλαστικοποιημένα νομίσματα.

Για τη Μελέτη Περιβάλλοντος

Βαλίτσα για τη Μελέτη Περιβάλλοντος

Η βαλίτσα πρέπει να περιέχει εποπτικό υλικό που διευκολύνει την ενασχόληση των παιδιών με τις επιστήμες της Μελέτης Περιβάλλοντος

Μαγνήτες διαφόρων μεγεθών και σχημάτων

Θερμόμετρα

Μεγεθυντικούς φακούς

Μικροσκόπιο

Χωνιά, σουρωτήρια, σωλήνες (πλαστικοί, γυάλινοι)

Υλικό μέτρησης (χάντρες, τουβλάκια, πιόνια, κορδέλες, σχοινιά, σέσουλες κ.ά.),

Πυξίδα, υδρόγειος σφαίρα, χάρτες (της Ελλάδας, παγκόσμιος κ.λ.π),

Καθρέφτες, φακός

Κλεψύδρα, ρολόι με δείκτες

Μέτρα

Απλές μηχανές

Εκκρεμές

Σφήνες

Άξονες

Τροχαλίες

Έλικες

Μαγνητόφωνο - βίντεο

Άρθρο 5
"ΕΥΕΛΙΚΤΗ ΖΩΝΗ"

Μέσα στα πλαίσια διαμόρφωσης του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.) εντάσσεται αρμονικά μια ώριμη καινοτομία, η "Ευέλικτη ζώνη", που λαμβάνει τη μορφή της εφαρμογής "Σχεδίων Εργασίας" στο Νηπιαγωγείο και της καθιέρωσης της "Ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων" στο Δημοτικό και της "Ζώνης καινοτόμων δράσεων" στο Γυμνάσιο, αποτελώντας ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του Δ.Ε.Π.Π.Σ.

ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΧΕΔΙΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η σημερινή κοινωνικο οικονομική πραγματικότητα διαμορφώνει ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας του Νηπιαγωγείου και προβάλλει την ανάγκη για ποιοτική εκπαίδευση και ανάπτυξη συμμετοχικών μεθόδων διδασκαλίας. Απώτερος στόχος είναι η πρόληψη της σχολικής διαρροής και της σχολικής αποτυχίας και η καλλιέργεια των ικανοτήτων και δεξιοτήτων των μαθητών προκειμένου να αντιμετωπίσουν την "κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας".

Για να επιτευχθεί μια πρώιμη εκπαιδευτική παρέμβαση ώστε να ανταποκριθεί το νηπιαγωγείο στη νέα αποστολή του προτείνεται η εισαγωγή των σχεδίων εργασίας στο νηπιαγωγείο. Τα σχέδια εργασίας εμπλέκουν τους μαθητές σε μια σχεδιασμένη δράση, που αφορά γεγονότα ή φαινόμενα του άμεσου περιβάλλοντος. Με τα σχέδια εργασίας επιτυγχάνεται η μάθηση μέσα από δραστηριότητες που έχουν συγκεκριμένο σκοπό και διερευνητικό χαρακτήρα. Αναπτύσσεται ποικιλία νοητικών και κοινωνικών δεξιοτήτων, που συμπληρώνουν τις βασικές δεξιότητες οι οποίες αποκτώνται μέσα από το επίσημο Πρόγραμμα Σπουδών.

Για την ανατροφοδότηση και την περαιτέρω βελτίωση της καινοτομίας αυτής θεωρείται απαραίτητη η πειραματική εφαρμογή της κατά το σχολικό έτος 20012002 σε δέκα τουλάχιστον νηπιαγωγεία της χώρας και στη συνέχεια η γενίκευση της εφαρμογής σε όλα τα νηπιαγωγεία της χώρας.

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΕΥΕΛΙΚΤΗΣ ΖΩΝΗΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Στην Ευρωπαϊκή και διεθνή εμπειρία για το σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων καταγράφονται διαφορο-

ποιήσεις στις οργανωτικές και διδακτικές πρακτικές. Έρευνες σε διάφορες χώρες τονίζουν τη σημαντική συμβολή του χρόνου των διαλειμμάτων στη διαδικασία κοινωνικοποίησης των μαθητών. Επιπλέον δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια πρωτοβουλιακής, συνεργατικής και διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης αλλά και στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της συλλογικής προσπάθειας και της βιωματικής δράσης.

Με βάση λοιπόν τα παραπάνω προτείνεται, πριν από την εφαρμογή σε όλα τα Δημοτικά σχολεία της χώρας, η κατά το σχολικό έτος 2001 2002 πειραματική εφαρμογή της "Ευέλικτης ζώνης διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων" σε 154 Δημοτικά Σχολεία εκ των οποίων τα τέσσερα θα είναι Ειδικής Αγωγής. Στα πλαίσια της πιλοτικής εφαρμογής της Ευέλικτης Ζώνης το σχολικό ωράριο κατανέμεται σε τρεις διδακτικές περιόδους με έναρξη μαθημάτων στις 08:10 και λήξη στις 13:30 και την ύπαρξη δύο διαλειμμάτων διάρκειας 25΄ το καθένα. Εάν οι ιδιαίτερες συνθήκες λειτουργίας της σχολικής μονάδας παρεμποδίζουν την εφαρμογή της τρίτης διδακτικής περιόδου, αυτή μπορεί να διασπάται σε δύο σαρανταπεντάλεπτα με ενδιάμεσο δεκάλεπτο διάλειμμα και με ανάλογη μείωση του πρώτου διαλείμματος. Τα ανωτέρω παρουσιάζονται σχηματικά στον παρακάτω πίνακα

Πρόταση για το Ωρολόγιο Πρόγραμμα

1η διδακτική περίοδος (90΄ λεπτά)	08:10* - 09:40
1ο διάλειμμα (25΄ λεπτά)	09:40 – 10:05
2η διδακτική περίοδος (90΄ λεπτά)	10:05 – 11:35
2ο διάλειμμα (25΄ λεπτά)	11:35 – 12:00
3η διδακτική περίοδος (90΄ λεπτά)	12:00 – 13:30

(*) Η ώρα έναρξης των μαθημάτων μπορεί να τροποποιείται ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες με απόφαση του Περιφερειακού Υπηρεσιακού Συμβουλίου.

Η εβδομαδιαία κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και κατά τάξη σε όλους τους τύπους σχολείων παρουσιάζεται στους παρακάτω πίνακες:

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 6/θέσιο δημοτικό σχολείο

		ΤΑΞΕΙΣ					
Α/Α	**ΜΑΘΗΜΑΤΑ**	**Α**	**Β**	**Γ**	**Δ**	**Ε**	**ΣΤ**
1.	ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ	-	-	2	2	2	2
2.	ΓΛΩΣΣΑ	9	9	8	8	7	7
3.	ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ	4	4	4	4	4	4
4.	ΙΣΤΟΡΙΑ	-	-	2	2	2	2
5.	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛ.	3	3	3	3	-	-
6.	ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ	-	-	-	-	2	2
7.	ΦΥΣΙΚΑ	-	-	-	-	3	3
8.	ΚΟΙΝ.&ΠΟΛ. ΑΓΩΓΗ	-	-	-	-	1	1
9.	ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΑΓΩΓΗ **	3	3	3	3	2	2
10.	ΦΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ	2	2	2	2	2	2
11.	ΑΓΓΛΙΚΑ	-	-	-	3	3	3
12.	**Ευέλικτη ζώνη διαθεματικών & δημιουργικών δραστηριοτήτων**	4	4	4	3	2	2
	ΣΥΝΟΛΟ	**25**	**25**	**28**	**30**	**30**	**30**

** Οι ώρες της Αισθητικής Αγωγής στις τάξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ κατανέμονται ως εξής: μία ώρα Μουσικής και οι άλλες για τα υπόλοιπα αντικείμενα της Αισθητικής Αγωγής .

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 5/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	**Μαθήματα**	Α΄	Β΄	Τμήμα συνδιδασκαλίας Γ΄- Δ΄				Ε΄	Στ΄
				Γ΄	Δ΄	Συν-διδ. Γ΄- Δ΄	Σύνολο Ωρών Γ΄- Δ΄		
1.	Θρησκευτικά	-	-	-	-	2/2	1	2	2
2.	Γλώσσα	9	9	-	-	8	8	7	7
3.	Μαθηματικά	4	4	3	3	-	6	4	4
4.	Ιστορία	-	-	-	-	2	2	2	2
5.	ΜελέτηΠεριβάλλοντος	3	3	-	-	3	3	-	-
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	2	2
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	Κοινων. Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	Αισθ. Αγωγή	3	3	-	-	3/2	3/2	3/2	3/2
10.	Φυσ. Αγωγή	2	2	-	-	2	2	2	2
11.	Αγγλικά	-	-	-	3	-	3	3	3
12.	**Ευέλικτη ζώνη**	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2	3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	**23**	**23**	**3**	**6**	**19**	**28**	**29**	**29**

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 4/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	**Μαθήματα**	Α΄	Β΄	Τμήμα συνδιδασκαλίας Γ΄- Δ				Τμήμα συνδιδασκαλίας Ε΄- ΣΤ΄			
				Γ΄	Δ΄	Συν-διδ. Γ΄- Δ΄	Σύνο-λο ωρών	Ε΄	ΣΤ΄	Συνδιδ. Ε΄- ΣΤ΄	Σύνολο ωρών
1.	Θρησκ.	-	-	-	-	2/2	1	-	-	2/2	1
2.	Γλώσσα	9	9	-	-	8	8	-	-	7	7
3.	Μαθημ.	4	4	3	3	-	6	3 ½	3 ½	-	7
4.	Ιστορία	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
5.	Μελέτη Περιβάλ.	3	3	-	-	3	3	-	-	-	-
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	Κοιν Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	Αισθ. Αγωγή	3	3	-	-	3/2	3/2	-	-	3/2	3/2
10.	Φυσική Αγωγή	2	2	-	-	2	2	-	-	2	2
11.	Αγγλικά	-	-	-	3	-	3	3/2	3/2	-	3
12.	**Ευέλικτη ζώνη**	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2	-	-	3/2	3/2
	ΣΥΝΟΛΟ	**23**	**23**	**3**	**6**	**19**	**28**	**5**	**5**	**20**	**30**

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 3/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Τάξεις Α΄ και Β΄				Τάξεις Γ΄και Δ΄				Τάξεις Ε΄ και ΣΤ΄			
		Α΄	Β΄	Συν/λία	Σύν. Ωρών	Γ΄	Δ΄	Συν/λία	Σύνολο ωρών	Ε΄	ΣΤ΄	Συν/λία	Συν. ωρών
1.	Θρησκευτικά	-	-	-	-	-	-	2	2	-		2	2
2.	Γλώσσα	7	7	-	14	-	-	8	8	-	-	7	7
3.	Μαθηματικά	3/2	3/2	-	3	3	3	-	6	3	3	-	6
4.	Ιστορία	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	2	2
5.	Μελ. Περιβ.	3/2	3/2	-	3	-	-	3	3	-	-	-	-
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
8.	Κοιν.Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
9.	Αισθητ. Α-γωγή	-	-	3/2	3/2	-	-	4/2	2	-	-	3/2	3/2
10.	Φυσική Α-γωγή	-	-	2/2	1	-	-	2	2	-	-	2	2
11.	**Ευέλικτη ζώνη**	-	-	5/2	5/2	-	-	4/2	4/2	-	-	3/2	3/2
ΣΥΝΟΛΟ		**10**	**10**	**5**	**25**	**3**	**3**	**21**	**27**	**3**	**3**	**21**	**27**

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 2/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	1ο τμήμα συνδιδασκαλίας						2ο τμήμα συνδιδασκαλίας					
		Γενική συνδι-δα-σκαλία Α΄,Γ΄, Δ΄	Α΄	Τάξεις Γ΄, Δ΄			Σύν ωρών 1ου τμήμα-τος	Γε-νική συν δ/ λία Β΄, Ε΄, ΣΤ΄	Β΄	Τάξεις Ε΄, ΣΤ΄			Σύν. ωρών 2ου τμήμα-τος
				Γ΄	Δ΄	Συν/λία Γ΄, Δ΄				Ε΄	ΣΤ΄	Συν/λία Ε,ΣΤ	
1.	Θρησκευτ.	-	-	-	-	2/2	1	-	-	-	-	2/2	1
2.	Γλώσσα	-	7	-	-	7	14	-	7	-	-	7	14
3.	Μαθηματ.	-	4/2	4/2	4/2	-	6	-	4/2	3/2	3/2	-	5
4.	Ιστορία	-	-	-	-	2/2	1	-	-	-	-	2/2	1
5.	Μελ. Πε-ριβ.	-	3/2	-	-	3/2	3	-	3/2	-	-	-	3/2
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	1
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3/2	1 ½
8.	Κοιν.Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	½	½
9.	Αισθ. Αγω-γή	-	½	-	-	1/2	1	-	½	-	-	½	1
10.	Φυσική Αγωγή	2/2	-	-	-	-	1	2/2	-	-	-	-	1
11.	**Ευέλικτη ζώνη**	-	3/2	-	-	3/2	3	-	3/2	-	-	2/2	5/2
ΣΥΝΟΛΟ		**1**	**12 ½**	**2**	**2**	**12 ½**	**30**	**1**	**12 ½**	**1 ½**	**1 ½**	**14 ½**	**30**

Κατανομή του χρόνου ανά διδακτικό αντικείμενο και τάξη στο 1/θ δημοτικό σχολείο

Α/Α	Μαθήματα	Γενική συνδ/λία Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄	ΤΑΞΕΙΣ Α΄- Β΄			ΤΑΞΕΙΣ Γ΄- Δ΄			ΤΑΞΕΙΣ Ε΄- ΣΤ΄			Γενική συνδ/λία Γ΄, Δ΄, Ε΄, ΣΤ΄	ΣΥΝΟΛΟ
			Α΄	Β΄	Συνδ/λία Α΄,Β΄	Γ΄	Δ΄	Συνδ/λία Γ΄-Δ΄	Ε΄	ΣΤ΄	Συνδ/λία Ε΄-ΣΤ΄		
1.	Θρσκευτ.	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	½	-	1
2.	Γλώσσα	-	6/2	6/2	-	-	-	6/2	-	-	6/2	-	12
3.	Μαθηματ.	-	3/2	3/2	-	3/2	3/2	-	3/2	3/2	-	-	9
4.	Ιστορία	-	-	-	-	-	-	1/2	-	-	1/2	-	1
5.	Μελ.Περ.	-	2/2	2/2	-	-	-	2/2	-	-	-	-	3
6.	Γεωγραφία	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	½
7.	Φυσικά	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2/2	-	1
8.	Κοιν.Πολ. Αγωγή	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1/2	-	½
9.	Αισθ. Αγωγή	-	-	-	½	-	-	-	-	-	-	1/2	1
10.	Φυσική Αγωγή	2/2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
11.	**Ευέλικτη Ζώνη** *	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΟ		**1**	**11/2**	**11/2**	**½**	**3/2**	**3/2**	**5**	**3/2**	**3/2**	**6**	**½**	**30**

* Ο δάσκαλος επιλέγει τα τμήματα και το χρόνο για την εφαρμογή των διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων της Ευέλικτης Ζώνης.

Η "Ευέλικτη ζώνη διαθεματικών και δημιουργικών δραστηριοτήτων" μπορεί να ενταχθεί, κατά την κρίση του Συλλόγου Διδασκόντων, στη δεύτερη ή στην τρίτη διδακτική περίοδο, κατά προτίμηση ανά δίωρο (όπου είναι εφικτό). Για παιδαγωγικούς και λειτουργικούς λόγους την ευθύνη της Ευέλικτης Ζώνης αναλαμβάνει ο δάσκαλος της τάξης, ο οποίος προγραμματίζει ανά τρίμηνο σε συνεργασία με το σύλλογο διδασκόντων (θα μπορούσε να ζητηθεί και η γνώμη μελών του Σχολικού Συμβουλίου) τις δραστηριότητες της ευέλικτης ζώνης και τις υποβάλλει για έγκριση στον αρμόδιο σχολικό σύμβουλο. Όσον αφορά τα σχολεία Ειδικής Αγωγής τόσο η επιλογή τους όσο και η έγκριση του προγραμματισμού και οι απαραίτητες προσαρμογές στην υλοποίηση του προγράμματος θα γίνονται από τους Σχολικούς Συμβούλους γενικής και ειδικής αγωγής σε συνεργασία με το Τμήμα Ειδικής Αγωγής του Π.Ι. Στο τέλος κάθε τριμήνου και μετά από ανατροφοδοτική ανασκόπηση επαναπροσδιορίζονται οι αρχές, τα περιεχόμενα, οι ρόλοι και οι σκοποί που τέθηκαν στον αρχικό προγραμματισμό. Ο χρόνος που διατίθεται για τη ζώνη αυτή στην οποία εντάσσεται εμφατικά και η Αισθητική Αγωγή αξιοποιείται με την εκτέλεση συλλογικών, συνθετικών εργασιών και διαθεματικών δραστηριοτήτων από ένα ευρύ φάσμα θεματικών περιοχών, όπως αναλυτικά φαίνεται στον πίνακα 22. 3

Επιπλέον η καινοτομία αυτή υποστηρίζεται από το Πολυθεματικό βιβλιοφάκελο, το οποίο θα περιέχει κείμενα που θα συγγραφούν από προσωπικότητες της ελληνικής κοινωνίας, οι οποίες θα δώσουν το κατασταλαγμένο και γενικά αποδεκτό στίγμα των απόψεών τους για συζήτηση στην τάξη ΣΤ΄ Δημοτικού χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός δεν θα μπορεί να χρησιμοποιήσει το κείμενο και σε άλλες τάξεις.

Οι επιλογές των δασκάλων και μαθητών θα πρέπει να καλύπτουν ισόρροπα το σύνολο των ενδεικτικών θεματικών περιοχών και του διδακτικού υλικού που θα αποσταλεί στα σχολεία για την ευέλικτη ζώνη. Ο αφαιρούμενος χρόνος από ορισμένα μαθήματα θα αξιοποιηθεί στην ευέλικτη ζώνη προς όφελος των μαθημάτων αυτών μέσα από ανάλογες δραστηριότητες και όχι από συμπληρωματικά μαθήματα. Όσον αφορά το χρόνο που τυχόν εξασφαλίζεται από τον προτεινόμενο εξορθολογισμό της ύλης, αυτός θα αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς με δημιουργικές δραστηριότητες, βαθύτερη επικοινωνία και διάλογο με τους μαθητές σε ένα άνετο μαθησιακό περιβάλλον, ώστε να αξιοποιείται καλύτερα η αφομοίωση της γνώσης.

Ευέλικτη ζώνη - Ενδεικτικές θεματικές περιοχές για το δημοτικό σχολείο

Θέματα Αγωγής Υγείας
Αθλοπαιδιές
Θέματα Κυκλοφοριακής Αγωγής
Θέματα Αγωγής του καταναλωτή
Θέματα Περιβάλλοντος (κοινωνικού και φυσικού) – Γνωριμία με το τοπικό περιβάλλον
Τεχνολογία
Παιχνίδια με την αριθμητική
Χρήση των ΜΜΕ
Διαχείριση της πληροφορίας
Πολιτισμός – Διαπολιτισμική επικοινωνία και αλληλεπίδραση
Δραστηριότητες με τη χρήση του Ευρώ
Θέματα Ολυμπιακής Παιδείας
Ισότητα των δύο φύλων - Άλλα σύγχρονα θέματα– Θεματικές ενότητες από το Πολυθεματικό βιβλίο
Εικαστικά – Συλλογική δραστηριότητα και έκφραση
Λογοτεχνία
Συμμετοχή και Παρέμβαση σε σχολικά και εξωσχολικά δρώμενα – Εκδηλώσεις.
Κείμενα από το Πολυθεματικό βιβλίο με τίτλο «Βλέπω το σημερινό κόσμο»

Οι αναφερόμενες στον πίνακα 2.3 διαθεματικές δραστηριότητες δεν αποτελούν επιπλέον μαθήματα, αλλά συνδέονται με ενότητες των βασικών μαθημάτων της κάθε τάξης, αναβαθμίζοντας έτσι τα υπάρχοντα γνωστικά αντικείμενα. Η αποδέσμευση της διδασκαλίας στην ευέλικτη ζώνη από "παραδοσιακές" διαδικασίες αξιολόγησης δυνητικά και με την ανάλογη προετοιμασία βελτιώνει τη διδακτική πράξη και ανακουφίζει τους μαθητές, οι οποίοι δεν πρέπει να εξετάζονται, αλλά αντίθετα να ενθαρρύνονται να συμμετέχουν στις δραστηριότητες αυτές.

Σ' αυτό το πλαίσιο ο δάσκαλος έχει τη διακριτική ευχέρεια να λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες της τάξης του (επίπεδο μαθητών ενδιαφέροντα, αξιοποίηση δυνατοτήτων μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες) και να κάνει τις επιλογές του εκσυγχρονίζοντας και επικαιροποιώντας το περιεχόμενο και τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του. Οι μαθητές αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, αυτενεργούν, μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν, πώς να συνεργάζονται και να επικοινωνούν αποτελεσματικά με το περιβάλλον και τελικά διαμορφώνουν θετική στάση απέναντι στη μάθηση και στο σχολείο.

Απώτερος στόχος της εν λόγω ζώνης είναι η παιδαγωγική και διδακτική αυτονόμηση των εκπαιδευτικών υπέρ της δραστηριοποίησης των μαθητών, η προαγωγή της συλλογικής προσπάθειας και η μείωση του γνωσιοκεντρικού χαρακτήρα του σημερινού σχολείου. Επιπρόσθετα, η παρεχόμενη με τον τρόπο που προαναφέρθηκε γνώση στην Ευέλικτη Ζώνη θα συμβάλλει στην πιο έγκυρη ενημέρωση των μαθητών για ποικίλα θέματα που πολλές φορές πραγματεύονται και τα Μ.Μ.Ε. τα οποία με τον τρόπο τους συμβάλλουν στη διαμόρφωση του παιδαγωγικού περιβάλλοντος. Αυτό το παιδαγωγικό περιβάλλον πρέπει να περιφρουρήσει το σχολείο και να το αναβαθμίσει. Η προτεινόμενη καινοτομία συμβάλλει ουσιαστικά προς αυτήν την κατεύθυνση και θα αναδειχθεί πολύ περισσότερο σε ένα σχολείο <<Διευρυμένου Ωραρίου>> για τη δομή και τη λειτουργία του οποίου έχει ήδη κατατεθεί πρόταση του Π.Ι. στο Υ.Π.Ε.Π.Θ.

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ "ΖΩΝΗΣ ΚΑΙΝΟΤΟΜΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ" ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Για να ανταποκριθεί στην αναγκαιότητα του εκσυγχρονισμού της υποχρεωτικής εκπαίδευσης, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο εισηγείται το συνδυασμό της διδασκαλίας των παραδοσιακών μαθημάτων στο Γυμνάσιο, στο πλαίσιο του υπάρχοντος ωρολογίου προγράμματος, μέσα από την οπτική του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.), στην οποία εντάσσεται η πειραματική εφαρμογή μιας "Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων", δίωρης διάρκειας. Ο στόχος του εγχειρήματος αποσκοπεί στη διεπιστημονική (διαθεματική) προσέγγιση εφαρμογών με τη μορφή προγραμμάτων (projects) που θα ενεργοποιούν το ενδιαφέρον των μαθητών, θα προω-

θούν τη συνεργασία και την κριτική σκέψη και θα καλλιεργούν στους μαθητές σε όλα τα επίπεδα και τις φάσεις της μαθησιακής διαδικασίας τις ειδικές γνώσεις, στάσεις και δεξιότητες που απαιτεί η σημερινή ελληνική κοινωνία.

Στόχος των καινοτόμων δράσεων είναι η διαμόρφωση συνθηκών μαθησιακής διαδικασίας που θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη στάσηςμάθησης των μαθητών μέσα από έρευνα, παρατήρηση, ανακάλυψη (μαθαίνω πώς να μαθαίνω) και σύνθεση ώστε να καλλιεργούνται δεξιότητες, κριτική σκέψη και στάση απέναντι στη νέα κοινωνία της γνώσης και της πληροφορίας, αλλά και να ενισχύονται κλίσεις, δεξιότητες, ενδιαφέροντα και πρωτοβουλίες. Βασικό χαρακτηριστικό της προσπάθειας αυτής είναι συμμετοχικότητα και δημιουργικότητα, που ο μαθητής κατέχει κεντρικό ρόλο σε όλη τη διάρκεια της εφαρμογής, ενώ οι διδάσκοντες περιορίζονται σε ρόλο καθαρώς παιδαγωγικόκαθοδηγητικό στο πλαίσιο του περιορισμού του γνωσιοκεντρικού χαρακτήρα του σημερινού σχολείου και της προαγωγής της συλλογικής προσπάθειας.

Στην εν λόγω Ζώνη θα πραγματοποιούνται διαθεματικές δραστηριότητες εντός ή και εκτός του σχολείου, οι οποίες θα βασίζονται στην αρχή της αυτενέργειας και της συμμετοχικής μάθησης. Η επιλογή των θεμάτων θα γίνεται με κριτήριο την εμπλοκή στην επεξεργασία τους όσο το δυνατόν περισσότερο μαθημάτων αλλά και με βάση τις σχέσεις τους με την καθημερινότητα. Στόχος είναι να αποκτήσει το σχολείο ενεργό σύνδεση με το οικονομικό, πολιτιστικό, φυσικό και κοινωνικό του περιβάλλον.

Είναι προφανές ότι για τη διεξαγωγή των δραστηριοτήτων αυτών απαιτείται η συνεργασία ανάμεσα στους καθηγητές των μαθημάτων που εμπλέκονται σε κάθε δραστηριότητα. Τα εμπλεκόμενα μαθήματα μπορεί να είναι συγγενή μεταξύ τους (π.χ. γλωσσικά, ιστορία, κοινωνική και πολιτική αγωγή κτλ) ή να ανήκουν σε διαφορετικές μεταξύ τους ομάδες (π.χ. βιολογία, θρησκευτικά κτλ.). Οι διαθεματικές δραστηριότητες θα διεξάγονται με την ευθύνη του καθηγητή που τις εισηγείται, σε συνεργασία με τους καθηγητές των άλλων εμπλεκομένων μαθημάτων.

Διδακτικό υλικό που μπορεί να χρησιμοποιείται κατά τη "Ζώνη Καινοτόμων Δράσεων" θα παραχθεί και θα διανεμηθεί από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, όπως π.χ. το Πολυθεματικό Βιβλίο Φάκελος, προϊόντα από τα καινοτόμα προγράμματα των Σχολείων Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Σπουδών (ΣΕΠΠΕ), καθώς και όποιο άλλο εκπαιδευτικό υλικό αξιολογείται και κρίνεται ως κατάλληλο από τα αρμόδια όργανα του Π.Ι). Όμως, εκτός από το εκπαιδευτικό υλικό που θα διανεμηθεί, οι διδάσκοντες θα έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουν ή να κατευθύνουν τους μαθητές τους στην αξιοποίηση κάθε "εργαλείου" ή "πηγής πληροφόρησης" που θα κρίνουν ως αξιόλογη.

Ανάλογα με το είδος της δραστηριότητας, οι μαθητές και ο καθηγητής τους ζητούν τη συνεργασία και τη βοήθεια και άλλων καθηγητών, όπως λ.χ. του καθηγητή της αισθητικής αγωγής (προκειμένου για εικαστικά έργα ή αρχιτεκτονικά μνημεία), της οικονομίας (κατά τη μελέτη της επίδρασης που άσκησε στην τοπική κοινωνία η παραγωγή της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας) της φυσικής αγωγής (για τη μελέτη της ιστορίας αθλητικών χώρων και εγκαταστάσεων, τοπικών χορών κ.ά.), των φυσικών μαθημάτων φυσικής, χημείας, βιολογίας (για τη μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος ή των φυσικών πόρων της περιοχής τους), των θρησκευτικών (για τη μελέτη της ιστορίας ενός παλαιού ναού ή μιας τοπικής θρησκευτικής γιορτής), της λογοτεχνίας (μελέτη λογοτεχνικών κειμένων, δημοτικών τραγουδιών, παροιμιών, προφορικών παραδόσεων που σχετίζονται με το ερευνώμενο θέμα), της μουσικής (που συνοδεύει κάποιο χορό, ένα δημοτικό τραγούδι κτλ.), της γεωγραφίας (για τη μελέτη του γεωγραφικού περιβάλλοντος ως παράγοντα της ιστορικής εξέλιξης) και ούτω καθεξής.

Οι μαθητές θα συγκεντρώνουν το υλικό τους, θα το αξιολογούν, θα το ταξινομούν και θα το συσχετίζουν με τα υπόλοιπα "ευρήματά" τους και θα επιλέγουν τον τρόπο της παρουσίασής του (προφορικής, γραπτής ή άλλης) στους συμμαθητές τους ή και στο υπόλοιπο σχολείο. Κατά την επιλογή των θεμάτων και της μεθοδολογίας επεξεργασίας τους θα πρέπει οπωσδήποτε να λαμβάνονται υπόψη και να αξιοποιούνται ανάλογα οι δυνατότητες των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και των παιδιών με ιδιαίτερα πολιτισμικά, θρησκευτικά, γλωσσικά και κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, ώστε να συμμετέχουν ενεργά στην όλη διαδικασία.

Το εύρος των θεμάτων που μπορεί να επιλεγούν σε κάθε διαθεματική δραστηριότητα είναι μεγάλο. Εναπόκειται στην ευρηματικότητα και την έμπνευση εκπαιδευτικών και μαθητών να ασχοληθούν με θέματα ενδιαφέροντα και πρωτότυπα που αφορούν την καθημερινή τους ζωή και τον τόπο τους, με γνώμονα την ισόρροπη χρησιμοποίηση των θεμάτων και του εκπαιδευτικού υλικού που το Π.Σ. προτείνει.

Εκτός από τις ερευνητικές εργασίες που προϋποθέτουν έξοδο του μαθητή από το σχολείο ή απασχόλησή του για ερευνητικούς σκοπούς (συλλογή υλικού), μπορούν να επιλέγονται και πολλά άλλα είδη θεμάτων. Το είδος του θέματος που επιλέγεται προσδιορίζει, όπως είναι φυσικό, και τη μεθοδολογία της επεξεργασίας του.

Κατά την υλοποίηση της "Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων" όλοι οι μαθητές συμμετέχουν υποχρεωτικά σε ένα έως δύο προγράμματα τετράμηνης ή ετήσιας διάρκειας κατά ομάδες σε επίπεδο τάξης (στις ομάδες μπορούν να συμμετέχουν οι μαθητές ανεξάρτητα από το τμήμα που ανήκουν) υπό την ευθύνη και την καθοδήγηση όλων των εκπαιδευτικών του σχολείου.

Οι μαθητές που παίρνουν μέρος στις διαθεματικές αυτές δραστηριότητες δεν βαθμολογούνται ούτε αξιολογούνται κατά το πρότυπο των υπόλοιπων μαθημάτων του ωρολογίου προγράμματος. Έτσι αποφεύγεται κατά το δυνατόν η συνειρμική ταύτιση της "Ζώνης Καινοτόμων Δραστηριοτήτων" με τα παραδοσιακά μαθήματα του προγράμματος, από το φόρτο και την ενδεχόμενη τυποποίηση των οποίων στοχεύει να απαλλάξει η καινοτομία αυτή του Π.Ι. τους μαθητές.

Πριν από την εφαρμογή της "Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων" σε όλα τα Γυμνάσια της χώρας και με στόχο την ανατροφοδότηση και την περαιτέρω βελτίωση της καινοτομίας αυτής θεωρείται απαραίτητη η πειραματική εφαρ-

μογή της κατά το σχολικό έτος 20012002 με τον τρόπο που περιγράφεται πιο κάτω:

Κατά την πειραματική εφαρμογή της "Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων" διατίθενται δύο ώρες την εβδομάδα ανά τάξη. Οι δύο ώρες εντάσσονται μέσα στο 35ωρο εβδομαδιαίο ωρολόγιο πρόγραμμα του Γυμνασίου, είναι συγκεκριμένες και κοινές για όλες τις τάξεις. Το δίωρο της "Ζώνης καινοτόμων δράσεων" προτείνεται να είναι κυλιόμενο οριζοντίως και καθέτως, όπως το παράδειγμα:

Α΄ Τετράμηνο

1η εβδομάδα 1η και 2η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας

2η εβδομάδα 1η και 2η ώρα του προγράμματος της Τρίτης κτλ.

5η εβδομάδα 1η και 2η ώρα του προγράμματος της Παρασκευής

6η εβδομάδα 3η και 4η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας

7η εβδομάδα 3η και 4η ώρα του προγράμματος της Τρίτης κτλ.

10η εβδομάδα 3η και 4η ώρα του προγράμματος της Παρασκευής

11η εβδομάδα 5η και 6η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας

12η εβδομάδα 5η και 6η ώρας του προγράμματος της Τρίτης κτλ.

15η εβδομάδα 5η και 6η ώρα του προγράμματος της Παρασκευής

16η εβδομάδα 1η και 2η ώρα του προγράμματος της Δευτέρας κτλ.

Το προτεινόμενο μοντέλο έχει ως κύριο στόχο την περιφρούρηση της σταθερότητας του σχολικού εβδομαδιαίου προγράμματος αλλά και τη διάθεση διδακτικών ωρών από όλα τα γνωστικά αντικείμενα του Γυμνασίου. Θεωρείται αναγκαίο να ληφθούν υπόψη και να γίνονται κάποιες τροποποιήσεις για τα μονόωρα μαθήματα.

Οι δύο ώρες της "Ζώνης καινοτόμων δράσεων" συνυπολογίζονται στο υποχρεωτικό διδακτικό ωράριο των εμπλεκόμενων εκπαιδευτικών και οι καινοτόμες δράσεις μπορούν να πραγματοποιούνται και εκτός σχολείου με σαφείς οδηγίες, ώστε να μη γίνεται κατάχρηση.

Ειδικότερα, κατά την πειραματική εφαρμογή:

Επιλέγονται 52 Γυμνάσια (εκ των οποίων τα δύο (2) είναι Ειδικής Αγωγής) σε επίπεδο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης με απόφαση του οικείου Προϊσταμένου μετά από κοινοποίηση στα σχολεία και εκδήλωση σχετικού ενδιαφέροντος συμμετοχής στην πειραματική εφαρμογή. Κατά την επιλογή θα ληφθούν υπόψη συγκεκριμένα κριτήρια αντιπροσωπευτικότητας, τα οποία έχουν ήδη οριστεί από το Π.Ι.

Το Π.Ι. καταρτίζει πειραματικό υλικό στήριξης το οποίο μπορεί να δώσει στον καθηγητή και τους μαθητές ποικίλα εναύσματα για συζήτηση και επεξεργασία, αναφερόμενο σε ευρεία θεματολογία, σύμφωνα με τον πίνακα 21.3.

Επιπλέον η καινοτομία αυτή υποστηρίζεται από το Πολυθεματικό βιβλιοφάκελο, το οποίο θα περιέχει κείμενα που θα συγγραφούν από προσωπικότητες της ελληνικής κοινωνίας, οι οποίες θα δώσουν το κατασταλαγμένο και γενικά αποδεκτό στίγμα των απόψεών τους για συζήτηση στην τάξη Γ΄ Γυμνασίου χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο εκπαιδευτικός δεν θα μπορεί να χρησιμοποιήσει το κείμενο και σε άλλες τάξεις.

Ευέλικτη ζώνη – Ενδεικτικές θεματικές περιοχές για το γυμνάσιο

Διαπολιτισμική Επικοινωνία & Αλληλεπίδραση
Ευρωπαϊκή Διάσταση
Εικαστικές δραστηριότητες
Σχολικό θέατρο: Δράμα, Κωμωδία, Παντομίμα, Θεατρικό παιχνίδι, Παιχνίδια ρόλων
Μουσική παιδεία- Δημιουργία μουσικών συνόλων
Τοπική Ιστορία – Μουσειακή παιδεία- Ιστορικοί και αρχαιολογικοί χώροι –Ελληνικός λαϊκός πολιτισμός
Θέματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης- Γνωριμία με το τοπικό περιβάλλον (φυσικό, κοινωνικό, οικονομικό)
Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας- Εξοικείωση των μαθητών με το τεχνητό τεχνολογικό περιβάλλον – Τα Μαθηματικά στην καθημερινή ζωή, στην τέχνη και τον πολιτισμό
Επιστήμη και Καθημερινή ζωή : Εφαρμογές Φυσικών, Κοινωνικών Επιστημών

Θέματα Ολυμπιακής Παιδείας
Άσκηση στη ρητορική τέχνη (προφορικός λόγος, διάλογος, πειθώ με επιχειρήματα, χρήση της γλώσσας του σώματος)
Εξοικείωση με την ελληνική νοηματική γλώσσα
Χρήση ΜΜΕ- Εργαστήριο δημοσιογραφίας
Κοινωνική προσφορά της Εκκλησίας- Συνήθειες της εκκλησιαστικής ζωής, που τείνουν να εκλείψουν
Οικονομική παιδεία: οικονομικά ατόμου, οικονομικά επιχείρησης, διεθνή οικονομικά Ευρώ
Ισότητα των δύο φύλων
Θέματα σωματικής και ψυχικής υγείας – Θέματα πολιτικής προστασίας
Η αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου
Οργάνωση της ζωής, υγιεινή, λειτουργικότητα και αισθητική της κατοικίας, διατροφή - Θέματα Καταναλωτή
Θέματα οδικής ασφάλειας και συμπεριφοράς
Κείμενα από το Πολυθεματικό βιβλίο με τίτλο «Ανιχνεύοντας το σήμερα προετοιμάζουμε το αύριο»

Πραγματοποιείται επιμόρφωση των Προϊσταμένων Δ/νσεων και Γραφείων Δ.Ε., καθώς και όλων των σχολικών συμβούλων και των διευθυντών των σχολείων που θα συμμετάσχουν στην πειραματική εφαρμογή.

Κατά την πειραματική περίοδο οι δύο ώρες την εβδομάδα ανά τάξη καθορίζονται με απόφαση του οικείου συλλόγου διδασκόντων στο πλαίσιο αποκέντρωσης των σχολικών διαδικασιών.

Από το Σύλλογο διδασκόντων καθορίζεται η εφαρμογή ενός αριθμού προγραμμάτων Ζώνης Καινοτόμων Δράσεων από το θεματικό κατάλογο που περιλαμβάνεται στον προαναφερόμενο πίνακα ή και από θεματικές ενότητες που προτείνονται από το Π.Ι., καταρτίζονται οι ομάδες των συμμετεχόντων κατά πρόγραμμα εκπαιδευτικών του σχολείου, καθώς και ο υπεύθυνος κατά ομάδα εκπαιδευτικός. Στη συνέχεια και μετά την κοινοποίηση των προγραμμάτων στους μαθητές, οι τελευταίοι κατανέμονται στα προγράμματα με βάση τις προτιμήσεις τους και, στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι εφικτό, με απόφαση του οικείου Συλλόγου διδασκόντων. Τις δραστηριότητες της ευέλικτης ζώνης προγραμματίζει ο Σύλλογος των διδασκόντων στην αρχή κάθε τετραμήνου, ενώ στο τέλος του τετραμήνου γίνεται αποτίμηση της επίτευξης των στόχων των δραστηριοτήτων.Ο όλος προγραμματισμός υποβάλλεται για έγκριση στην ομάδα Σ.Σ. της περιφέρειας στην οποία ανήκει το σχολείο.

Παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των προγραμμάτων (μετά την ολοκλήρωσή τους) σε ειδική εκδήλωση για μαθητές, γονείς και φορείς της τοπικής κοινωνίας.

Αξιολογείται η πειραματική εφαρμογή και επεκτείνεται σταδιακά (μετά από σχετική επιμόρφωση των διευθυντών και των καθηγητών) και στα υπόλοιπα σχολεία.

Με την πειραματική εφαρμογή αφενός θα διαπιστωθούν στην πράξη οι δυσκολίες που αφορούν τις διαδικασίες εφαρμογής διεπιστημονικώνδιαθεματικών προγραμμάτων και αφετέρου θα υπάρξει ο απαραίτητος χρόνος για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις διαδικασίες και τη θεματολογία εφαρμογής τέτοιων προγραμμάτων. Επίσης θα δοθεί χρόνος για διαμορφωτική αξιολόγηση για παρεμβατικές βελτιώσεις, καθώς και για την τελική αξιολόγηση πριν από την περαιτέρω εφαρμογή σε πανελλαδικό επίπεδο.

Άρθρο 6
ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ

α. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Η Πληροφορική στην υποχρεωτική εκπαίδευση

Σκοπός της εισαγωγής της Πληροφορικής στην υποχρεωτική εκπαίδευση (Δημοτικό, Γυμνάσιο) είναι να αποκτήσουν οι μαθητές μια αρχική αλλά συγκροτημένη και σφαιρική αντίληψη των βασικών λειτουργιών του υπολογιστή μέσα σε μια προοπτική τεχνολογικού αλφαβητισμού και αναγνώρισης της Τεχνολογίας της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας αναπτύσσοντας παράλληλα ευρύτερες δεξιότητες κριτικής σκέψης, δεοντολογίας και κοινωνικής συμπεριφοράς. Να έλθουν σε επαφή με τις διάφορες χρήσεις του υπολογιστή ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού διερευνητικού εργαλείου με τη χρήση κατάλληλου ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης, ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων. Με την απόκτηση της ικανότητας να κατανοούν τις βασικές αρχές που διέπουν τη χρήση της υπολογιστικής τεχνολογίας σε σημαντικές ανθρώπινες ασχολίες (όπως: η πληροφορία και η επεξεργασία της, η επικοινωνία, η ψυχαγωγία, οι νέες δυνατότητες προσέγγισης της γνώσης), δημιουργούνται οι αναγκαίες προϋποθέσεις που ευνοούν μια παιδαγωγική και διδακτική μεθοδολογία επικεντρωμένη στο μαθητή και διευκολύνουν τη διαφοροποίηση και εξατομίκευση των μαθησιακών ευκαιριών. Παράλληλα οι μαθητές αποκτούν τις απαραίτητες κριτικές και κοινωνικές δεξιότητες που θα τους εξασφαλίσουν ίσες ευκαιρίες πρόσβασης στη γνώση αλλά και δυνατότητες δια βίου μάθησης.

Στο παρόν Πρόγραμμα Σπουδών το περιεχόμενο και οι στόχοι είναι εντελώς "διαφανείς" για το μαθητή και υλοποιούνται με διάχυση της Πληροφορικής στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα (ολιστική προσέγγιση). Είναι ένα ανοικτό Π.Σ. που ο εκπαιδευτικός, στον οποίο απευθύνεται, το αξιοποιεί σύμφωνα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τα μέσα που διαθέτει. Προσδιορίζει δε τις ελάχιστες γνώσεις και δεξιότητες που απαιτείται να έχει αποκτήσει ο μαθητής, κατά ηλικιακό επίπεδο, για να μπορεί να αξιοποιήσει τον υπολογιστή.

Σκοπός

Σκοπός της εισαγωγής της πληροφορικής στο Δημοτικό Σχολείο είναι να εξοικειωθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες με τις βασικές λειτουργίες του υπολογιστή και να έλθουν σε μια πρώτη επαφή με διάφορες χρήσεις του ως εποπτικού μέσου διδασκαλίας, ως γνωστικού διερευνητικού εργαλείου και ως εργαλείου επικοινωνίας και αναζήτησης πληροφοριών στο πλαίσιο των καθημερινών σχολικών τους δραστηριοτήτων με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού και ιδιαίτερα ανοικτού λογισμικού διερευνητικής μάθησης. Σε καμία περίπτωση δε νοείται η διδασκαλία της Πληροφορικής ως γνωστικού αντικειμένου (λαμβανομένου, επιπλέον, υπόψη ότι δε διατίθεται χρόνος στο αντίστοιχο ωρολόγιο πρόγραμμα). Σκοπός είναι ο μαθητής / μαθήτρια να μαθαίνει με τη χρήση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας παρά για τη χρήση τους.

Γενικοί διδακτικοί στόχοι

Για την επίτευξη του σκοπού οι γενικοί στόχοι ταξινομούνται σε τρεις άξονες:

1) α) Γνώση και μεθοδολογία

2) β) Συνεργασία και επικοινωνία

3) γ) Επιστήμη και καθημερινή ζωή

4) α) Γνώση και μεθοδολογία

Οι μαθητές και οι μαθήτριες προσεγγίζουν ένα σύνολο βασικών απλών εννοιών που αφορούν τη γενική δομή των υπολογιστικών συστημάτων και τις διαχρονικές αρχές που τα διέπουν. Αποκτούν στοιχειώδεις δεξιότητες και γνώσεις χειρισμού λογισμικού γενικής χρήσης καθώς και ικανότητες μεθοδολογικού χαρακτήρα. Απομυθοποιούν τον υπολογιστή και τον χρησιμοποιούν ως εργαλείο ανακάλυψης, δημιουργίας, έκφρασης αλλά και ως νοητικό εργαλείο και εργαλείο ανάπτυξης της σκέψης. Χρησιμοποιούν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και κατακτούν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης

Τελειώνοντας την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι μαθητές πρέπει να είναι ικανοί:

Να προσεγγίζουν βασικές έννοιες της Πληροφορικής.

Να αναγνωρίζουν την κεντρική μονάδα και τις βασικές περιφερειακές συσκευές

(πληκτρολόγιο, οθόνη, ποντίκι, εκτυπωτής) του υπολογιστή.

Να μπορούν να εξηγούν με απλά λόγια τη χρησιμότητα των περιφερειακών συ

σκευών.

Να τις θέτουν σε λειτουργία και να τις χρησιμοποιούν.

Να αντιλαμβάνονται τον υπολογιστή, τις περιφερειακές συσκευές και το χρησιμοποιούμενο λογισμικό ως ενιαίο σύστημα.

Να εργάζονται με σχετική αυτονομία σε ένα γραφικό περιβάλλον εργασίας.

Να χρησιμοποιούν λογισμικό γενικής χρήσης για να εκφράζουν τις ιδέες τους με πολλούς τρόπους και μέσα.

Να χρησιμοποιούν εφαρμογές πολυμέσων εκπαιδευτικού περιεχομένου και να κατανοούν τις έννοιες της πλοήγησης και της αλληλεπίδρασης.

Να αναζητούν πληροφορίες σε απλές βάσεις δεδομένων ή σε άλλες πηγές πληροφοριών.

Να επικοινωνούν και να αναζητούν πληροφορίες χρησιμοποιώντας το Διαδίκτυο (με τη βοήθεια ή μη του δασκάλου).

Να συσχετίζουν απλές επιστημονικές γνώσεις με τις εμπειρίες τους.

Να παρατηρούν και να καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους.

Να συλλέγουν πληροφορίες από διάφορες πηγές και να τις αξιολογούν.

Να κάνουν συλλογισμούς, να υποβάλλουν ερωτήσεις, να αναζητούν απαντήσεις και να τις καταγράφουν.

Να αναπτύσσουν κριτική στάση σχετικά με τη χρήση των υπολογιστών για την αντιμετώπιση προβλημάτων.

5) β) Συνεργασία και επικοινωνία

Οι μαθητές χρησιμοποιούν το λειτουργικό σύστημα, το Διαδίκτυο, το λογισμικό εφαρμογών (επεξεργασία κειμένου, ζωγραφική, εκπαιδευτικό λογισμικό, λογισμικό πλοήγησης στο Διαδίκτυο κλπ.) και αναπτύσσουν δραστηριότητες στο πλαίσιο ποικίλων ομαδικών συνθετικών εργασιών.

Τελειώνοντας την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι μαθητές πρέπει να είναι ικανοί:

Να ακολουθούν απλές οδηγίες για την εκτέλεση εργασιών.

Να συνεργάζονται για την εκτέλεση συγκεκριμένης εργασίας.

Να αναγνωρίζουν τη συμβολή της ομαδικής εργασίας στην παραγωγή έργου.

Να ακούν και να επεξεργάζονται ορθολογικά τις διάφορες απόψεις, ώστε να αναδεικνύεται η δυναμική του διαλόγου.

Να λειτουργούν με βάση την αρχή του σεβασμού της εργασίας των άλλων.

Να αναπτύσσουν ένα κώδικα δεοντολογίας που να αφορά την εργασία τους στο χώρο του εργαστηρίου και όχι μόνο.

Να αξιοποιούν τα εργαλεία Πληροφορικής για να παρουσιάζουν τις παρατηρήσεις και τις σκέψεις τους, τα συμπεράσματά τους με τρόπο που οι ίδιοι επιλέγουν (σχέδια, πίνακες, λόγο, κείμενο κτλ.).

6) γ) Επιστήμη και καθημερινή ζωή

Οι μαθητές στο πλαίσιο της γενικής τους παιδείας ευαισθητοποιούνται και κρίνουν τις επιπτώσεις των νέων τεχνολογιών στους διάφορους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Ευαισθητοποιούνται σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο κτλ.

Τελειώνοντας την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, οι μαθητές πρέπει να είναι ικανοί:

Να αναφέρουν εφαρμογές της πληροφορικής στο σύγχρονο κόσμο.

Να εφαρμόζουν απλές γνώσεις της πληροφορικής στην καθημερινή ζωή.

Να επισημαίνουν θετικές και αρνητικές επιπτώσεις από τη χρήση των νέων τεχνολογιών.

Να ευαισθητοποιούνται σε θέματα προστασίας των πνευματικών δικαιωμάτων, ασφάλειας των πληροφοριών, συμπεριφοράς στο Διαδίκτυο κτλ.

Να προβληματίζονται για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή της τεχνολογίας στον εργασιακό χώρο, στη γλώσσα, στις αξίες και τον πολιτισμό.

Να ακολουθούν απλές οδηγίες για την αποφυγή πιθανών κινδύνων για τους ίδιους και τους άλλους στην καθημερινή ζωή.

Σύμφωνα με την πρακτική που ακολουθείται διεθνώς αλλά και τις εμπειρίες και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από πειραματικές εφαρμογές που έχουν γίνει και στη χώρα μας (Πιλοτικό Ολοήμερο Σχολείο, πρόγραμμα "Το Νησί των Φαιάκων", πειραματικά προγράμματα στο πλαίσιο του έργου "Σχολεία Εφαρμογής Πειραματικών Προγραμμάτων Εκπαίδευσης (ΣΕΠΠΕ)" του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου κ.ά.) οι εκπαιδευτικοί στόχοι είναι εντελώς "διαφανείς" για το μαθητή και υλοποιούνται με διάχυση της Πληροφορικής στα επιμέρους γνωστικά αντικείμενα (ολιστική προσέγγιση). Οι απαραίτητες γνώσεις θα αποκτηθούν με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού (όπως: Προσομοιώσεις, Εκπαιδευτικά παιγνίδια, Αλληλεπιδραστικά πολυμέσα, Λογισμικό γενικής χρήσης (ζωγραφική, επεξεργασία κειμένου κτλ.), Χρήση και αξιοποίηση ανοικτού λογισμικού, Εκπαιδευτικές εφαρμογές διερευνητικού χαρακτήρα κτλ., καθώς και του απαραίτητου συνοδευτικού υλικού (βιβλία, σχέδια μαθημάτων, διδακτικά σενάρια, δραστηριότητες στο πλαίσιο αξιοποίησης λογισμικού στα διάφορα γνωστικά αντικείμενα κ.ά.)

Για την εισαγωγή της Πληροφορικής, εκτός από το σωστό σχεδιασμό της, υπάρχει ανάγκη επιστημονικήςπαιδαγωγικής καθοδήγησης και υποστήριξης αλλά και κατάλληλης επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών ώστε να περιορισθούν οι υπαρκτοί κίνδυνοι αρνητικών επιπτώσεων από τον ανεξέλεγκτοεμπειρικό πειραματισμό σε τόσο μικρές και τρυφερές ηλικίες. Ο υπολογιστής ως εργαλείο έρχεται να συμπληρώσει και όχι να αντικαταστήσει λειτουργίες οι οποίες αποδεδειγμένα βοηθούν στη νοητική ανάπτυξη των μαθητών (η χρήση ορθογράφου, για παράδειγμα, πριν ακόμη οι μαθητές μάθουν τη δομή της γλώσσας και τους βασικούς κανόνες ορθογραφίας δεν βοηθά αλλά αντίθετα εμποδίζει να μάθει σωστή ορθογραφία).

Στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού σχολείου εκτός από τη διάχυση της Πληροφορικής στα άλλα γνωστικά αντικείμενα, οι μαθητές στο πλαίσιο της διευρυμένης ζώνης μπορούν να ασκηθούν στη χρήση λογισμικού γενικής χρήσης (ζωγραφική, επεξεργασία κειμένου, βάσεις δεδομένων, λογιστικό φύλλο, γραφικά), εφαρμογές πολυμέσων, χρήση ενημέρωση βάσεων δεδομένων, στην ηλεκτρονική αλληλογραφία και αναζήτηση πληροφοριών από τον παγκόσμιο ιστό (www) και να κάνουν χρήση κατάλληλων εργαλείων για την καλλιέργεια και ανάπτυξη της σκέψης τους.

Περιεχόμενο

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **αναγνωρίζουν**, να **κατονομάζουν**, να **καταδεικνύουν** και να **περιγράφουν** τη λειτουργία των κυριότερων φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος (κεντρική μονάδα, πληκτρολόγιο, ποντίκι, οθόνη, ηχεία, εκτυπωτή) και τον υπολογιστή ως ενιαίο σύστημα. Να **αντιλαμβάνονται** την ανάγκη προφύλαξης και του σωστού χειρισμού του μηχανήματος. Να **γνωρίζουν** τη σωστή θέση του σώματός τους μπροστά στον υπολογιστή (πώς πρέπει να κάθονται, πώς να τοποθετούν τα χέρια τους στο πληκτρολόγιο, θέση ματιών - οθόνης, κτλ.)	***Γνωρίζω τον υπολογιστή*** Αναγνώριση και λειτουργία των φυσικών μονάδων ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος. Προφυλάξεις εργονομία Σωστή θέση του σώματος. Αναγνώριση του υπολογιστή και της χρήσης του στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον.	Τα παιδιά συνεργάζονται σε ομάδες, σχεδιάζουν και κατασκευάζουν τα μέρη του υπολογιστή (με χαρτόνι ή άλλα υλικά και χρώματα) και συναρμολογούν το δικό τους υπολογιστή. Ο/Η εκπαιδευτικός επιδεικνύουν τις μονάδες ενός τυπικού υπολογιστικού συστήματος και ζητάει από τους μαθητές να τα αναγνωρίσουν. Πατούν πλήκτρα, κινούν το ποντίκι κτλ. Διαπιστώνουν και περιγράφουν τη λειτουργία κάθε μονάδας. Θεατρικό παιχνίδι, όπου τα παιδιά αναπαριστούν - δραματοποιούν τα μέρη του υπολογιστή. Ζητείται από τους μαθητές να αναφέρουν κανόνες σωστής χρήσης διάφορων οικιακών συσκευών. Συσχετίζουν και προσδιορίζουν κανόνες σωστής συμπεριφοράς	***Γίνεται αναφορά στην αρχική ενότητα του Π.Σ.***

Να **ταυτίζουν** τον υπολογιστή με μια μηχανή που βοηθάει τον άνθρωπο στην εργασία του και που μπορεί, επιπλέον, να τον χρησιμοποιήσει για παιχνίδι και διασκέδαση. Να **αναφέρουν** χρήσεις του υπολογιστή σε καθημερινές δραστηριότητες (στο σπίτι, στο σχολείο, κτλ.)		στον υπολογιστή. Ζητείται από τα παιδιά να θυμηθούν αν έχουν δει υπολογιστή στο άμεσο οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον τους και πώς νομίζουν ότι χρησιμοποιείται.	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **κινούν** το ποντίκι και να **επιλέγουν** (π.χ. εργαλείο σχεδίασης, χρώμα από την παλέτα κτλ..) Να **αναγνωρίζουν** τα γράμματα στο πληκτρολόγιο καθώς και τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return. Να **χρησιμοποιούν** τα εργαλεία ελεύθερης σχεδίασης καθώς και τα υπόλοιπα εργαλεία της ζωγραφικής. Να **χρησιμοποιούν** έτοιμα γεωμετρικά σχήματα και να **δημιουργούν** τις δικές του συνθέσεις. Να **προσθέτουν** κείμενο σε μια ζωγραφιά. Να **γράφουν** χρησιμοποιώντας κεφαλαία και πεζά γράμματα Να **χρησιμοποιούν** τα ειδικά πλήκτρα του κενού, της διαγραφής και του enter/return Να **ξεφυλλίζουν** κείμενα και εικόνες, να ακούουν ήχους και μουσική από έτοιμες **πολυμεσικές εφαρμογές** Να **τυπώνουν** τις εργασίες τους.	***Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή*** **Άνοιγμα και κλείσιμο μιας εφαρμογής με βοήθεια και σταδιακή αυτονόμηση.** **Ξεφύλλισμα κειμένων, εικόνων και ακρόαση ήχων και μουσικής από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές.** **Δημιουργία εικόνας, επανάληψη εικόνας-σχήματος, μετακίνηση.** **Εξοικείωση με τη θέση των ειδικών πλήκτρων.**	Με τη χρήση κατάλληλου λογισμικού οι μαθητές ασκούνται στη χρήση του ποντικιού κάνοντας αντιστοιχήσεις (π.χ. συνδυάζουν εικόνες με το πρώτο γράμμα της λέξης που απεικονίζεται, συνθέτουν εικόνες - πάζλ, κάνουν αντιστοιχήσεις με αριθμούς, π.χ. αντιστοιχούν ζώα με τον αριθμό των ποδιών τους) και εξασκούνται στο άνοιγμα και κλείσιμο της εφαρμογής με βοήθεια και σταδιακή αυτονόμηση. Φτιάχνουν συγκεκριμένα σχήματα σε διάφορα μεγέθη, τα επαναλαμβάνουν ή τα μετακινούν. Κάνουν συνδυασμούς σχημάτων, συνθέτουν τις κατασκευές τους (π.χ. σπίτι, καράβι, δέντρα χρησιμοποιώντας βασικά γεωμετρικά σχήματα). Προσθέτουν κείμενο στη ζωγραφιά τους (π.χ. το όνομά τους, το θέμα που ζωγράφισαν κ.ά.). Αντιγράφουν λέξεις. Εκτυπώνουν την εργασία τους με βοήθεια και σταδιακή αυτονόμηση. Επιδεικνύεται στους μαθητές ο σωστός τρόπος εισαγωγής – εξαγωγής ενός CD-ROM. Με τη χρήση κατάλληλου CD-ROM, οι μαθητές, ακούν μουσική, κάποιο παραμύθι ή παρακολουθούν κινούμενη εικόνα. Μέσα από όλες τις δραστηριότητες γίνεται προσπάθεια τα παιδιά να μάθουν να συνεργάζονται, να συμβάλλουν στην ομαδική εργασία και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων. Να μαθαίνουν παίζοντας.	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **αναγνωρίζουν** το Διαδίκτυο ως πηγή πληροφόρησης.	***Επικοινωνώ ηλεκτρονικά*** **Επίδειξη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (WWW).**	Οι μαθητές συνεργάζονται σε ομάδες και ανάλογα με την εργασία που τους έχει ανατεθεί (στο πλαίσιο των διαφόρων γνωστικών αντικειμένων) επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους, αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση, για τη συλλογή πληροφοριών.	

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ Γ΄ ΚΑΙ Δ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **ανοίγουν** και **να κλείνουν** τον υπολογιστή και τις διάφορες περιφερειακές συσκευές. Να **γνωρίζουν** το άνοιγμα - κλείσιμο μιας εφαρμογής. Να **κατανοούν** την έννοια και τη λειτουργία των παραθύρων (μεγιστοποίηση, ελαχιστοποίηση, κλείσιμο, μετακίνηση).	*Γνωρίζω τον υπολογιστή* Πρώτη γνωριμία με το γραφικό περιβάλλον επικοινωνίας (GUI) του υπολογιστή.	Επιδεικνύεται στους μαθητές ο σωστός τρόπος ανοίγματος και κλεισίματος του υπολογιστή και άλλων συσκευών. Με τη χρήση των κατάλληλων εφαρμογών (ζωγραφική, κειμενογράφος, αριθμομηχανή) μαθαίνουν να ανοίγουν και να κλείνουν εφαρμογές και να χειρίζονται τα παράθυρα.	*Γίνεται αναφορά στην αρχική ενότητα του Π.Σ.*
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **γράφουν** απλές προτάσεις, να **ζωγραφίζουν**, να **εισάγουν** εικόνα σε κείμενο με βοήθεια. Να **αναζητούν** και να **ανασύρουν** τις πληροφορίες από έτοιμες πολυμεσικές εφαρμογές, π.χ. από μιαν εγκυκλοπαίδεια. Να **αποθηκεύουν** και να **ανοίγουν** το αρχείο με την εργασία τους.	*Παίζω και μαθαίνω με τον υπολογιστή* Πληκτρολόγηση απλού κειμένου, ζωγραφική. Αναζήτηση πληροφοριών σε λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κ.ά. Αποθήκευση και άνοιγμα αρχείου με βοήθεια και σταδιακή αυτονόμηση.	Οι μαθητές συνεργάζονται και φτιάχνουν προσκλήσεις για τη γιορτή του σχολείου, το περιοδικό ή την εφημερίδα τους. Κάνουν **συνθετικές εργασίες** για τα διάφορα μαθήματά τους γράφοντας, ζωγραφίζοντας, συγκεντρώνοντας στοιχεία από διάφορες πηγές. Οι μαθητές μαθαίνουν απλές στρατηγικές για να εντοπίζουν πληροφορίες μέσα σε λεξικά, εγκυκλοπαίδειες κ.λπ. Ζητείται, παραδείγματος χάρη, να βρουν τη βιογραφία ενός συγγραφέα.	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **επισκέπτονται,** αυτόνομα, επιλεγμένους τόπους στο Διαδίκτυο.	*Επικοινωνώ ηλεκτρονικά* Επίσκεψη επιλεγμένων τόπων του Διαδικτύου (WWW).	Οι μαθητές επισκέπτονται επιλεγμένους δικτυακούς τόπους αρχικά με βοήθεια και στη συνέχεια με σταδιακή αυτονόμηση.	

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ Ε΄ ΚΑΙ ΣΤ΄ ΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: να **αντιλαμβάνονται** τον υπολογιστή και τις λειτουργίες του ως ενιαίο σύστημα να **αναγνωρίζουν** τον υπολογιστή ως αυτόνομο σταθμό εργασίας ή ως μονάδα ενός ευρύτερου δικτύου	*Γνωρίζω τον υπολογιστή* Ο υπολογιστής ως ενιαίο σύστημα.		*Γίνεται αναφορά στην αρχική ενότητα του Π.Σ.*
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **μορφοποιούν** κείμενο. Να **προσθέτουν** εικόνα σε κείμενο. Να **αποθηκεύουν** σε προσδιορισμένη θέση την εργασία τους και να την **ανακτούν**.	*Γράφω και ζωγραφίζω* Απλή μορφοποίηση κειμένου. Ενσωμάτωση εικόνας σε κείμενο. Αποθήκευση και ανάκτηση αρχείου.	Οι μαθητές κάνουν απλές μορφοποιήσεις σε κείμενα (πλάγια, έντονα, στοιχίσεις, αλλαγές στις γραμματοσειρές και στο μέγεθος των γραμμάτων). Οι μαθητές εισάγουν εικόνες που μπορούν να τις ενθέσουν στο μέγεθος που επιθυμούν και στο σημείο της επιλογής τους. Αποθηκεύουν την εργασία τους και την ανακτούν, αρχικά, με βοήθεια.	

Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **καταγράφουν** αριθμητικά δεδομένα χρησιμοποιώντας κατάλληλο πρόγραμμα αριθμητικής επεξεργασίας δεδομένων Να **παρουσιάζουν** στοιχεία σε γραφική παράσταση	***Υπολογίζω και κάνω γραφήματα*** **Παρουσίαση στοιχείων σε πίνακα.** **Δημιουργία απλών γραφημάτων.**	Οι μαθητές μέσα από κατάλληλες δραστηριότητες καταγράφουν αριθμητικά δεδομένα και δίνουν τη γραφική τους παράσταση (π.χ. διάγραμμα του μαθητικού πληθυσμού μιας τάξης διακρίνοντας αγόρια - κορίτσια, διάγραμμα του χρόνου του μαθητή στις διάφορες δραστηριότητές του, διάγραμμα της κατανομής του νερού στην επιφάνεια της γης).	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **κατανοήσουν** ότι ο υπολογιστής εκτελεί οδηγίες που παίρνει από τον άνθρωπο σε μια κωδικοποιημένη μορφή. να **χρησιμοποιούν** απλές εντολές για την δημιουργία σχημάτων ή λύση απλών προβλημάτων.	***Ελέγχω και προγραμματίζω*** **Χρήση μιας απλής γλώσσας προγραμματισμού (Logo like) για τον έλεγχο και προγραμματισμό του υπολογιστή.**	Οι μαθητές καλούνται να δημιουργήσουν απλά γεωμετρικά σχήματα δίνοντας κατάλληλες εντολές μετακίνησης ή στροφής στη χελώνα Μέσα από επιλεγμένα παραδείγματα, όπου υπάρχουν σκόπιμα «λάθη», τα παιδιά κατανοούν ότι ο υπολογιστής εκτελεί τις οδηγίες που ο άνθρωπος του δίνει.	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: να **αξιοποιούν** τον υπολογιστή ως πηγή πληροφόρησης. να **μπορούν** να αξιοποιούν το Διαδίκτυο. να **αναπτύσσουν** στοιχειώδεις πολυμεσικές εφαρμογές.	***Δημιουργώ – Ανακαλύπτω - Ενημερώνομαι*** **Αναζήτηση, συλλογή, επιλογή πληροφοριών. Κριτική επεξεργασία, παρουσίαση.**	Οι μαθητές αποκτούν τεχνογνωσία για να παίρνουν την πληροφορία που θέλουν μέσα από ηλεκτρονικές πηγές και το Διαδίκτυο. Οι μαθητές συνεργάζονται και αναζητούν, π.χ. αρχαιολογικούς χώρους, συλλέγουν φωτογραφίες, και τις ενσωματώνουν στις εργασίες τους. Οι διάφορες ομάδες μεταφέρουν ή δημιουργούν απευθείας τις εργασίες τους σε περιβάλλον μιας πολυμεσικής εφαρμογής (π.χ. Hyper Studio, Power Point) και τις παρουσιάζουν στην τάξη. Οι μαθητές εκτιμούν και αξιολογούν την εργασία των άλλων.	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές θα πρέπει να είναι ικανοί: να **χρησιμοποιούν** εργαλεία έκφρασης και επικοινωνίας να **μπορούν** να χρησιμοποιούν e-mail	***Επικοινωνώ ηλεκτρονικά*** **Χρήση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (e-mail) με βοήθεια και σταδιακή αυτονόμηση.**	Οι μαθητές μαθαίνουν να χρησιμοποιούν πρόγραμμα ηλεκτρονικής επικοινωνίας και ασκούνται στην αποστολή και λήψη ηλεκτρονικών μηνυμάτων	
Μετά την ολοκλήρωση αυτής της ενότητας, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα πρέπει να είναι ικανοί: Να **αναγνωρίζουν** τις κύριες χρήσεις του υπολογιστή στη καθημερινή ζωή.	***Ο υπολογιστής και οι εφαρμογές του*** **Χρήση του υπολογιστή στην καθημερινή ζωή. Συζήτηση – Προβληματισμοί.**	Οι μαθητές συζητούν και προβληματίζονται για τις κύριες χρήσεις του υπολογιστή στην καθημερινή ζωή (στο σχολείο, στο σπίτι, στην τράπεζα, σε γραφείο ταξιδιών κ.λπ.). Συζητούν και προβληματίζονται για τις αλλαγές.	

Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες

Τα εργαλεία που διατίθενται από τις Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας προσφέρονται κατεξοχήν για την αναζήτηση, συλλογή και επεξεργασία δεδομένων, την παραγωγή πληροφορίας, την επικοινωνία και την ανταλλαγή του παραγόμενου προϊόντος με τελικό ζητούμενο τη γνώση και τη διαμόρφωση άποψης και γνώμης. Προκύπτει, λοιπόν, ότι στην Πληροφορική ενυπάρχει η διαθεματική και διεπιστημονική διάσταση. Συνδέεται, συνεπώς, με όλα τα γνωστικά αντικείμενα τα οποία και υποστηρίζει αλλά και με τις δραστηριότητες της σχολικής ζωής (σχολική εφημερίδα, αφίσες, ανακοινώσεις, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις κτλ.).

Η Διδακτική μεθοδολογία

Προτεινόμενες μεθοδολογικές προσεγγίσεις

Όπως αναφέρεται και στο ΔΕΠΠΣ η διδασκαλία δεν πρέπει να έχει γνωσιοκεντρικό χαρακτήρα. Η διδακτική πορεία θα βασίζεται στην αυτενέργεια του μαθητή ο οποίος θα πρέπει να παρακινείται από τον εκπαιδευτικό στο να προσδιορίζει και να αξιοποιεί διάφορες πηγές και μέσα πληροφόρησης. Θα πρέπει να συνδυάζει τη θεωρία με την πράξη και να στοχεύει κυρίως στην απόκτηση κριτικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων μεθοδολογικού χαρακτήρα. Κατά το σχεδιασμό των διδακτικών ενεργειών θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι η κατανόηση των εννοιών και η απόκτηση ουσιαστικής γνώσης επιτυγχάνεται αν στηρίζεται σε προηγούμενες γνώσεις, εμπειρίες και βιώματα των μαθητών. Μέσα από μια ενιαία και συνεχή δημιουργική διαδικασία, η διδασκαλία θα βοηθά τους μαθητές να ανακαλύπτουν οι ίδιοι τη γνώση, προτρέποντας και εθίζοντάς τους να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες. Γενικότερα η διδασκαλία θα πρέπει να σκοπεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των μαθητών και να τους βοηθά προσαρμόζοντας και αξιοποιώντας τα σημερινά δεδομένα να οραματίζονται το δικό τους κόσμο και ένα καλύτερο αύριο.

Η διδασκαλία επίσης θα πρέπει να στηρίζεται στη συμμετοχική μέθοδο. Η ουσία του συμμετοχικού τρόπου βρίσκεται στην ανάπτυξη της συλλογικότητας και της πρωτοβουλίας των εκπαιδευομένων οι οποίοι αντιμετωπίζονται ως αυτόνομες προσωπικότητες. Συμμετέχουν ενεργά στη μαθησιακή διαδικασία και βρίσκονται σε συνεχή (διαρκή) σχέση αλληλεπίδρασης με τον εκπαιδευτικό. Επιδιώκεται με τον τρόπο αυτό η ανάπτυξη της δημιουργικότητας, της συνεργατικότητας και της ικανότητας επικοινωνίας.

Τα παραπάνω προϋποθέτουν τη χρήση μεθόδων που να προωθούν, να ενισχύουν και να ενθαρρύνουν

την ενεργοποίηση του μαθητή και την εμπλοκή του σε διαδικασίες μέσα από τις οποίες θα κατακτά ο ίδιος τη γνώση

τη δημιουργική δράση και τον πειραματισμό

τη συνεργατική και ανακαλυπτική μάθηση

την ανάπτυξη ικανοτήτων και δεξιοτήτων μεθοδολογικού χαρακτήρα

τη συζήτηση, τον προβληματισμό και την καλλιέργεια κριτικής σκέψης

την καλλιέργεια ελεύθερης σκέψης και έκφρασης

το πώς μαθαίνουμε

Η χρήση των νέων Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας σε όλους σχεδόν τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας προσδίδει μια ιδιαιτερότητα στο μάθημα της Πληροφορικής και παρέχει τη δυνατότητα σύνδεσής του με όλα σχεδόν τα γνωστικά αντικείμενα. Προσφέρεται συνεπώς για την κατεξοχήν εφαρμογή διαθεματικών και διεπιστημονικών δραστηριοτήτων μέσα από τις οποίες επιτυγχάνεται η ολιστική προσέγγιση της γνώσης και αξιοποιείται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ο σχολικός χρόνος. Πρέπει να έχουν σαφή εργαστηριακό προσανατολισμό γιατί στο σχολικό εργαστήριο και στο πλαίσιο ποικίλων δραστηριοτήτων, δίνεται η ευκαιρία στους μαθητές, χρησιμοποιώντας υπολογιστικά εργαλεία και τεχνικές, να δραστηριοποιούνται, να πειραματίζονται, να δημιουργούν, να ανακαλύπτουν και να οικοδομούν τη γνώση. Ο χαρακτήρας των δραστηριοτήτων θα πρέπει να είναι τέτοιος ώστε μέσα από ποικίλες διδακτικές στρατηγικές και με τη χρήση πολλαπλών μέσων να δίνεται μια συνολική εικόνα της Πληροφορικής, να αποκαλύπτονται οι σχέσεις μεταξύ των επιμέρους εφαρμογών, εργαλείων κτλ.

Παράλληλα, με τις δραστηριότητες θα πρέπει να διευκολύνεται και να ενισχύεται:

Η ανάπτυξη της ικανότητας του μαθητή να δημιουργεί.

Ο συμμετοχικόςσυνεργατικός χαρακτήρας της μάθησης.

Η δυνατότητα αναλυτικής και συνθετικής σκέψης

Η αξιοποίηση των υπολογιστικών και δικτυακών τεχνολογιών ως εργαλείων μάθησης και σκέψης.

Η ανάπτυξη δεξιοτήτων μοντελοποίησης και τεχνικών επίλυσης προβλημάτων.

Η ικανότητα στη χρήση συμβολικών μέσων έκφρασης και διερεύνησης.

Η καλλιέργεια διαχρονικών δεξιοτήτων και δεξιοτήτων μεθοδολογικού χαρακτήρα.

Η καλλιέργεια κλίματος αμοιβαίου σεβασμού.

Για να επιτευχθούν τα παραπάνω θα πρέπει, τα προβλήματα οι εργασίες και οι δραστηριότητες κατά το δυνατό να επιλέγονται από το χώρο των ενδιαφερόντων των μαθητών και να δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στην ανάλυση και στο σχεδιασμό της λύσης. Οι εργασίες θα πρέπει να είναι δομημένες κατά τέτοιον τρόπο ώστε να μπορούν να ολοκληρώνονται τμηματικά, να απαιτούν την ταυτόχρονη ενασχόληση των μαθητών της ομάδας και για την ολοκλήρωσή τους να απαιτούν πολύπλευρη προσέγγιση της γνώσης. Η ανάλυση και ο σχεδιασμός θα είναι η βάση της δουλειάς εκτός εργαστηρίου, στο σπίτι ή στην αίθουσα. Στην αίθουσα θα γίνεται επίσης, η εισαγωγή και η ανάπτυξη των διαφόρων εννοιών, παράλληλα με την πρακτική άσκηση στο εργαστήριο.

Η ανάπτυξη της ύλης θα πρέπει να γίνεται με σπειροειδή τρόπο και κατευθύνεται:

από το ειδικό στο γενικό

από το απλό στο σύνθετο

από το εύκολο στο δύσκολο

Ο τρόπος δόμησης και παρουσίασης των εννοιών θα πρέπει επίσης να στηρίζεται στη σύγχρονη μεθοδολογία διδασκαλίας κατά την οποία οι μαθητές δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως παθητικοί δέκτες γνώσης, αλλά ως άτομα που αναπτύσσουν δικός τους κώδικα επικοινωνίας.

Κατά τη διδασκαλία θα πρέπει να εφαρμόζονται διάφορες μέθοδοι και τεχνικές, οι οποίες έχουν ως σκοπό να δημιουργούν κίνητρα για μάθηση, να διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών, να δημιουργούν κλίμα συνεργασίας και να προωθούν τη συμμετοχή.

Ενδεδειγμένες μέθοδοι διδασκαλίας που σε σημαντικό βαθμό ικανοποιούν τους παραπάνω στόχους είναι:

Κατευθυνόμενη ανακάλυψη

Καταιγισμός ιδεών

Παιγνίδι ρόλων

Μελέτες περιπτώσεων

Εργασία σε ομάδες

Προσχεδιασμένες εργασίες

Επιστημονική μέθοδος

Στην όλη διαδικασία της μάθησης επιλέγεται κατά περίπτωση η προσφορότερη ή συνδυασμός των προσφορότερων.

Σημαντικό στοιχείο που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι ότι, η διδασκαλία γίνεται αποτελεσματικότερη αν πριν από την εισαγωγή των εννοιών και της σχετικής ορολογίας εξασφαλίζεται η εμπειρική γνώση και αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της εισαγωγής τους. Θα πρέπει συνεπώς με κατάλληλα παραδείγματα ή προβλήματα να αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της εισαγωγής των εννοιών και κατόπιν να εισάγονται οι έννοιες η δε επεξεργασία τους να στηρίζεται στις προηγούμενες γνώσεις και εμπειρίες ώστε ο μαθητής να εντάσσει σταδιακά τη νέα γνώση στις ήδη υπάρχουσες. Οι γενικεύσεις επίσης θα πρέπει να υποστηρίζονται από παραδείγματα τα οποία θα αντλούν ιδέες από το περιβάλλον και τις προσωπικές εμπειρίες των μαθητών.

Το Διδακτικό υλικό

Η υποστήριξη της διδασκαλίας θα γίνεται με πολλαπλό διδακτικό υλικό εποπτικό, έντυπο ή ηλεκτρονικό, υψηλών προδιαγραφών το οποίο θα απευθύνεται στον εκπαιδευτικό και θα περιλαμβάνει:

Έντυπο διδακτικό υλικό για τον εκπαιδευτικό

Εκτός από το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών και τα Προγράμματα Σπουδών θα υπάρχει βιβλίο του εκπαιδευτικού το οποίο θα στηρίζει τον εκπαιδευτικό παρέχοντάς του βοήθεια για την προετοιμασία του μαθήματος.

Ειδικότερα στο βιβλίο του εκπαιδευτικού:

Θα αναπτύσσεται όλο το πλέγμα των δραστηριοτήτων με τις οποίες μπορεί να αξιοποιηθεί το διδακτικό υλικό.

Θα αναλύονται ανά μάθημα, οι ελάχιστες και οι μέγιστες απαιτήσεις που μπορούν να ικανοποιηθούν και θα γίνεται σαφής ένταξή του στον προβλεπόμενο (στο Π.Σ.) χρονοπρογραμματισμό της ύλης.

Θα αναλύονται εναλλακτικές διδακτικές προσεγγίσεις και μεθοδολογίες.

Θα προτείνονται τύποι ή τρόποι σχεδιασμού μαθημάτων και δραστηριοτήτων.

Θα αναλύονται επιπλέον προβληματισμοί που μπορούν να τεθούν στους μαθητές.

Θα προτείνονται πηγές αναζήτησης πρόσθετης πληροφόρησης και κριτήρια επιλογής και αξιοποίησής τους.

Εκπαιδευτικό λογισμικό

Έχει σκοπό να συμπληρώσει τα κενά και τις αδυναμίες του συμβατικού διδακτικού υλικού, αξιοποιώντας κυρίως τις δυνατότητες διασύνδεσης και πολλαπλής αναπαράστασης της πληροφορίας, που προσφέρει η σύγχρονη υπολογιστική και δικτυακή τεχνολογία. Δεν αναπαράγει παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας αλλά χρησιμοποιείται όταν και εφόσον ευνοεί την λειτουργία και την ανάπτυξη πιο προωθημένων επιπέδων μάθησης και επικοινωνίας και παρέχει τη δυνατότητα εφαρμογής πολλών σύγχρονων παιδαγωγικών αρχών, που δεν ήταν εύκολο να υιοθετηθούν στο περιβάλλον της παραδοσιακής τάξης. Η ποιότητα και η καταλληλότητά του θα έχουν ελεγχθεί και πιστοποιηθεί με βάση διεθνή πρότυπα και προδιαγραφές, ώστε να συμβάλλει πραγματικά και ουσιαστικά στη βελτίωση της διαδικασίας της μάθησης.

Άλλο εκπαιδευτικό υλικό

Για την υποστήριξη της μαθησιακής διαδικασίας, θα χρησιμοποιείται και άλλων μορφών διδακτικό υλικό όπως, διαφάνειες σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, slides, videoμαθήματα κτλ. Το υλικό αυτό πρέπει να είναι προσεκτικά επιλεγμένο, να έχει πιστοποιηθεί η καταλληλότητά του και να συνοδεύεται από συγκεκριμένες οδηγίες ένταξης και χρήσης του στη μαθησιακή διαδικασία.

Ειδικά για τα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες μπορεί να χρησιμοποιηθεί οποιοδήποτε στοιχείο, εργαλείο ή προϊόν το οποίο είναι δυνατό να αυξήσει ή να βελτιώσει τις λειτουργικές δεξιότητες τους και να κάνει προσβάσιμη τη γνώση.

Για όλο το υλικό που αναφέρεται στα παραπάνω θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα, ώστε να εξασφαλίζεται η προσβασιμότητά του από άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

β. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ

Σημείωση: Στο Ω. Π. του Δημοτικού Σχολείου δε συμπεριλαμβάνεται αυτοτελές μάθημα "Τεχνολογίας". Με αυτό το δεδομένο, προτείνεται παρακάτω ένα πρόγραμμα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων οι οποίες μπορούν να πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο των διάφορων άλλων γνωστικών αντικειμένων του προγράμματος, καθώς και στο πλαίσιο της ευέλικτης ζώνης.

Σκοποί της Τεχνολογικής Εκπαίδευσης στο Δημοτικό Σχολείο

Οι μαθητές θα διαμορφώσουν αντίληψη σχετικά με:

Την εξέλιξη και την πρόοδο της τεχνολογίας.

Τις ανθρώπινες προσπάθειες για αποδοτικότητα, ποιότητα ζωής, ικανοποίηση αναγκών και επιθυμιών.

Τη σύνδεση της γνώσης και της πράξης.

Την έρευνα και την αναζήτηση πληροφοριών.

Τη γλώσσα της τεχνολογίας.

Τον ορισμό ενός τεχνολογικού προβλήματος.

Την παραγωγή ενδεχομένων ιδεών και την επιλογή μιας λύσης.

Την αξιολόγηση και τροποποίηση τεχνολογικών λύσεων.

Τις ιδιότητες των υλικών.

Την επιλογή και την προσαρμογή κατασκευαστικών διαδικασιών.

Την κατασκευή προτύπων και μοντέλων.

Το χειρισμό υλικών, εργαλείων, τεχνολογικών προϊόντων και συστημάτων.

Την ερμηνεία και την τήρηση οδηγιών.

Δραστηριότητες για την Α΄ και Β΄ Δημοτικού

Στόχοι	***Περιεχόμενο***	***Ενδεικτικές δραστηριότητες στις οποίες εμπλέκονται οι μαθητές.***
Α΄ και Β΄ Δημοτικού Οι μαθητές θα αναπτύξουν ικανότητα για λογική σκέψη σε απλά τεχνολογικά θέματα για εξερεύνηση του τεχνολογικού περιβάλλοντος για εφαρμογή οδηγιών και αυτοπειθαρχία προκειμένου να κατασκευάσουν απλές κατασκευές για εναρμόνιση μεγάλων και μικρών μυών να συνειδητοποιούν περιορισμούς και κανόνες για την εκτέλεση μιας εργασίας	Εμπλοκή του μαθητή σε κατάλληλα σχεδιασμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Επίλυση τεχνολογικών προβλημάτων. Μάθηση μέσω της αντιμετώπισης για πρώτη φορά διάφορων τεχνολογικών θεμάτων.	Περιγραφή επαγγελματικών δραστηριοτήτων και σύνδεση με τεχνολογικές εφαρμογές. Κατασκευές διάφορων αντικειμένων, της επιλογής των μαθητών και μετά από έγκριση του καθηγητή, συναρμολόγηση προϊόντων, εκτέλεση μιας ποιότητας πρακτικής δουλειάς. Εμπειρίες από το χώρο της εργασίας. Οι μαθητές επιλέγουν τα υλικά που θα χρησιμοποιήσουν από δείγματα που τους προσφέρονται. Χρησιμοποιούν εργαλεία, μεταφέρουν υλικά, πριονίζουν, καρφώνουν, σηκώνουν βάρος. Ζωγραφίζουν, βάφουν, βιδώνουν, δίνουν σχήμα σε διάφορα αντικείμενα. Φροντίζουν για τα εργαλεία και τα υλικά του εργαστηρίου. Εξερευνούν έναν νέο κόσμο εργαλείων και υλικών που τους προσφέρει το μάθημα της Τεχνολογίας. Συζητούν για τις κατασκευές που φτιάχνουν. Σχεδιάζουν απλά σχήματα για να εκφράσουν τις ιδέες τους. Κατασκευάζουν αντικείμενα που έχουν κάποια σπουδαιότητα για το **περιβάλλον τους**

Αξιολόγηση για τους μαθητές στις τάξεις Α΄ και Β΄ Δημοτικού

Οι μαθητές αξιολογούνται για την ποιότητα των μικροκατασκευών που πραγματοποιούν, την τήρηση κανονισμών ασφαλείας και την ικανότητά τους να περιγράφουν τα τεχνολογικά θέματα που μελετούν και κατασκευάζουν. Ο δάσκαλος χρησιμοποιεί ποικιλία μεθόδων αξιολόγησης και ανάλογων, κατά περίπτωση, μεθοδολογικών εργαλείων.

Παρουσίαση του πλαισίου δραστηριοτήτων για το μάθημα της Τεχνολογίας στις τάξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού.

Στόχοι	**Περιεχόμενο**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες (με αυξανόμενο επίπεδο δυσκολίας)**
Οι μαθητές θα εξοικειωθούν και θα περιγράφουν το ότι από τα κυριότερα χαρακτηριστικά της σύγχρονης εποχής είναι η επίδραση της τεχνολογίας σε όλους τους τομείς της ζωής την αλματώδη τεχνολογική πρόοδο που δημιουργεί δυνατότητες για επιπλέον ανάπτυξη και πρόοδο, αλλά προκαλεί και προβλήματα, ατομικά, κοινωνικά, περιβαλλοντικά	Εμπλοκή του μαθητή σε κατάλληλα σχεδιασμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Επίλυση τεχνολογικών προβλημάτων και μάθηση μέσω της αντιμετώπισης για πρώτη φορά διάφορων τεχνολογικών θεμάτων.	**Απόφαση.** Οι μαθητές αποφασίζουν σχετικά με το είδος του προϊόντος που θα κατασκευαστεί, τις συνθήκες και τον τρόπο κατασκευής, τα εργαλεία και τα υλικά που θα χρειασθούν, τους πιθανούς τρόπους προσδιορισμού της δαπάνης κατασκευής, την πιθανότητα πώλησης του προϊόντος στην αγορά. **Σχεδίαση-Οργάνωση.** Συλλογή πληροφοριών από τους μαθητές και από όλες τις πιθανές πηγές

το πρόβλημα της επικοινωνίας ανάμεσα σε αυτούς που κατέχουν την τεχνολογική γνώση και σε εκείνους που αδυνατούν να την κατανοήσουν και να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις		πληροφόρησης (και μέσω www). Σχεδίαση σε σκίτσο του προϊόντος που θα κατασκευασθεί, συλλογή των απαιτούμενων εργαλείων και υλικών.
τις διαδικασίες επιλογών για χρήση εργαλείων, υλικών και τεχνολογικών συστημάτων		**Υλοποίηση-Πραγματοποίηση της Κατασκευής.** Κατασκευή του προϊόντος, διαμόρφωση επιφανειών, συσκευασία.
την ανάγκη συνδυασμού πρακτικών και πνευματικών εργασιών		**Έλεγχος.** Σύγκριση μεταξύ αυτού που κατασκευάστηκε και αυτού που σχεδιάσθηκε αρχικά.
τη σύνδεση της τεχνολογίας με τα πολιτιστικά στοιχεία και τον τρόπο ζωής		**Ίδρυση σελίδας στο δίκτυο.** Ίδρυση σελίδας στο δίκτυο για την παρουσίαση του προϊόντος στην αγορά.
τη σύνδεση της τεχνολογίας με την προστασία του περιβάλλοντος		

Αξιολόγηση για τους μαθητές στις Τάξεις Γ΄, Δ΄, Ε΄ και ΣΤ΄ Δημοτικού

Οι μαθητές αξιολογούνται:

Για την ποιότητα των κατασκευών τους.

Για την ορθή επιλογή και χρήση εργαλείων και υλικών.

Για τις γραπτές εργασίες που συνοδεύουν τις κατασκευές τους.

Για την ποιότητα της παρουσίασης των κατασκευών τους σε σεμινάρια στην τάξη.

Για την ποιότητα της ιστοσελίδας στο δίκτυο για την προώθηση του προϊόντος που κατασκεύασαν.

Για την αξιολόγηση χρησιμοποιείται ανάλογη μέθοδος ανά περίπτωση, καθώς και τα ανάλογα μεθοδολογικά εργαλεία.

γ. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Εισαγωγή

Η Π.Ε. είναι η εκπαιδευτική διαδικασία / δραστηριότητα η οποία οδηγεί στην αναγνώριση αξιών, διασαφήνιση εννοιών, ανάπτυξη / καλλιέργεια ικανοτήτων και στάσεων που είναι απαραίτητες για την κατανόηση της συσχέτισης ανθρώπου, πολιτισμού και φυσικού περιβάλλοντος. Η Π.Ε συνεπάγεται άσκηση στη διαδικασία λήψης αποφάσεων και στη διαμόρφωση κώδικα συμπεριφοράς γύρω από τα προβλήματα που αφορούν στην ποιότητα του περιβάλλοντος σε ατομικό πρώτα επίπεδο και στη συνέχεια σε ομαδικό/ κοινωνικό. Η έννοια του Περιβάλλοντος στην Π.Ε. αντιμετωπίζεται με την ολιστική του διάσταση και περιλαμβάνει τις παρακάτω εκφάνσεις:

Φυσικό περιβάλλον

Τεχνητό/δομημένο περιβάλλον

Κοινωνικό περιβάλλον

Ιστορικό περιβάλλον

Βασικές αρχές της Π.Ε.

Εστίαση στο περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη.

Προσανατολισμός στη μελέτη πρόληψης ή επίλυσης περιβαλλοντικών θεμάτων ή προβλημάτων.

Διεπιστημονική και ολιστική προσέγγιση του θέματος/προβλήματος.

Άνοιγμα του σχολείου στην κοινωνία και την "ορθή χρήση" της Τεχνολογίας.

Έμφαση στην ενεργό συμμετοχή των μαθητών/ριών και χρήση ενεργητικών μεθόδων: συζήτησηαντιπαράθεση απόψεων, έρευνα, κριτική επεξεργασία και δράση.

Εστίαση της προσοχής στην παρούσα αλλά και μελλοντική κατάσταση του περιβάλλοντος.

Άμεση δράση σε τοπικό επίπεδο με στόχο μακροχρόνια αποτελέσματα σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο

Ανάδειξη συνεργασίας, καλλιέργειας αξιών και δημιουργίας νέων προτύπων στάσεων και συμπεριφορών ατόμων, ομάδων και κοινωνίας απέναντι στο περιβάλλον.

Ίσες ευκαιρίες για κατάκτηση γνώσεων, δεξιοτήτων, αξιών και στάσεων που χρειάζονται για την προστασία του Περιβάλλοντος.

Στόχοι

Γνωστικοί (κατανόηση εννοιών, σχέσεων/ αλληλεπιδράσεων / συνεπειών ανθρώπου περιβάλλοντος, περιβαλλοντικών προβλημάτων, μέτρων προστασίας, κτλ.).

Επιστημονικοί (εξοικείωση με την επιστημονική μεθοδολογία/έρευνα, κριτική προσέγγιση θεμάτων, ανάπτυξη επιστημονικής νοοτροπίας, κτλ.).

Συμμετοχικοί (εργασία σε ομάδες, ανάπτυξη σχέσεων συνεργασίας, σεβασμός στις διαφορετικές απόψεις, στον τρόπο ζωής, στη δημιουργική δράση, κτλ.).

Κοινωνικοί (σύνδεση της σχολικής με την καθημερινή ζωή, καλλιέργεια υπευθυνότητας, λήψης αποφάσεων, ικανότητας παρέμβασης κτλ.).

Αισθητικοί (δημιουργία στενής σχέσης με τη φύση μέσω όλων των αισθήσεων κτλ.).

Αυτομορφωτικοί (χρήση βιβλιοθήκης, τύπου, INTERNET κτλ.).

Στάσεις ζωής (ανάπτυξη κριτικής και δημιουργικής σκέψης, ανάπτυξη κώδικα αξιών και συμπεριφορών απέναντι στον εαυτό τους, την ομάδα, το περιβάλλον κτλ.).

Θεματολογία/Περιεχόμενο της Π.Ε.

Η θεματολογία της Π.Ε. πηγάζει από την αναγκαιότητα της προστασίας της φύσης, ως κρίσιμης βάσης για την ανάπτυξη και ποιοτική αναβάθμιση του Περιβάλλοντος, με την προβολή κρίσιμων θεμάτων σύμφωνα με τις τοπικές, εθνικές και παγκόσμιες προτεραιότητες όπως αυτές διατυπώθηκαν στη Συνδιάσκεψη των Ενωμένων Εθνών για το περιβάλλον και την ανάπτυξη (Agenda 21, Rio De Janeiro 1992):

Η προστασία της ατμόσφαιρας

Η ρύπανση του αέρα στις πόλεις

Η ρύπανση των επιφανειακών νερών και του εδάφους

Η εξάντληση και η ρύπανση των υπόγειων νερών

Η εξάντληση των μη ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, υπερεκμετάλλευση των φυσικών πόρων

Η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων

Η καταστροφή των δασών

Η διάβρωση των εδαφών
Η ερημοποίηση
Η εξαφάνιση των ειδών
Οι συνθήκες ζωής: Ανθρώπινες αξίες, Ισότητα φύλων, Φτώχεια κτλ.
Πιο συγκεκριμένα:
Ατμόσφαιρα Κλιματικές αλλαγές
Επικείμενες κλιματικές αλλαγές εξαιτίας της ελάττωσης του στρώματος του όζοντος, της εμφάνισης του φαινομένου του θερμοκηπίου κτλ.
Αξιοποίηση κειμένων και σημειολογία της φύσης.
Αποσαφήνιση της έννοιας "Κλίμα" Πειράματα Καταγραφή και Επεξεργασία μετρήσεων.
Συσχέτιση κλιματολογικών συνθηκών με την παραγωγή, τη δόμηση, τη διάβρωση, τις πλημμύρες, τα φυσικά και ανθρωπολογικά χαρακτηριστικά/ γνωρίσματα, την υγεία.
Σχέση καιρικών και κλιματολογικών συνθηκών με την κίνηση της Γης, τις μεταβολές αυτών των συνθηκών ως αποτέλεσμα των ανθρώπινων παρεμβάσεων.
Νερό
Λειτουργία του κύκλου του νερούπαράγοντες που τον διαταράσσουν.
Αιτίες που ρυπαίνουν: Γεωργικά, βιομηχανικά, οικιακά λύματα.
Ανεκτίμητη αξία του νερού, έλλειψη ή ακαταλληλότητά του.
Ενέργεια
Ενέργεια Παραγωγή Κατανάλωση Οικονομία
Φυσικοί πόροι Εκμετάλλευση των ενεργειακών πόρων
Τα φυσικά αποθέματα δεν είναι ανεξάντλητα
Πηγές ενέργειας: Άντληση, επεξεργασία, μεταφορά των πρώτων υλών
Συνέπειες της καύσης των πρώτων υλών
Πυρηνική Ενέργεια: Δυνατότητες χρήσηςΚίνδυνοι
Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας Ήπιες μορφές ενέργειας
Δάση
Η δήλωση αρχών για την προστασία και ανάπτυξη των δασών
Τύποι δασών και διαχείρισή τους
Αναδάσωση
Οικονομική εκτίμηση
ΔάσοςΑνάπτυξη Περιβάλλον
Κίνδυνοι των δασών και προστασία τους Διάβρωση των εδαφών
Εξαφάνιση των ειδών
Συνέπειες των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στη διατάραξη της ποικιλομορφίας της φύσης (χλωρίδαπανίδα).
Μύηση στο κόσμο των φυτών ζώων μικροοργανισμών
Τροφικές αλυσίδεςαλληλεξάρτηση παραγόντων αβιοτικώνβιοτικών
Ποια είδη (χλωρίδαςπανίδας) κινδυνεύουν να εξαφανιστούν και γιατί
Σεβασμός σε κάθε μορφή ζωής
Έδαφος
Μελέτη του τοπικού, εθνικού, παγκόσμιου αναγλύφου (φυσική και ιστορική).
Τύποι εδαφών και πετρωμάτων Εξόρυξη πετρωμάτων, ορυκτών.
Χρήση γης: δόμηση, καλλιέργειες, αποστραγγιστικά έργα, σήραγγες, αεροδρόμια, έργα ανάπλασης, φράγματα, λιμάνια, ιχθυοκαλλιέργειες κτλ.
Συνέπειες από την κακή διαχείριση της γης.
Δομημένο /Τεχνητό περιβάλλον
Μελέτη δομημένων χώρων και λειτουργιών που επιτελούνται σε αυτούς
Σχεδιασμός κτιρίων, πόλεων, μεγάλων έργων σε σχέση με το περιβάλλον
Ασφάλεια και λειτουργικότητα σε συνδυασμό με την περιβαλλοντική και αισθητική αντίληψη για τις κατασκευές
Σχέσεις χρησιμοποιούμενων υλικώνρύπανσης οικονομίας
Σχέσεις ανάμεσα στη δόμησηρύπανσηοικονομία και ποιότητα ζωής
Συσχέτιση του δομημένου/τεχνητού περιβάλλοντος με τις φυσικές καταστροφές (σεισμοί, πλημμύρες κτλ.).
Κοινωνικό περιβάλλον
Κοινωνικές και Οικονομικές διαστάσεις του αναπτυξιακού και περιβαλλοντικού προβλήματος
Η διεθνής συνεργασία (ΒορράΝότου, Ανατολής Δύσης)
Η φτώχεια και τα μη φιλικά προς το περιβάλλον καταναλωτικά πρότυπα
Ο δημογραφικός παράγων και η ανθρώπινη υγεία
Οι συνθήκες ανθρώπινης διαβίωσης
Ενίσχυση του ρόλου των μεγάλων κοινωνικών ομάδων (ο ρόλος των γυναικών, τα παιδιά και οι νέοι στη διαρκή ανάπτυξη κ.ά.)
Ανθρώπινες αξίες Ισότητα φύλωνΠροβλήματα μειονοτήτων Κοινωνικά προβλήματα αιτίες αποτελέσματα
Σεβασμός στους διάφορους πολιτισμούς, τρόπους ζωής και αντιλήψεις
Κοινωνική οργάνωση (καλλιέργεια ατομικής και κοινωνικής ευθύνης, αυτοπειθαρχίας, ανάληψης δράσης για τα περιβαλλοντικά ζητήματα)
Στα περισσότερα από τα παραπάνω θέματα μπορούν να συνεργαστούν όλες οι ειδικότητες ή όλα τα γνωστικά αντικείμενα τα οποία έχουν σχέση άμεση ή έμμεση με το θέμα ώστε να επιτευχθεί η διαθεματικότητα και η διεπιστημονικότητα.
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ
Οι παρακάτω μεθοδολογικές προσεγγίσεις μπορούν να λειτουργήσουν ανάλογα με την περίπτωση. Είναι γενικές στρατηγικές και αποτελούν βασικά μεθοδολογικά σημεία της διδακτικής πράξης. Ειδικότερα η επίλυση προβλήματος και η μέθοδος project είναι δύο διδακτικές οι οποίες απορρέουν από τη Γενική Διδακτική και μπορούν να συνδυαστούν με άλλες ειδικότερες όπως η μελέτη πεδίου, η μελέτη περίπτωσης, η χαρτογράφηση εννοιών, το παιχνίδι ρόλων, η ανίχνευση και τροποποίηση των εναλλακτικών ιδεών (εποικοδομητική προσέγγιση) κτλ.
Επίλυση προβλήματος
Στη εφαρμογή της επίλυσης προβλήματος ακολουθούνται σε γενικές γραμμές τα παρακάτω στάδια :
Εντοπισμός και διερεύνηση του προβλήματος/ζητήματος
Καθορισμός στόχων για την επίλυση(ή συμμετοχή στην επίλυση) του προβλήματος
Διερεύνηση εναλλακτικών λύσεων
Σύνταξη κριτηρίων για την επιλογή της πιθανής/ρεαλιστικής λύσης(ή λύσεων)
Επιλογή της κατάλληλης λύσης (ή λύσεων) σύμφωνα με τις αρχές της αειφορίας
Συγκρότηση σχεδίου δράσης
Υλοποίηση της δράσης
Αξιολόγηση και επανατροφοδότηση της διαδικασίας
Μέθοδος Project
Η επιλογή του θέματος
Ο καθορισμός στόχων

Ο σχεδιασμός της εργασίας και η συγκρότηση ομάδων

Η υλοποίηση της εργασίας

Η αξιολόγηση

Η ανάπτυξη ενός project μπορεί να αντιμετωπιστεί ως ένα πρόβλημα επίλυσης και αντίστροφα η επίλυση προβλήματος μπορεί να είναι η ανάπτυξη ενός project. Και στις δύο παραπάνω προσεγγίσεις μπορεί να προγραμματιστούν οι παρακάτω διδακτικές ενέργειες :

Μέθοδος έρευνας με την υποβολή ερωτήσεων

Πειραματική μέθοδος

Επισκόπηση απόψεωνΣφυγμομέτρηση

Ανάλυση και μελέτη μιας χαρακτηριστικής περίπτωσης

Ανίχνευση και τροποποίηση των εναλλακτικών ιδεών

Δραστηριότητες προσομοίωσης

Μελέτη πεδίου

Προετοιμασία εκπαιδευτικού (Προπαρασκευαστική επίσκεψη και εξοικείωση με το αντικείμενο μελέτης, Αντιμετώπιση τυπικών διαδικασιών κτλ.).

Προετοιμασία μαθητών(Διατύπωση στόχων, Οργάνωση δραστηριοτήτων που θα αναπτυχθούν, Πηγές πληροφόρησης κτλ.).

Γ. Εργασία στο πεδίο

Οι μαθητές χωρισμένοι σε ομάδες αναλαμβάνουν να υλοποιήσουν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες (Παρατήρηση, καταγραφή στοιχείων, φωτογράφηση, καταγραφή απόψεων με ερωτηματολόγια ή ημιδομημένες συνεντεύξεις που έχουν προετοιμάσει, δειγματοληψία εφόσον το υλικό δεν είναι σπάνιο

Εργασία στην τάξη (Εκτέλεση πειραμάτων για την επαλήθευση κάποιων στοιχείων, σύνθεση των στοιχείων, κοινοποίηση)

Περιβαλλοντικά μονοπάτια

Σχεδιασμός και χρονοδιάγραμμα: σκοπός, στόχοι, τόπος χρόνος, συλλογή στοιχείων κτλ.

Θεωρείται αναγκαία η προετοιμασία σε γνωστικό επίπεδο των μαθητών πριν την υλοποίησή του.

Στοιχεία των παραπάνω μεθοδολογιών της Π.Ε. μπορεί να είναι επίσης : η πνευματική διέγερση =Brain storming, η αντιπαράθεση απόψεων = Debate, η ανάδραση = Reflection, το παιχνίδι ρόλων = Role playing, τα παιχνίδια προσομοίωσης = simulation games. Χρήσιμα διδακτικά εργαλεία είναι επίσης :

α. Κατασκευή εννοιολογικού χάρτη

Διαδικασίες χαρτογράφησης των εννοιών

1.Κεντρική έννοια/ιδέα,

2. Διακλάδωση σε γενικές έννοιες

3.Υποδιαίρεση σε μερικές έννοιες

4. Χρήση εννοιών μία φορά που εκφράζονται με ουσιαστικό

5. Σχέσεις μεταξύ εννοιών που εκφράζονται με ρήμα, πρόθεση, μικρή φράση, σχόλιο.

β. Συγκεντρωτικός πίνακας με τις συνέπειες και τις προτεινόμενες λύσεις του προβλήματος

Συνέπειες	***Προτεινόμενες λύσεις***
Φυσικές :	
Κοινωνικές:	
Οικονομικές:	
Αισθητικές:	
Άλλες :	

Αξιολόγηση

Κατά την εφαρμογή δραστηριοτήτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης η αξιολόγηση θεωρείται αναγκαία, διότι μέσω αυτής εκτιμάται αφενός η αποτελεσματικότητα της εκπαιδευτικής πρακτικής και αφετέρου επιδιώκεται η συνεχής βελτίωση των μαθησιακών διαδικασιών. Οι άξονες και τα κριτήρια αξιολόγησης προκύπτουν από τους στόχους που αρχικά τέθηκαν και από το βαθμό επίτευξής τους. Οι άξονες αυτοί με τα αντίστοιχα κριτήρια μπορεί να είναι :

1ο Ο βαθμός επίτευξης των στόχων(π.χ. η οικοδόμηση της γνώσης, η ανάπτυξη ψυχοκινητικών δεξιοτήτων, η καλλιέργεια και διαμόρφωση κώδικα αξιών, στάσεων και συμπεριφορών απέναντι στον εαυτό τους, την ομάδα, το περιβάλλον, κλπ)

2ο Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε

3ο Η πρωτοτυπία αντιμετώπισης του θέματος

4ο Η διαθεματική προσέγγιση

5ο Το πλήθος και η ετερογένεια των πηγών που επιλέχθηκαν

6ο Η ικανότητα επεξεργασίας δεδομένων, πληροφοριών και στοιχείων που συγκεντρώθηκαν

7ο Η εξαγωγή/τεκμηρίωση των συμπερασμάτων που προέκυψαν από τα στοιχεία, τις μετρήσεις και τα διαγράμματα

8ο Ο βαθμός αξιολόγησης των νέων τεχνολογιών

9ο Η σύνθεση της εργασίας

10ο Ο βαθμός δυσκολίας του θέματος και, τέλος, όποια άλλα κριτήρια θεωρεί ο εκπαιδευτικός απαραίτητα.

δ. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Εισαγωγή

Ο Αθλητισμός και η παράδοση των Ολυμπιακών Αγώνων, ως μέσα διαπαιδαγώγησης των νέων, συμβάλλουν στην άσκηση του σώματος του πνεύματος και της ψυχής. Από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα η Ολυμπιακή ιδέα με περιεχόμενο τη σωματική και πνευματική καλλιέργεια του ανθρώπου στο πλαίσιο του "ευ αγωνίζεσθαι" παραμένει αναλλοίωτη.

Βασικά στοιχεία των Ολυμπιακών Αγώνων είναι η ευγε-

νής άμιλλα, η δικαιοσύνη και η ίση αναμέτρηση μεταξύ των αθλητών, χωρίς φυλετικές, θρησκευτικές πολιτικές ή άλλες διακρίσεις. Με αυτά τα βασικά χαρακτηριστικά η Ολυμπιακή κίνηση αποτελεί το συνδετικό κρίκο ανάμεσα σε ανθρώπους και λαούς.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι το μέλλον ενός τόπου εξαρτάται από τις κατευθύνσεις που έχει η παιδεία. Γι αυτό το λόγο το σχολείο πρέπει να διαδραματίσει ένα ρόλο ιδιαίτερα σημαντικό, ώστε οι νέοι να αποκτήσουν ένα ιδιαίτερο είδος παιδείας που θα στοχεύει στη βελτίωση της κοινωνικής τους συμπεριφοράς σε όλα τα επίπεδα και την αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών στους αθλητικούς χώρους.

Η γνώση για τα ανεκτίμητα οφέλη της άσκησης στον άνθρωπο, τόσο στο βιολογικό τομέα όσο και στον ψυχισμό του, θα ενθαρρύνει τους νέους να ασκηθούν και να κάνουν τον αθλητισμό τρόπο ζωής, ξεφεύγοντας από τις επικίνδυνες συνέπειες της υποκινητικότητας.

Η χώρα μας με αφορμή την ανάληψη των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 θεώρησε αναγκαία την εφαρμογή αυτού του προγράμματος στα σχολεία, δια του οποίου αναδεικνύονται τα στοιχεία εκείνα των αθλητικών αγώνων, που είναι παιδευτικά αξιόλογα.

Η ελληνική πολιτεία, μέσω του εκπαιδευτικού συστήματος, έχει αυτή τη στιγμή τη μεγάλη ευθύνη να προετοιμάσει τους νέους αθλητές, τους θεατές, τους φιλάθλους και τους εθελοντές οι οποίοι θα υποδεχθούν τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.

Έννοια Σκοπός

Η Ολυμπιακή Παιδεία είναι ένα οργανωμένο σύνολο από γνώσεις, δεξιότητες, αξίες και συμπεριφορές που πηγάζουν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες και την Αθλητική παράδοση και έχουν σκοπό τη σωματική, ψυχική και πνευματική καλλιέργεια των μαθητών και την αρμονική ένταξη τους στην κοινωνία.

Οι γενικοί στόχοι του προγράμματος είναι:

Γνωστικοί

Η γνώση για την αρχαία ελληνική και σύγχρονη ολυμπιακή παράδοση και τον Ολυμπιακό Πολιτισμό.

Η κατανόηση της αισθητικής αξίας της τέχνης που έχει πηγή έμπνευσης τους Ολυμπιακούς Αγώνες και γενικά τον αθλητισμό.

Κοινωνικών Δεξιοτήτων

Η ανάπτυξη της επικοινωνίας με τους συναθλητές, προπονητές, διαιτητές, αντιπάλους, δημοσιογράφους, θεατές και με άτομα άλλης εθνικότητας και εν γένει άλλου πολιτισμού.

Η καλλιέργεια της σωματικής και πνευματικής ενότητας.

Η καλλιέργεια των δεξιοτήτων και των ιδιαίτερων ταλέντων των νέων.

Η ανάπτυξη κριτικής σκέψης απέναντι σε αρνητικά κοινωνικά φαινόμενα όπως η βία, η χυδαιολογία, η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.ά.

Η εξέλιξη των νέων ως ατόμων, σύμφωνα με τις κατηγορίες του ωραίου, του καλού, του δικαίου, του αληθινού και του ελεύθερου.

Σωματικών Κινητικών Δεξιοτήτων

Η καλλιέργεια των κινητικών αθλητικών δεξιοτήτων και των ιδιαίτερων αθλητικών ταλέντων των νέων.

Η μύηση σε μη διαδεδομένα στη χώρα μας Ολυμπιακά Αθλήματα και Αγωνίσματα.

Στάσεων

Η συμμετοχή των νέων στην αρχαία ελληνική και σύγχρονη ολυμπιακή παράδοση.

Η συμμετοχή των νέων στον Ολυμπιακό Πολιτισμό, όπως αυτός εμφανίζεται: α) στον τόπο, στην υποδομή, στη φύση, β) στη συμμετοχή, γ) στο σώμα, δ) στην κίνηση, ε) στο παιχνίδι, στ) στον αγώνα, ζ) στις αρχές, η) στο θέαμα, θ) στο νόημα, ι) στο διάλογο.

Αρχές του Προγράμματος της Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας:

Η Ολυμπιακή Παράδοση αποτελεί μορφωτική και παιδευτική δύναμη και αγαθό.

Η μορφωτική δύναμη της Ολυμπιακής Παιδείας περιλαμβάνει ως κεντρικό θέμα την έννοια της καλοκαγαθίας, δηλαδή των αρμονικών σχέσεων με τη σωματική και πνευματική φύση του ανθρώπου, τη συνύπαρξη με άλλους ανθρώπους και μέσα στον κόσμο.

Ο αυθορμητισμός, η αμεσότητα, η στρατηγική, η συνύπαρξη, η ελαφρότητα, η ομαδικότητα που σχετίζεται με το παιχνίδι.

Η συνάθροιση συνέλευση που σχετίζεται με τους αγώνες.

Η ψυχαγωγία.

Η αποδοχή Αθλητικών και Ηθικών Κανόνων.

Το μέτρο που εκδηλώνεται στους ίδιους τους αγώνες, στα συναφή έργα αυτών και στην τεχνολογία των αγώνων.

Η δημοσιότητα η οποία συγκεντρώνει την επίδειξη, το θεωρό και το θεατή, την εικόνα και την επικοινωνία.

Οι παραπάνω αρχές γίνονται κατανοητές μέσα στον ορίζοντα της δημοκρατίας, της ειρηνικής συνύπαρξης ανθρώπων και λαών και ισόρροπων και ομαλών διανθρώπινων σχέσεων.

Βασικοί άξονες της Ολυμπιακής Παιδείας είναι:

Η ελεύθερη και συνειδητή ατομικότητα και προσωπικότητα του ανθρώπου.

Οι διαπροσωπικές σχέσεις, η κοινωνικότητα, η επικοινωνία, ο διάλογος, η έκφραση και η μάθηση.

Το παιχνίδι σε όλες τις μορφές του, ως παιδιά, ψυχαγωγία, διασκέδαση και χαρά.

Η κίνηση και η επαφή με τη φύση, την τεχνική, το σχεδιασμό και τον προγραμματισμό.

Ο αγώνας σε ολόκληρο το σύγχρονο Ολυμπιακό πρόγραμμα και σε όλες τις φάσεις του, ως προετοιμασία, άσκηση, προπόνηση, συμμετοχή, υποδομή, κανονισμοί και κοινωνική κατανόηση.

Η διαλεκτική της θέας στο στάδιο, την τηλεόραση, τον τύπο, τη μόδα, τη διαφήμιση, την τεχνολογία, τη νίκη, την ήττα, την αναγνώριση και την ουτοπία.

Οι δυνάμεις της οικονομίας, τεχνολογίας, πολιτικής, επιστήμης και οι Ολυμπιακοί Αγώνες.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες και οι πολιτισμοί, οι θρησκείες, ο διάλογος, οι συναντήσεις, η φιλία, η φιλοξενία, η συνεργασία, η αλληλεγγύη και η κατανόηση των λαών.

Τα θετικά και αρνητικά φαινόμενα, εμπορευματοποίηση, χορηγοποίηση, επαγγελματοποίηση, βιομηχανοποίηση, γιγαντισμός, πολιτικοποίηση, ολοκληρωτισμός, κριτικές, οι αντιφάσεις στις διεθνείς σχέσεις, η οργάνωση και η διοίκηση, η θρησκεία των μυώνων, η αυτόματη ανθρωπομηχανή.

Οι πολικότητες τόπος οικουμένη, αρχαίο μοντέρνο, σώμα πνεύμα, ελευθερία δεσμεύσεις, ως βάσεις παιδείας και ανθρωπισμού.

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Γνωστικοί: Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να γνωρίσουν στοιχεία της κίνησης και του ρυθμού. Να ονομάσουν τα διάφορα αθλήματα. ***Δεξιοτήτων:*** ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους και τη φαντασία τους. Να ενισχύσουν δεσμούς φιλίας και συνεργασίας. ***Στάσεων:*** ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να διασκεδάσουν, να χαρούν, να ονειρευτούν, να εκφραστούν, μέσα από το παιχνίδι. Να αναπτύξουν θετικές στάσεις (δίκαιο παιχνίδι, αναγνώριση νίκης και ήττας κ.ά.).	Αθλητισμός χθες και σήμερα Ταξιδεύοντας στις Ολυμπιάδες «Ευ αγωνίζεσθαι» Αθλούμαι - παίζω - χαίρομαι - ονειρεύομαι Εγώ - εσύ - όλοι μαζί Αθήνα 2004 - Ευθύνη όλων μας	Παρουσίαση λευκωμάτων και φωτογραφιών με θέμα τους Ολυμπιακούς Αγώνες Εκμάθηση παραδοσιακών παιχνιδιών του τόπου μας Αθλητικά ομαδικά παιχνίδια μίμησης και συνεργασίας Ζωγραφική και κατασκευές με θέμα τον αθλητισμό και τις σύγχρονες Ολυμπιάδες Ανάγνωση παραμυθιών με αθλητικό περιεχόμενο και δραματοποίηση χαρακτήρων του παραμυθιού Αφήγηση μιας αγαπημένης στιγμής σε αθλητική δραστηριότητα Παιχνίδι "Τα αγάλματα": Οι μαθητές κινούνται ελεύθερα στο χώρο και σε ρυθμό που η μουσική τους υποδεικνύει. Με το απότομο σταμάτημα της μουσικής οι μαθητές παίρνουν πόζα το άθλημα το οποίο αγαπούν. Συνεχίζεται η μουσική και με το επόμενο σταμάτημα οι μαθητές παίρνουν πόζα κάποιου άλλου αγαπημένου τους αθλήματος. Τρίαθλο νηπίων (50 μέτρα- άλμα χωρίς φόρα - μπαλάκι 200 γρ.)	

Α΄ ΚΥΚΛΟΣ : Α΄ & Β΄ Δημοτικού

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	Χρόνος
Γνωστικοί: ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να γνωρίσουν στοιχεία της κίνησης, της άσκησης και του ρυθμού. Να ονομάσουν και να περιγράψουν τα διάφορα αθλήματα. Να γνωρίσουν το σώμα τους. ***Δεξιοτήτων:*** ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να χρησιμοποιούν το σώμα τους μέσα στο χώρο και στο ρυθμό. Να αναπτύξουν τη δημιουργικότητά τους και τη φαντασία τους.	Αθλητισμός χθες και σήμερα Μύθος και Ολυμπιακοί Αγώνες «Ευ Αγωνίζεσθαι» Τίμιο και Δίκαιο παιχνίδι Αθλούμαι - παίζω - χαίρομαι – ονειρεύομαι Εγώ - εσύ - όλοι μαζί Αθήνα 2004 - Η Ολυμπιάδα της χαράς	Σύντομη παρουσίαση της ιστορίας του αθλητισμού από την προϊστορική εποχή έως και σήμερα με φωτογραφίες και διαφάνειες Οι 12 άθλοι του Ηρακλή. Μετά από μια σύντομη παρουσίαση του κάθε άθλου, οι μαθητές αναπαριστούν αυτόν παίζοντας θεατρικό παιχνίδι Παιχνίδι "Τα αγάλματα" : Οι μαθητές χωρισμένοι σε 4 ομάδες παίζουν το γνωστό παιχνίδι με τη μουσική. Στο σταμάτημα της μουσικής οι μαθητές σχηματίζουν κάθε φορά και ένα διαφορετικό Ολυμπιακό Άθλημα Εκμάθηση παραδοσιακών παιχνιδιών. Παιχνίδι " Μουσικές καρέκλες": Οι μαθητές παίζουν το γνωστό παι-	

Να ενισχύσουν δεσμούς φιλίας και συνεργασίας. ***Στάσεων:*** ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να σέβονται και να συνεργάζονται με τους συμπαίκτες τους και τους αντιπάλους. Να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στον αθλητισμό μέσω του παιχνιδιού. Να διασκεδάσουν, να χαρούν, να ονειρευτούν, να εκφραστούν, μέσα από το παιχνίδι.		χνίδι . Με το σταμάτημα της μουσικής κάθονται όλοι στις καρέκλες. Αμέσως μετά αφαιρείται μία καρέκλα, οι μαθητές όμως παραμένουν οι ίδιοι (στόχος: στο τέλος του παιχνιδιού όλοι οι μαθητές να μπορέσουν να καθίσουν στον ελάχιστο αριθμό καθισμάτων) Τελική αθλητική εκδήλωση. Τρίαθλο Α΄ και Β΄ τάξεων, με στοιχεία αναπαράστασης αφής της Ολυμπιακής φλόγας και έναρξης Ο.Α.	

Β΄ ΚΥΚΛΟΣ: Γ΄& Δ΄ Δημοτικού

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Γνωστικοί: ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να γνωρίσουν τα Αρχαία και Σύγχρονα Ολυμπιακά Αθλήματα και Παιχνίδια. Να κατανοήσουν τη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στους Ολυμπιακούς Αγώνες στις διάφορες εποχές. ***Δεξιοτήτων:*** ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να αναπτύξουν τις ικανότητες και τα ιδιαίτερα ταλέντα τους μέσω πολλαπλών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την Ολυμπιακή Παράδοση. Να καλλιεργήσουν τη φαντασία τους και να ικανοποιήσουν την περιέργειά τους μέσα από τη γνωριμία τους με Αρχαία και Σύγχρονα Αθλητικά και Ολυμπιακά Παιχνίδια. ***Στάσεων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να υιοθετήσουν το αθλητικό πρότυπο που τους ταιριάζει. Να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στον Αθλητισμό.	Αθλητισμός - Εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα. Ολυμπιακοί Αγώνες χθες και σήμερα. Αθλούμαι - παίζω - χαίρομαι - ονειρεύομαι με αρχαία και σύγχρονα παιχνίδια. Ο Αθλητής. Εγώ - εσύ - όλοι μαζί Αθήνα 2004 - Η μεγάλη γιορτή όλου του κόσμου	Αναπαράσταση αθλημάτων της αρχαιότητας Προβολή βιντεοταινίας με θέμα: Τα παιχνίδια του κόσμου Εκμάθηση παραδοσιακών παιχνιδιών της Ελλάδας Παρουσίαση παραδοσιακών παιχνιδιών ξένων χωρών, από μαθητές που κατάγονται από αυτές τις χώρες Παιχνίδι "Τα αγάλματα". Οι μαθητές χωρίζονται σε 3 ομάδες και σχηματίζουν αθλήματα ή αγωνίσματα του βουνού, της θάλασσας, των χειμερινών Ο.Α. Προσκαλούμε έναν αθλητή - πρωταθλητή - ολυμπιονίκη της περιοχής μας στο σχολείο, ο οποίος μας μιλά για τις εμπειρίες του στο αθλητισμό Παίζουμε ομαδικά αθλήματα. Γίνομαι συμπαίκτης με σκοπό τον σεβασμό και την τήρηση των κανόνων Σκυταλοδρομία με θέμα τους Ο.Α.(σε κάθε αλλαγή σκυτάλης παρουσιάζουμε τη χώρα, τη χρονολογία και σπουδαία γεγονότα στους σύγχρονους Ο.Α.) Κολάζ με θέμα "Αθλήτριες στη παλαιότερη και σημερινή εποχή". Ζωγραφίζουμε αθλητές να συναγωνίζονται σε διάφορα αθλήματα	

Να διαμορφώσουν δεσμούς φιλίας, συνεργασίας και αλληλοβοήθειας στο πλαίσιο του «Ευ Αγωνίζεσθαι».		Δημιουργούμε τη δική μας αφίσα για την Ολυμπιάδα του 2004, όπως εμείς την ονειρευόμαστε (Κολάζ- ζωγραφική - σκίτσο - συνθήματα κ.ά.) Μελετούμε από το μάθημα της ιστορίας πώς ήταν η εκπαίδευση στην Αρχαία Ελλάδα και κάνουμε σύγκριση των βασικών μαθημάτων μουσική - γυμναστική με τη σημερινή εποχή.	

Γ΄ ΚΥΚΛΟΣ: Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΧΡΟΝΟΣ
Γνωστικοί: Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να γνωρίσουν την ιστορία τα ήθη και τη φιλοσοφία των Αρχαίων και Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων και να τους συγκρίνουν. Να κατανοήσουν τα παιδαγωγικά στοιχεία Ολυμπιακών Αγώνων (φιλία, επικοινωνία, συνεργασία, ειρήνη, σεβασμός, αλληλοβοήθεια). Να ενημερωθούν για την προετοιμασία της Ελλάδας για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Να κατανοήσουν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα και το πνεύμα. ***Δεξιοτήτων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να ενισχύσουν την αυτοπεποίθηση και τον αυτοσεβασμό τους, με την ανάθεση αρμοδιοτήτων και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών. Να καλλιεργήσουν τις δεξιότητες και τα ιδιαίτερα ταλέντα τους στον αθλητισμό. ***Στάσεων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να αναπτύξουν κριτική σκέψη απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα του αθλητισμού και των Ολυμπιακών Αγώνων (αναβολικά, ρατσισμό, γιγαντισμό, εμπορευματοποίηση, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων κ.ά.). Να εκτιμούν και να αποδέχονται το άτομο και την ιδιαιτερότητά του. Να συμμετέχουν μαζικά στην	Ιστορία της Αγωνιστικής στην Αρχαία Ελλάδα. Σύγχρονη Ολυμπιακή Ιστορία. Αθήνα 2004 - Η νέα πρόκληση. Παραολυμπιακοί Αγώνες Ωφέλεια της άσκησης. «Ευ αγωνίζεσθαι» (Ηθικά και Κοινωνικά Μηνύματα)	Γνωριμία με τα αρχαία αθλήματα και αναπαράσταση αυτών στην αυλή του σχολείου Γίνομαι συμπαίκτης ενός καινούργιου μαθητή του σχολείου Οι μαθητές παίζουν ομαδικά αθλήματα και στο τέλος σχολιάζουν τη συμπεριφορά τους Οι μαθητές αναπαριστούν με παντομίμα ιστορίες φίλαθλου πνεύματος. Δημιουργία λευκώματος Ολυμπιάδων. Παιχνίδια σεβασμού των κανόνων. Μία ομάδα παίζει με συγκεκριμένους κανόνες και άλλη ομάδα δεν έχει κανόνες στο παιχνίδι της. Σχολιάστε τα αποτελέσματα του παιχνιδιού της κάθε ομάδας Σε προσκαλώ σε διαγωνισμό (σέβομαι τον αντίπαλο) Γράφω ένα μήνυμα φιλίας σε κάποιον πολύ μακριά. Οι μαθητές καταγράφουν το αθλητικό τους προφίλ. Παίζω ομαδικά παιχνίδια με τροποποίηση των κανονισμών για μείωση της βίας Διοργάνωση εσωτερικού σχολικού πρωταθλήματος ομαδικών και ατομικών αθλημάτων Κυκλική άσκηση με στόχο την κατανόηση των αλλαγών που συμβαίνουν στο σώμα μου, με την άσκηση (4 σταθμοί 4΄- 2΄ διάλειμμα - μετράμε σφυγμό - παρατηρούμε εφίδρωση και σχολιάζουμε) Πρόσκληση για συζήτηση με μαθητές - γονείς - εκπαιδευτικό προσωπικό - τοπικούς παράγοντες - αθλητές - γιατρούς. Θέματα: Η βιολογική αξία της άσκησης, Αθλητισμός και συνύπαρξη των λαών.	

Να συμμετέχουν μαζικά στην άσκηση, στον αθλητισμό και τον πρωταθλητισμό. Να σέβονται και να εφαρμόζουν τους κανόνες του παιχνιδιού ακόμα και αν αυτοί δεν είναι ευνοϊκοί για τα παιδιά. Να διαμορφώνουν δεσμούς φιλίας, συνεργασίας και αλληλοβοήθειας στο πλαίσιο του «Ευ αγωνίζεσθαι».		Παρακολούθηση προπόνησης ή αγώνων αθλητών με ιδιαιτερότητες. Εργασία με θέμα: Οι Έλληνες αθλητές στους Παραολυμπιακούς Αγώνες. Φτιάχνουμε το δικό μας επιτραπέζιο παιχνίδι με θέμα τους Ολυμπιακούς Αγώνες. Ζωγραφίζω όπως τους φαντάζομαι τους αθλητικούς χώρους που θα διεξαχθούν οι Ο.Α. του 2004.	
		Κολάζ με θέμα το αγαπημένο μου άθλημα ή αγώνισμα. Κατασκευάζουμε τη δική μας Ολυμπιακή σημαία. Διοργάνωση Ολυμπιακής Ημέρας.	

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Γνωστικοί: Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να γνωρίσουν την Αρχαία Ελληνική και Σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση. Να γνωρίσουν τον Ολυμπιακό Πολιτισμό όπως αυτός εμφανίζεται στη συμμετοχή, στο σώμα, στον αγώνα και στις αρχές. ***Δεξιοτήτων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες στον Αθλητισμό. Να καλλιεργήσουν την εξειδίκευση στον Αθλητικό Αγώνα. Να καλλιεργήσουν την κριτική σκέψη απέναντι στα αρνητικά φαινόμενα όπως είναι η βία, η χυδαιολογία και ο ρατσισμός. ***Στάσεων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να αποδέχονται τους κανόνες των παιχνιδιών και τις αποφάσεις των κριτών. Να διατηρούν τον αυτοέλεγχο στο παιχνίδι και τον αγώνα. Να υιοθετήσουν στάση φίλαθλου πνεύματος και να συμμετέχουν μαζικά ως φίλαθλοι στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004.	Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Παραολυμπιακοί Αγώνες. «Ευ αγωνίζεσθαι» (Ηθικά και Κοινωνικά Μηνύματα) Ολυμπιακά Αθλήματα. Αθήνα 2004 - Ευθύνη όλων μας.	Ανασκόπηση έντυπης και ηλεκτρονικής βιβλιογραφίας, με θέματα για τους αρχαίους και σύγχρονους Ο.Α. (Αγωνίσματα - κανονισμοί - έπαθλα - ποινές) Συγκέντρωση πληροφοριακού υλικού από Ομοσπονδίες, Γ.Γ.Α., αθλητικούς φορείς για τα Ολυμπιακά αθλήματα Συλλογή από αφίσες των σύγχρονων Ο.Α. και έκθεση αυτών Επίδειξη Ολυμπιακών αθλημάτων από αθλητές - μαθητές στους υπόλοιπους μαθητές της τάξης και του σχολείου. Προβολή αθλητικής βιντεοταινίας με θέμα τους Ο.Α. Ανασκόπηση και συγκέντρωση άρθρων εφημερίδων με θέμα «Ευ αγωνίζεσθαι». Δημιουργώ ιστορίες «Ευ αγωνίζεσθαι». Οι μαθητές δημιουργούν το δικό τους παιχνίδι, βάζουν τους δικούς τους κανόνες, προάγοντας τη φιλία. Διεξαγωγή εσωτερικού πρωταθλήματος τάξης με σκοπό το «Ευ αγωνίζεσθαι» (παίκτες - διαιτητές - γραμματεία, θα είναι όλοι μαθητές). Κατασκευάζω μακέτα του Ολυμπιακού χωριού, όπως το φαντάζομαι. Κολάζ με θέμα τα σύγχρονα Ολυμπιακά αγωνίσματα. Ζωγραφική για αφίσα με θέμα «Ευ αγωνίζεσθαι». Κατασκευάζω πανό με συνθήματα για το εσωτερικό πρωτάθλημα του	

		σχολείου μου. Σε προσκαλώ σε διαγωνισμό (σέβομαι τον αντίπαλο). Διοργανώνω στο σχολείο μου φιλικό αγώνα ομαδικού αθλήματος με γειτονικό σχολείο. Δημιουργία αθλητικής - Ολυμπιακής βιβλιοθήκης. Κρυπτόλεξα - Σταυρόλεξα με θέματα από τον Αθλητισμό (Βρείτε τα ομαδικά αθλήματα, Βρείτε τα ατομικά αθλήματα, Βρείτε χειμερινά αθλήματα, Βρείτε αθλήματα υγρού στίβου). Συλλογή γραμματοσήμων σχετικών με τον Αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες.	

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Γνωστικοί: ***Επιδιώκουμε οι μαθητές:*** Να γνωρίσουν την Αρχαία Ελληνική και Σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση. Να γνωρίσουν τον Ολυμπιακό Πολιτισμό, όπως αυτός εμφανίζεται στο σώμα, στην κίνηση, στο παιχνίδι, στον αγώνα, στις αρχές και στο διάλογο. Να γνωρίσουν μη διαδεδομένα στην Ελλάδα Ολυμπιακά Αθλήματα. ***Δεξιοτήτων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν τις ιδιαίτερες δεξιότητες και τα ταλέντα τους στον Αθλητισμό. Να καλλιεργήσουν την εξειδίκευση στον Αθλητικό Αγώνα. Να καλλιεργήσουν την ομαδικότητα, τη συνεργασία, την κατανόηση και τη φιλία.	Αρχαίοι και Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Η δύναμη της θέλησης. Ωφέλεια της άσκησης. «Ευ αγωνίζεσθαι» (Ηθικά και κοινωνικά μηνύματα) Μη διαδεδομένα Ολυμπιακά Αθλήματα Αθήνα 2004 - Εθελοντισμός - Επικοινωνία	Συλλογή εντύπου και ηλεκτρονικού υλικού, εφημερίδων- περιοδικού τύπου - επιστημονικών συγγραμμάτων με θέμα Αρχαίοι και Σύγχρονοι Ο.Α. (σημαντικές στιγμές - μαύρες στιγμές των Ο.Α.) Δημιουργία ταμπλό Ολυμπιάδων και έκθεση αυτών Σύσταση σχολικής επιτροπής φιλάθλου πνεύματος Δημιουργία της ιστοσελίδας της τάξης Πρόσκληση σε αθλητή με ιδιαιτερότητες και συζήτηση για το θέμα της συμμετοχής του στους αγώνες. Προβολή βιντεοταινίας ή εισήγηση με διαφάνειες και φωτογραφικό υλικό με θέμα: "Μη διαδεδομένα αθλήματα στην Ελλάδα". Παίζουμε ορισμένα μη διαδεδομένα αθλήματα στις εγκαταστάσεις που ήδη υπάρχουν π.χ. Μπάντμιντον στο γήπεδο του βόλεϊ. Δημιουργία λευκώματος με έργα ζωγραφικής που έχουν σχέση με	

Στάσεων: Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να διαμορφώσουν εθελοντική διάθεση, ώστε να βοηθήσουν στην προετοιμασία, τη φιλοξενία και τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004. Να υιοθετήσουν στάσεις ίσης συμμετοχής στον αθλητισμό, χωρίς καμία διάκριση. Να υποστηρίζουν τον τίμιο και δίκαιο αγώνα.		τον αθλητισμό μεγάλων ζωγράφων. Σύσταση σχολικής επιτροπής για τη διάδοση της Ολυμπιακής Παιδείας. Διοργάνωση σχολικού πρωταθλήματος - Ολυμπιακή ημέρα. Δημιουργία λευκώματος με θέμα ο Αθλητής - ο Ολυμπιονίκης που θαυμάζω. Συμμετοχή στο σχολικό πρωτάθλημα. Δημιουργία κόμικς με θέματα από τον αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες	

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΤΟΧΟΙ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Γνωστικοί: Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να γνωρίσουν την Αρχαία Ελληνική και Σύγχρονη Ολυμπιακή Παράδοση. Να γνωρίσουν τον Ολυμπιακό Πολιτισμό, όπως αυτός εμφανίζεται, στον τόπο, στην υποδομή, στη φύση, στη συμμετοχή, στο σώμα, στην κίνηση, στο παιχνίδι, στον αγώνα, στις αρχές, στο θέαμα, στο νόημα και στο διάλογο. ***Δεξιοτήτων:*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να καλλιεργήσουν περιβαλλοντική συνείδηση με έμφαση τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004. Να ενισχύσουν το ενδιαφέρον τους για τη δια βίου άσκηση. ***Στάσεων :*** Επιδιώκουμε οι μαθητές: Να αποδέχονται και να σέβονται την πολιτισμική διαφορετικότητα των λαών.	Ολυμπιακοί Αγώνες-το παρών και το παρελθόν. Ολυμπιακοί Αγώνες-όραμα Ολυμπιακοί Αγώνες-σώμα, νους, πνεύμα. Ο αγώνας Ολυμπιακοί Αγώνες-Πολιτισμοί Ολυμπιακοί Αγώνες-Περιβάλλον, ποιότητα ζωής.	Προβολή βιντεοταινίας με θέμα Αρχαίοι και Σύγχρονοι Ο.Α. Ανασκόπηση βιβλιογραφίας έντυπη και ηλεκτρονικού τύπου με θέματα: "Το σύνθημα κάθε σύγχρονης Ολυμπιάδας". "Περιβάλλον και Ο.Α.". Δημιουργία ομάδων της τάξης (ομαδικά και ατομικά αθλήματα), με στόχο να συμμετέχουν όλοι οι μαθητές. Οργάνωση εσωτερικού σχολικού πρωταθλήματος σε όλα τα αθλήματα. Τελετή έναρξης με Ελληνικούς Παραδοσιακούς Χορούς και Μοντέρνες Χορογραφίες από τις αντίστοιχες ομάδες του σχολείου. Κατασκευή του χάρτη των σύγχρονων Ο.Α. (σε κάθε χώρα παρουσιάζεται ένα έργο του αθλητισμού). Δενδροφύτευση του κοντινού μας λόφου Καταγραφή αθλητικών και ελεύθερων χώρων της περιοχής μας και προτάσεις αξιοποίησής τους Εκδήλωση με θέμα: Περιβάλλον και Ο.Α.	

Να διαμορφώσουν αγωνιστικά και φίλαθλα ήθη. Να συμμετέχουν ενεργά στον αθλητισμό. Να αποδεχθούν την ευεργετική επίδραση της άσκησης στο σώμα, στο πνεύμα και στην ψυχή, ώστε ακόμα και αν δεν γίνουν αθλητές να ασχοληθούν με αθλητικά θέματα.		Αδελφοποίηση του σχολείου μας με σχολείο της Αυστραλίας και της Κίνας. Δημιουργία κώδικα έντιμου παιχνιδιού. Ηθικά διλήμματα για κακές συνήθειες των ανθρώπων (κάπνισμα - αναβολικά - ναρκωτικά) Ανοιχτή συζήτηση με θέματα: "Χρήση αναβολικών", "Περιβαλλοντικές επιπτώσεις από τη διοργάνωση μιας Ολυμπιάδας". Σχεδιάζουμε ημερολόγιο με θέματα από τις δραστηριότητές μας στο πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας. Συμμετοχή στο Σχολικό Πρωτάθλημα Συλλογή με θέμα: «Τα παράξενα στον Αθλητισμό και τους Ολυμπιακούς Αγώνες» (από περιοδικά – βιβλία – εφημερίδες – βιντεοταινίες – τηλεοπτικές εκπομπές κ.ά.)	

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΙΣ	
Την ώρα των Καλλιτεχνικών	Οι μαθητές μπορούν να ζωγραφίσουν: Τα Ολυμπιακά σύμβολα Αθλητές να συναγωνίζονται Αθλητές να βραβεύονται Πολίτες να υποδέχονται Ολυμπιονίκες που επιστρέφουν στην πόλη τους Αθλητικά αντικείμενα Αθλητικούς χώρους Αγαπημένα τους αθλήματα Οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν: Κατασκευές – γλυπτική - κεραμική – ζωγραφική – χαλκογραφίες – τζαμογραφίες – γύψινα – κολάζ – κόμικς – γκράφιτι, με θέματα που αφορούν τους Ολυμπιακούς αγώνες Οι μαθητές μπορούν να σχεδιάσουν: Μετάλλια, βραβεία, διπλώματα
Την ώρα της πληροφορικής	Δημιουργία της ιστοσελίδας της τάξης Συλλογή πληροφοριακού υλικού μέσω διαδικτύου
Στο μάθημα της θεατρικής αγωγής	Αναπαριστούμε διλήμματα στο τίμιο παιχνίδι 1ο σκετς: Διαφωνία παίκτη και διαιτητή μετά

	από σφύριγμα πέναλτι. 2ο σκετς: Κάνουμε πεζοπορία στο βουνό και κάποιος από την ομάδα χάνεται. Τι κάνουμε; 3ο σκετς: Ένας παίκτης εκνευρίζεται όταν σκοράρει ένας αντίπαλος και αρχίζει τον καυγά. 4ο σκετς: Επιλύουν δύο αντίπαλοι μια διαφορά μεταξύ τους με βάση το «Ευ αγωνίζεσθαι».
Στο μάθημα των Νέων Ελληνικών	Ανατρέχουμε στους ποιητές και λογοτέχνες (Έλληνες και ξένους) και παρουσιάζουμε ιστορίες καλού και δίκαιου αγώνα μέσα από τα έργα τους.

Στο μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών	Βρίσκουμε γλυπτά ή έργα σύγχρονης αρχιτεκτονικής που απεικονίζουν θέμα, νόημα ή ιστορία «ευ αγωνίζεσθαι».
Στο μάθημα της Φυσικής Αγωγής	Οι μαθητές μπορούν να εξασκούνται: Σε ομαδικά παιχνίδια Σε ατομικά παιχνίδια Στην ενόργανη γυμναστική Στη ρυθμική γυμναστική Στο χορό Στη Μουσικοκινητική Στον Κλασσικό Αθλητισμό Στις Αθλοπαιδιές Σε αθλήματα του υγρού στίβου Σε πρόγραμμα Φυσικής Κατάστασης Στις δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν κατά την Ολυμπιακή ημέρα
Στο μάθημα της Μουσικής	Μελοποίηση στίχων που οι ίδιοι οι μαθητές έχουν γράψει με θέματα από τον αθλητισμό, την ειρήνη και τους Ολυμπιακούς Αγώνες Μελοποίηση στίχων ποιητών (Ελλήνων και ξένων) για τη ειρήνη και τους Ολυμπιακούς Αγώνες Μελοποίηση των Ολυμπιόνικων του Πινδάρου
Επισκέψεις	Παρακολουθούμε ένα αθλητικό γεγονός στο Δήμο μας Επισκεπτόμαστε Στάδια (Ολυμπιακό, Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, Παναθηναϊκό Στάδιο, Στάδιο της Επιδαύρου, Στάδιο της Αρχαίας Ολυμπίας, Γυμναστήριο Φωκιανός κ.ά.) Επισκεπτόμαστε μουσεία (Αρχαιολογικό, Φιλοτελικό, Ολυμπιακών Αγώνων, κ.ά.) Επισκεπτόμαστε αρχαιολογικούς χώρους (Ολυμπία, Βεργίνα, Επίδαυρο, Δελφούς, Δίον κ.ά.) Επισκεπτόμαστε πολιτισμικά και αθλητικά κέντρα Επισκεπτόμαστε διάφορα κέντρα πληροφόρησης και ραδιοφωνικούς σταθμούς Επισκεπτόμαστε χώρους όπου οι μαθητές μπορούν να γνωρίσουν και να ασκηθούν σε μη διαδεδομένα στην Ελλάδα Ολυμπιακά Αθλήματα Επισκεπτόμαστε Αθλητικούς Συλλόγους Αθλητών που λαμβάνουν μέρος στους Παραολυμπιακούς Αγώνες.

Πρόγραμμα ολυμπιακής παιδείας στα ειδικά σχολεία
ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ
Εισαγωγή

Η Ολυμπιακή Παιδεία στην ευρύτερή της έννοια προσφέρεται για διαθεματική προσέγγιση, με θεματικές ενότητες που καλύπτουν την ιστορική διαδρομή, το γεωφυσικό χώρο, τις θρησκευτικές και τις πολιτικές προεκτάσεις και τις αθλητικές δραστηριότητες, συνυφασμένες με τις κοινωνικές απαιτήσεις για την προαγωγή της σωματικής ρώμης σε συνδυασμό με την πνευματική και ηθική καλλιέργεια. Η Σπαρτιατική αγωγή έθετε σε πρώτη βαθμίδα τη σωματική δύναμη και την ψυχική αντοχή στις κακουχίες. Η Αθηναϊκή αγωγή συνδύαζε τη σωματική ρώμη με την πνευματική και ψυχική καλλιέργεια. Το πρότυπο του καλού και του αγαθού επικράτησε στην αρχαιότητα και κάθε παρέκκλιση από το πρότυπο αυτό γινόταν αποδεκτή με δυσκολία. Αξίζει όμως να αναφερθούν (α) το παράδειγμα του σωματικά ανάπηρου Τυρταίου, ο οποίος συνήγειρε με το ψυχικό του σθένος τους Σπαρτιάτες και (β) το σεβασμό που έτρεφαν οι αρχαίοι στους τυφλούς μάντεις.

Η Ολυμπιακή Παιδεία αφορά και τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, τα οποία είναι ενσωματωμένα στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα ή φοιτούν σε αυτόνομα ειδικά σχολεία. Και ενώ ο σκοπός του μαθήματος είναι αυτονόητο ότι παραμένει ο ίδιος και στην Ειδική Αγωγή επιβάλλονται σημαντικές τροποποιήσεις στους στόχους που τίθενται, στα χρονοδιαγράμματα, καθώς και στις προτεινόμενες δραστηριότητες που πρέπει να προσαρμοστούν στο επίπεδο του κάθε παιδιού, δηλαδή στη νοητική και σωματική του κατάσταση, στην ικανότητα προσοχής που διαθέτει, στους ρυθμούς μάθησης και γενικά στον τρόπο με τον οποίο δουλεύει.

Ο εκπαιδευτικός που εργάζεται σε κανονικό σχολείο με τάξη ένταξης, όπου συνυπάρχουν παιδιά με Ε.Α., μαζί με τα "φυσιολογικά" θα αναπτύξει τον τρόπο προσαρμογής της διδασκαλίας σε αυτό το σκέλος της Ειδικής Αγωγής που διαφέρει σημαντικά από αυτόν που θα εφαρμοστεί στο ειδικό σχολείο. Το πρόγραμμα στην πλειοψηφία των μαθητών γίνεται κανονικά, απλώς παίρνει διαφοροποιημένη και περισσότερο εξατομικευμένη μορφή για τα παιδιά με Ε.Α.

Οι σκοποί, οι στόχοι και οι δραστηριότητες του Ε.Π.Σ. είναι κοινά στοιχεία για όλα τα παιδιά και καθίστανται εφικτά με διαφοροποιήσεις που αφορούν τις ιδιαιτερότητες κάποιων παιδιών με ελάσσονα ή μείζονα προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς.

Η Ολυμπιακή Παιδεία πρέπει να εισαχθεί και στα ειδικά σχολεία ως πλαίσιο αναφοράς με ενδεικτικές δραστηριότητες που θα προσαρμόζονται στις ιδιαιτερότητες των παιδιών με έμφαση στην εξατομίκευση, η οποία θα προκύπτει από την αξιολόγηση των δυνατοτήτων και των αδυναμιών των παιδιών ανεξάρτητα από την κατηγορία στην οποία ανήκουν. Εξάλλου δεν θα ήταν δυνατή η παραγωγή πλαισίων Αναλυτικών Προγραμμάτων κατά κατηγορία ειδικών παιδιών από τη στιγμή που υπάρχει η διεθνής τάση για αποκατηγοριοποίηση και ενσωμάτωση των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στο κοινό εκπαιδευτικό σύστημα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε παραδείγματα προσαρμογής κάποιων δραστηριοτήτων στις ανάγκες των παιδιών διαφόρων κατηγοριών. Η έννοια των Ολυμπιακών αγώνων στην αρχαιότητα μπορεί να δοθεί με τις ακόλουθες προσαρμογές (α) Νοητικά καθυστερημένα παιδιά: Προετοιμασία για επίσκεψη σε αρχαιολογικό μουσείο. Συλλογή καρτών με αθλητικές παραστάσεις αρχαίων αθλητών. Αναπαράσταση των αθλημάτων και επιβράβευση των αθλητών. (β) Παιδιά με κινητικές αναπηρίες: Προβολή βίντεο με αθλητικούς αγώνες της αρχαιότητας. Προβολή βίντεο με συμμετοχή αθλητών με κινητικές αναπηρίες. Επισήμανση της ανάγκης για συστηματική προετοιμασία και θέληση για επιτυχία. Αξιοποίηση των κινητικών δυνατοτήτων των παιδιών για αναπαραστάσεις εφικτών αθλητικών δραστηριοτήτων. Αξιολόγηση των προσπαθειών και καλλιέργεια της ευγενούς άμιλλας. (γ) Τυφλά παιδιά: Επίσκεψη σε μουσείο αφής. Σχηματισμός εννοιών αθλητικών αναπαραστάσεων. Ακρόαση αθλητικών μεταδόσεων. Άσκηση με δραστηριότητες κινητικότητας και προσανατολισμού. Ενθάρρυνση των τυφλών να συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες αξιοποιώντας την εξελιγμένη αίσθηση της ακοής και της αφής. (δ) Κωφά παιδιά: Επίσκεψη σε μουσείο. Συλλογή μουσειακού υλικού. Επεξεργασία του υλικού με έμφαση στην κατανόηση των αθλητικών δραστηριοτήτων με ερμηνεία στην νοηματική γλώσσα. Αναπαράσταση των αθλημάτων με τήρηση των σχετικών κανόνων. Συμμετοχή των κωφών στις αθλητικές δραστηριότητες με τροποποίηση του τρόπου εκκίνησης π.χ. με φωτεινή ένδειξη.

Η διάταξη της ύλης πρέπει να ακολουθεί τη σπειροειδή μορφή με επάλληλες προεκτάσεις των γνωστικών και των κινητικών δεξιοτήτων των παιδιών με ε.ε.α. Η οριοθέτηση του περιεχομένου σπουδών της Ολυμπιακής Παιδείας θα καθορίσει και τη διδακτική προσέγγιση με τις αναγκαίες τροποποιήσεις και προσαρμογές. Ενδεικτικά αναφέρουμε τη διδακτική προσέγγιση που μπορεί να γίνει σε μια ενότητα στις διάφορες βαθμίδες της εκπαίδευσης.

ΕΙΔΙΚΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΣΤΟΧΟΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Να σχηματίσουν τα νήπια τη νοητική εικόνα του αρχαίου και του σύγχρονου αθλητή	Διαχρονική προσέγγιση της Ολυμπιακής Παιδείας	Οι μαθητές: Διακρίνουν τις αθλητικές δραστηριότητες Κάνουν συλλογές με εικόνες αθλητών Κάνουν αντιστοιχήσεις αθλητών με αθλητικές δραστηριότητες. Κάνουν αναπαραστάσεις των αθλητικών δραστηριοτήτων μέσα από το συμβολικό παιγνίδι Αναγνωρίζουν και ονομάζουν τα κύρια ολυμπιακά αθλήματα.	

ΕΙΔΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΣΤΟΧΟΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Εμπέδωση της νοητικής εικόνας του αρχαίου και του σύγχρονου αθλητή με χωροχρονικούς προσδιορισμούς	Διαχρονική προσέγγιση της Ολυμπιακής Παιδείας	Οι μαθητές: Βάζουν σε σωστή χρονική διάταξη τους αθλητές Εντοπίζουν στο χάρτη τους τόπους τέλεσης των αθλητικών αγώνων Κάνουν αναπαραστάσεις των αθλητικών δραστηριοτήτων Γνωρίζουν τα αθλήματα και τους βασικούς αθλητικούς κανόνες Παίρνουν μέρος σε αναπαραστάσεις ολυμπιακών αγώνων με αποδόσεις ολυμπιακών βραβείων	

ΕΙΔΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

ΣΤΟΧΟΣ	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	
Ανάπτυξη της νοητικής εικόνας του αρχαίου και του σύγχρονου αθλητή με αναφορές στην εξέλιξη των αθλημάτων	Διαχρονική προσέγγιση της Ολυμπιακής Παιδείας	Εξέλιξη και ο εμπλουτισμός των αθλημάτων Αναπαραστάσεις των αθλημάτων με απονομές τιμών και βραβείων από τις παλαιότερες στις σύγχρονες εποχές Ιστορική αναδρομή των Ολυμπιακών αγώνων Ολυμπιάδα 2004, η προβολή της χώρας μας και η ανάγκη για προσφορά εθελοντικής εργασίας	

ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Οι μέθοδοι διδασκαλίας που προτείνονται για την υλοποίηση του προγράμματος πρέπει:

Να είναι εύκολες στην υλοποίησή τους.

Να υπηρετούν τους στόχους που έχουν τεθεί.

Να απευθύνονται στο γνωστικό, διανοητικό και συναισθηματικό επίπεδο των μαθητών.

Να διευκολύνουν τη συνεργασία εκπαιδευτικώνμαθητών.

Γι' αυτούς τους λόγους εκτός από τις παραδοσιακές μεθόδους διδασκαλίας (διαλέξεις, προβολή διαφανειών, προβολή βιντεοταινιών, προβολή σλάιτς, προβολή CD, χάρτες, προπλάσματα, εικόνες, διαγράμματα), προτείνονται και μέθοδοι μαθητοκεντρικές.

Οι μαθητοκεντρικές μέθοδοι δίνουν την ευκαιρία στους μαθητές να λειτουργήσουν ομαδικά, να πάρουν πρωτοβουλίες, να αναλάβουν υπευθυνότητες και να παίξουν ενεργητικό ρόλο στη διαδικασία της μάθησης, με καταιγισμό ιδεών, παιχνίδια ρόλων, παιδαγωγικά παιχνίδια, καλλιτεχνική δημιουργία, αθλητικές δραστηριότητες, ενασχόληση με αθλητικά θέματα, ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού, οραματισμό, επισκέψεις στο περιβάλλον, (φυσικό και κοινωνικόέρευνα πεδίου).

Οι μέθοδοι που θα χρησιμοποιήσουμε πρέπει να δίνουν τη δυνατότητα στους μαθητές να προβληματίζονται να αναπτύσσουν τις γνώσεις τους, να συμπεραίνουν, να διατυπώνουν και να αιτιολογούν τις απόψεις τους.

Η θεωρία και η πράξη πρέπει να συμπορεύονται. Πρέπει να δημιουργούνται κατάλληλες συνθήκες, ώστε να γίνεται διερεύνηση θεμάτων και ανακάλυψη. Οι στρατηγικές αυτές συνθέτουν διαδικασίες μετρήσεων, ταξινόμησης, παρατήρησης, διερεύνησης, πρόβλεψης, εύρεσης χρονικών σχέσεων, σύγκρισης γεγονότων, επίλυσης προβλημάτων, γνωστικών συγκρούσεων, παρατήρησης κ.ά.

Σημαντικό είναι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές να διαμορφώνουν από κοινού το πλαίσιο δράσης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού πρέπει να είναι καθοδηγητικόςσυμβουλευτικός, ενώ το κέντρο βάρους μετατίθεται στους μαθητές και στη συλλογική μορφή εργασίας.

Σημαντική θεωρείται η συνεργασία με άλλους εκπαιδευτικούς, με ειδικούς επιστήμονες με εξωσχολικούς φορείς και με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων.

Μεθοδολογικές προσεγγίσεις οι οποίες ικανοποιούν τα παραπάνω είναι:

Η μέθοδος project, η ομαδοσυνεργατική μέθοδος και η μέθοδος της αλληλοδιδασκαλίας.

Η διαφοροποίηση της διδακτικής μεθοδολογίας στο Ε.Π.Σ.Ο.Π. στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες υλοποιείται με τις παρακάτω διδακτικές αρχές:

Επιλογή και προσαρμογή της διδακτέας ύλης ανάλογα με το βαθμό και το είδος της αναπηρίας.

Καθορισμός πλαισίου Αναλυτικού Προγράμματος με σκοπούς, στόχους και δραστηριότητες σύμμετρες με το βαθμό και το είδος των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών.

Διαγνωστική αξιολόγηση με διερεύνηση των δυνατοτήτων και αδυναμιών στον κινητικό τομέα.

Κατάρτιση εξατομικευμένου εκπαιδευτικού προγράμματος με τη συνεργασία όλων των συναφών ειδικοτήτων. Στα πλαίσια του εξατομικευμένου εκπαιδευτικού και διδακτικού προγράμματος τίθενται οι μακροπρόθεσμοι και οι βραχυπρόθεσμοι διδακτικοί στόχοι.

Ανάλυση των διδακτικών στόχων σε επιμέρους διδακτικά βήματα με επιλογή του κατάλληλου διδακτικού υλικού.

Διδασκαλία με τη χρήση κατάλληλων ενισχυτών. Συνεχείς ανατροφοδοτήσεις. Έλεγχος των αποτελεσμάτων. Συστηματικές καταγραφές της προόδου των μαθητών.

Τήρηση αρχείου προόδου του μαθητή με ενημέρωση του ατομικού φακέλου.

Κατάρτιση του κινητικού και του γνωστικού προφίλ του μαθητή.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΟ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Προσχολική Αγωγή

Για τη Νηπιαγωγό

Οδηγός Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας για το Δημοτικό σχολείο.

Εγχειρίδιο Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας (με εργασίες των σχολείων που ήδη έχουν υλοποιήσει το πρόγραμμα κατά τη διάρκεια του πιλοτικού προγράμματος).

Εγχειρίδιο σε μορφή Λευκώματος (από Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα έως το 2004).

Εγχειρίδιο "Ευ Αγωνίζεσθαι".

Έκδοση βιβλίου λογοτεχνίας με τις ιστορίες πεζογραφίες και ποιήματα των μαθητών.

CD με πολλές πληροφορίες (διευθύνσεις, πηγές πληροφόρησης, παράθυρα στο διαδίκτυο, σχετική βιβλιογραφία, σχολεία που ήδη έχουν υλοποιήσει το πρόγραμμα κ.ά.).

Βιντεοταινίες ΥΠΕΠΘ από την εκπαιδευτική τηλεόραση με θέμα την ιστορία των Αρχαίων και Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων.

Βιντεοταινία από το ήδη υπάρχον υλικό (εκδηλώσεις δραστηριότητες σχολείων).

Βιντεοταινίες από πολιτισμικούς συλλόγους (Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς από Λύκειο Ελληνίδων και Δώρα Στράτου).

Βιντεοταινία από σχολικούς καλλιτεχνικούς αγώνες που έχουν σχέση με το θέμα.

Βιντεοταινία από Ε.Ο.Α. με θέμα: "Η Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων".

Βιντεοταινία η οποία να περιέχει στοιχεία όλων των Ολυμπιακών Αθλημάτων.

Σειρά διαφανειών (Πρώιμες μορφές αθλητισμού έως σήμερα).

Οδηγός Ολυμπιακών Αθλημάτων.

Λεξικό Ολυμπιακών όρων.

Κασέτες ή CD που να περιέχουν τραγούδια σχετικά με το θέμα.

Το βαλιτσάκι του προγράμματος που θα περιέχει όλα τα ανωτέρω.

Για τους μαθητές

Βιβλιοτετράδιο με θέματα σχετικά με τους Ολυμπιακούς Αγώνες.

Φάκελο σχεδίων και σχημάτων.

Παιχνίδια κατασκευές.

Παιχνίδια επιτραπέζια.

Σχολικά αθλητικά ημερολόγια.

Καπέλα και μπλουζάκια του προγράμματος.

Σημαία των Ο.Α. 2004.

Αφίσα με συνθήματα αγώνων.

Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

Για τον εκπαιδευτικό Φυσικής Αγωγής

Οδηγός Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας για το Δημοτικό σχολείο.

Εγχειρίδιο Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας (με εργασίες των σχολείων που ήδη έχουν υλοποιήσει το πρόγραμμα κατά τη διάρκεια της πιλοτικής εφαρμογής 19982001).

Εγχειρίδιο σε μορφή Λευκώματος (από Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα έως το 2004).

Εγχειρίδιο "Ευ Αγωνίζεσθαι".

Έκδοση βιβλίου λογοτεχνίας με τις ιστορίες πεζογραφίες και ποιήματα των μαθητών.

CD με πολλές πληροφορίες (διευθύνσεις, πηγές πληροφόρησης, παράθυρα στο διαδίκτυο, σχετική βιβλιογραφία, σχολεία που ήδη έχουν υλοποιήσει το πρόγραμμα κ.ά).

Βιντεοταινίες ΥΠΕΠΘ από την εκπαιδευτική τηλεόραση με θέμα την Ιστορία των Αρχαίων και Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, Βιντεοταινία από το ήδη υπάρχον υλικό (εκδηλώσεις δραστηριότητες σχολείων).

Βιντεοταινίες από πολιτισμικούς συλλόγους (Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς από Λύκειο Ελληνίδων και Δώρα Στράτου).

Βιντεοταινία από σχολικούς καλλιτεχνικούς αγώνες που έχουν σχέση με το θέμα.

Βιντεοταινία από Ε.Ο.Α. με θέμα: "Η Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων".

Βιντεοταινία η οποία να περιέχει στοιχεία όλων των Ολυμπιακών Αθλημάτων.

Σειρά διαφανειών (Πρώιμες μορφές αθλητισμού έως σήμερα).

Οδηγός Ολυμπιακών Αθλημάτων.

Λεξικό Ολυμπιακών όρων.

Κασέτες ή CD που να περιέχουν τραγούδια σχετικά με το θέμα .

Το βαλιτσάκι του προγράμματος που θα περιέχει όλα τα ανωτέρω.

Για το μαθητή

3 βιβλιοτετράδια για τους μαθητές (ένα για κάθε κύκλο).

Αφίσα του 2004.

Παιχνίδια κατασκευές.

Παιχνίδια επιτραπέζια.

Σχολικά αθλητικά ημερολόγια.

Καπέλα και μπλουζάκια του προγράμματος.

Αφίσα με τα συνθήματα αγώνων.

Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

Για τον Καθηγητή Φυσικής Αγωγής

Οδηγός Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας για το Γυμνάσιο.

Εγχειρίδιο Ολυμπιακής και Αθλητικής Παιδείας (με εργασίες των σχολείων).

Εγχειρίδιο σε μορφή Άλμπουμ (από Ολυμπιακούς Αγώνες στην Αρχαία Ελλάδα έως το 2004).

Εγχειρίδιο "Ευ Αγωνίζεσθαι".

Έκδοση βιβλίου λογοτεχνίας με τις ιστορίες πεζογραφίες και ποιήματα των μαθητών.

CD με πολλές πληροφορίες (διευθύνσεις, πηγές πληροφόρησης, παράθυρα στο διαδύκτιο, σχετική βιβλιογραφία, σχολεία που ήδη έχουν υλοποιήσει το πρόγραμμα κ.ά.).

Βιντεοταινίες ΥΠΕΠΘ από εκπαιδευτική τηλεόραση με θέμα την ιστορία των Αρχαίων και σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων, βιντεοταινία από το ήδη υπάρχον υλικό (εκδηλώσεις δραστηριότητες σχολείων).

Βιντεοταινίες από πολιτισμικούς συλλόγους (Ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς από Λύκειο Ελληνίδων και Δώρα Στράτου).

Βιντεοταινία από σχολικούς καλλιτεχνικούς αγώνες που έχουν σχέση με το θέμα.

Βιντεοταινία από Ε.Ο.Α. με θέμα: "Η Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων".

Βιντεοταινία η οποία να περιέχει στοιχεία όλων των Ολυμπιακών Αθλημάτων.

Σειρά διαφανειών (Πρώιμες μορφές αθλητισμού έως σήμερα).

Οδηγός Ολυμπιακών Αθλημάτων.

Λεξικό Ολυμπιακών όρων.

Κασέτες ή CD που να περιέχουν τραγούδια σχετικά με το θέμα.

Το βαλιτσάκι του προγράμματος που θα περιέχει όλα τα ανωτέρω.

Για το μαθητή

3 βιβλιοτετράδια για τους μαθητές (ένα για κάθε τάξη Α΄, Β΄, Γ΄ Γυμνασίου).

Αφίσα του 2004.

Σχολικά αθλητικά ημερολόγια.

Καπέλα και μπλουζάκια του προγράμματος.

Σημαία των Ο.Α. 2004.

Αφίσα με τα συνθήματα αγώνων.

Εγκαταστάσεις Εποπτικό αθλητικό υλικό

Το άριστο εποπτικό αθλητικό υλικό και οι εγκαταστάσεις βοηθούν στην υλοποίηση του προγράμματος, διότι διεγείρουν το ενδιαφέρον των μαθητών και το μάθημα γίνεται πιο αποδοτικό.

Για το πρόγραμμα της Ολυμπιακής Παιδείας απαραίτητα είναι:

Αφίσα με τα συνθήματα αγώνων.

Αθλητικές εγκαταστάσεις (ανοιχτές και κλειστές)

Διαφάνειες

Σλάιτς

Βιντεοταινίες

Λογισμικό

Κασετόφωνο

CD Player

Επιδιασκόπιο

Φωτογραφική μηχανή

Δημοσιογραφικό μαγνητόφωνο

Βίντεο

Η/Υ

Σκάνερ

Εκτυπωτής

Φωτοτυπικό Μηχάνημα

Προπλάσματα

Προσομοιώματα

Χάρτες

Αφίσες

Πίνακες

Αθλητικό υλικό (αφορά αθλητικό υλικό για όλα τα Ολυμπιακά Αθλήματα)

Αξιολόγηση

Στην αρχή της εργασίας και κατά τη διάρκειά της χρησιμοποιείται η διαγνωστική αξιολόγηση. Στόχος της είναι η αναγνώριση της προϋπάρχουσας γνώσης και εμπειρίας των μαθητών στο υπό πραγμάτευση κάθε φορά θέμα, οι οποίες αξιοποιούνται για τη βελτίωση και για τον εμπλουτισμό της διδασκαλίας. Κατά τη διάρκεια επίσης του προγράμματος χρησιμοποιείται η διαμορφωτική αξιολόγηση με στόχο τη συνεχή πληροφόρηση του εκπαιδευτικού και του μαθητή για την πορεία της μάθησης. Κατά τη διαδικασία της διαμορφωτικής αξιολόγησης ο εκπαιδευτικός ενημερώνει και συζητά με τους μαθητές του για τα μαθησιακά τους επιτεύγματα. Ανάλογα με τα αποτελέσματά της σχεδιάζει κατάλληλες παρεμβάσεις για τη βελτίωση της διαδικασίας μάθησης και την επίτευξη των μαθησιακών στόχων.

Στην πορεία παρεμβάλλονται διαλείμματα ανατροφοδότησης. Στο τέλος του προγράμματος πραγματοποιείται η τελική αξιολόγηση. Η αξιολόγηση γίνεται προφορικά με συζήτηση και γραπτά με ερωτηματολόγια. Στη φάση αυτή γίνεται από κοινού αξιολόγηση της εργασίας για το κατά πόσο επιτεύχθηκαν οι στόχοι, πώς κύλησε η εργασία, γίνεται εντοπισμός λαθών, καταγράφεται το γνωστικό και βιωματικό υλικό που κατακτήθηκε και καταγράφονται τα αποτελέσματα.

Τόσο η ετεροαξιολόγηση (από τους συμμαθητές και τον εκπαιδευτικό), όσο και η αυτοαξιολόγηση (από τους μαθητές) γίνονται με θετικό τρόπο και στοχεύουν στην πρόοδο και τη βελτίωση της εργασίας. Στην τελική αξιολόγηση μας ενδιαφέρει το κατά πόσο οι γνώσεις και οι εμπειρίες που αποκτήθηκαν διαμόρφωσαν καινούργιες συμπεριφορές και άλλαξαν παλαιότερες αρνητικές στάσεις των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

ε. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΑΓΩΓΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Εισαγωγή

Σκοπός της Αγωγής Υγείας

Σκοπός της Αγωγής Υγείας είναι η προάσπιση, η βελτίωση και η προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας και της κοινωνικής ευεξίας των μαθητών/τριών, αφενός με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους και της κριτικής των σκέψης, αφετέρου με την αναβάθμιση του κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος αυτών.

Στόχοι της Αγωγής Υγείας

Προάσπιση και προαγωγή της ψυχικής και σωματικής υγείας και της κοινωνικής ευεξίας.

Αναβάθμιση της σχολικής ζωήςΣύνδεσή της με την κοινωνική πραγματικότητα.

Πρόληψη του αποκλεισμού νεαρών ατόμων από την κοινωνία και την αγορά εργασίας.

Ανάπτυξη δεξιοτήτων και διαμόρφωση ατόμων με κριτική στάση.

Μείωση της σχολικής αποτυχίας και της πρόωρης εγκατάλειψης της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Τα θέματα της Αγωγής Υγείας μπορούμε να τα κατατάξουμε σε εννέα (9) βασικούς άξονες:

Ο πρώτος άξονας αποτελεί τη θεματολογία κορμού, η οποία περιλαμβάνει τις διαπροσωπικές σχέσεις ψυχική υγεία. Οι υπόλοιποι οκτώ άξονες αποτελούν τα ειδικά θέματα όπως στοματική υγιεινή, σεξουαλική αγωγή διαφυ-

λικές σχέσεις, πρόληψη χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, κυκλοφοριακή αγωγή ατυχήματα κ. ά.

Η θεματολογία κορμού επικεντρώνεται στην επεξεργασία των ψυχοκοινωνικών παραγόντων που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά και αναλύεται σε τρεις υποάξονες:

ο εαυτός μου, η σχέση μου με τους άλλους, η σχέση μου με το περιβάλλον.

Τα θέματα που αναπτύσσονται στη βασική θεματολογία αποτελούν την ενιαία βάση για την επεξεργασία των επιμέρους ειδικών θεμάτων.

Τα ειδικά θέματα ενσωματώνονται στη βασική θεματολογία κορμού του προγράμματος με τη μορφή παραδειγμάτων, η επεξεργασία των οποίων επιτρέπει στο μαθητή να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται και διαμορφώνεται η συμπεριφορά του σε συγκεκριμένα θέματα υγείας.

Οι Βασικοί Άξονες Περιεχομένου των Προγραμμάτων Αγωγής Υγείας είναι:

Διαπροσωπικές σχέσειςΨυχική υγεία, Πρόληψη χρήσης εξαρτησιογόνων ουσιών, Κατανάλωση και υγεία, Σεξουαλική αγωγή Διαφυλικές σχέσεις, Φυσική άσκηση και υγεία, Κυκλοφοριακή αγωγή Ατυχήματα, Περιβάλλον και υγεία, Εθελοντισμός, Αντιμετώπιση έκτακτων καταστάσεων.

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Στόχος αυτής της ενότητας είναι να βοηθήσει τα παιδιά να διερευνήσουν τις αξίες πάνω σε θέματα που αφορούν την υγεία, να αναπτύξουν την παραδοχή του εαυτού τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους και να τους δώσει τις κατάλληλες πληροφορίες, γνώσεις και γενικά τα εφόδια εκείνα, που θα τους επιτρέψουν να υιοθετούν υγιεινούς τρόπους ζωής.	*Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΟΥ* ***Α) Φροντίδα εαυτού μου*** Παρατηρώ τον εαυτό μου Πώς είμαι Πώς ξέρω τι συμβαίνει γύρω μου Περιποιούμαι και φροντίζω το σώμα μου (πώς πλένομαι, πώς ντύνομαι, πώς τρώω) Πώς ήρθα στον κόσμο Τα μωρά μεγαλώνουν μέσα στη μητέρα πριν γεννηθούν. Πώς δημιουργούνται τα παιδιά Πώς φροντίζουμε τα μωρά **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Διατροφή, φυσική άσκηση και υγεία, υγιεινή σώματος, στοματική υγιεινή, σεξουαλική αγωγή. ***Β) Η σχέση μου με το περιβάλλον.*** Προσαρμογή στο σχολικό περιβάλλον Αποδοχή καινούργιων όρων Γνωριμία των παιδιών μεταξύ τους για να αποτελέσουν ομάδα **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, Σωματική άσκηση, ανάπαυση, Διασκέδαση	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο Ρόλων Καλλιτεχνική δημιουργία Δουλειά σε μικρές ομάδες Μιμητικά Παιχνίδια Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες:			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Α΄ και Β΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Στόχος αυτής της ενότητας είναι να βοηθήσει τα παιδιά να διερευνήσουν τις αξίες πάνω σε θέματα που αφορούν την υγεία, να αναπτύξουν την παραδοχή του εαυτού τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους και να τους δώσει τις κατάλληλες πληροφορίες, γνώσεις και γενικά τα εφόδια εκεί-	***Α) Ο εαυτός μου*** Τι σημαίνει «μεγαλώνω» Πώς αλλάζει η σωματική μου διάπλαση Τι χρειαζόμαστε για την ανάπτυξη Πώς φροντίζω τον εαυτό μου, οι ευθύνες μου **Σύνδεση με ειδικότερα**	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο ρόλων Ερωτηματολόγια	

να, που θα τους επιτρέψουν να υιοθετούν υγιεινούς τρόπους ζωής.	**θέματα όπως:** Διατροφή, στοματική υγιεινή, άσκηση, ανάπαυση, αγάπη και φροντίδα, Σεξουαλική αγωγή. ***Β) Η σχέση μου με τους άλλους*** Κοινωνική υγεία Με ποιους θέλω να είμαι παρέα Ποιοι με θέλουν να παίζω μαζί τους, γιατί δε με θέλουν μαζί τους, οι φίλοι μου **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Διαφυλικές σχέσεις Κίνδυνοι ατυχημάτων, κυκλοφοριακή αγωγή.	Καλλιτεχνική δημιουργία Δουλειά σε μικρές ομάδες Μιμητικά παιχνίδια Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες: Γλώσσα, Μαθηματικά, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Γ΄ και Δ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Στόχος αυτής της ενότητας είναι να βοηθήσει τα παιδιά να διερευνήσουν τις αξίες πάνω σε θέματα που αφορούν την υγεία, να αναπτύξουν την παραδοχή του εαυτού τους και τις σχέσεις τους με τους άλλους και να τους δώσει τις κατάλληλες πληροφορίες, γνώσεις και γενικά τα εφόδια εκείνα, που θα τους επιτρέψουν να υιοθετούν υγιεινούς τρόπους ζωής.	***Ο εαυτός μου*** ***Α) Φροντίδα εαυτού μου*** ***Ψυχική Υγεία*** Πώς αντιμετωπίζω τη ζήλεια, τους φόβους, τις συγκρούσεις. **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Εικόνα εαυτού και διατροφή Η ασφάλειά μου Ασφάλεια στο δρόμο Ασφάλεια στο σπίτι και στο σχολείο Πάμε σχολείο-η περιοχή μας Προσέχω στο σπίτι-ατυχήματα **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Κίνδυνοι ατυχημάτων, κυκλοφοριακή Αγωγή ***Β) Η σχέση μου με τους άλλους*** ***Κοινωνική Υγεία*** Μαζί στο σχολείο Η «δική μας» τάξη, βοηθάμε ο ένας τον άλλον Οι φίλοι μου, τι ξέρω για αυτούς, γιατί υπάρχουν φίλοι Σπίτια και οικογένειες, Πού ζουν οι άνθρωποι, το σπίτι και η οικογένειά μου, Μοιράζομαι με την οικογένεια **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Σεξουαλική αγωγή, διαφυλικές σχέσεις, ανθρώπινες σχέσεις.	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο Ρόλων Ερωτηματολόγια, έρευνα Καλλιτεχνική δημιουργία Δουλειά σε μικρές ομάδες Μιμητικά παιχνίδια Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες Γλώσσα, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Ιστορία, Θρησκευτικά, Μαθηματικά			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Ε΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Α) Στόχος αυτής της ενότητας είναι να αναδειχθεί η διαφορετικότητα αλλά και η ομοιότητα του κάθε παιδιού με τους άλλους. Ο καθένας είναι μοναδικός ως προσωπικότητα αλλά και όμοιος με τους άλλους ως μέλος μιας ομάδας.(π.χ. οικογένεια, ομάδα συνομήλικων, σχολική τάξη) **Β)** Στόχος αυτής της ενότητας είναι να γνωρίσουν τα παιδιά της αλλαγές που συμβαίνουν στο σώμα τους, να μιλήσουν για τα ανάμεικτα πιθανόν συναισθήματα που συνοδεύουν τις αλλαγές αυτές και να τις εντάξουν στη φυσιολογική λειτουργία του ανθρώπινου οργανισμού αναδεικνύοντας την ιδιαιτερότητα του κάθε φύλου, τόσο ως προς τη βιολογική λειτουργία όσο και ως προς το ψυχοκοινωνικό ρόλο. **Γ)** Στόχος αυτής της ενότητας είναι τα παιδιά να αναγνωρίσουν τις ικανότητες, τις επιθυμίες, τις δυνατότητές τους αλλά και τα όριά τους, έτσι όπως προκύπτουν από το βαθμό εξάρτησης και αυτονομίας τους. Η ύπαρξη ορίων και οι περιορισμοί που προκύπτουν από αυτά καθορίζονται τόσο από το στάδιο ωρίμανσης του παιδιού όσο και από τους εξωτερικούς παράγοντες, όπως η οικογένεια, το σχολείο, η κοινωνία.	*Ο ΕΑΥΤΟΣ ΜΟΥ* *Α) Ποιος είμαι* *Η εξωτερική μου εμφάνιση* Τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς μου Τα ενδιαφέροντα και οι συνήθειές μου **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Η φροντίδα του σώματος (διατροφή,ασκηση, υγιεινή σώματος) *Β) Πώς αλλάζω* Οι αλλαγές στο σώμα μου Συναισθήματα που συνοδεύουν αυτές τις αλλαγές Ομοιότητες και διαφορές με τους άλλους (δεν αλλάζουμε όλοι με τον ίδιο ρυθμό) Σε ποιόν θα ήθελα να μοιάσω. **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Η εμφάνιση των δευτερογενών Χαρακτηριστικών του φύλου Η λειτουργία της αναπαραγωγής *Γ) Τι μπορώ να κάνω* Η πορεία μου προς την αυτονομία. Σύγκριση με τις μικρότερες ηλικίες. Σε ποιο σημείο βρίσκομαι τώρα; Ποια τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις μου (στο σχολείο, στην οικογένεια, στη κοινότητα κτλ.) Η σημασία των κανόνων και των ορίων Το παιχνίδι. **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Κυκλοφοριακή αγωγή Κίνδυνοι ατυχημάτων Ριψοκίνδυνα παιχνίδια Χρήση φαρμάκων κ.λ.π.	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο ρόλων Ερωτηματολόγια, έρευνα Καλλιτεχνική δημιουργία Δουλειά σε μικρές ομάδες Μιμητικά παιχνίδια Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες Γλώσσα, Κοινωνική και Πολιτική Αγωγή, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Μελέτη Περιβάλλοντος, Φυσικά			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

ΣΤ΄ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Α) Στόχος αυτής της ενότητας είναι η ανάδειξη της οικογένειας ως χώρου που παρέχει ασφάλεια και προστασία και η επισήμανση των διαφορετικών ρόλων του κάθε μέλους (γονιός, παιδί, παππούς-γιαγιά κλπ.). **Β)** Στόχος αυτής της ενότητας είναι να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά πώς αποκτούν φίλους και να αναδειχθεί η σημασία της φιλίας στη ζωή τους.	*Η σχέση μου με τους άλλους* *Α) Η οικογένειά μου* Ποια η θέση μου στην οικογένεια μου, ποια η σχέση μου με τους γονείς, τα αδέρφια μου κ.κλπ. Τι περιμένω από τους άλλους και εκείνοι από μένα (προσδοκίες, όρια) Πώς συμμετέχω στη χαρά, στη θλίψη, στις συγκρούσεις, κ.κλπ.	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο Ρόλων, Ερωτηματολόγια, Έρευνα, Καλλιτεχνική δημιουργία,	

Γ) Στόχος της ενότητας αυτής είναι να συζητηθούν θέματα που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο τα παιδιά αξιοποιούν το περιβάλλον τους προκειμένου να ικανοποιήσουν κάποιες ανάγκες τους **Δ)** Στόχος της ενότητας αυτής είναι να αναδειχθεί ο τρόπος με τον οποίο οι κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες και τα Μ.Μ.Ε. επηρεάζουν και διαμορφώνουν στάσεις και πρότυπα ταύτισης και συμπεριφοράς.	Πώς αντιμετωπίζω δυσάρεστα γεγονότα (απώλεια αγαπημένου προσώπου ή ζώου, διαζύγιο κ.λπ.) **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Σωματική και σεξουαλική κακοποίηση παιδιών ***Β) Οι φίλοι μου*** Τι σημαίνει για μένα η φιλία Πώς επιλέγω τους φίλους μου Πώς με επηρεάζουν και πώς τους επηρεάζω εγώ Πώς συνδυάζονται η συμμετοχή σε μια παρέα/ομάδα και η διατήρηση της μοναδικότητας κάθε ατόμου ***Γ) Το περιβάλλον μου*** Το σπίτι, η γειτονιά, πόλη Πώς αντιμετωπίζω τις αλλαγές στη ζωή μου (π.χ. η αλλαγή σχολείου, πόλης, κατοικίας), ποια συναισθήματα τις συνοδεύουν Πώς αξιοποιώ τον ελεύθερο χρόνο μου. Τι μου αρέσει να κάνω; Η επαφή μου με το φυσικό περιβάλλον. Από ποιον μπορώ να ζητήσω βοήθεια όταν βρεθώ σε κίνδυνο.	Δουλειά σε μικρές ομάδες, Μιμητικά Παιχνίδια, Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
	Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: Τι μπορεί να οδηγήσει στην πρόκληση ατυχήματος. Πώς μπορώ να προφυλάξω τον εαυτό μου. ***Δ) Κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες διαφήμιση, ΜΜΕ*** Διαφορετικοί τρόποι ζωής, συνήθειες. Παιδιά διαφόρων εθνικοτήτων στο σχολείο. Οι διαφορές ως παράγοντας συνύπαρξης. Η αποδοχή του «διαφορετικού» γενικότερα. Διαμόρφωση προτύπων και συνηθειών από τα ΜΜΕ (περιοδικά, αφίσες, ραδιόφωνο κλπ.) Τηλεόραση: Τι μου αρέσει να παρακολουθώ και γιατί. Πώς με επηρεάζει.		
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες:			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Α΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Στόχοι	Περιεχόμενο	Ενδεικτικές δραστηριότητες	Χρόνος
Α) Στην ενότητα αυτή οι μαθητές καλούνται να αναζητήσουν και να προβληματιστούν σχετικά με τους παράγοντες που συντελούν στη μέχρι τώρα διαμόρφωση της ατομικής τους ταυτότητας. Γνωρίζοντας καλύτερα τον εαυτό μας έχουμε τη δυνατότητα να κατανοήσουμε καλύτερα τον τρόπο που σχετιζόμαστε με τους άλλους. **Β)** Στόχος αυτής της ενότητας είναι οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν τη σημασία των συναισθημάτων τους και πώς ο τρόπος με τον οποίο τα διαχειρίζονται επηρεάζει τη σχέση τους με τους άλλους αλλά και το πώς νιώθουν για τον εαυτό τους.	***Ο εαυτός μου*** ***Α) Ατομική ταυτότητα και αυτοεκτίμηση*** Ο ρόλος της προσωπικής μου ιστορίας στη διαμόρφωση της ατομικής μου ταυτότητας (σημαντικά πρόσωπα, σημαντικά γεγονότα). Η επίδραση θετικών και αρνητικών μηνυμάτων στην εικόνα που έχω για τον εαυτό μου. Πώς θα ήθελα να με βλέπουν οι άλλοι. Οι αλλαγές στην εφηβεία. Ομοιότητες και διαφορές στο βαθμό και το ρυθμό αλλαγής σε σχέση με τους άλλους. Πώς αισθάνομαι γι' αυτές τις αλλαγές. Οι προσωπικές μου ανάγκες, οι επιθυμίες μου, τα ενδιαφέροντα μου, οι προσωπικές μου φιλοδοξίες.	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο Ρόλων, Ερωτηματολόγια, Έρευνα, Καλλιτεχνική δημιουργία, Δουλειά σε μικρές ομάδες, Μιμητικά Παιχνίδια, Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	

	Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως: Παράγοντες που επηρεάζουν την έναρξη του καπνίσματος στην εφηβεία. Εικόνα εαυτού και διατροφή. Οι σωματικές αλλαγές στην εφηβεία και η αφύπνιση της σεξουαλικότητας. ***Β) Συναισθήματα*** Αναγνωρίζω τα συναισθήματα μου. Εκφράζω τα συναισθήματα μου. Αντιμετωπίζω καταστάσεις που προκαλούν "δύσκολα" συναισθήματα (απώλεια, σύγκρουση). **Σύνδεση με ειδικότερο θέματα όπως:** Τι κάνουν συνήθως οι άνθρωποι για να αλλάξουν τη διάθεση τους και να νιώσουν καλύτερα (διατροφή, χρήση καπνού, αλκοόλ).		
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες:			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Στόχοι	***Περιεχόμενο***	***Ενδεικτικές δραστηριότητες***	***Χρόνος***
Στόχος της ενότητας αυτής είναι να αναδειχθούν οι τρόποι επικοινωνίας ανάμεσα στον έφηβο και στους "σημαντικούς άλλους" στη ζωή του, η αλληλεπίδραση μεταξύ τους και πώς αυτή επηρεάζει και διαμορφώνει στάσεις, συμπεριφορές, συναισθήματα, ανάγκες και επιθυμίες.	***Η σχέση μου με τους άλλους*** Οι προσδοκίες των ενηλίκων (γονείς, καθηγητές). Πώς επηρεάζουν τη συναισθηματική κατάσταση και τις επιλογές μου. Ο ρόλος μου στην οικογένεια, οι σχέσεις μου με τα μέλη της. Η σχέση μου με τους συνομηλίκους (επιλογή, προσέγγιση, προσδοκίες). Η σχέση μου με το άλλο φύλο (επιλογή, προσέγγιση, προσδοκίες). Προβλήματα επικοινωνίας στην οικογένεια, το σχολικό και το φιλικό περιβάλλον. Αντιμετώπιση των συγκρούσεων, της άρνησης, της κριτικής (φυγή, επίλυση). **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Πώς επηρεάζομαι από τους άλλους σε θέματα διατροφής, σεξουαλικής συμπεριφοράς, ριψοκίνδυνης συμπεριφοράς, χρήσης ουσιών. Πώς αντιμετωπίζω περιπτώσεις πίεσης από τους άλλους για θέματα που αφορούν στην προσωπική μου ασφάλεια, τη χρήση ουσιών, τις σχέσεις μου με το άλλο φύλο.	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας. Παίξιμο Ρόλων, Ερωτηματολόγια, Έρευνα, Καλλιτεχνική δημιουργία, Δουλειά σε μικρές ομάδες, Μιμητικά Παιχνίδια, Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
Σύνολο ωρών			
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες:			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Γ΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Στόχοι	**Περιεχόμενο**	**Ενδεικτικές δραστηριότητες**	**Χρόνος**
Στόχος της ενότητας αυτής είναι οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν πώς το ευρύτερο περιβάλλον τους επηρεάζει τη συμπεριφορά, τα συναισθήματα, τις	***Η σχέση μου με το περιβάλλον*** Πώς οι αλλαγές επηρεάζουν τη συναισθηματική μας κατάσταση	Ανάπτυξη της δυναμικής της ομάδας.	

επιλογές και τον τρόπο ζωής τους.	σθηματική μας κατάσταση. (Αλλαγή σχολείου, πόλης, κ.λ.π.) Σε ποιους ρόλους καλούμαι να ανταποκριθώ (μαθητής, κόρη/γιος, αδερφός/-ή, μέλος ομάδας κτλ.) Πώς επηρεάζομαι από τις κοινωνικές και πολιτισμικές αξίες. Ο ρόλος των Μ.Μ.Ε. και της διαφήμισης στη ζωή μας (στόχοι των διαφημιστικών μηνυμάτων, τεχνικές επιρροής, τρόποι διαμόρφωσης της κοινής γνώμης, των στάσεων και συμπεριφορών). ***Δυνατότητες που προσφέρονται από το περιβάλλον μου για την αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου.*** ***Πώς διαχειρίζομαι τον ελεύθερο χρόνο μου.*** **Σύνδεση με ειδικότερα θέματα όπως:** Αλκοόλ και διαφήμιση Σύγχρονος τρόπος ζωής και διατροφικές συνήθειες. Καταναλωτική συμπεριφορά. Στερεότυπα και προκαταλήψεις στους ρόλους των δύο φύλων και στην αποδοχή διαφορετικών ατόμων. Αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου και εξαρτήσεις (Ηλεκτρονικός υπολογιστής, ηλεκτρονικά παιχνίδια κτλ.)	Παίξιμο ρόλων Ερωτηματολόγια, έρευνα Καλλιτεχνική δημιουργία Δουλειά σε μικρές ομάδες Μιμητικά παιχνίδια Ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού	
Σύνολο ωρών			30
Προτάσεις για διαθεματικές δραστηριότητες:			
Σύνολο ωρών (5-10% του συνολικού χρόνου)			

Διδακτική μεθοδολογία

ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Διδακτική μεθοδολογία

Η σύγχρονη μεθοδολογία της Αγωγής Υγείας δεν αποτελεί πλέον απλή ενημέρωση και μεταφορά γνώσεων σε εξειδικευμένα θέματα υγείας. Αντίθετα, αφορά στην ανάπτυξη δεξιοτήτων για επιλογές που προασπίζουν και προάγουν την ψυχική και σωματική υγεία και την κοινωνική ευεξία, μέσα από την ενεργητική και βιωματική μάθηση.

Η ανάπτυξη αυτών των δεξιοτήτων βασίζεται στη βελτίωση της αυτοπεποίθησης του ατόμου, και της δυνατότητας, ως συνέπεια της ενδυνάμωσης των ικανοτήτων του να πραγματεύεται και να προβαίνει σε σωστές επιλογές.

Στη μεθοδολογία αυτή προτείνεται,

η προσέγγιση της σχολικής τάξης ως ομάδας

η εστίαση στην παιδαγωγική σχέση

η ενεργητική ακρόαση ως τρόπος επικοινωνίας

Ως καταλληλότερο μοντέλο προσέγγισης προτείνεται το Ψυχοκοινωνικό, το οποίο εισάγει την έννοια των κοινωνικών δεξιοτήτων και αναπτύσσει:

τρόπους επικοινωνίας

τρόπους επίλυσης συγκρούσεων

τρόπους λήψης αποφάσεων

τρόπους συνειδητής επιλογής κ.ά.

Η βασική θεματολογία αναπτύσσεται με μεθόδους ενεργητικής μάθησης, όπως: ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού, παίξιμο ρόλων, δουλειά σε μικρές ομάδες, καλλιτεχνική δημιουργία κ.λ.π.

Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση των προγραμμάτων Αγωγής Υγείας γίνεται με πολλούς τρόπους. Σημαντικό εργαλείο αυτών είναι τα ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονται στους μαθητές και τους εκπ/κούς, γονείς κ.ά.

Με τα ερωτηματολόγια ελέγχουμε ποσοτικούς δείκτες (π.χ. πόσοι μαθητές συμμετείχαν αρχικά στο πρόγραμμα και πόσοι παρέμειναν ως το τέλος) και ποιοτικούς δείκτες (στάσεις, συμπεριφορές).

Διδακτικό υλικό

Προτείνεται το υλικό του ΥΠΕΠΘ, το οποίο αφορά επτά (7) εκπ/κά πακέτα σε αντίστοιχες θεματικές ενότητες αγωγής υγείας για τις οποίες έχει τα πνευματικά δικαιώματα και έχουν εγκριθεί από το Π.Ι. Τα εκπ/κά πακέτα περιλαμβάνουν εκτός από το έντυπο υλικό βιντεοκασέτες, CDROM και Slides και είναι τα παρακάτω:

Ψυχική Υγεία Διαπροσωπικές Σχέσεις, Πρόληψη Χρήσης Εξαρτησιογόνων Ουσιών, Διατροφή Διατροφικες Συνήθειες, Σεξουαλική Αγωγή Διαφυλικές Σχέσεις, Κυκλοφοριακή Αγωγή Ατυχήματα, Στοματική Υγιεινή, Καρδιαγγειακά ΝοσήματαΦυσική Άσκηση.

Προδιαγραφές βιβλίων και λοιπού διδακτικού υλικού

Το υλικό Αγωγής Υγείας περιλαμβάνει:

Διδακτικό υλικό το οποίο περιέχει το Εγχειρίδιο για τον Εκπαιδευτικό στο οποίο θα αναλύονται η φιλοσοφία και οι στόχοι της Αγωγής Υγείας, θέματα εξελικτικής ψυχολο-

γίας, μεθοδολογίας, συντονισμού και εφαρμογής της Αγωγής Υγείας στο σχολικό Πλαίσιο.

Εκπαιδευτικό υλικό, το οποίο αξιοποιείται για τις δίωρες συναντήσεις Αγωγής Υγείας στα πλαίσια του σχολικού προγράμματος και περιλαμβάνει:

Δύο βιβλία ασκήσεων για τον εκπαιδευτικό, θα περιλαμβάνεται ο βασικός κορμός των θεμάτων με τις ασκήσεις που διεξάγονται στην τάξη.

Δύο τετράδια για το μαθητή, στα οποία θα περιέχεται έντυπο βοηθητικό υλικό για την επεξεργασία των βασικών θεμάτων στην τάξη.

Πληροφοριακό υλικό, το οποίο επιτρέπει τον εμπλουτισμό γνώσεων τόσο του εκπαιδευτικού όσο και του μαθητή και περιλαμβάνει:

Πληροφοριακό υλικό (ντοσιέ) για τον εκπαιδευτικό. Πρόκειται για ντοσιέ με πληροφοριακό υλικό για τα διάφορα ειδικά θέματα Αγωγής Υγείας που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα.

Πληροφοριακό υλικό (ντοσιέ) για το μαθητή. Πρόκειται για δύο ντοσιέ που θα διανέμονται στους μαθητές και στα οποία θα περιλαμβάνεται πληροφοριακό υλικό σχετικά με τα ειδικά θέματα (πληροφορίες για τις εξαρτησιογόνες ουσίες, τη σεξουαλική αγωγή, τα ατυχήματα, τη διατροφή και τη στοματική υγιεινή).

Οπτικοακουστικό υλικό. Η επεξεργασία κάποιων ειδικών θεμάτων μπορεί να γίνεται κατά περίπτωση μέσω της χρήσης οπτικοακουστικού υλικού (Video, slides, CDROM κλπ.).

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΔΟΜΗΣ ΚΑΙ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

1. ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ανάπτυξη της φιλοσοφίας και των στόχων της Αγωγής Υγείας.

Συνοπτική θεωρητική παρουσίαση ψυχολογικών θεμάτων για τις αναπτυξιακές φάσεις των παιδιών (προεφηβεία, πρώτη εφηβική περίοδος), με στόχο την καλύτερη κατανόηση της παιδαγωγικής σχέσης δασκάλου μαθητή κατά την ηλικία αυτή.

Συνοπτική παρουσίαση των επιμέρους στόχων των ειδικών θεμάτων (σεξουαλικής αγωγής, διατροφής, ατυχημάτων, στοματικής υγιεινής, εξαρτησιογόνων ουσιών).

Ενδεικτικά θέματα:

Η γνωστική και συναισθηματική ανάπτυξη του εφήβου

Η αναζήτηση ταυτότητας στον έφηβο

Οι διαπροσωπικές σχέσεις στην εφηβεία

Εξάρτηση και αυτονομία στην εφηβεία

Η σεξουαλικότητα στη διάρκεια της προεφηβείας και εφηβείας

Ο ρόλος των ταυτίσεων στην εφηβεία

Ο ρόλος της ομάδας των συνομήλικων στην εφηβεία

Η συναισθηματική εμπειρία της μάθησης και της διδασκαλίας

Συνοπτική παρουσίαση της δομής και του περιεχομένου του εκπαιδευτικού υλικού.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Εκπαιδευτικές προσεγγίσεις στην εφαρμογή προγραμμάτων Αγωγής Υγείας.

Επιστημονικά και ερευνητικά δεδομένα.

Η μεθοδολογία του προτεινόμενου προγράμματος.

Η προσέγγιση της σχολικής τάξης ως ομάδας

Η εστίαση στην παιδαγωγική σχέση

Η ενεργητική ακρόαση ως τρόπος επικοινωνίας

Παιδαγωγικές τεχνικές ενεργητικής μάθησης.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ ΑΓΩΓΉΣ ΥΓΕΙΑΣ

Αναλυτική περιγραφή των συναντήσεων Αγωγής Υγείας (έναρξη, διαδικασία, λήξη).

Οδηγίες προς τον καθηγητή για τους τρόπους διεξαγωγής και επεξεργασίας του περιεχομένου των ασκήσεων.

Οδηγίες και επισημάνσεις για τη χρήση του εκπαιδευτικού, πληροφοριακού και οπτικοακουστικού υλικού.

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Η οργάνωση ενός προγράμματος Αγωγής Υγείας στο χώρο του σχολείου. Διερεύνηση των αναγκών της σχολικής κοινότητας (καθηγητές, μαθητές, γονείς). Η διαχείριση του προγράμματος.

Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών

Ο συντονισμός του προγράμματος

Η συνεργασία με τους γονείς

Η συνεργασία με τον Υπεύθυνο Αγωγής Υγείας

Η συνεργασία με τις υπηρεσίες της κοινότητας

Ο συντονισμός με τα μαθήματα του σχολικού αναλυτικού προγράμματος

Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η εισαγωγή ενός προγράμματος Αγωγής Υγείας στο σχολείο

Η σύνδεση με τα μαθήματα του σχολικού αναλυτικού προγράμματος

Προτεινόμενος χρόνος εφαρμογής (15 δίωρα ανά σχολική χρονιά)

Δυνατότητες και περιορισμοί της χρήσης του εκπαιδευτικού υλικού

Δυσκολίες κατά τη διεξαγωγή του προγράμματος

Αξιολόγηση του προγράμματος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Βιβλιογραφία

Γλωσσάρι

2. ΒΙΒΛΙΑ ΑΣΚΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ

Πρόκειται για βιβλία, ένα για κάθε ηλικιακή ομάδα μαθητών (νηπιαγωγείοδημοτικόγυμνάσιο), τα οποία θα απευθύνονται στους εκπαιδευτικούς και θα παρουσιάζουν αναλυτικά τη βασική θεματολογία της κάθε συνάντησης Αγωγής Υγείας, καθώς και λεπτομερείς οδηγίες για τη διαδικασία διεξαγωγής των συναντήσεων. Στο τέλος κάθε βιβλίου θα περιλαμβάνονται δείγματα ερωτηματολογίων αξιολόγησης για τον καθηγητή και το μαθητή, προκειμένου να διευκολύνεται η αξιολόγηση της διαδικασίας και της εμπειρίας που αποκτήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.

Η βασική θεματολογία διαμορφώνεται έτσι ώστε τα ειδικά θέματα να συνδέονται με τη θεματολογία κορμού. Η θεματολογία κορμού επικεντρώνεται στην επεξεργασία των ψυχοκοινωνικών παραγόντων που διαμορφώνουν τη συμπεριφορά και αναλύεται σε τρεις βασικούς άξονες: ο εαυτός μου, η σχέση μου με τους άλλους, η σχέση μου με το περιβάλλον. Το περιεχόμενο θα πρέπει να προσαρμόζεται στο γνωστικό, συναισθηματικό και κοινωνικό επίπεδο των παιδιών της κάθε ηλικιακής περιόδου, έτσι όπως ορίζεται από τις βασικές αρχές της εξελικτικής ψυχολογίας του παιδιού και του εφήβου, οι οποίες θα έχουν δια-

τυπωθεί συνοπτικά στην θεωρητική εισαγωγή του εγχειριδίου για τον εκπαιδευτικό:

νηπιαγωγείο

δημοτικό

γυμνάσιο

Τα θέματα που αναπτύσσονται στη βασική θεματολογία του προγράμματος (αυτοεκτίμηση, ατομική ταυτότητα, προσωπική ιστορία, συναισθήματα, επικοινωνία και ενεργητική ακρόαση) αναλύονται στα ηλικιακά επίπεδα (νηπιαγωγείο δημοτικό γυμνάσιο) και αποτελούν την ενιαία βάση για την επεξεργασία των επιμέρους ειδικών θεμάτων. Τα παραπάνω θέματα είναι αλληλένδετα μεταξύ τους και θεωρούμε αναγκαία την επαναλαμβανόμενη συσχέτιση ή αναφορά σε αυτά σε όλη τη διάρκεια εφαρμογής του προγράμματος σύμφωνα με τις ανάγκες των παιδιών κάθε ηλικιακού επιπέδου.

Τα ειδικά θέματα όπως στοματική υγιεινή, διατροφή, σεξουαλική αγωγή, εξαρτησιογόνες ουσίες, ατυχήματα θα ενσωματώνονται στη βασική θεματολογία κορμού του προγράμματος με τη μορφή παραδειγμάτων, η επεξεργασία των οποίων θα επιτρέπει στο μαθητή να κατανοήσει τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται και διαμορφώνεται η συμπεριφορά του σε συγκεκριμένα θέματα υγείας.

Η αποσπασματική πληροφόρηση θα ενείχε τον κίνδυνο να προσεγγίζονται με γνωστικό και μαθησιακό τρόπο θέματα που έχουν άμεση σχέση με τη συναισθηματική και διαπροσωπική διάσταση της ζωής του ατόμου. Ωστόσο, για την παροχή βασικών πληροφοριών, που κρίνεται ότι ο μαθητής πρέπει να έχει, προβλέπεται έντυπο πληροφοριακό υλικό για κάθε ειδικό θέμα, το οποίο θα δίνεται τόσο στον ίδιο, όσο και στον εκπαιδευτικό και το οποίο θα υποστηρίζει την επεξεργασία των θεμάτων στην τάξη.

Η βασική θεματολογία θα αναπτύσσεται με μεθόδους ενεργητικής μάθησης, όπως: ασκήσεις ελεύθερου συνειρμού, παίξιμο ρόλων, δουλειά σε μικρές ομάδες, καλλιτεχνική δημιουργία κλπ.

Η πρώτη συνάντηση της ομάδας ενδείκνυται να αφιερώνεται στη γνωριμία των μελών και στη θέσπιση κανόνων λειτουργίας. Η γνωριμία των μελών μεταξύ τους, η εξοικείωση της ομάδας με τη διαδικασία, η δημιουργία μιας φιλικής ατμόσφαιρας αλλά και η πλαισίωση της όλης διαδικασίας θέτουν τις βάσεις για τη γόνιμη παραπέρα λειτουργία της ομάδας.

Στην τελευταία συνάντηση της ομάδας προτείνεται η αξιολόγηση της εμπειρίας που αποκτήθηκε κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Η αξιολόγηση μπορεί να γίνεται μέσα από ελεύθερη συζήτηση, διευκολύνει ωστόσο προς το σκοπό αυτό η χρήση ερωτηματολογίων αξιολόγησης, τα οποία θα βρίσκονται στο τέλος του κάθε βιβλίου ασκήσεων για τον εκπαιδευτικό, όπως προαναφέρθηκε.

ΑΠΟ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ